

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD UNIVERZITY KARLOVY

Akademický rok 2005 – 2006

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Lincolnova rekonstrukce
na západ od Mississippi:
Obnova loajálních vlád
v Arkansasu a Louisianě, 1862-1865**

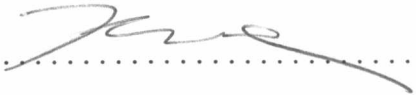
vedoucí práce: Prof. PhDr. Svatava Raková, CSc.

autor: Jan Rychlík
Katedra amerických studií
Institut mezinárodních studií FSV UK

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci napsal bez cizí pomoci na základě uvedených pramenů a literatury.

V Plzni dne 20. dubna 2006

.....

PODĚKOVÁNÍ

Moje díky patří především profesorce Svatavě Rakové za vedení mé práce, připomínky k jejímu textu a užitečná doporučení. Za konzultace k rekonstrukci Arkansasu jsem vděčný profesoru Carlu H. Moneynovi z University of Arkansas v Little Rocku, za vysvětlení v otázce Severní Karolíny pak profesoru Donaldu E. Collinsovi z East Carolina University v Greenville. Děkuji také Karlu Řezníčkovi z České asociace americké občanské války za rady v oblasti vojenské historie i terminologie a zapůjčení řady materiálů. Za vyřízení žádostí o kopie jsem vděčný Anne Prichardové z oddělení zvláštních sbírek University of Arkansas Libraries ve Fayetteville a Tonye Maniaci z odboru meziknihovní výpůjční služby Ohio State University v Columbusu. Za zprostředkování kopie jednoho z navržených rekonstrukčních zákonů, který není snadno dostupný, mají mé díky Wei Wang z knihovny Sněmovny reprezentantů a Rodney A. Ross z Národních archivů.

OBSAH

ÚVOD	6
1. VÁLEČNÁ REKONSTRUKCE UNIE	
1.1. Východiska	15
1.2. Lincolnova rekonstrukce	24
1.3. Opozice vůči Lincolnově rekonstrukci	43
1.4. Shrnutí	61
2. REKONSTRUKCE LOUISIANY	
2.1. Secese a předpoklady unionismu	66
2.2. Proměny okupační správy a jejich vliv na unionistické hnutí	68
2.3. Obnova civilní vlády	76
2.4. Shrnutí	94
3. REKONSTRUKCE ARKANSASU	
3.1. Secese a unionistické hnutí	98
3.2. Problémy unionistů na severozápadě	100
3.3. Éra vojenského guvernéra Phelpse	103
3.4. Obnova civilní vlády	109
3.5. Shrnutí	126
ZÁVĚR	129
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	133
PROJEKT DIPLOMOVÉ PRÁCE	140
SUMMARY	141

MAPOVÁ PŘÍLOHA

1. Rozsah okupovaného území jižanských států na konci roku 1863	146
2. Orientační mapa Arkansasu a Louisiany	147
3. Volby do secesionistického sněmu v Louisianě	148
4. Okresy zastoupené na ústavodárném sněmu v Louisianě	149
5. Volby do secesionistického sněmu v Arkansasu	150
6. Okresy zastoupené na ústavodárném sněmu v Arkansasu	151

Úvod

„Nemůžeme pochopit, co je tak záslužného na tom, být unionistou v loajálním státě [...]. Ale být přesvědčeným unionistou v kterémkoli z odtržených států po celou dobu a po všechny peripetie této velké války, nevzdávat se naděje a neztrácet ani na chvíli víru ve spravedlnost věci Unie a ve schopnost [federální] vlády definitivně zvítězit nad největším spiknutím, jaké bylo kdy zosnováno, to si zasluhuje nejhlubší obdiv a chválu každého správně uvažujícího člověka. A takoví byli jižanští unionisté.“¹ To napsal arkansaský list *New Era* v době, kdy se rozbíhal proces obnovy loajální civilní vlády v tomto státě. Částečná okupace jeho i dalších území za americké občanské války umožnila jižanským stoupencům zachování jednoty Unie vytvořit správní orgány loajální federální vládě ve Washingtonu. Do konce války se to podařilo ve čtyřech z jedenácti států, které roku 1861 založily Konfederaci. Ve třech dalších proběhly alespoň pokusy, které však neuspěly, protože nebyly podloženy dostatečnou okupací jejich území.

Úsilí jižanských unionistů je nejlepším vysvětlením, proč se americký konflikt z let 1861–1865 nazývá *občanskou* válkou. V Čechách populární označení válka *Severu proti Jihu*, ale ani dobový a dodnes v Americe používaný termín válka *mezi státy* zdaleka nevystihují charakter tohoto konfliktu. Byla to totiž válka, ve které proti Severu nestál celý Jih, ve které bojovaly nejen jedny státy proti druhým, ale také dvě skupiny občanů jednotlivých jižanských států proti sobě. Ve válce *za odtržení*, jak ji nazývají Francouzi, stáli proti jeho zastáncům Seveřané s Jižany na jedné straně barikády. Proto musela být válka vedena za obnovu Unie, nikoli proti Jihu. Na existenci jižanských unionistů bylo úsilí o obnovu Unie od počátku založeno a politika prezidenta Abrahama Lincolna po celou válku směřovala k tomu, aby mohli za federální vojenské pomoci obnovit loajální vlády ve svých státech.

Ani Sever však nebyl ve válce jednotný. Již na jejím začátku formulovali přední představitelé radikální frakce Republikánské strany program, který nepočítal s obnovou jižanských států, ale požadoval jejich přeměnu na teritoria, respektive správu jako dobytého území. Mělo se tak především zajistit zrušení otrokářství, které by při zachování existence států zůstalo federální mocí nedotknutel-

¹ *New Era*, 12. prosince 1863, http://www.couchgenweb.com/civilwar/NewEra_Dec12.html

né. Demokráté zase v Lincolnově rekonstrukční politice spatřovali snahu o posílení pozic Republikánské strany prostřednictvím loutkových vlád a prohnilých volebních obvodů.

Válečná rekonstrukce, jak proces obnovy loajálních vlád nazýváme, se nikdy netěšila takové pozornosti historiků jako vývoj následující po skončení konfliktu. V publikacích o této éře jí byl věnován zpravidla minimální prostor, neboť se považovala nanejvýš za předeheru té „skutečné“ rekonstrukce, za „prostředek zkrácení války a upevnění podpory pro zrušení otrokářství,“ spíše než program pro poválečné uspořádání Jihu, jak píše historik Eric Foner. Přesto byli někteří autoři schopni jasně poukázat na umírněné cíle Lincolnovy politiky – obnovu civilní správy prováděnou jižanskými unionisty. Takové bylo stanovisko Williama Archibalda Dunninga, zakladatele celé školy rekonstrukční historiografie období před druhou světovou válkou.²

První práci k tématu napsal Eben G. Scott. Kniha *Reconstruction during the Civil War in the United States of America* (1895) se držela v ústavně teoretické rovině a kritizovala jak radikální republikány, tak Lincolna za útok na svrchovanost států. Charles H. McCarthy již zkoumá v knize *Lincoln's Plan of Reconstruction* (1901) válečnou rekonstrukci jako historik. Zaměřuje se především na spor prezidenta s Kongresem a vyvozuje z něj, že pravomoc v otázkách rekonstrukce příslušela spíše legislativní moci, neboť se jednalo o změny – jakkoli neformální – charakteru Unie.³

Válečné rekonstrukci byla znovu věnována celá publikace až roku 1960. Pod stejným názvem jako McCarthy tehdy vydal William B. Hesseltine své přednášky, v nichž vyvozuje, že prezident zamýšlel Unii centralizovat na úkor práv jednotlivých států. Vlastně tak jen realizoval politiku Republikánské strany, ale střetl se s jejím radikálním křídlem, když svoji vizi čistě politické přeměny odmítl rozšířit o rozměr sociální a ekonomický. Práva osvobozených otroků byl prezident podle Ken-

² William C. Harris: *With Charity for All: Lincoln and the Restoration of the Union*, Lexington 1997 (dále jen Harris: *With Charity for All*), str. 1-2; Eric Foner: *Reconstruction: America's Unfinished Revolution 1863-1877*, New York 1989 (dále jen Foner: *Reconstruction*), str. 36; William A. Dunning: *Reconstruction, Political and Economic 1865-1877*, New York 1907, str. 13, 16.

³ „Recent Studies in American History“, *The Atlantic Monthly*, roč. 77, č. 64, str. 842-843; Frederick W. Moore: „Lincoln's Plan of Reconstruction“, *The American Historical Review*, roč. 7, č. 4, str. 788; Eric L. McKittrick: *Andrew Johnson and Reconstruction*, New York 1988 (dále jen McKittrick: *Andrew Johnson and Reconstruction*), str. 123 pozn. 8.

netha M. Stamppa (*The Era of Reconstruction, 1865–1877*, 1965) zase ochoten obětovat vytvoření konzervativní koalice jižanských unionistických whigů a umírněných republikánů.⁴

Tezi nesmiřitelného rozporu mezi Lincolnem a radikály načrtl, byť na jiném základě, již Tennessee Henry Williams v knize *Lincoln and the Radicals* (1941). Jedná se však o práci zaujatou a přepjatou, pokud jde o jednotu, spikleneckou povahu a sílu, kterou radikálně republikánské opozici přisuzuje. Proto se od druhé poloviny padesátých let dvacátého století stala snadným terčem kritiky revizionistických historiků ovlivněných bojem za občanská práva Afroameričanů. Počínaje jedním z esejů Davida H. Donalda v jeho knize *Lincoln Reconsidered: Essays on the Civil War Era* (1956), vzniká konsensuální interpretace vztahu prezidenta a radikálních republikánů. Podle ní nevedli neúspěšný boj, ale naopak spolupracovali v mnohem větší míře, než se může zdát, a Lincoln postupně přijímal stanoviska radikálů.⁵

Na válečnou rekonstrukci aplikoval tuto teorii Herman Belz v knize *Reconstructing the Union: Theory and Practice during the Civil War* (Ithaca 1969), ale dospěl nakonec k odlišnému konceptu. Podle něj byl totiž proces názorového sblížení oboustranný. Nejen Lincoln se postupně posunul blíže k radikálům, ale také oni směřovali ke konzervativnějším postojům, protože uznali svoji bezmocnost vůči prezidentově dominantnímu postavení.⁶

Nejnovější studií, recenzenty hodnocenou jako vůbec nejlepší, je *With Charity for All. Lincoln and the Restoration of the Union* od Williama C. Harrise (1997), která na základě analýzy aplikace Lincolnovy rekonstrukční politiky v jednotlivých jižanských státech oponuje všem výše uvedeným pracím. Oproti revizionistům se profesor Harris vrací k Dunningovskému chápání rekonstruk-

⁴ Jack B. Scroggs: „Confederate Centennial Studies, Number 13. Lincoln’s Plan of Reconstruction,“ *Mississippi Valley Historical Review*, roč. 47, č. 3, str. 517; Otis A. Singletary: „Lincoln’s Plan of Reconstruction,“ *Journal of Southern History*, roč. 26, č. 3, str. 411, 412; David Donald: „The Era of Reconstruction, 1865–1877,“ *American Historical Review*, roč. 71, č. 2, str. 700–701.

⁵ Oscar Handlin: „Lincoln and the Radicals,“ *New England Quarterly*, roč. 15, č. 2, str. 381; Roy F. Nichols: „Lincoln and the Radicals,“ *Journal of Southern History*, roč. 8, č. 2, str. 277; David M. Potter: „Reconstructing the Union: Theory and Policy during the Civil War,“ *Journal of Southern History*, roč. 35, č. 4, str. 582; David Herbert Donald: *Lincoln*, New York 1996 (dále jen Donald: *Lincoln*), str. 650.

⁶ McPherson, James M.: „Reconstructing the Union: Theory and Policy during the Civil War; Losing the Peace: Georgia Republicans and Reconstruction; Reconstruction: The Ending of the Civil War,“ *American Historical Review*, roč. 75, č. 3, str. 934, 935; Don E. Fehrenbacher: „The Radical Republicans: Lincoln’s Vanguard for Racial Justice; Reconstructing the Union: Theory and Policy during the Civil War; Judicial Power and Reconstruction Politics,“ *Political Science Quarterly*, roč. 86, č. 3, str. 490; Richard O. Curry: „Reconstructing the Union: Theory and Policy during the Civil War,“ *Journal of American History*, roč. 56, č. 4, str. 918.

ce jako obnovy loajální civilní správy v jižanských státech místními unionisty a dokladuje, že si Lincoln po celou dobu války podržel tuto umírněnou vizi a odmítal, aby rekonstrukci prováděla federální vláda.⁷

Válečná rekonstrukce jednotlivých jižanských států není s výjimkou Tennessee a Louisiany samostatně knižně zpracována. V prvním případě napsal Peter Maslowski úžeji zacílenou monografii *Treason Must be Made Odious: Military Occupation and Wartime Reconstruction in Nashville, Tennessee, 1862–65* (1978), ve druhém pak existují práce Peytona McCraryho *Abraham Lincoln and Reconstruction: The Louisiana Experiment* (1978) a LaWandy Coxové *Lincoln and Black Freedom: A Study in Presidential Leadership* (1981), obě založené na konsensuální interpretaci válečné rekonstrukce.⁸ Válečnou rekonstrukci ostatních jižanských států popisují už pouze úvodní kapitoly v publikacích zaměřených na poválečnou obnovu, části biografíí válečných guvernérů, články v místních historických časopisech, případně nepublikované univerzitní práce.

Původní české publikace k tématu neexistují a podstatu Lincolnovy politické rozepře s radikály příliš nerozkrývá ani inspirativní kniha Josefa Opatrného *Válka Severu proti Jihu* (1986, 1998). Nejlepší, jakkoli pochopitelně zcela nedostatečný obraz sporu v otázce rekonstrukce poskytuje Lincolnův životopis *V nejtěžších chvílích Unie* od Václava Chabra (1926), což není natolik překvapivé, uvážíme-li, že se vlastně jedná o adaptaci úspěšné anglické biografie od Godfreye R. Bensona, lorda Charnwooda z roku 1916.

Jak jsem již naznačil, téma válečné rekonstrukce se vlastně dotýká samotného smyslu americké občanské války a spojuje její vojenská hlediska s politickými i její úroveň celonárodní s děním v jednotlivých státech. Z období, které je předmětem mého trvalého zájmu, jsem si tedy ani nemohl zvolit zásadnější látku ke zpracování v diplomové práci. Dalším důvodem je můj obdiv

⁷ David Herbert Donald: „William C. Harris: With Charity for All. Lincoln and the Restoration of the Union,“ *The Journal of American History*, roč. 85, č. 1, str. 250-251.

⁸ Richard N. Current: „Abraham Lincoln and Reconstruction: The Louisiana Experiment,“ *Journal of Interdisciplinary History*, roč. 11, č. 2 (dále jen Current: „Abraham Lincoln and Reconstruction“), str. 336; LaWanda Cox: *Lincoln and Black Freedom. A Study in Presidential Leadership*, Columbia 1994 (dále jen Cox: *Lincoln and Black Freedom*), str. XI.

k výjimečné osobnosti Abrahama Lincolna. Plné pochopení a zhodnocení jejího významu v amerických dějinách právě zkoumání válečné rekonstrukce umožňuje. Přikláním se přitom k tomu chápání jeho politiky, které předkládá William C. Harris. Konečně, v době rekonstrukce Afghánistánu a Iráku, může být užitečné ukázat, s jakými obtížemi se Spojené státy potýkaly při procesu alespoň vzdáleně podobném i ve vlastním civilizačním prostoru.

První kapitolu jsem pojal jako jistý soubor variací na téma rekonstrukce. Nepostupuji v ní totiž chronologicky, ale podle jednotlivých aktérů rekonstrukce. Ti se samozřejmě střetávají, určující je však aktivita či pasivita jejich role. Nejprve nastíním východiska rekonstrukční politiky prezidenta Lincolna a jeho odpůrců, poté se zabývám prezidentovou politikou a jejím vývojem v praxi. Obdobným způsobem následně probírám postup jeho odpůrců, nejdříve Lincolnova ministra financí, protože se ve východiscích své politiky shodoval s prezidentem. Poté se zabývám stěžejní rolí Kongresu a nakonec se vracím k Lincolnově vládě, abych nastínil vizi oponenta posledního co do významu i z hlediska časového. V předvečer atentátu na Lincolna totiž svůj vlastní koncept obnovy jižanských států předložil ministr války. Pro snazší orientaci v rozsáhlém textu první kapitoly jsem její oddíly rozčlenil ještě na několik částí, vzhledem ke kompaktní povaze textu je však tento krok třeba chápat spíše jako připojení marginálií.

Další dvě kapitoly ukazují aplikaci Lincolnovy politiky ve dvou okupovaných státech, Louisianě a Arkansasu. Ze čtyř států, v nichž válečná rekonstrukce dosáhla srovnatelného stádia, jsem je vybral proto, že mi umožnily ukázat celou škálu rozdílů ve výchozích podmínkách, struktuře unionistického hnutí, i míře federální intervence do procesu rekonstrukce. Co mají tyto státy naopak společné, je jejich geografická poloha a z ní vyplývající válečné osudy, které měly vliv na průběh rekonstrukce.

Ve shrnutí jednotlivých kapitol se vymezují vůči interpretacím předkládaným použitou literaturou, případně dalšími pracemi. V závěru srovnávám vývoj rekonstrukce v obou sledovaných státech a na tomto základě hodnotím Lincolnovu politiku. Dokazuji, že byla oprávněná, opozice proti ní pak ideologicky zaslepená a motivovaná politickým kalkulem.

Nezbytným pramenem ke studiu prezidentovy politiky válečné rekonstrukce mi bylo souborné vydání Lincolnových písemností *The Collected Works of Abraham Lincoln*, jež v redakci Roye P. Baslera vycházelo v letech 1953–1955 (používal jsem čtvrtý až osmý svazek ve druhém vydání, New Brunswick 1959). Prezidentovy postoje a kroky dále přibližuje edice deníků a korespondence jeho sekretáře Johna Haya *Lincoln and the Civil War in the Diaries and Letters of John Hay* (New York 1939). Výklad Lincolnovy politiky jsem založil na knize Williama C. Harrise *With Charity for All. Lincoln and the Restoration of the Union* (Lexington 1997) a umírněně revizionistickém životopisu *Lincoln* (New York 1996) od Davida H. Donalda. Situaci v konkrétních státech objasňují především články „The Development of Unionism in East Tennessee, 1860–1866“ J. R. Sheelera (*Journal of Negro History*, 1944) a „A Reappraisal of Stethood Politics in West Virginia“ Richarda Curryho (*Journal of Southern History*, 1962).

Postoje a kroky odpůrců Lincolnovy rekonstrukční politiky popisují na základě záznamů kongresových debat (*Congressional Globe*) a schůzí (*Senate Journal*, *House Journal*) a pracovních tisků návrhů zákonů (*Bills and Resolutions*). Všechny tyto prameny jsou dostupné na internetových stránkách Knihovny Kongresu. Velice užitečný, byť pouze deskriptivní článek Fredericka W. Moora „Representation in the National Congress from the Seceding States, 1861–1865“ (*American Historical Review*, 1897) podává detaily o přijímání zástupců rekonstruovaných států do Kongresu. Kombinace sil, k nimž docházelo při hlasování, mi osvětlila vynikající kniha *Blueprint for the Modern America: Nonmilitary Legislation of the First Civil War Congress* (Nashville 1968) od Leonarda P. Curryho a článek Williama D. Mallama „Lincoln and the Conservatives“ (*The Journal of Southern History*, 1962). Ideologické pozadí odporu k Lincolnově politice jsem vyložil na základě knihy Erica Fone-*ra Free Soil, Free Labor, Free Men: The Ideology of the Republican Party Before the Civil War* (New York 1995). Politiku Lincolnova ministra financí skvěle vysvětluje jeho životopis *Salmon P. Chase: A Biography* (New York 1995) od Johna Nivena a její aplikaci na Floridě článek Ovida L. Futche „Salmon P. Chase and Civil War Politics in Florida“ (*Florida Historical Quarterly*, 1954).

Vedle již zmíněné edice Lincolnových písemností byla zásadním pramenem ke studiu rekonstrukce Arkansasu i Louisiany prezidentova příchozí korespondence, postupně digitalizovaná opět

na internetových stránkách Knihovny Kongresu. Nepostradatelný zdroj informací představuje také vojenská korespondence soustředěná ve sbírce, která vyšla v letech 1880–1900 ve 128 knižních svazcích nazvaných *The War of the Rebellion: A Compilation of the Official Records of the Union and Confederate Armies*. Měl jsem je k dispozici na datovém kompaktním disku (Carmel 1997).

Informace k popsání rekonstrukce v Louisianě jsem čerpal z knih LaWandy Coxové *Lincoln and Black Freedom: A Study in Presidential Leadership* (Columbia 1994) a Teda Tunnella *Crucible of Reconstruction: War, Radicalism, and Race in Louisiana, 1862–1877* (Baton Rouge 1992), který zvláště dobře vykládá předpoklady pro vznik unionistického hnutí i jednání ústavodárného sněmu. Obě práce patří k revizionistickému proudu rekonstrukční historiografie, takže jsem uvítal nezájatý výklad v knize Josepha Dawsona *Army Generals and Reconstruction: Louisiana, 1862–1877* (Baton Rouge 1994). Do počáteční fáze louisianské rekonstrukce, již dostatečně nepopisuje Coxová ani Tunnell, mi vnesly jasno informace obsažené v již zmiňovaném životopise Lincolnova ministra financí, který Louisianě prosazoval svoji vlastní rekonstrukční politiku. Soustředění na konkrétní témata, jímž se vyznačují vědecké články, také napomáhá budovat plastičtější obraz Louisianské rekonstrukce, než jaký podávají revizionisté. Vynikajícími jsem shledal zejména články W. F. Messnera „Black Violence and White Response: Louisiana, 1862“ (*Journal of Southern History*, 1975) a Donaldida Everetta „Ben Butler and the Louisiana Native Guards, 1861–1862,“ (tamtéž, 1958), které bourají některé zažitě představy o politice vojenské správy vůči černochem a unionistickém hnutí louisianských kreolů. Neobešel jsem se bez pojednání „Thomas J. Durant, Utopian Socialism, and the Failure of Presidential Reconstruction in Louisiana“ (tamtéž, 1979) od J. G. Tregleho, musel jsem se však oprostít od jeho silně tendenčních závěrů.

Válečná rekonstrukce Arkansasu není dosud historiky dobře zmapována a tudíž ani samostatně knižně zpracována.⁹ Proto jsem vedle publikace Dunningova žáka Thomase S. Staplese *Reconstruction in Arkansas, 1862–1874* (New York 1923), jejíž první čtvrtina poskytuje patrně nejpodrobnější popis vzniku a fungování rekonstruované civilní vlády za občanské války, musel čerpat

⁹ Jak tvrdí profesor Carl H. Moneyhon, na vině je nedostatek pramenů, které by vysvětlily politické poměry mezi místními unionisty. Neexistují žádné rukopisné materiály zaznamenávající zájmy jednotlivých skupin, zachovala se nám pouze jejich rétorika v novinách.

z disertační práce Conrida C. Berryho „Arkansas and Abraham Lincoln: Wartime Reconstruction and the President’s Plan for the State,“ (University of Mississippi, 1992) a z diplomové práce Josepha R. Bellase „The Forgotten Loyalists: Unionism in Arkansas, 1861–1865,“ (Ohio State University, 1991). První se podrobněji zabývá neúspěšným Lincolnovým pokusem o rozvinutí rekonstrukčních aktivit ze secesionistického města Helena, druhá je zvláště silná v popisu nestabilní vojenské situace na unionistickém severozápadě Arkansasu. Ani jedna z těchto prací však nepopisuje politické spory mezi unionisty. Margaret Rossová ve své historii místního tisku (*Arkansas Gazette: The Early Years 1819–1866*, Little Rock 1969) některé informace podává, ale protože odporují výkladu ve Staplesově knize, zasadil jsem je do teoretického rámce teze profesora Carla H. Moneyhona, který mi ji sdělil v osobní korespondenci.¹⁰ Obraz arkansaské rekonstrukce pomohly doplnit výňatky z místního dobového tisku dostupné na internetu a Moneyhonův článek „Disloyalty and Class Consciousness in Southwestern Arkansas, 1862–1865“ (*Arkansas Historical Quarterly*, 1993).

Z důvodu úspory místa uvádím v poznámkovém aparátu internetové adresy jen u těch zdrojů, které jsou uvedeny v bibliografii pouze s adresou úvodní stránky. U ostatních upozorňuje na zdroj poznámka „internet.“ Ta také zastupuje paginaci u vědeckých článků z databáze Proquest, v níž nejsou uváděna čísla jednotlivých stránek. Elektronické prameny však cituji podle původních čísel stránek nebo dle zvyklostí.¹¹ Platnost veškerých internetových adres byla ověřena k 20. dubnu 2006.

¹⁰ Představil ji v knize *The Impact of the Civil War and Reconstruction in Arkansas: Persistence in the Midst of Ruin* (Baton Rouge 1994).

¹¹ Konkrétně Lincolnovu příchozí korespondenci cituji ve formě: pisatel, adresát, datum, Lincoln Papers. Podle těchto údajů je možné příslušný dokument snadno najít vyhledávačem na stránce <http://memory.loc.gov/ammem/malquery.html>.

*Tento prach byl kdysi muž,
Jemný, prostý, spravedlivý a rozhodný, pod jehož obezřetnou rukou,
Proti nejhnusnějšímu zločinu kdy známému v dějinách kterékoli země a věku,
Byla zachráněna Unie těchto Států.*

Walt Whitman¹²

12 Walt Whitman: *Stébla trávy*, překlad Jiří Kolář, Praha 1969, str. 303.

1. Válečná rekonstrukce Unie

1.1. Východiska

1.1.1. Lincolново stanovisko

Abraham Lincoln nastupoval 4. března 1861 do prezidentského úřadu za nejméně příznivých podmínek v amerických dějinách. Takzvaný hluboký Jih, tedy sedm z patnácti otrokářských států Unie, se v zimě 1860–1861 odtrhl a vytvořil Konfederaci. V dalších sedmi státech rostlo secesionistické hnutí. Ve svém inauguračním projevu prezident Lincoln vyjádřil přesvědčení, že Unie je věčná, protože na světě neexistuje stát, který by ve svém základním zákoně měl ustanovení vlastního zániku. Argumentaci proti secesi na základě zdravého rozumu Abraham Lincoln rozšířil v projevu k mimořádné schůzi Kongresu 4. července 1861, v době, kdy se Konfederace rozrostla o další čtyři otrokářské státy, takzvaný horní Jih. Prezident se ptal, zda je správné aby Unii opustily státy vytvořené na územích, které federace zakoupila, aniž by poskytly příslušnou finanční kompenzaci. A zda je správné, aby stát opustil Unii a nepřevzal část federálního dluhu. „Jestliže se může odtrhnout jeden stát, mohou také ostatní, a kdyby se odtrhly všechny, nezbyl by nikdo na zaplacení dluhů. Je to spravedlivé vůči věřitelům?“ Lincoln též připomněl, že secesionisté sice tvrdí, že federální ústava secesi umožňuje, avšak ve vlastní konfедераční ústavě takovou možnost explicitně zakázali, protože se jedná o princip „dezintegrace, na kterém žádná vláda nemůže přetrvat.“¹³

Nepřípustnost secese odvozoval Abraham Lincoln také z amerických dějin. Unii považoval za „starší než Ústavu,“ neboť byla „ve skutečnosti vytvořena již Články asociace v roce 1774,“¹⁴ a je tudíž starší než kterýkoli z jejích států. „Původní [osady] se spojily v Unii ještě dříve, než se vymanily z koloniální závislosti na Británii,“ vysvětloval Lincoln, „a nové [státy] vstoupily do Unie

¹³ Harris: *With Charity for All*, str. 13; První inaugurační projev, 4. března 1861, Zpráva zvláštní schůzi Kongresu, 4. července 1861, Roy P. Basler, ed.: *The Collected Works of Abraham Lincoln*, New Brunswick 1959 (dále jen *Collected Works*), sv. 4, str. 264, 435–436.

¹⁴ Takový výklad Článků asociace je ovšem poněkud účelový. Je pravda, že Články asociace se jednotlivé kolonie zavazovaly ke společnému postupu, ale pouze v konkrétních záležitostech a po určitou dobu. Šlo o dodržování obchodního embarga uvaleného na Británii Prvním kontinentálním kongresem, jakož i souvisejících zásad hospodárnosti a provedení kroků směřujících k soběstačnosti. Dokument zavazoval kolonie k dodržování společného postupu výslovně pouze do doby, kdy Británie zruší opatření, kvůli kterým na ni bylo embargo uvaleno. (*The Articles of Association; October 20, 1774*, The Avalon Project at Yale Law School, internet.)

vždy ze závislé pozice. [...] Nové státy pojaly označení *stát*¹⁵ se vstupem do Unie, staré je prvně přijaly Prohlášením nezávislosti. V něm byly spojené kolonie prohlášeny za svobodné a nezávislé státy, ale účelem nebylo vyhlásit je nezávislymi na sobě nebo na Unii, ale přesně naopak, jak dokazuje jejich vzájemný závazek a společná činnost předtím, tehdy a poté.“ Jestliže státy nikdy neexistovaly mimo Unii, „nemají ani více, ani méně moci, než je jim vyhrazeno ústavou,“ tedy ani svrchovanost,¹⁶ která by mohla odůvodnit rozbití Unie. Odtrhnou-li se od ní, může se tak stát jedině protiprávně a revolucí.“¹⁷

Ale „právo na revoluci není nikdy zákonné. [...] Je to nanejvýš právo morální, pokud je uplatňováno v morálně ospravedlnitelné věci.“ Takovou však secese nebyla, protože útočila na demokratický princip vlády většiny, která „je jediným skutečným vládcem svobodných lidí. Kdokoli to popírá, nutně směřuje k anarchii nebo despotismu.“ Lincoln ovšem nespatořoval v secesi pouze neodůvodněnou vzpourou menšiny států proti jejich většině, ale především akt jednotlivců, kteří sami tvoří menšinu, zatímco „unionisté jsou v převaze v mnoha, ne-li ve všech [odtržených] státech. Opak se v žádném z nich neprokázal. [...] výsledek voleb konaných ve vojenských táborech, kde všechny body stojí na jedné straně, může být sotva považován za vyjadřující obecný názor. V takových volbách budou všichni, kdo jsou pro Unii, přinuceni hlasovat proti ní.“ Prezident vinil secesionistické vůdce, že „více jak třicet let otravovali veřejné mínění“ ve svých státech sofismem o ústavnosti secese, protože věděli, že nemohou se zradou uspět u svého lidu, který „má tolik morálního vědomí, tolik oddanosti právu a pořádku, tolik hrdosti a úcty k historii a vládě [...] společné země.“ Nakonec tak „přivedli mnoho dobrých lidí k ochotě pozvednout zbraň proti vládě, jakmile nějaké shromáždění uzákoní fraškovité tvrzení, že jejich stát opustil Unii.“¹⁸

Východiskem politiky rekonstrukce byla tedy pro Lincolna skutečnost, že Unie je nerozlučná, k secesi Jihu tudíž nemohlo dojít a jedná se tak pouze o vzpouru organizovanou jednotlivci

15 Na tomto základě relativizuje Lincoln i jedinou výjimku z předchozího tvrzení, totiž Texas, který byl sice nezávislý, ale označoval se za *republiku*.

16 Lincoln připouští, že suverenitu měl pouze Texas, i ten se jí však vzdal vstupem do Unie.

17 Zpráva zvláštní schůzi Kongresu, 4. července 1861, *Collected Works*, sv. 4, str. 433-434.

18 První inaugurační projev, 4. března 1861, Zpráva zvláštní schůzi Kongresu, 4. července 1861, *Collected Works*, sv. 4, str. 268, 432-433, 434 pozn. 83, 437.

v jižanských státech. Bylo to právě k potlačení vzpoury v jižanských státech, když Lincoln po konfederálním útoku na Fort Sumter povolával do zbraně sedmdesát pět tisíc vojáků domobrany. Vycházející z tohoto stanoviska, formuloval prezident v projevu k mimořádné schůzi Kongresu 4. července 1861 i zásady samotné rekonstrukce: „Aby nedošlo k obavám upřímných lidí z postupu vlády k jižním státům poté, co bude potlačena vzpoura, vláda považuje za vhodné oznámit, že jejím záměrem bude, jako je stále, řídit se Ústavou a zákony, a že pravděpodobně nebude chápat práva a povinnosti federální vlády vůči právům států a lidí zaručeným Ústavou jinak, než jak vyjádřila v nástupním projevu. Chceme zachovat vládu pro všechny [...]. Loajální občané mají kdekoli právo si to žádat a vláda nemá právo jim to odepřít. Pod tím se nemíní [ze strany vlády] žádný nátlak, dobytí či podrobení.“¹⁹

Přesvědčení, že jižanské státy Unii neopustily, vyjádřil Senát ještě před Lincolnovou inaugurací v lednu 1861 a znovu krátce po ní, když schválil návrh republikána z Maine Williama P. Fessendena, který prohlašoval opuštěná křesla po jižanských senátorech za neobsazená a kdykoli připravená pro zástupce jejich států. K Lincolnově pozici se pak přihlásil Kongres na své mimořádné schůzi. Ve dnech 22. a 25. července schválil usnesení, která předložili zákonodárci ze dvou otrokářských států, v Senátu demokrat Andrew Johnson z Tennessee, jediný zástupce odtržených států, který neopustil Kongres, a ve Sněmovně John Jordan Crittenden, bývalý whig z hraničního Kentucky. Takřka shodně vyjadřovala obě usnesení, že „válka byla Spojeným státům vnucena stoupenci odtržení v jižních státech“ a není ze strany Unie vedena v duchu utlačovatelů. Jejím smyslem není dobytí či podrobení, ani zasahování do práv či zřízení těchto států, ale zachování moci Ústavy a „záchrana Unie bez narušení důstojnosti, rovnosti a práv těchto států.“ V průběhu jinak neplodné debaty nad usnesením v Senátu dokonce konkretizoval wisconsinský republikán James Rood Doolittle pojem rekonstrukce:²⁰ „Rekonstrukce není rekonstrukcí Ústavy, ale rekonstrukcí na základě Ústavy. Virginie se sama rekonstruuje. Její senátoři, kteří se ukázali jako zrádci, byli vyloučeni a rekonstruuující se, obno-

¹⁹ Prohlášení, 15. dubna 1861, Zpráva zvláštní schůzi Kongresu, 4. července 1861, *Collected Works*, sv. 4, str. 331-332, 439-440.

²⁰ Je určitou ironií, že Doolittle poděkoval za vymyšlení výrazu *rekonstrukce* Robertu M. T. Hunterovi, senátorovi za Virginii, který byl krátce předtím vyloučen za neloajálnost, neboť se stal členem prozatímního konfederálního kongresu. Hunter se předešlou zimu totiž ptal: „Unie je rozbita, jak ji rekonstruovat?“ (*Congressional Globe*, 37. Kongres, 1. schůze, str. 263; Stewart Sifakis: *Who Was Who in the American Civil War*, New York 1988 [dále jen Sifakis: *Who Was Who*], str. 328)

vující se, obrozující se Virginie znovu zaujímá postavení na základě Ústavy, znovu je zde zastoupena [...]. Až se Virginie a Tennessee a Texas rekonstruují, přijde čas, kdy rekonstrukce začne i ve státech kolem Mexického zálivu. Způsob této rekonstrukce je jasný a jednoduchý. Neznamená svrhnout Ústavu, ale zachovat ji. Loajální občané těchto států se spojí na obranu Ústavy, budou za ní pevně stát a my se postavíme na jejich podporu. [...] V Ústavě existuje článek,²¹ že Spojené státy zaručí republikánskou formu vlády každému státu. Když tedy Jižní Karolínu, Alabamu, Georgii a Louisianu uchvátila vojenská despotie a zničila veškerou republikánskou formu vlády svojí železnou botou [...], jakou jinou povinnost má [federální] vláda, než se postavit na jejich podporu, garantovat občanům těchto států republikánskou formu vlády?²²

Crittendenovo a Johnsonovo usnesení Kongres schválil drtivou většinou, do jednomyslného přijetí scházely ve Sněmovně jen čtyři hlasy²³ a v Senátu pět. Jednalo se však převážně o demokraty z otrokářských hraničních států, z nichž většina záhy vstoupila do konfедераční armády a byla z Kongresu vyloučena. Ani od ostatních oponentů nezazněla tehdy žádná kritika východisek rekonstrukce, jak byla v usneseních vyložena. Odmítnutí tohoto konceptu přesto přišlo již v srpnu 1861 a znovu počátkem následujícího roku, a sice od těch zákonodárců, kteří o usneseních nehlasovali vůbec, ať už se zdrželi nebo nebyli přítomni. Předseda rozpočtového výboru Sněmovny reprezentantů, pennsylvánský republikán Thaddeus Stevens a jeho stranický kolega Charles Sumner z Massachusetts, předseda senátního výboru pro zahraniční vztahy, jsou původci souboru myšlenek, který historikové poválečné rekonstrukce označují za její první dva koncepty.²⁴ První je nazýván teorií dobytých provincií, druhý koncept pak teorií státní sebevraždy.²⁵

21 Článek IV., oddíl 4.

22 R. Earl McClendon: „Status of the Ex-Confederate States As Seen in the Readmission of United States Senators“ *American Historical Review*, roč. 41, č. 4, str. 707; Harris: *With Charity for All*, str. 20; Leonard P. Curry: *Blueprint for the Modern America: Nonmilitary Legislation of the First Civil War Congress*, Nashville 1968 (dále jen Curry: *Blueprint*), str. 31; *Congressional Globe*, 37. Kongres, 1. schůze, str. 222-223, 257, 263, 265.

23 Usnesení bylo pro hlasování rozděleno na dvě části a každou odmítli vždy jen dva poslanci, ne však titíž.

24 Celkově historikové rozeznávají čtyři teorie, druhé dvě byly koncipovány až po válce.

25 *Congressional Globe*, 37. Kongres, 1. schůze, str. 223, 265; Sifakis: *Who Was Who*, str. 622, 634; McKittrick: *Andrew Johnson and Reconstruction*, str. 96.

1.1.2. Teorie dobytých provincií

Thaddeus Stevens již 2. srpna 1861 vyjádřil na půdě Sněmovny přesvědčení, že povstalci nemají právo domáhat se ochrany zaručené Ústavou, jestliže se vzbouřili proti její autoritě, že „nadešel čas, kdy se naše činy mají řídit dle válečného práva, kdy žádné ústavy, pokud stojí v cestě nakládání s nepřítelem podle válečného práva, nemají být brány v potaz.“ Svoje teze však precizoval až 22. ledna 1864. Základním problémem se mu jevilo rozhodnutí, zda mají být státy Konfederace považovány za nepřátelské a tudíž bez nároku na jinou ochranu a výsady, než které náleží cizím národům ve vzájemném konfliktu, nebo zda má být americká občanská válka pojímána pouze jako boj proti domácí vzpouře, která má být potlačena v trestním řízení před soudem. Zatímco v tomto případě by povstalci měli nárok dovolávat se ústavní ochrany, v prvním by se stali pouze subjektem válečného práva. Za válčící stranu uznaly jižanské státy nejen evropské mocnosti, ale sama Unie, když vyhlásila námořní blokádu, která se používá pouze v konfliktu mezi státy,²⁶ a jednala se zajatými jižanskými vojáky dle válečného práva, nikoli jako se zrádci. Tak byla vyřešena i druhá významná otázka, totiž zda válku vedou Státy nebo jen jednotliví zrádci. Ústava nedovoluje jednotlivým státům Unie vést válku, avšak pouze tehdy, jsou-li tyto státy v Unii. Nárokováním si vystoupení z Unie a uznáním za válčící stranu se jižanské státy ocitly mimo Unii.²⁷

Tím pozbyly platnosti veškeré smluvní svazky mezi těmito státy a Unií vyplývající z Ústavy a válečné právo se stalo jediným právním rámcem jejich vztahů. Na jeho základě má Unie právo nakládat s jižanskými státy „jako s provinciemi, které mají být dobyté, a [s Jižany] jako s nepřátelským národem.“ Když je takto vyřešen status povstaleckých států, otázka rekonstrukce se podle Stevense „stává jednodušší, protože už se nemusíme zatěžovat místními zákony, ke kterým se tak rádi uchylují konzervativní sympatizanti našich ‘zhřešivších bratří’.“ Pensylvánský republikán označil za absurdní, že by pro vítěze existovalo nějaké omezení. Válka by ze strany Severu byla nesmyslná, ba hříšná, kdyby měl s poraženým nepřítelem nakládat, jako by on býval neporušil mír. Vítěz

²⁶ Stevens tehdy Lincolnovi vyčítal, že jako právník to měl vědět, a Lincoln mu odpověděl, že u něj na západě se podle práva národů nesoudí, a k Stevensově nelibosti dodal: „Stalo se, nemůžeme si pomoci a musíme s tím vyžít, jak nejlépe budeme moci.“ (Donald: *Lincoln*, str. 302-3)

²⁷ *Congressional Globe*, 37. Kongres, 1. schůze, str. 414, 38. Kongres, 1. schůze, str. 316-317.

má nárok na veškerý majetek nepřátel podle válečného práva, nikoli na základě konfiskačních zákonů, které by vyžadovaly prokázání zločinu ze strany vlastníků. Stevens nicméně připustil, že nepůjde o majetek těch, kteří se války neúčastnili, ani řadových vojáků donucených k boji odvodní povinností. Prostředky získané především prodejem půdy mají posloužit ke splacení válečných nákladů, odškodnění ztrát na soukromém majetku loajálních lidí a vyplácení penzí válečným invalidům a pozůstalým po obětech.²⁸

Zatímco reparační podobu svých tezí Stevens představil až v lednu 1864,²⁹ co považoval za hlavní cíl rekonstrukce, bylo patrné již v srpnu 1861. V rámci jednání o konfiskacích majetku povstalců, tedy především jejich otroků, Stevens vyzdvihl závazek vítěze zachovat svobodu těm, kteří byli osvobozeni z poddanského vztahu vůči nepříteli. V lednu 1863 Thaddeus Stevens zcela jasně potvrdil, že nechce opětovné sjednocení Unie z poloviny svobodné a z poloviny otrokářské. O rok později pak osvobození všech otroků ústavním dodatkem označil za hlavní cíl rekonstrukce. Přiznal, že snaha zrušit otrokářství v jednotlivých státech byla záležitostí pouze abolicionistické menšiny v USA, navíc to neumožňovala Ústava, ale Jižané se jejím vypovězením stali subjektem práva národů, které instituci otrokářství neuznává. Její odstranění bude zároveň likvidací příčiny války, která by jistě založila na další konflikty, pokud by zůstala nedotčena: „Rozbitím pomíjivé říše, jejímž úhelným kamenem bylo otrokářství, založí Seveřané a loajální obyvatelé Jihu jednotný a trvalý národ na pevném základě všeobecné svobody.“³⁰

Stevensovy myšlenky si na Severu nezískaly velkou podporu (významnější publikací v jejím duchu byl snad pouze pamflet *Návrat povstaleckých států do Unie*, který v létě 1863 publikoval právní poradce na ministerstvu války William Whiting). Samotná díkce jeho teorie byla pobuřující, což ostatně sám uznával, když upozorňoval, že jeho slova patrně nebudou kolegové ve Sněmovně považovat za politická. Obavy budila nezávislost předložených tezí na ústavních pořádcích a tisk odsoudil také útok na soukromé vlastnictví, který obsahovala. Heslo „inter arma silent leges“ nebyli

28 *Congressional Globe*, 37. Kongres, 3. schůze, str. 239-240, 1. schůze, str. 318-319.

29 Předtím o nich mluvil pouze jako o válečném opatření.

30 *Congressional Globe*, 37. Kongres, 1. schůze, str. 414, 3. schůze, str. 244, 38. Kongres, 1. schůze, str. 318-319.

Američané ochotni přijmout. Stevens tedy příliš nezabodoval dokonce ani mezi svými politickými soupeřnými, natož pak v rámci celé strany a Sněmovny. Jeho extremismus jej totiž izoloval a vliv měl natolik omezený, že plně neovládal ani výbor, jehož byl předsedou. Ostatně i Stevensovi političtí odpůrci jej shledávali spíše obtížným než nebezpečným politickým protivníkem a viděli, že nedostatek prozíravosti hatí jeho plány spolehlivěji než jakákoli opozice.³¹

1.1.3. Teorie státní sebevraždy

Dne 11. února 1862 předložil Charles Sumner v Senátu návrh souboru devíti usnesení „ke vztahům mezi USA a územím dříve zaujímaným určitými státy a nyní uzurpovaným domnělými vládami.“ Sumner sice souhlasil, že jakýkoli krok státu namířený proti autoritě federální ústavy na jeho území, je neplatný, tvrdil však, že když je takový krok prosazován silou, vzdává se tím daný stát veškerých svých ústavně zaručených práv. Zrada, které se stát dopustil, má za následek pozbytí všech funkcí a moci potřebných k jeho existenci. Protože stát tímto zanikl, dle Sumnera doslova spáchal sebevraždu, jeho území spadá do jurisdikce Kongresu jako každé jiné federální teritorium. S konkrétním státem přestávají existovat také jemu vlastní společenské instituce, které nejsou zakotveny ve federální ústavě či v přirozených právech, ale pouze v jeho právním systému. Sumner tím pochopitelně mínil otrokářství, kterému ostatně věnoval podstatnou část svého návrhu. Především varoval, že uznání otrokářství na takovém teritoriu nebo vydání uprchlých otroků místním majitelům bude aktem napomáhání vzpouře proti Spojeným státům. Taktéž v článku, zabývajícím se povinností loajality obyvatelstva těchto území k Unii a jejím závazkem ochrany loajálních obyvatel, bylo zdůrazněno právo na ochranu před otroctvím.³²

Přestože Sumner předložil svá usnesení s tím, že mají být prozatím odložena k případné příští diskusi, stačily jeho teze vyvolat kritické reakce v novinách. Washingtonský *National Intelligencer* volal po rozlišování států a jejich vlád. Státy mohou být zrušeny jen společným souhlasem

³¹ McKittrick: *Johnson and Reconstruction*, str. 100-101; William Whiting: *War Powers under the Constitution of the United States*, Boston 1871 (dále jen Whiting: *War Powers*), str. 245-6; Harris 298 pozn. 25; *Congressional Globe*, 37. Kongres, 1. schůze, str. 415; Bryon C. Andreasen: „Review Essay: Thaddeus Stevens: Nineteenth-Century Egalitarian, by Hans L. Trefousse,“ *Journal of Abraham Lincoln Association*, roč. 21, č. 2, internet.

³² *Congressional Globe*, 37. Kongres, 2. schůze, str. 736-737.

jejich zákonodárných sborů a Kongresu. Pouze vlády mohou být vzhledem k secesi považovány za zrušené. Stejného názoru byl též newyorský *Evening Post*, který Sumnerův plán napadl jako pomýlelý. Vydavatel listu sdělil v dopise Charlesi Sumnerovi své obavy, že by tato iniciativa mohla nastolováním nových otázek zkomplikovat už tak složitý problém rekonstrukce. Senátorova odpověď odhaluje další motiv jeho tezí, který původně nepůsobil tak výrazně, totiž snahu svěřit rekonstrukci do výhradní gesce Kongresu: „Kdo má vykonávat jurisdikci nad tímto územím? Někdo říká, že armáda. [...] Do jisté míry to tak být musí. Ale kdo dá opět do pohybu [státní] mašinerii? Má-li to být armáda, odchýlíte se od ústavní praxe, která vylučuje armádu, pokud je to možné. Pro mně je evidentní, že konečným správcem této zaniklé jurisdikce je Kongres.“³³

Pozornosti se Sumnerovy teze znovu dočkaly v říjnu 1863, když jejich autor anonymně publikoval ve vlivném listu *Atlantic Monthly* rozsáhlý projev s jejich teoretickým podložením, který neměl příležitost použít v Senátu, protože k projednávání jeho usnesení nikdy nedošlo. Lincolnův ministr pošt, konzervativce Montgomery Blair, okamžitě odsoudil Sumnerovy myšlenky v projevu v marylandském Rockvillu coby shodně nebezpečné pro Unii jako sama rebelie. Blair také senátorovi napsal, že výsledkem naplnění jeho plánu by bylo zrušení ústav jedné třetiny států a v posledku zotročení bílého obyvatelstva.³⁴

Sumnerovu teorii přijal sice například katolický myslitel z Massachusetts Orestes Brownson, většinou však připadala naprosto doktrinářská a některým byla dokonce k smíchu. Trefně se vyjádřil demokratický senátor z Missouri John B. Henderson: „Slabost Sumnerových teorií rekonstrukce vyplývá z přemíry studia. Pátral v dávné i moderní historii po precedentech plynoucích z občanských válek. Všechny ale předcházely americkou Ústavu. [...] V našem systému nemůže dojít k žádné sebevraždě státu.“³⁵

³³ *Congressional Globe*, 37. Kongres, 2. schůze, str. 737; C. Sumner P. Godwinovi, 23. března 1862, Beverly Wilson Palmer, ed.: *The Selected Letters of Charles Sumner* Boston 1990, sv. 2 (dále jen *Selected Letters*), str. 105-106.

³⁴ McKittrick: *Andrew Johnson and Reconstruction*, str. 111, pozn. 29; C. Sumner M. Blairovi, 28. října 1863, *Selected Letters*, str. 205, pozn. 1; Sifakis: *Who Was Who*, str. 634; Donald: *Lincoln*, str. 470.

³⁵ McKittrick: *Andrew Johnson and Reconstruction*, str. 111, pozn. 30, 112, pozn. 31; C. Sumner O. A. Brownsonovi, 25. května 1862, 5. října 1863, *Selected Letters*, str. 114, 196-197.

1.1.4. Původ Stevency a Sumnerovy teorie

Je zřejmé, že obě teorie – dobytých provincií i státní sebevraždy – pojímaly rekonstrukci zcela totožně, včetně zájmu o zrušení otrokářství, který daleko převyšoval funkci obnovy Unie, jež byla alfou a omegou Lincolnovy politiky. Soudím proto, že se nejednalo ani tak o teorie rekonstrukce, jako o zdůvodnění oprávněnosti osvobození otroků na základě opačného pojetí secese, než jaké zastával prezident. Jak Thaddeus Stevens, tak Charles Sumner totiž byli v Republikánské straně předními představiteli radikální frakce, která stavěla svůj odpor vůči otrokářství na morálním základě.³⁶ Ekonomické a sociální argumenty (přesvědčení, že otrokářství brzdí americký pokrok a je příčinou společenského úpadku na Jihu), které proti otrokářství snášeli umírnění a konzervativní republikáni, byly pro většinu radikálů podružné, byť se jim ve svých projevech zdaleka nevyhýbali. Popularita získaná útočnými, plamennými řečmi byla jedním z faktorů, jež této menšinové frakci dodávaly ve straně zvláštní význam. Dalším byla jejich zakladatelská role při vzniku strany a dlouhá politická kariéra, která je jako služebně starší kvalifikovala na významné pozice v kongresových výborech.³⁷

Své morální přesvědčení stavěli radikálové nejen nad stranickou, ale i národní loajalitu. Ještě když byli ve čtyřicátých a počátkem padesátých let budoucí radikální republikáni ve Straně svobody a Straně svobodné půdy, neváhali se proti zákonu o vracení uprchlých otroků postavit s obranou práv států na zneplatnění federální legislativy, čili doktrínou, kterou na podporu otrokářství zastávali Jižané. Ti nejextrémnější z radikálů dokonce hovořili o odtržení Severu a vyzývali ke spolupráci s jižanskými secesionisty. Narozdíl od ostatních republikánů přijali radikálové ideologii svrchovanosti federální vlády až v pohnutých okamžicích rozpadu Unie. S tím, jak se v Republikánské straně po porážce v jejích prvních prezidentských volbách roku 1856 prosazovaly konzervativní tendence, přitvrdili radikálové výrazně svoji rétoriku s důrazem na morální a náboženská stanoviska a vyjadřovali odhodlání ze strany vystoupit, jestliže v ní umírněná stanoviska převáží. Stejně hodlali reagovat za

³⁶ Tito političtí abolitionisté, jak radikální republikány definoval jeden z jejich čelních představitelů, Lincolnův ministr financí Salmon P. Chase, nacházeli hlavní oporou na novoanglickém venkově, kde hnutí za zrušení otrokářství zapustilo kořeny v souvislosti s náboženskou obrodou ve 20. a 30. letech a s místními osadníky se rozšířilo do zemědělských oblastí dalších severních států. (Foner: *Free Soil, Free Labor, Free Men: The Ideology of the Republican Party Before the Civil War*, New York 1995 [dále jen Foner: *Free Soil*], str. 106, 109)

³⁷ Foner: *Free Soil*, str. 51, 56, 110, 146; Shortreed: „The Antislavery Radicals: From Crusade to Revolution 1840-1868,“ *Past and Present*, 1959, č. 16, str. 66; Donald: *Lincoln*, str. 332.

secese, kdyby mělo dojít ke kompromisu s Jihem. Zatímco ostatním republikánům šlo o „svobodu a Unii,“ radikálové by měli „raději svobodu bez Unie než Unii bez svobody.“ Tento postoj ovšem vyjadřoval respekt radikálů k Ústavě. Ač toho želeli, uznávali, že federální zákrok proti otrokářství v jednotlivých státech nepřipadá v úvahu. Jak je ale znát z obou radikálně republikánských teorií rekonstrukce, secese a válka otevřely doposud zavřené brány. Thaddeus Stevens dokonce v možnosti zlikvidovat otrokářství, která se otevřela Severu, když jej secese zbavila veškerých ústavních závazků vůči jižanskému společenskému zřízení, spatřoval boží záměr.³⁸

1.2. Lincolnova rekonstrukce

1.2.1. Podpora jižanského unionismu

Prezidentovo trvání na neplatnosti secese možná paradoxně přispělo k eskalaci krize. Unionisté ze států takzvaného Horního Jihu ve spojení s ministrem zahraničí Sewardem se jej marně snažili přesvědčit, aby nedával secesionistům záminku k ozbrojenému střetu. Když se federální vláda nebude snažit prosazovat svoji pravomoc v odtržených státech silou a de facto uzná jejich postavení, věřili unionisté z Horního Jihu, že jim podaří porazit secesionistické hnutí ve svých státech. Jestliže by postup rozpadu Unie byl takto zastaven, očekávali, že sám Hluboký Jih se po několika letech dobrovolně navrátí do federálního svazku. Abraham Lincoln byl samozřejmě limitován nejen republikánským programem, ale také jinými eventualitami vývoje, tedy možností uznání Konfederace evropskými velmocemi, a problémem, jak vládnout bez příjmů z cel vybíraných v jižanských přístavech, které obnášely padesát milionů dolarů ročně. Zdá se však, že pod vlivem svého ministra pošt Montgomery Blaira a jeho příbuzných, nejvýznamnější politické dynastie hraničních států, prezident poněkud přecenil sílu unionistů v doposud neodtržených otrokářských státech. Když jej totiž virginský odpůrce secese John B. Baldwin varoval, že ozbrojený střet o pevnost Sumter v Jižní Karolíně – ať už

³⁸ Foner: *Free Soil*, str. 111, 113-114, 115, 119, 130-131, 134, 138, 139-140, 141, 142, 148; *Congressional Globe*, 37. Kongres, 3. schůze, str. 244. Snad nejvýstižněji a zároveň nanejvýš odporně se účelovost radikálních postojů odráží v komentáři Charlese Sumnera k vývoji vojenské situace: „Moc vítězíme. Bojím se vítězství více než porážek. Jestli bude rebelie náhle přemožena, demokraté, copperheadí a Seward budou trvat na amnestii, Unii a tichu ohledně otrokářství. [...] Taková revoluce přece nemůže náhle ustát.“ (C. Sumner J. Brightovi, 21. července 1863, *Selected Letters*, str. 184).

jej zahájí kdokoli – povede k odtržení Virginie do osmačtyřiceti hodin, odpověděl mu Lincoln: „Ale to je nemožné.“ Federální posádka ve Fort Sumteru se rozhodl udržet proti vůli většiny svých ministrů i názorům armády a poté, co byla konfederáty napadena, vyzval k náboru dobrovolníků k potlačení vzpoury. Obavy unionistů z horního Jihu, že budou „smeteni záchvatem šílenství,“ jestli Jižané dostanou záminku sjednotit se v boji, se naplnily. Jejich státy se v průběhu dubna a května přidaly ke Konfederaci.³⁹

Tři dny po odtržení Virginie, dne 20. dubna, přijal prezident Lincoln v Bílém domě předního zástupce unionistů ze severozápadu státu Johna Smithe Carlila a povzbuzoval jej, aby dal dohromady místní odpůrce secese. Hornatá oblast Virginie byla vzhledem ke svým přírodním podmínkám průmyslově rozvinutým regionem s malým počtem otroků a nesla proto nelibě svoji diskriminaci ve prospěch východních plantážníků jak daňovou, tak v zastoupení v dolní komoře virginského zákonodárského sboru. Kromě toho byla zanedbávána při investicích do infrastruktury, a tak se musela hospodářsky – a s tím logicky i kulturně – orientovat vně území státu, na Ohio, Pensylvánii a Maryland. Proto zdejší obyvatelstvo horovalo pro zachování Unie. Dva dny po svém setkání s Lincolnem Carlile doma prosadil svolání sněmu, který měl zvážit další kroky severozápadních Virgiňanů tváří v tvář naléhavé situaci. Delegáti, vybraní většinou na lidových shromážděních, se sešli v květnu ve Wheelingu a zvažovali odtržení od zbytku Virginie a vytvoření nového státu. Carlile tento návrh na schůzce s Lincolnem pravděpodobně nekonzultoval. Nakonec převážila ústavně čistší varianta vytvoření loajalistické vlády Virginie. Do jejího čela sněm zvolil 20. června prozatímně Francise Harrisona Pierponta, právníka a obchodníka whigovské politické orientace. Abraham Lincoln pak v projevu ke Kongresu prohlásil: „Naše vláda je povinna uznat a chránit tyto loajální občany jakožto Virginii.“ Pozice unionistů v západní Virginii upevnila dvě tažení federální armády v červenci a září 1861, která

³⁹ Daniel W. Crofts: *Reluctant Confederates: Upper South Unionists in the Secession Crisis*, Chapel Hill 1989 (dále jen Crofts: *Reluctant Confederates*), str. 257-9, 305-6, 354, 357; Donald: *Lincoln*, str. 286.

z oblasti vypudila jižanské vojsko. Legitimitu Pierpontovy vlády potvrdil i Kongres přijetím jejich zástupců.⁴⁰

Také hornatá oblast na východě Tennessee byla baštou unionismu. Netrpěla sice diskriminací tak jako západní Virginie, ale podobné přírodní podmínky daly vzniknout společnosti drobných farmářů, jejichž rovnostářství se sotva mohlo identifikovat s plantážnickým důrazem na jižanská práva. Daleko důležitější roli pro obyvatele východního Tennessee hrály převažující hospodářské vazby celého státu na Sever. Lednové celostátní referendum vyznělo přesvědčivě pro zachování Unie, proto je šokovalo protiústavní jednání guvernéra, který počátkem května podepsal vojenskou dohodu s Konfederací. Přední unionisté z východního Tennessee, whigové i demokraté, se sešli 30. května v Knoxville a svorně odsoudili secesionistické kroky. Když opakování referenda přineslo zcela opačný výsledek, stoupenci Unie z toho vyvodili, že se jedná o volební podvod a svolali znovu účastníky knoxvillského shromáždění. Ti pak 17. června v Greenvillu odhlasovali žádost státnímu zákonodárnému sboru o souhlas s odštěpením východního Tennessee, aby mohlo setrvat v Unii. Možnost připojit se měla být otevřena i pro okresy střední části státu, která taktéž nebyla plantážnická. Žádost byla pochopitelně zamítnuta – sněm se prý nesešel z vůle voličů. V srpnových kongresových volbách kandidovali ve východní části státu Unionisté do washingtonského Kongresu a secesionističtí kandidáti do konfедераčního zákonodárného sboru ve virginském Richmondu.⁴¹ Všichni čtyři unionisté zvítězili nad svými protikandidáty a byli přijati do Kongresu kromě jednoho, který byl cestou do Washingtonu zadržen konfederáty. Zástupci Tennessee ve Washingtonu se sblížili s prezidentem Lincolnem a požadovali urychlený vojenský zásah, který by osvobodil východní část jejich státu. Federální armáda však

⁴⁰ Harris: *With Charity for All*, str. 20-21, 23; Richard O. Curry: „A Reappraisal of Stethood Politics in West Virginia,“ *Journal of Southern History*, roč. 28, č. 4 (dále jen Curry: „A Reappraisal of Stethood Politics“), str. 414-415; Karel Řezníček: „Rich & Cheat Mountain Campaigns,“ *CACWA News*, roč. 10, č. 4, str. 14-15; Zpráva zvláštní schůzi Kongresu, 4. července 1861, *Collected Works*, sv. 4, str. 428. Unionismus nicméně nebyl výlučným citěním na západě Virginie. Srov. Kenneth W. Noe: „Who were the bushwhackers? Age, class, kin, and Western Virginia's Confederate guerrillas, 1861-1862,“ *Civil War History*, roč. 49, č. 1 (březen 2003), str. 5-24.

⁴¹ Také na východě Tennessee byli totiž stoupenci Konfederace. Srov. Noel C. Fisher: *War at Every Door: Partisan Politics and Guerrilla Violence in East Tennessee, 1860-1869*, Chapel Hill 1997 a W. Todd Groce: *Mountain Rebels: East Tennessee Confederates and the Civil War, 1860-1870*, Knoxville 1999.

nebyla na takovou invazi připravena. Informace o jejím plánování přesto odstartovaly represe proti unionistům a ve východním Tennessee se rozhořela partyzánská válka.⁴²

1.2.2. Vojenští guvernéři

Federální armáda odložila vpád do východního Tennessee pouze ve prospěch operací v jiných částech státu a v únoru 1862 obsadila jeho hlavní město Nashville i podstatnou část středního Tennessee. Abraham Lincoln vzápětí 4. března jmenoval vojenského guvernéra státu. Jak dospěl k tak razantnímu kroku, není zcela jasné. Termín *military governor* byl běžně používán pro velitele posádek okupovaných měst, kteří měli na starosti jak záležitosti vojenské, tak vztahy armády s civilním obyvatelstvem a regulaci jeho aktivit, zejména obchodních. Občas se tak nazývali i vojenští velitelé určitých území, například Kolumbijského distriktu, výjimečně pak vojenských oblastí.⁴³ V dostupné přijaté korespondenci se nenacházejí žádné dopisy, které by mu vytvoření takového úřadu doporučovaly. Prezident si však patrně uvědomoval, že civilní záležitosti, jakou měla být rekonstrukce, nemůže efektivně spravovat armáda. Proto do funkce jmenoval politicky zkušeného civilistu, senátora za Tennessee a předválečného guvernéra státu Andrewa Johnsona. Vágní instrukce, které dostal od ministra války, však opět poukazují na nejasný původ Lincolnova kroku. Johnson měl „vykonávat v rámci státu veškeré pravomoci, povinnosti a funkce, které přísluší úřadu vojenského guvernéra (včetně pravomoci ustavit všechny nezbytné úřady a soudy a pozastavit platnost zákona habeas corpus), dokud uzná prezident za vhodné nebo dokud loajální obyvatelé nesestaví civilní vládu v souladu s Ústavou Spojených států.“⁴⁴

S funkcí byla spojena hodnost brigádního generála, kterou musel potvrdit Senát. Ten tak učinil překvapivě již následující den po Johnsonově jmenování bez diskuze nad úlohou, jakou vojenský guvernér má mít. Prezidentův krok se navíc setkal se pozitivním přijetím jak na Severu, tak

⁴² Crofts: *Reluctant Confederates*, str. 62-3, 158-9; J. Reuben Sheeler: „The Development of Unionism in East Tennessee, 1860-1866,“ *Journal of Negro History*, roč. 29, č. 2 (dále jen Sheeler: „The Development of Unionism“), str. 175, 183-4; Harris: *With Charity for All*, str. 23-7, 29-31.

⁴³ Srov. Ralph H. Gabriel: „American Experience with Military Government,“ *American Political Science Review*, roč. 37, č. 3, str. 431; Presidentův válečný rozkaz č. 2, 8. března 1862, *Collected Works*, sv. 5, str. 150.

⁴⁴ Harris: *With Charity for All*, str. 29-31, 40; Robert J. Futrell: „Federal Military Government in the South, 1861-1865,“ *Military Affairs*, roč. 15, č. 4 (dále jen Futrell: „Federal Military Government“), str. 182; Sifakis: *Who Was Who*, str. 342; Sheeler: „The Development of Unionism,“ str. 194-5.

v hraničních státech, takže nebyl důvod obávat se jej zopakovat. Úspěchy federálních ozbrojených sil to brzy umožnily.⁴⁵

Po obsazení pobřežních oblastí Severní Karolíny Lincoln jmenoval 26. května vojenským guvernérem tohoto státu Edwarda Stanlyho. Také on měl zkušenosti z Kongresu, kde Severní Karolínu zastupoval, ale nyní žil již téměř deset let v Kalifornii. Vazby na stát, který měl spravovat jako vojenský guvernér tedy byly o poznání menší než v Johnsonově případě. To mu však neztížilo podmínky tak, jako aféra, do které zabředl okamžitě po svém příjezdu na místo. V souladu se stávající ústavou Severní Karolíny totiž zakázal výuku černochoů. Abolicionistický tisk na Severu navíc rozšířil fámu, že vrací uprchlé otroky jejich pánům. Stanlyho dřívější kongresový rival Charles Sumner prosadil 2. června usnesení nařizující vládě, aby poskytla Senátu pověřovací rozkazy vojenských guvernérů Severní Karolíny i Tennessee a vysvětlila, zda Stanly dostal pokyn bránit vzdělávání černochoů. O čtyři dny později dokonce navrhl, aby Senát prezidenta požádal o Stanlyho odvolání. Funkce vojenského guvernéra nenacházela podle Sumnera oporu v Ústavě, podřízením civilní správy vojenské moci byla v rozporu s duchem amerického zřízení a uzurpovala moc Kongresu nad vzbouřeneckými územími. Návrh byl sice bez další diskuse odložen, Edward Stanly si však v souvislosti s aférou stěžoval ministru války na nepřesné instrukce a hrozil rezignací, jestli nedostane návod na řešení konkrétních problémů.⁴⁶

Vojenským guvernérem Louisiany jmenoval Lincoln 10. června 1862 plukovníka George Fostera Shepleyho z Maine, dobrého podřízeného velitele místních okupačních vojsk. Ukáže se, že to nebyl právě šťastný výběr, neboť Shepley nevyvíjel dostatečnou iniciativu. O mnoho lépe prezident nepořídil ani v případě Arkansasu, kde funkci vojenského guvernéra obsadil 19. července missourským kongresmanem Johnem Smithem Phelpsem, bývalým důstojníkem armády, která v oblasti operovala. Vojenské úspěchy, které Lincoln k tomuto kroku motivovaly, se však ukázaly příliš skromnými na to, aby se daly využít k zahájení rekonstrukce. Žádné zisky federálních ozbrojených sil nemohly podpořit pokus o rekonstrukci Texasu. Jediným železkiem v ohni zde byl početný unionistický

⁴⁵ Harris: *With Charity for All*, str. 41, 58.

⁴⁶ Tamtéž, str. 58-59, 65-67; *Congressional Globe*, 37. Kongres, 2. schůze, str. 2586.

disent. Prezident přesto jmenoval 14. listopadu texaským vojenským guvernérem Andrewa Jacksona Hamiltona, protože na něj udělal jako exilový předák zdejších unionistů znamenitý dojem. Invaze do Texasu, kterou ministr války v této souvislosti nařídil však skončila na sklonku roku 1862 katastrofálně. Další pokus se uskutečnil až na podzim následujícího roku, ale neumožnil Hamiltonovi trvalou ani efektivní správu Texasu.⁴⁷

V různé míře byly většině vojenských guvernéřů společné konflikty s armádními veliteli o kompetence, politiku vůči civilistům či dokonce vojenskou strategii.⁴⁸ Pro armádu musely být ohledy na civilní sféru pochopitelně vždycky přítěží. Krystalické vyjádření tohoto postoje můžeme najít u generála Shermana. Ten sice zcela zásadně odmítal radikální vize rekonstrukce, avšak v zájmu zdárného vedení války se stavěl proti jakékoli obnově civilních vlád, dokud nebudou poraženy všechny jižanské armády. Nedávalo mu smysl bojovat proti Jihu a zároveň hovořit o jeho rekonstrukci, protože nechtěl, aby se cokoli stavělo do cesty totální válce. Neboť tu považoval za jedinou možnou, pokud už musí válka být. Její nelítostnost měl vyvážit následný shovívavý mír. Tak to sdělil na sklonku léta 1863 vrchnímu veliteli pozemních sil, generálu Halleckovi, když byl požádán o rady prezidentovi ohledně rekonstrukce Arkansasu, Mississippi a Louisiany. A když pak Sherman táhl napříč Georgií, varoval také generál Grant před tím, aby se Lincoln pokoušel „uplácat“ nějakou vládu v tomto státě jmenováním civilistů do jakýchkoli pozic. Prezident měl nechat Shermana, ať „veškeré záležitosti řeší sám,“ a vyhradit si jen právo na jejich schvalování.⁴⁹

1.2.3. Vliv Prohlášení o osvobození otroků na rekonstrukci

Potenciální nebezpečí pro rekonstrukci představoval problém likvidace otrokářství, kterou požadovali radikální republikáni jako válečný cíl. Nebylo těžko si domyslet, jak by taková politika

⁴⁷ Joseph G. Dawson III: *Army Generals and Reconstruction: Louisiana, 1862–1877*, Baton Rouge 1994 (dále jen Dawson: *Army Generals and Reconstruction*), str. 10; Harris: *With Charity for All*, str. 77, 86–87, 89, 92–93, 94–95; Conrid Clyde Berry III: „Arkansas and Abraham Lincoln: Wartime Reconstruction and the President’s Plan for the State,“ disertační práce, University of Mississippi 1992 (dále jen Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“), str. 45–46; Sifakis: *Who Was Who*, str. 503.

⁴⁸ Stanly a ze zřejmých důvodů i Shepley byli v tomto ohledu výjimkou.

⁴⁹ Harris: *With Charity for All*, str. 51–52, 84, 95; W. T. Sherman H. W. Halleckovi, 17. září 1863, *The War of the Rebellion: A Compilation of the Official Records of the Union and Confederate Armies*, Washington 1880–1901 (dále jen *Official Records*), 1. řada, sv. 30, 3. část, str. 697–700; Futrell: „Federal Military Government,“ str. 184.

federální vlády oslabilo unionisty na Jihu. S jistými pochybnostmi podepsal Abraham Lincoln počátkem srpna 1861 konfiskační zákon, který předpokládal i zabavení otroků používaných například na zákopových pracích jižanské armády. V prosincové zprávě o stavu Unie ovšem varoval před radikálními a extrémními opatřeními, která by zasáhla jak povstalce, tak loajální občany jižanských států a nebyla tudíž v souladu s úsilím o obnovu Unie. Prezident nechtěl, aby se válka zvrhla v „násilný a bezcitný revoluční boj.“ Proti návrhu druhého konfiskačního zákona se prezident již otevřeně postavil. Radikální republikáni jím totiž hodlali zavést drastická opatření. Konfiskace měly probíhat bez soudního rozhodnutí, zahrnovat veškerý majetek povstalců, kteří nebyli nijak přesně specifikováni. Konfiskace otroků měla proběhnout vyhlášením, že jsou svobodní. Tím by byla porušena ústava, která nedovoluje trestání nad rámec života obžalovaného. Když po více jak půlročním projednávání návrhu hrozilo v červenci 1862 přijetí takto extrémní varianty, pohrozil Lincoln vetem. Zákonodárci pak provedli příslušné úpravy a prezident zákon podepsal. A přesto, že už se nyní jednalo o dosti bezzubé opatření, Lincoln ještě spolu se svým ministrem spravedlnosti nabádal federální justiční orgány, aby je ignorovaly.⁵⁰

Právě projednávání konfiskačního zákona ale přispělo k prezidentovu rozhodnutí, že osvobození otroků je nevyhnutelné. Hodlal však jít cestou exekutivní akce na základě válečných pravomocí, které mu dají výhodu určit si vlastní pravidla, tak aby šlo využít v procesu rekonstrukce. Již 22. července tedy představil vládě návrh prohlášení o osvobození otroků v jižanských státech. To sice potvrdilo, že válka bude i nadále vedena za účelem obnovení Unie, ale prohlašovalo od 1. ledna 1863 navždy svobodnými otroky ve státech nebo jejich oblastech, v nichž probíhá vzpoura proti Spojeným státům. K tomuto datu určí exekutiva, kterých území se bude nařízení týkat, a to na základě toho, zda obyvatelé budou reprezentováni v Kongresu Spojených států zástupci vybranými ve volbách s účastí většiny oprávněných voličů. Na závěr se prezident zavázal, že doporučí Kongresu, aby loajální osoby byly za ztrátu otroků odškodněny. Někteří ministři s dokumentem nesouhlasili, jiní požadovali jeho okamžité zveřejnění, Lincoln dal nakonec na radu ministra zahraničí Sewarda a odložil vyhlášení do

⁵⁰ Donald: *Lincoln*, str. 314, 365; Zpráva o stavu Unie, 3. prosince 1861, *Collected Works*, sv. 5, str. 49; Curry: *Blueprint*, str. 79, 95-96; *Ústava USA*, článek III., oddíl 3., str. 22; Harris: *With Charity for All*, str. 153.

té doby, než federální armáda dobude nějakého zásadního vítězství, protože za stávající nepříznivé vojenské situace by taková akce mohla být považována za „poslední výkřik na ústupu.“ Bitva u Antietamu 17. září rozhodla a pět dní nato Lincoln Předběžné prohlášení o osvobození otroků vydal.⁵¹

Nyní tedy nadešel čas k nové prezidentské iniciativě v rekonstrukci. Už od léta Lincoln marně čekal, až unionisté v okupovaných oblastech uspořádají volby. Teď je měla k činu donutit vidina vyjmutí území či celých států z působnosti jeho výnosu. „Uvidíme,“ vyjadřoval se v oficiální korespondenci, „jakou souvislost budou [volby] mít s prohlášením z 22. září a jaký vliv na ně budou mít.“ V říjnu a listopadu 1862 proto vyslal do Louisiany, Tennessee a Arkansasu tři místní občany, již se měli pokusit „přimět osoby, které si přejí odvrátit neuspokojivé vyhlídky, jež se před nimi otevírají, a nastolit opět mír na základě stávající ústavy. Spojených států, aby své přání projevíly volbami, zvláště zástupců do Kongresu, možná také státních zákonodárných sborů, představitelů a senátorů nakloněných jejich záměru.“ Prezident žádal vojenské guvernéry i armádní velitele, aby jeho emisarům všemožně pomohli a dali unionistům příležitost vyjádřit se ve volbách v co možná největším počtu. Měli se přitom řídit podle místních zákonů do takové míry, jaká bude vyhovovat. Lincoln ovšem také připomínal, že zvolení politici mají mít potřebný morální profil, být mimo podezření z dvojí hry a ochotni přísahat, že budou hájit stávající Ústavu.⁵²

Naděje, které prezident do svých vyslanců vkládal, se zdaleka nenaplnily. Z Arkansasu dostal zprávu, že federální armáda neovládá dostatečně velké území a mimo ně nemůže zajistit voličům bezpečnost. Do konce roku zde žádné volby očekávat nemohl. V Louisianě se vojenský guvernér dozvěděl o prezidentových záměrech s měsíčním zpožděním, takže mu Lincoln mezitím nařídil volby včas vypsat, neučiní-li tak louisianští unionisté sami. Lidové hlasování ve dvou kongresových obvodech proběhlo 3. prosince.⁵³

⁵¹ Donald: *Lincoln*, str. 363-366; Předběžné prohlášení o osvobození otroků, *Collected Works*, sv. 5, str. 433-434, 436.

⁵² Earl Schenck Miers: *Lincoln Day by Day. A Chronology*, Washington 1960, sv. 3, str. 135; A. Lincoln A. Johnsonovi, 3. července 1862, B. F. Butlerovi, G. F. Shepleymu a dalším, 14. října 1862, U. S. Grantovi, A. Johnsonovi a dalším, 21. října 1862, F. Steelovi, J. S. Phelpsovi a dalším, 18. listopadu 1862, *Collected Works*, sv. 5, str. 303, 462-463, 470, 500. Lincoln neposílal nikoho do Severní Karolíny, a to nejspíš proto, že koncem září jednal ve Washingtonu osobně s vojenským gubernérem Stanlym a přání uspořádat volby mu vyjevil. (Harris 69. Srov. též A. Lincoln E. Stanlymu, 29. září 1862, *Collected Works*, sv. 5, str. 445)

⁵³ W. M. McPherson A. Lincolnovi, 25. prosince, 1862, *Lincoln Papers*; A. Lincoln G. F. Shepleymu, 21. listopadu 1862, *Collected Works*, sv. 5, str. 504-5.

V Tennessee prezident narazil na neochotu Andrewa Johnsona uspořádat volby dříve, než bude vojensky ovládnuta východní část státu. Stane-li se tak, sliboval vojenský guvernér Lincolnovi takové vyjádření veřejného mínění, že bude překvapen. Zatím jej ale bombardoval stížnostmi na místní armádní velení, které podle jeho mínění zdržovalo rozvoj unionistického citění a nebylo schopno osvobodit východní Tennessee. Přesto, když obyvatelé jednoho kongresového obvodu na západě počátkem listopadu projevíli zájem o konání voleb, Johnson jim vyhověl. Nejspíš kvůli zhoršení válečné situace se však hlasování konalo až 10. ledna následujícího roku. Lincoln nicméně již předtím vyloučil celé Tennessee z působnosti Prohlášení o osvobození otroků, obáváje se ztráty jeho loajality. I vojenský guvernér se totiž přidal k tvrdé kritice prezidentovy emancipační politiky, kterou vznášeli místní unionisté. Je však třeba připomenout, že Tennessee již mělo v Kongresu dva poslance zvolené v létě 1861 a třetí byl na cestě z jižanského zajetí.⁵⁴

Podobné štěstí neměla Severní Karolína. Její vojenský guvernér se také postavil proti Prohlášení, ale pokusil se uspořádat včas kongresové volby. Jejich příprava se však protáhla, neboť Edward Stanly chtěl, aby impuls vzešel od místních unionistů, a také musel čelit úporným snahám radikálně orientovaného politického dobrodruha Charlese Henry Fostera o převzetí rekonstrukční iniciativy v Severní Karolíně. Čekal proto na příjezd svého kandidáta, který tou dobou žil ve Washingtonu. Volby v jednom kongresovém obvodě ohlášené na 1. leden 1863 se tak zpozdily o pět dní a Lincoln byl nucen zahrnout do Prohlášení celou Severní Karolínu. Na znamení nesouhlasu s prezidentovou politikou osvobození otroků Edward Stanly na svůj post 15. ledna 1863 rezignoval.⁵⁵

Situace ve Virginii byla poněkud odlišná. Většina unionistů na západě se již v srpnu 1861 přiklonila k myšlence odtržení od „Starého dominia“ a vytvoření nového státu. V listopadu téhož roku zasedl ústavodárný sněm a následující jaro byly jeho výsledky schváleny v referendu. V květnu 1862 odhlasoval místní zákonodárný sbor odtržení a místní zástupci v Kongresu navrhli

⁵⁴ A. Johnson A. Lincolnovi, 10. července 1862, Lincoln Papers; Harris: *With Charity for All*, str. 50, 53-55; A. Lincoln W. W. Lowemu, 7. listopadu 1862, *Collected Works*, sv. 5, str. 489-490 pozn.; Frederick W. Moore: „Representation in the National Congress from the Seceding States, 1861-65,“ *American Historical Review*, roč. 2, č. 2 (dále jen Moore: „Representation in the National Congress I“), str. 292, 293.

⁵⁵ Harris: *With Charity for All*, str. 69-70; Korespondence s prof. Donaldem E. Collinsem; Prohlášení o osvobození otroků, 1. ledna 1863, *Collected Works*, sv. 6, str. 29.

zákon o přijetí nového státu Západní Virginie do Unie. Radikálům se však do něj podařilo prosadit jako podmínku přijetí závazek postupného zrušení otrokářství.⁵⁶ Zákon prošel Senátem v červenci a Sněmovna jej schválila v prosinci. Abraham Lincoln připojil svůj podpis až po velkém váhání, v němž hledal radu u svých ministrů. Tři z nich byli pro, druhá polovina kabinetu považovala zákon za protiústavní a upozorňovala, že zmaří rekonstrukci Virginie, neboť podkope autoritu loajální Pierpontovy vlády. Pod její pravomocí skutečně po vzniku Západní Virginie zůstaly jen malé okupované oblasti: členité pobřeží Atlantského oceánu včetně okolí Norfolku a okresy ležící naproti Washingtonu přes řeku Potomac. Zde se Pierpont usídlil ve městě Alexandria a Charles Sumner tak mohl jeho vládu posměšně nazývat „alexandrijským magistrátem.“ Přesto i zde se podařilo kongresové volby uspořádat a Lincoln obdržel výsledky hlasování v Norfolku doslova na poslední chvíli.⁵⁷

Konečné prohlášení o osvobození otroků vydané prezidentem Lincolnem 1. ledna 1863 rušilo otrokářství v osmi státech, v nichž byli občané „ve stavu vzpoury proti Spojeným státům“ a stejně tak v Louisianě, ovšem s výjimkou třinácti přesně vyjmenovaných okresů, a Virginii, kromě okresů, které měly tvořit Západní Virginii, a šesti dalších okresů na atlantickém pobřeží. Všechny výjimky platily i přesto, že kromě louisianských poslanců nepřijal Kongres žádného z tehdy zvolených zástupců jižanských států.⁵⁸

1.2.4. Prohlášení o amnestii a rekonstrukci

Slibně rozběhnutý proces rekonstrukce však v létě 1863 uvízl na mrtvém bodě. V Louisianě získala po kongresových volbách liberální skupina unionistů od vojenského guvernéra pověření k registraci voličů delegátů do ústavodárného sněmu. U konzervativců však tento postup narazil na odpor, protože hlavní změnou ústavy, kterou měl sněm odhlasovat, bylo zrušení otrokářství. Tato skupina dokonce vyslala za Lincolnem do Washingtonu delegaci ve snaze získat podporu pro vypsání

⁵⁶ Konzervativní odpůrci rušení otrokářství federální mocí či rozdělení Virginie jako protiústavního kroku je kontrovali rozšířením území nového státu o dalších patnáct okresů. Počítali, že ty odtržení odmítnou, nakonec ale ve většině z nich referendum neproběhlo, neboť je ovládali konfederáti.

⁵⁷ Curry: „A Reappraisal of Stethood,“ str. 407, 416; Curry: *Blueprint* 48-51; Michael P. Riccards: „Lincoln and the Political Question: The Creation of the State of West Virginia,“ *Presidential Studies Quarterly*, roč. 27, č. 3, databáze Proquest; M. Blair A. Lincolnovi, 26. prosince 1862, G. Welles A. Lincolnovi, 29. prosince 1862, Lincoln Papers; Harris: *With Charity for All*, str. 101, 103-104.

⁵⁸ Prohlášení o osvobození otroků, 1. ledna 1863, *Collected Works*, sv. 6, str. 29; Moore str. 293.

gubernérských voleb na základě stávající louisianské ústavy. V Tennessee příznivý obrat vojenské situace umožnil aktivizaci konzervativních unionistů ze západu státu, kteří žádali vypsaní voleb civilního guvernéra. Andrew Johnson proto lidové hlasování odmítl autorizovat. Zde je nejspíš třeba hledat důvod, proč v září Lincoln vojenského guvernéra upozornil, že by „neměl meškat ani minutu“ s obnovou civilní vlády. Dopis, který Johnsonovi napsal, obsahoval podněty ke způsobu rekonstrukce. Především by se na procesu obnovy neměli podílet nepřátelé Unie, jimiž mínil stoupence zachování otrokářství. Jeho zrušení novou tennesseejskou vládou i ústavou tudíž považoval za nanejvýš žádoucí. Podobně prezident instruoval vojenského guvernéra i federálního velitele v Louisianě.⁵⁹

Lincoln se rozhodl pomoci jižanským unionistům, kteří se mu zdáli být připraveni k obnově vlád ve svých státech, ale nevyvíjeli zatím žádnou aktivitu, protože jim chyběl plán, na kterém by se mohli sjednotit. Prezident si kladl otázku: „Proč by měl spíše první přijmout plán toho druhého, než druhý plán toho prvního? A když by se oba shodli, jak mají vědět, že jejich postup federální vláda nezamítne?“ Proto navrhl plán, který mohou jižanští unionisté „přijmout jako jednotící a navíc budou mít předem jistotu, že nebude federální vládou odmítnut. To je může přivést k akci dřív, než by k ní jinak došlo.“ Takový krok byl o to potřebnější, čím jistěji se dalo očekávat, že záhy přibudou další státy, jejichž obyvatelstvo bude chtít obnovit civilní vlády. Konfederace byla totiž ovládnutím řeky Mississippi rozetnuta na dvě části bez vzájemné komunikace.⁶⁰

Na základě prezidentského ústavního práva udělovat milosti tedy Lincoln vydal 8. prosince 1863 Prohlášení o amnestii a rekonstrukci. S ohledem na to, že si „obnovu vlád svých států přeji i ti, co byli dříve účastni povstání,“ rozhodl se prezident zaručit milost a obnovení majetkových práv – kromě nároků na otroky – těm, kteří se účastnili povstání přímo nebo do něj byli zapleteni.⁶¹ Podmínkou jejího udělení byla přísaha věrnosti Ústavě a Unii, dodržování a podpora zákonů schválených

⁵⁹ Ted Tunnell: *Crucible of Reconstruction: War, Radicalism, and Race in Louisiana, 1862–1877*, Baton Rouge 1992 (dále jen Tunnell: *Crucible of Reconstruction*), str. 29; Harris: *With Charity for All*, str. 108–112; A. Lincoln A. Johnsonovi, 11. září 1863, N. P. Banksovi, 5. listopadu 1863, *Collected Works*, sv. 6, str. 440–1, sv. 7, str. 1.

⁶⁰ Zpráva o stavu Unie, 8. prosince 1863, *Collected Works*, sv. 7, str. 49, 52.

⁶¹ Výjimku tvořili vládní a diplomatictí představitelé Konfederace, federální soudci, kongresmani a důstojníci, kteří se přidali k povstalcům, generalita konfедераční armády a obdobně postavení důstojníci námořnictva a všichni, kdo nakládali špatně se zajatci. Lincoln zároveň připustil, že vynětí neznamená, že by tyto skupiny nemohly nakonec milost dostat také.

Kongresem i prezidentských prohlášení vydaných v průběhu povstání, které se týkají otroků. Složení přísahy bylo předpokladem pro účast v procesu rekonstrukce, kterému Lincoln věnoval druhou polovinu Prohlášení. Účelem bylo „poskytnout občanům států, v nichž byla přerušena pravomoc federální vlády a svrženy loajální vlády, způsob, jak obojí obnovit.“ Prezidentův návod byl prostý: „Kdykoli v některém z [deseti⁶² jižanských států] nejméně desetina voličů z celkového počtu těch, kteří se účastnili prezidentských voleb roku 1860, [...] obnoví vládu, jež bude mít republikánskou formu a nikterak nebude v rozporu s uvedenou přísahou, bude tato uznána za pravou vládu státu a ten získá výhody plynoucí z ústavní garance republikánské formy vlády a ochrany před nepřátelským vpádem [...] a proti vnitřní agresii.“⁶³

Prezident opět potvrdil své přesvědčení, že státy jako entity nepřestaly existovat, když označil za „nikoli nepatřičné,“ že při obnově loajální vlády zůstane zachováno jméno státu, jeho hranice vnější i vnitřní, státní ústava i zákony ve stavu, který byl před povstáním, samozřejmě se změnami vynucenými uvedenými podmínkami. Měl za to, že takový postup může být jedině pro dobro věci. Doslova uvedl: „Ušetří to práci a zabrání velkým zmatkům.“ Zároveň však připomněl, že rozhodnutí, zda přijmout zástupce států, je podle Ústavy plně v kompetenci Kongresu. Lincoln se však nakonec vyhnul silnějšímu potvrzení svého postoje, že státy Unii neopustily, a vypustil z textu Zprávy o stavu Unie kritickou pasáž prohlašující, že diskuse nad touto otázkou nejen „nemá žádný praktický význam,“ ale dokonce „může oslabit naši sílu.“⁶⁴

Prohlášení pamatovalo i na politiku osvobození otroků a nábory černochů do armády, která podle prezidentova vyjádření „dala budoucnosti nový aspekt, kolem něž se utkávají v nejasném konfliktu naděje, strach a pochybnosti.“ Lincoln slíboval, že „federální vláda se nebude stavět proti žádnému opatření, které vláda státu přijme v souvislosti s osvobozenými otroky a které uzná a deklaruje jejich trvalou svobodu a zajistí jim vzdělání, byť bude v souladu s jejich dočasným stavem námezdníků, bezzemků a bezdomovců.“ Vysvětloval to snahou zmírnit zmatek, který musejí očekávat

⁶² Na Virginii se Prohlášení nevztahovalo vzhledem k existenci Pierpontovy vlády.

⁶³ Zpráva o stavu Unie, Prohlášení o amnestii a rekonstrukci, 8. prosince 1863, *Collected Works*, sv. 7, str. 52, 53-55, 57.

⁶⁴ Tamtéž, str. 40, 52, 57.

všechny třídy jako následek úplné revoluce v pracovním systému na Jihu. Předpokládal, že bývalí otrokáři budou spíše ochotni zbavit se těchto pocitů, když budou moci sami upravit zmíněné záležitosti osvobozených otroků. Tím se však prezident nevzdával moci zasáhnout proti případnému špatnému zacházení s osvobozenými otroky.⁶⁵

Ve zprávě o stavu Unie, která byla předána Kongresu současně s Prohlášením, věnoval prezident tématu rekonstrukce velký prostor, aby svůj plán nejen vysvětlil, ale také přesvědčivě obhájl. Obracel se přitom na obě strany, ze kterých mohl očekávat kritiku, na konzervativce i radikály. První skupině adresoval úvahu, zda je správné žádat vedle přísahy věrnosti Ústavě i podporu opatřením ke zrušení otrokářství: „Tyto zákony a prohlášení byly vydány [...] s úmyslem pomoci k potlačení vzpoury. Aby byly plně účinné, je třeba závazku k jejich zachování. [...] Opustit je nyní by byla nejen ztráta jedné z pák, ale také kruté a ohromující porušení důvěry.“ Prohlásil, že právo na stanovení takové podmínky je obsaženo v jeho pravomoci udělování milostí, byť ke zmírnění svého rezolutního postoje připustil, že podmínka může být zrušena Kongresem nebo Nejvyšším soudem. Radikály zase ujistil, že se nebude „pokoušet vzít zpět či změnit své Prohlášení o osvobození otroků, ani nevrátí do otroctví nikoho, kdo je podle toho prohlášení nebo jakéhokoli zákona svobodný.“⁶⁶

Možným námitkám vůči desetiprocentní klauzuli čelil odkazem na Ústavu, která podle něj v oddíle o garancích republikánské formy vlády a ochraně před nepřátelským vpádem i proti vnitřní agresi pamatuje na případ, kdy „element nakloněný republikánské formě vlády je slabý oproti nepřátelskému.“ Prezident odmítl jako „zcela absurdní, že by měla být chráněna vláda, která by byla zcela nebo převážně právě z toho elementu, před jehož nepřátelstvím a vnitřní agresí by měla být chráněna. Je třeba rozlišit oba elementy, tak aby se stavělo pouze na tom spolehlivém, a [navržený] způsob je dostatečně velkorysý, když přijímá za spolehlivého každého, kdo se pod přísahou zřekne své dřívější nespolehlivosti.“ Na adresu případné kritiky, že je prezentace rekonstrukčního plánu předčasná a vytvářejí se tak nebezpečné závazky, pak Lincoln odpověděl, že tvorbě dokumentu věnoval náležitou pozornost.⁶⁷

65 Tamtéž, str. 49, 51, 55.

66 Zpráva o stavu Unie, 8. prosince 1863, tamtéž, str. 51.

67 Tamtéž, str. 50-51, 52.

Vzhledem k tomu, že ve Zprávě o stavu Unie nelze najít žádné významově srovnatelné téma, je nutno reakci na ni považovat především za ohlas Lincolnova rekonstrukčního plánu. Prezidentův tajemník John Hay popsal účinek Zprávy jako „něco úžasného. Ještě jsem neviděl, aby oficiální dokument vyvolal takový dojem. Kongresmani se chovali, jako by nadešla říše Kristova. [Radikál] Chandler byl potěšen, Sumner zářil a na opačném politickém pólu Dixon a Reverdy Johnson říkali, že [Zpráva] byla nanejvýš uspokojivá.“ Radikálové Henry Wilson a Henry T. Blow vzkazovali prezidentovi boží požehnání, zatímco ultrakonzervativní poslanec Kellogg nadšeně označoval Lincolna za největší osobnost století, neboť „chápe šířeji a pronikavěji než kdo jiný.“ Věčně nespokojený vydavatel radikální *New York Tribune* Horace Greeley neváhal napsat, že Zpráva je „po čertech dobrá.“ Jiný novinář, Lincolnův přítel Noah Brooks, soudil, že navržený plán rekonstrukce potěšil radikály a uspokojil konzervativce, neboť dával zadost jak právům lidu, tak myšlence svobody černochů. Proud gratulací neustával a mnoho lidí se stavělo v Bílém domě, aby prezidentovi vyjádřilo svoji úctu.⁶⁸

Jak se ale zdá, radikální republikáni Lincolnovo Prohlášení nepochopili nebo spíše pochopit nechtěli. Charles Sumner sice tvrdil, že splňuje jeho představy o rekonstrukci, aniž by přijímalo jeho teorii, ale mluvil tak před Lincolnem. Stoupenci své teorie Orestu Brownsonovi již napsal, že prezidentovo prohlášení je důležité ve dvou bodech: jednak činí osvobození otroků úhelným kamenem rekonstrukce, jednak „pokládá povstalecké státy za zrušené a prakticky mimo Unii a zajišťuje jejich rekonstrukci mimo Unii předtím, než budou přijaty zpět. Jak se to odlišuje od teorie zvané teritoriální, dost dobře nevidím, snad je to jen méně jasné a přesné. Prezidentova teorie je zkrátka totožná s naší, jen přijímá jiné názvosloví.“⁶⁹

Také Thaddeus Stevens chválil prezidenta za to, že v Prohlášení došel ke stejné zásadě rekonstrukce jako on – jednat s Jihem jako dobyvatel, nikoli podle Ústavy, ale podle práva válečného. Dokonce se poněkud domýšlivě domníval, že Lincoln „studoval pozorně právo národů,“ aby „došel ke

⁶⁸ Tyler Dennett, ed.: *Lincoln and the Civil War in the diaries and letters of John Hay*, New York 1939 (dále jen *Diaries and letters of John Hay*), str. 131-132; Harris: *With Charity for All*, str. 134; Sifakis: *Who Was Who*, str. 76.

⁶⁹ *Diaries and letters of John Hay*, str. 135; C. Sumner O. Brownsonovi, 27. prosince 1863, *Selected Letters*, str. 216-217.

správnému závěru.“ Stevens sice přiznával, že s ním v detailech nesouhlasí, ale vysvětloval si to tak, že „prezident zřejmě nezaútočí proti této babylónské věži beranidlem, jak by si přáli někteří zbrklí kolegové, ale mazaně a obezřetně, jak je zvyklý – bude drobit maltu z jejich spár, až se nakonec celá věž zřítí.“ Že *details* mínil celý plán rekonstrukce, dal však Thaddeus Stevens na vědomí okamžitě. Zásadně se totiž postavil proti tomu, aby byly státy z válečného stavu vyvázány tím, že jednotlivci či správní jednotky loajální Unii, budou považováni za reprezentanty daných států. Protože jsou proti stoupencům války v menšině, jednalo by se o porušení základního principu demokracie – vlády většiny bez ohledu na to, jak špatná je. Pro Jižany loajální k Unii tak měl Stevens jediné řešení: nikoli rekonstrukci, ale emigraci. Jedině tak se mohou vyhnout postavení nepřátel Spojených států, z něhož nemíní vyjímát ani ženy a děti.⁷⁰

Byl to ale spíše demokratický tisk, kdo poukazoval na protiústavní charakter desetiprocentní klauzule. Prohlášení však označoval za „autokratický ukaz“ už proto, že odmítal přiznat výkonné moci právo na jeho vydání. Ultrakonzervativní *Chicago Times* dokonce odhalily za údajně tvrdými podmínkami amnestie Lincolnův „šílený fanatismus.“ Radikální noviny je naopak pokládaly za příliš mírné a také se obávaly, že rekonstruované vlády využijí klauzule o přechodném opatření ohledně postavení osvobozených otroků k oddálení jejich přechodu k plnohodnotné svobodě. *Boston Commonwealth* míní, že volební právo pro bývalé rebely bude „právem k přípravě další vzpoury,“ a za bezpečné považoval, aby mohli volit, teprve až „dostatečně dlouhá vláda bez jejich účasti znemožní do budoucna rehabilitaci otrokářství.“ Jinak byl ohlas v tisku znamenitý, nejen v listech umírněných republikánů, ale i těch konzervativních z hraničních států. *New York Times* viděly v Prohlášení „další signál prezidentovy rozvážnosti,“ provládni *Washington Chronicle* oceňoval ukázkou „vládnosti a sympatií vůči jižanskému lidu“ ujařmenému „konfедераční tyranii.“ Konzervativní *Missouri Republican* vyzdvihoval rozdílnost Lincolnova rekonstrukčního plánu od „Chasových, Sumnerových a Whitingových dogmat,“ ale také si vykládal dosti volně možnosti zmiňovaných přechodných opatření, když napsal, že prezident nežádá okamžité osvobození otroků.⁷¹

⁷⁰ *Congressional Globe*, 38. Kongres, 1. schůze, str. 317-318.

⁷¹ Harris: *With Charity for All*, str. 135-8; Donald: *Lincoln*, str. 473.

Abraham Lincoln ihned osobně připravil knihy pro registrace osob složivších přísahu a navrhl i plakáty, které možnost jejího složení oznamovaly. S nimi poslal na okupovaná území své agenty a zajistil, aby armáda distribuovala letáky s Prohlášením na svém postupu. Ministerstvo války dokonce zřídilo pro tento účel zvláštního pověřence. Například i v severní Alabamě tak mohli místní unionisté použít tento dokument ve své propagandě. Federální vojska zde však neměla takovou pozici, aby rozšířila ovládané území a mohla loajalisty chránit před nájezdy jižanských jednotek.⁷² Proto se skutečný dosah Prohlášení omezil na státy, ve kterých proces rekonstrukce započal kratší nebo delší dobu před jeho vydáním.

1.2.5. Obnova civilních vlád v okupovaných státech

Dne 4. ledna 1864 se v hlavním městě Arkansasu Little Rocku sešel ústavodárný sněm, který přijal novou ústavu rušící otrokářství i bariéry přístupu ke vzdělání a zvolil prozatímního guvernéra státu. V březnu pak ústavu odsouhlasila v referendu více než dvacet tři procenta všech bělošských voličů, zároveň byl zvolen zákonodárný sbor a potvrzen proztímní držitel guvernérské funkce na regulérní volební období. V Louisianě uspořádal 22. února velící generál Banks nejprve guvernérské volby, v nichž zvítězil umírněný kandidát. Teprve poté byli voleni delegáti ústavodárného sněmu. Hlasování bojkotovala liberální frakce, stoupcí federálního ministra financí. Ústavodárný sněm zrušil v Louisianě otrokářství a částečně zrovnoprávnil příslušníky černé rasy. Otázka rozšíření volebního práva zůstala otevřená pro legislativní akci budoucího zákonodárného sboru. Novou ústavu Louisiany schválilo patnáct procent předválečného počtu voličů v referendu počátkem září.⁷³

Ačkoli se Prohlášení o amnestii a rekonstrukci nevztahovalo na Virginii, krátce před jeho vydáním loajální guvernér Francis Pierpont slíbil prezidentovi, že se otrokářství pokusí zrušit také. Svolal proto ústavodárný sněm, v němž zasedlo pouhých sedmáct delegátů, z nichž někteří byli zvoleni ve svém okrese méně než sto hlasy. Nová ústava rušila otrokářství, ale obsahovala také poněkud

⁷² *Diaries and letters of John Hay*, str. 144; Harris: *With Charity for All*, str. 145, 157-8.

⁷³ Thomas Starling Staples: *Reconstruction in Arkansas, 1862-1874*, New York 1923 (dále jen Staples: *Reconstruction in Arkansas*), str. 30-31; Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 183; Dawson: *Army Generals and Reconstruction*, str. 17; Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 51, 98-100; Harris: *With Charity for All*, str. 190, 191.

přísnější podmínky amnestie účastníků povstání než Lincolnovo Prohlášení. Guvernér však nepředložil ústavu ke schválení v referendu, neboť se obával, že by byla hlasy stoupenců zachování otrokářství mezi unionisty odmítnuta.⁷⁴

Také ve východním Tennessee považovali unionisté přísahu věrnosti nastíněnou prezidentem za příliš mírnou. Obávali se totiž restaurace předválečných politických poměrů, které určovali secesionisté, ale též konzervativní unionisté ze středu a západu státu. Vojenský guvernér Johnson proto koncem ledna 1864 představil vlastní plán rekonstrukce Tennessee. Civilní správa se měla obnovovat postupně zdola; nejprve měly proběhnout lokální volby, následovat svolání ústavodárného sněmu a nakonec celostátní volby. Johnsonův plán také obsahoval mnohem přísnější věrnostní přísahu, která požadovala po signatáři „srdečné přání“ úspěchu federální armády a porážky Konfederace. Stížnosti konzervativních unionistů k prezidentu Lincolnovi u něj nenalezly podporu. Stejně jako v roce 1863 se tedy pokusili svolat sněm, jenž by vzal Johnsonovi iniciativu z rukou. Delegáti z východního Tennessee však docílili okamžitého odročení jeho zasedání. Po zlepšení vojenské situace pak svolali ústavodárný sněm, který se sešel 9. ledna 1865. Na Johnsonovo naléhání schválil dodatky k ústavě zneplatňující secesi a zakazující otrokářství. Ty byly potvrzeny v referendu koncem února. Volby guvernéra a členů zákonodárného sboru se konaly 4. března za účasti více jak deseti procent oprávněných voličů. Do čela státu byl zvolen pastor a velmi ostrý whigovský publicista William G. Brownlow.⁷⁵

1.2.6. Výhled do budoucna

Tentýž den ve Washingtonu skládal Abraham Lincoln přísahu při nástupu do svého druhého funkčního období. S blížícím se ukončením bojů prezident považoval za nutné představit svoji vizi poválečné rekonstrukce. Nepřekvapí, že navrhoval smír, mimořádné ovšem je, jak jej ve svém druhém nástupním projevu odůvodnil. V řeči, kterou považoval za vůbec nejlepší, jakou kdy napsal, totiž vyjádřil přesvědčení, že Bůh „seslal Severu i Jihu tuto strašnou válku jako bědu těm, skrze něž

⁷⁴ Harris: *With Charity for All*, str. 101, 162-163.

⁷⁵ Harris: *With Charity for All*, str. 212, 214, 216-218, 224; McKittrick: *Johnson and Reconstruction*, str. 140-141; A. Lincoln E. H. Eastovi, 27. února 1864, W. B. Campbellovi a dalším, 22. října 1864, *Collected Works*, sv. 7, str. 209, sv. 8, str. 60-61 pozn. 1; Sifakis: *Who Was Who*, str. 82.

přišel hřích“ otrokářství. Zároveň však upozornil na neproniknutelnost božího záměru lidským rozumem a varoval naléhavou parafrází Matoušova evangelia před snahami určovat absolutní spravedlnost: „Nesud'me, abychom sami nebyli souzeni.“ Z těchto principů Lincoln odvíjí svoji slavnou výzvu k poválečnému usmíření: „Bez nenávisti vůči komukoli, ale s láskou ke všem bližním [...] snažme se [...] ošetřit rány národa, [...] udělat vše, co přinese a udrží spravedlivý a trvalý mír mezi námi.“⁷⁶

Biblickou parafrází Lincoln několikrát opakoval, když počátkem dubna 1865 hovořil se svými společníky na cestě do evakuovaného Richmondu o postupu vůči vrcholným představitelům Konfederace, včetně jejího prezidenta Davise. Doufal, že „nenastane žádná perzekuce, žádné krvavé dílo. Nikdo po mně nemůže chtít, abych se účastnil věšení byť i těch nejhorších.“ Lincoln preferoval, aby vrcholní představitelé Konfederace zmizeli ze země a federální orgány, aby jim v útěku nebránily. Charles Sumner, který s prezidentem do jižanského hlavního města cestoval, nesl tato slova nelibě. Podle něj to všechno věstilo „zmatek a nejistotu do budoucna,“ počínaje samotným inauguračním projevem a Lincolnovými mírovými snahami konče.⁷⁷

Šlo nejen o Lincolnovy rozhovory s konfedačním viceprezidentem Alexandrem Stephensem počátkem února, o nichž si Senát na Sumnerův návrh vyžádal podrobné informace, ale zejména o čerstvou prezidentovu iniciativu ve Virginii. Na návrh náměstka jižanského ministra války J. A. Campbella nařídil Lincoln veliteli federálních sil v Richmondu, aby nebránil případnému zasedání virginského zákonodárského sboru. Chtěl tak umožnit shromáždění konfedačních politiků, kteří požívali autoritu, aby odvolalo virginské jednotky z boje a zabránilo dalšímu krveprolívání či partyzánské válce. S podobným záměrem uvažoval prezident také o dočasném uznání severokarolínské konfedační vlády. V případě Virginie se však tento krok zdál ohrožovat legitimitu Pierpontovy loajální vlády a Lincolnovi ministři s ním proto vyjádřili nesouhlas. Pro radikály byl naopak „nechutnou ukázkou prezidentovy pomýlené velkodušnosti.“ Události ale předběhly Lincolnovo očekávání a nařízení se s kapitulací generála Lee ukázalo jako zbytečné.⁷⁸

⁷⁶ Druhý inaugurační projev, 4. března 1865, *Collected Works*, sv. 8, str. 333.

⁷⁷ C. Sumner S. P. Chasovi, 10. dubna 1865, *Selected Letters*, str. 282; Carl Sandburg: *Abraham Lincoln*, sv. 3, New York 1967 (dále jen Sandburg: *Abraham Lincoln*), str. 831-832.

⁷⁸ Donald: *Lincoln*, str. 577-579; A. Lincoln G. Weitzelovi, 6. a 12. dubna 1865, *Collected Works*, sv. 8, str. 389, 406-408 pozn.

Dva dny po Leeově kapitulaci, 11. dubna, přednesl Abraham Lincoln ke shromáždění před Bílým domem svůj – jak se ukáže – poslední projev. Nebyla to slova triumfujícího vítěze, ale zodpovědného státníka, který věděl, že nestačí vyhrát válku, ale že je třeba docílit míru. V úvodu sice oslavil vítězství generála Granta, ale jinak se věnoval výhradně rekonstrukci, která „s sebou nese mnohé nesnáze.“ Prezident si posteskl, že sami Seveřané se mezi sebou přou o její způsob a připomněl, že jeho Prohlášení z prosince 1863 nevyvolalo mezi „zapřísáhlými zastánci zrušení otrokářství“ jediný projev nesouhlasu, dokud se nedozvěděli, že v Louisianě probíhá rekonstrukce na jeho základě. Obhajobě místní civilní vlády v situaci, kdy její zástupce Kongres odmítl přijmout, pak Lincoln věnoval zbytek projevu. Připustil, že by všechny více uspokojovalo, kdyby louisianská vláda měla širší voličskou základnu, že by někteří byli rádi, aby černoši mohli volit, a že by sám uvítal takové právo prozatím pro vzdělané a vojáky. „Otázkou ale není, zda stávající louisianská vláda odpovídá všemu, co bychom si přáli,“ upozorňoval Lincoln. Otázka podle něj stojí: „Bylo by rozumnější brát tu [vládu] takovou, jaká je, nebo ji odmítnout a rozehnat? Může být Louisiana dříve uvedena v náležitý praktický vztah k Unii tím, že její novou vládu podpoříme nebo zamítneme?“ Prezident upozornil, že její odmítnutí by zároveň znamenalo ne reformám, které obsahuje louisianská ústava, a tudíž oddálení svobody i budoucí politické reprezentace místních černochů.⁷⁹

V závěru projevu Abraham Lincoln vztáhl zásadu své obhajoby vlády v Louisianě i na ostatní jižanské státy, byť připustil, že místní specifika nedovolují předepsat do detailů žádný jednotný plán. Podobná formální neurčitost figurovala i v odpovědi na otázku, zda jsou odtržené státy nadále v Unii nebo mimo ni. Prezident se zařekl veřejného vyjádření na toto téma, neboť je považoval za „škodlivou abstrakci,“ která nemůže vést k ničemu jinému, než že rozdělí přátele. Uvedl pouze, že se všichni shodnou, že odtržené státy jsou „mimo své normální vztahy s Unii.“ Napravit tento stav bez toho, aby byl vyřešen onen abstraktní problém, však bylo podle Lincolna nejen možné, ale dokonce snazší. „Jakmile budou státy bezpečně zpátky, stane se zcela nepodstatným, zda byly kdy mimo.“ Prezident se takto patrně snažil vyjít ve svém proslovu vstříc odpůrcům ze všech stran. Frapantní to bylo zejména tehdy, když se přihlásil k podpoře louisianské vlády, avšak zároveň vyjádřil svoji při-

⁷⁹ Poslední veřejný projev, 11. dubna 1865, *Collected Works*, sv. 8, str. 399-405.

pravenost tento slib porušit, jakmile by se jeho dodržení ukázalo být v rozporu s veřejným zájmem. Projev tak mohl vyznít poněkud rozpačitě, jak alespoň naznačuje reakce demokratického listu *New York World*: „Lincoln tápe [...] jako cestovatel v neznámé zemi bez mapy.“ Podle Sumnera zase projev „padl na mrtvou půdu.“⁸⁰

Prezident přesto věřil, že na prosincové schůzi Kongresu nakonec budou zástupci jižanských států přijati. Slíbil jim, že jejich vlády bude i nadále podporovat a žádal, aby stejně tak oni stáli za svými novými ústavami. Lincolnův optimismus je znát i z posledního dopisu, který napsal 14. dubna před odjezdem na osudné divadelní představení. Bývalému generálovi Van Alenovi odpovídal: „Děkuji vám za ujištění, že budu podporován konzervativními lidmi, jako jste vy, ve svém úsilí obnovit Unii, tak aby byla – vašimi slovy – Uníí srdcí a rukou, stejně jako států.“⁸¹

1.3. Opozice vůči Lincolnově rekonstrukci

1.3.1. Ministr financí

V prvním oddíle této kapitoly byla nastíněna odlišná vize rekonstrukce, kterou proti Lincolnově politice formulovali zástupci radikálních republikánů. Protože musel prezident personální složení svého kabinetu podřídit nutnosti zastoupení všech stranických frakcí ve vládě, stal se ministrem financí Salmon Portland Chase, jenž na republikánském nominačním sněmu v roce 1860 neuspěl jako kandidát radikálů. Teorie zákonodárců ze svého stranického křídla však nezastával a klonil se k názoru, že „v případě, kdy jsou do povstání zapleteny vládní představitelé, musí být velká skupina obyvatelstva, která zůstává loajální, považována z federálního hlediska za stát.“ Chase byl také stoupcem co možná nejrychlejšího obnovení normálního postavení jižanských států v Unii. Tím však jeho soulad s prezidentem končil, protože ministr sledoval rekonstrukci i jiné cíle než jen obnovu Unie.⁸² A protože tyto cíle šly proti praxi i východiskům Lincolnovy rekonstrukční politiky, řadím

⁸⁰ Tamtéž, str. 402-3, 404-5; Foner: *Reconstruction*, str. 74; C. Sumner S. P. Chasovi, 13. dubna 1865, *Selected Letters*, str. 284.

⁸¹ Harris: *With Charity for All*, str. 245-6; A. Lincoln J. H. Van Alenovi, *Collected Works*, sv. 8, str. 413.

⁸² Donald: *Lincoln*, str. 261-262; S. P. Chase A. Lincolnovi, 29. prosince 1862, *Lincoln Papers*; John Niven: *Salmon P. Chase: A Biography*, New York 1995 (dále jen Niven: *Salmon P. Chase*), str. 315.

Chase mezi její odpůrce. Exekutivní funkce ministrovi umožňovala být protivníkem dokonce aktivnějším než radikálně republikánští zákonodárci.

V čem se Chase rozcházel s Lincolnem a naopak shodoval s radikálně republikánskými kongresmany, bylo chápání účelu rekonstrukce. Prezidentova politika sledovala zpočátku výlučně obnovu Unie, radikálové zase jen zrušení otrokářství, ministr financí však myslel na obojí. Syntetizoval tak vlastně oba postoje, a to včetně Stevensových tezí o moci válečného práva, když preferoval, aby otroky osvobozovali místní armádní velitelé „z vojenské nezbytnosti.“ Proto Chase už na jaře 1862 protestoval proti prezidentově revokování rozkazu generála Davida Huntera, který osvobozoval otroky v takzvané jižní vojenské oblasti, zahrnující Georgii, Jižní Karolínu a Floridu. Když Abraham Lincoln předkládal v září Předběžné prohlášení o osvobození otroků, Chase je podpořil, ale žádal prezidenta, aby z něj odstranil klauzuli o výjimkách z působnosti pro státy nebo jejich části, které do začátku roku 1863 obnoví loajální vlády. Za nejlepší považoval vůbec tuto lhůtu neposkytovat a prohlášení učinit platným okamžitě. Když pak byly přesně definovány okresy Virginie a Louisiany určené k vynětí, argumentoval Chase, že většina těchto území je dosud ovládána povstalci.⁸³

I po 1. lednu 1863 pokračoval v souladu s radikálními republikány v Kongresu i stejně orientovaným tiskem v tlaku na zrušení výjimek. Ještě v září toho roku prezident na jeho naléhání odpovídal, že Prohlášení o osvobození otroků je legitimní pouze jako válečné opatření vyvolané vojenskou nezbytností. Výjimky byly učiněny tam, kde taková nezbytnost neexistovala – a tento stav se nezměnil. Chase se však mezitím posunul ještě dál a kromě zrušení výjimky v osvobození otroků navíc žádal, aby mezi podmínky obnovy civilní vlády, stanovenými Prohlášením o amnestii a rekonstrukci z prosince 1863, bylo začleněno udělení volebního práva černochům. Zdá se, že v tom byl nejen daleko před Lincolnem, ale též před kongresovými radikálními republikány. Právě proto se nelze ubránit pocitu, že Chasův požadavek pramenil z politické vypočítavosti. V následujícím roce totiž hodlal usilovat o prezidentskou nominaci za Republikánskou stranu a tak se zřejmě snažil vytvořit

83 Frederick J. Blue: „Friends of Freedom: Lincoln, Chase, and Wartime Racial Policy,“ *Ohio History*, roč. 102 (dále jen Blue: „Friends of Freedom“), str. 89-90, 92, 94; Sifakis: *Who Was Who*, str. 327.

silné téma, jímž by Lincoln izoloval.⁸⁴ Volební právo pro černochoy mělo být Chasovi prospěšné také jako zdroj hlasů. Včasná rekonstrukce jižanských států prováděná politiky, zvolenými masou černošských voličů, měla ministři zajistit delegáty a hlasy, kteří budou jeho nominaci i kandidaturu podporovat.⁸⁵

Salmon P. Chase se tak angažoval v rekonstrukci Louisiany ve prospěch unionistické frakce, která byla v opozici vůči stoupencům prezidenta Lincoln. Rekonstrukci Floridy pak dokonce ministr sám inicioval. V září 1862 zde jmenoval výběřím přímé daně Lymana D. Stickneye, právníka a především dobrodruha z Vermontu, který se už předtím na jaře pokoušel jako soukromá osoba v Key West agitovat za vyhlášení kongresových voleb poté, co mu okupační správa zatrhla ilegální obchod s Konfederací. Stickney zamířil nyní na severní Floridu, avšak pro nestabilní vojenskou situaci i neshody s ostatními výběřčími začal vyvíjet zásadní aktivity až v srpnu 1863. Tehdy také vyslal Chase na jih Floridy, který nebyl s okupovanou oblastí na severu v kontaktu teritoriálně ani administrativně (patřil do jiné vojenské oblasti), jako vykonavatele svých rekonstrukčních plánů vlastního tajemníka Homera G. Plantze. Ministři financí se podařilo přimět Lincoln, aby jej jmenoval návladním v Key West, přestože byl prezident varován, že jeho úkolem je „pro sebe nakrást peníze a pro Chase hlasy.“⁸⁶ Plantz však ve svém novém působišti narazil především na lidi, kteří sem přišli za obchodem a neměli na obnově civilní správy zájem, protože z neuspořádaných okupačních poměrů profitovali. Stickney mezitím 19. prosince 1863 v severofloridském St. Augustine uspořádal shromáždění unionistů, které zneplatnilo usnesení secesionistického sněmu z roku 1861 a svolalo na 1. březen následujícího roku sněm, jehož úkolem bude doplnit ústavu. Ta měla zrušit otrokářství, zbavit povstalce volebního práva a svěřit obnovu vlády do rukou loajálních občanů. Plantz nakonec v Key

⁸⁴ S tím patrně souvisí také ministrova podpora myšlenky pozemkové reformy, která by rozdělila konfiskované plantáže ve prospěch osvobozených otroků. Tu prosazovaly humanitární organizace pečující na okupovaných územích o osvobozené otroky a Chase se k nim přidal právě koncem roku 1863. Jeho podpora ale neměla dlouhého trvání, protože narazila na odpor samotných ministerských pracovníků, kteří konfiskáty prodávali mnohonásobně výhodněji ve velkých výměřích. (Louis S. Gerteis: „Salmon P. Chase, Radicalism and the Politics of Emancipation, 1861–1864,“ *Journal of American History*, roč. 60, č. 1 [dále jen Gerteis: „Salmon P. Chase, Radicalism“], str. 57-58, 59-60)

⁸⁵ Niven: *Salmon P. Chase*, str. 320-321, 362; A. Lincoln S. P. Chasovi, 2. září 1863, *Collected Works*, sv. 6, str. 428; S. P. Chase A. Lincolnovi, 12. dubna 1865, *Lincoln Papers*; Blue: „Friends of Freedom,“ str. 96; Gerteis: „Salmon P. Chase, Radicalism,“ str. 58.

⁸⁶ Lincoln se ambicemi svého ministra upřímně bavil a nechal jej tak raději pletichařit, než aby se s ním pouštěl do křížku.

West vytipoval potenciální Chasovy stoupence a uspořádal zde obdobné shromáždění 28. ledna 1864. Snadno se mu podařilo prosadit totožné usnesení, protože odpůrci rekonstrukce se jednání nezúčastnili. Oba Chasovi exponenti se také snažili získat podporu místních černochů a Stickney dokonce ministrovi napsal, že na hlubokém Jihu v nich nalezne jedině své stoupence.⁸⁷

Na pomoc Chasovým zájmům se Lyman Stickney paradoxně pokusil získat vliv samotného Lincolna. Napsal dopis prezidentovu tajemníkovi Johnu Hayovi, v němž prezentoval shromáždění v St. Augustine jako reakci na Prohlášení o amnestii a rekonstrukci a vyzval jej, aby přijel na Floridu a nechal se zvolit do Kongresu. Lincoln ale přichystal Sticknemu nemilé překvapení. Opatřil Hayovi post pobočníka oblastního velitele v hodnosti majora a poslal jej seznámit floridské unionisty s Prohlášením, registrovat přísahy na jeho základě a vůbec organizovat floridskou rekonstrukci. Zároveň prezident požádal generála Gillmora, který velel Jižní vojenské oblasti, aby nad rekonstrukcí na Floridě dozíral. Proces se měl držet v mezích Prohlášení a kdyby se vyskytly nějaké neshody mezi unionisty, měl generál mít rozhodující slovo. Gillmora si však dříve získal Stickney pro Chasův plán a přiměl jej, aby připravil vojenskou operaci, která by zajistila rozsáhlejší okupaci Floridy. Federální invaze se zpočátku rozvíjela slibně, ale s porážkou v bitvě u Olustee 20. února 1864 se veškeré naděje na příznivý výsledek rozplynuly. John Hay si musel přiznat, že se mu nepodaří zaregistrovat přísahy potřebných deseti procent voličů, a z Floridy odjel. Lyman Stickney také potichu opustil myšlenku na ústavodárný sněm a hodlal se spokojit s delegáty, na republikánský nominační sjezd, které si sám vybere. Zasáhla však vyšší moc. Celnímu člunu, který ministr financí původně vyslal, aby objížděl voliče při volbách do ústavodárného sněmu, a na němž chtěl nyní Stickney svázat delegáty, se porouchal parní stroj. Kuriózním výsledkem Chasova a Lincolnova soupeření o Floridu tak byla pouze kritika zneužití armády ve snaze získat prezidentskou nominaci. Tím, koho novináři obvinili z nekalých úmyslů, však nebyl ministr, ale prezident.⁸⁸

⁸⁷ Ovid L. Futch: „Salmon P. Chase and Civil War Politics in Florida,“ *Florida Historical Quarterly*, roč. 32, č. 3 (dále jen Futch: „Chase and Politics in Florida“), str. 164, 172-173, 175-176, 177, 180-181; *Diaries and letters of John Hay*, str. 110.

⁸⁸ Futch: „Chase and Politics in Florida,“ str.178, 180, 184-185; *Diaries and letters of John Hay*, str. 145-6, 156, 165; Sifakis: *Who Was Who*, str. 249, 296; A. Lincoln Q. A. Gillmorovi, 13. ledna 1864, *Collected Works*, sv. 7, str. 126; Chris Bishop, Ian Drury, Tony Gibbons: *1400 dní. Válka Severu proti Jihu den po dni*, Brno 1998 (dále jen *1400 dní*), str. 170, 173.

Aktivní rekonstrukční politice ministra financí začala zvonit hrana s pádem Chasových nadějí na prezidentskou nominaci, poté co jeho stoupenci v únoru 1864 publikovali tzv. Pomeroyův oběžník, který prohlašoval Lincolna za nevhodného pro další zastávání úřadu a přímo jmenoval Chase jako nejlepšího kandidáta. Působivá demonstrace podpory Lincolnově opětovné nominaci v několika severních státech, včetně Chasova domovského Ohia, vedla ministra k veřejnému stažení kandidatury. Po neopatrné hrozbě rezignací musel Chase koncem června opustit i vládu. Protože však očekával skon předsedy Nejvyššího soudu, na jehož místo si přál nastoupit, začal vehementně podporovat Lincolnovo znovuzvolení. Prezident jej pak v prosinci 1864 skutečně jmenoval. Z mnoha kandidátů si vybral právě jej, protože oceňoval jeho znalosti práva i Ústavy, ale především tak mohl uspokojit radikály, kteří na Chasovo jmenování tlačili, aniž by ohrozil samu podstatu rekonstrukce.⁸⁹ Na ní se totiž oba politici shodovali. Chase, jak již bylo zmíněno, nehlásal radikální teorie o zániku jižanských států, naopak měl na „to, oč jde ve válce, správný názor.“ Proto Lincoln doufal, že nový předseda Nejvyššího soudu pochopí, že justice má rozhodovat o jednotlivých případech, a nikoli o principech. „Chase bude znamenitým soudcem,“ předpovídal prezident, „pokud se oddá výhradně povinností svého úřadu a nebude se míchat do politiky.“ Že to nebyl příliš reálný požadavek, se ukázalo po jižanské kapitulaci. Předseda Nejvyššího soudu adresoval prezidentovi dva dopisy věnované výhradně rekonstrukci. Civilní vlády na Jihu mohly být podle Chasova názoru nejsnáze obnoveny hlasy loajálních voličů bez ohledu na rasu. Kromě Pierpontovy Virginie požadoval zavedení volebního práva po černochoy ve všech povstaleckých státech, včetně Arkansasu a Louisiany. Předseda Nejvyššího soudu vyjádřil zájem na setkání s Lincolnem, při kterém chtěl také navrhnout, že osobně navštíví jižanské státy a zhodnotí situaci. V osudný den 14. dubna 1865 Chase už dokonce dorazil do Bílého domu, ale pak usoudil, že by nebylo vhodné prezidenta po dvou dopisech ještě otravovat, a zase odjel.⁹⁰

Jmenování Salmona P. Chase předsedou Nejvyššího soudu u Lincolnna nejsilněji prosazoval senátor Charles Sumner. A jemu také udělal 10. března 1865 velikou radost výrok soudu

⁸⁹ Lincoln dokonce doufal, že si radikálové následně nedovolí blokovat žádná další jmenování, a vlastně vůbec nebudou moci racionálně protestovat proti jeho politice.

⁹⁰ Niven: *Salmon P. Chase*, str. 361-2, 374, 381, 382-3; Donald: *Lincoln*, str. 507, 508, 536, 551-552; S. P. Chase A. Lincolnovi, 11. a 13. dubna 1865, Lincoln Papers.

v případě *Spojené státy proti Alexandrové*.⁹¹ Nadšeně psal abolicionistovi Wendellu Phillipsovi, že „rozhodnutí nesmírné důležitosti prohlašuje vládu v Louisianě neplatnou ab initio“ a potvrzuje jeho teorii sebevraždy státu. Chase však senátorovi vysvětlil, že Nejvyšší soud nerozhodoval o legálnosti vlády, ale pouze o platnosti soudního řízení v určitých částech státu. V případě šlo o konfiskaci bavlny a soud rozhodl, v neprospěch její majitelky, protože na všechny obyvatele povstaleckého státu či oblasti „musí být pohlíženo jako na nepřátele, pokud Kongres nebo federální vláda nerozhodně jinak.“ Toto rozhodnutí, včetně poněkud paradoxního předpokladu, že občanská válka má duální charakter povstání i konfliktu mezi dvěma národy, bylo ovšem v souladu s praxí Nejvyššího soudu za Chasova konzervativního předchůdce.⁹²

1.3.2. Třicátý sedmý Kongres

Jak jsme ale viděli už v případě Lincolnova Prohlášení o amnestii a rekonstrukci, měl Sumner tendenci spatřovat potvrzení svých teorií v lečterém opatření bez ohledu na jeho podstatu. Podobně tomu bylo se zákonodárnými iniciativami Kongresu v otázce rekonstrukce. Necelý měsíc poté, co 11. února 1862 předložil v Senátu svá usnesení k rekonstrukci, vmetl Sumner jednomu z odpůrců své teorie do tváře, že výbory pro teritoria v obou komorách vytvořily návrh zákona o zřízení teritoriálních vlád na povstaleckém území, který je založen na jeho tezích. Měl na mysli návrhy předložené v Senátu 14. února newyorským republikánem Irou Harrisem a ve sněmovním výboru tentýž měsíc jeho předsedou Jamesem Mitchellem Ashleyem z Ohia. Ani jeden z nich však nehovořil o zániku států a neoznačoval vlády, jež měly na Jihu vzniknout, za teritoriální. Sumner nehodlal slovíčkařit a připouštěl, že by se mohly nazývat prozatímními, jak činily oba návrhy. V tom případě se ale podobaly jiným dvěma, které byly předloženy ještě předtím, než Charles Sumner definoval teorii sebevraždy státu. V Senátu s takovým návrhem zákona přišel už 26. prosince 1861 jeden z největších

⁹¹ Případ se dnes označuje *Mrs. Alexander's Cotton*, 69 U.S. (2 Wall.) 404 (1864).

⁹² C. Sumner A. Lincolnovi, 12. a 24. října, 20. listopadu 1864, W. Phillipsovi 12. března 1865, *Selected Letters*, str. 254 pozn. 1, 255-6, 257, 272, pozn. 2, 275 pozn. 2; McKitrick: *Andrew Johnson and Reconstruction*, str. 104, pozn. 19. Zásadní rozhodnutí Chasova Nejvyššího soudu ve vztahu k otázce secese padlo až v roce 1869 v případě *Texas proti Whitovi*. Soud v něm sice podpořil východisko Lincolnovy rekonstrukce, že odtržení jižanských států bylo neplatné a ty tudíž nepřestaly existovat, ale zároveň dodal, že ústavně zaručená práva států a jejich občanů byla po dobu povstání pozastavena. (McKitrick: *Andrew Johnson and Reconstruction*, str. 116)

obránců Lincolnovy vlády v Kongresu, James Harlan z Iowy. Ve Sněmovně pak o necelý měsíc později John Hutchins z Ohia.⁹³

Ačkoli pouze Hutchinsův návrh hovořil explicitně o zřízení teritoriálních vlád, všechny předpokládaly zavedení orgánů s podobnou strukturou jako v teritoriích. Jejich činitele měl jmenovat prezident na radu a se souhlasem Senátu. Kongres měl právo rušit místní legislativní opatření. Přitom pouze Hutchins naznačoval zmínkami o „původních státech“, že zanikly, ostatní to však do jisté míry tiše předpokládali, ať už klauzulemi o zabavení veřejného majetku států, zejména půdy, které byly ve všech návrzích kromě Harrisova, nebo užíváním termínu *území* namísto *stát*. Tak se vyjadřovali radikální republikáni Hutchins a Ashley, stejně jako jejich umírnění spolustraníci Harlan a Harris, který však v pozdějším znění svého návrhu začal hovořit o *státu*. Tím si nejspíš zajistil, že jeho opatření bylo v Senátu diskutováno ještě v roce 1863, zatímco ostatní se už nikdy nedostala na pořad jednání. Zdá se, že Harlanův i Harrisův návrh se do značné míry pouze snažily, aby prozatímní vláda na okupovaných územích nebyla vojenská, protože zdůrazňovaly, že státní zákony existující před secesí zůstávají v platnosti. Harris prozatímním vládám tyto zákony rušit přímo zapovídal. Oba návrhy zároveň poskytovaly prezidentovi prostor pro vlastní iniciativu; zatímco oba radikální návrhy prezidenta k vytvoření prozatímních vlád zmocňovaly a požadovaly je, Harlan jej pouze zmocňoval a Harris prezidentovi dokonce dával právo kdykoli výkon zákona pozastavit.⁹⁴

Jestliže Harrisův návrh, ze Sumnerových tezí nevycházel, v případě zákonodárné iniciativy Jamese Ashleyho bylo senátorovo uspokojení namístě. Stejně jako starší návrh Johna Hutchinse totiž Ashley předpokládal zrušení otrokářství na okupovaných územích. Jeho předchůdce to deklaroval přímo, byť s vágním příslibem náhrady loajálním majitelům otroků, Ashley jistou oklikou – zákazem prozatímní vládě „přijmout zákon zavádějící, ochraňující nebo uznávající otrokářství.“ Ve pro-

⁹³ C. Sumner E. Atkinsonovi, 5. března 1862, *Selected Letters*, str. 103-104; S. 200, S. 132, Senate Bills and Resolutions, 37. Kongres, 2. schůze; H. R. 236, House Bills and Resolutions, 37. Kongres, 2. schůze; H.R. 356, Library of the House of Representatives, HR 37A-B1; Curry: *Blueprint*, str. 253, 255, 257; Herman Belz: *Reconstructing the Union: Theory and Practice during the Civil War*, Ithaca 1969 (dále jen Belz: *Reconstructing the Union*), str. 56; Donald: *Lincoln*, str. 551.

⁹⁴ S. 132, S. 200, Senate Bills and Resolutions, 37. Kongres, 2. a 3. schůze; H. R. 236, House Bills and Resolutions, 37. Kongres, 2. schůze; H.R. 356, Library of the House of Representatives, HR 37A-B1; Curry: *Blueprint*, str. 16, 30; Foner: *Free Soil*, str. 105; Senate Journal, 37. Kongres, 2. schůze, str. 74; House Journal, 37. Kongres, 2. schůze, str. 208, 438-439.

spěch osvobozených otroků pak navrhoval pronájem zkonfiskované půdy, na které pracovali, ale také právo zasedat v soudních porotách, což by Hutchins ponechal pouze bílým. Narozdíl od Harlana i Harrise se oba radikální republikáni také vyjadřovali k tomu, co má následovat po prozatímních vládách, tedy k obnově Unie. Jeden jako druhý se tím přihlašovali k tezi o zániku států, neboť předpokládali, že nové volené vlády budou muset žádat Kongres o přijetí do Unie, John Hutchins dokonce mínil, že na hranicích a jménech států se shodnou dané státy a Kongres. James Mitchell Ashley předložil svůj návrh Sněmovně 12. března 1862. Poslanecký kolega George Pendleton z Ohia, ovšem z Demokratické strany, trefně poznamenal, že by měl být přejmenován na „návrh zákona k rozpuštění Unie a zrušení Ústavy Spojených států“ a navrhl odložit projednávání návrhu na neurčito. Pětašedesát konzervativních republikánů, poslanců z hraničních států a demokratů souhlasilo, proti odložení bylo padesát šest výlučně republikánských hlasů. Ashley nedosáhl ani vytištění svého návrhu.⁹⁵

Významné na něm ještě bylo, že předpokládal platnost i pro východní Virginii, ačkoli Kongres už v červenci 1861 uznal unionistickou exekutivu Francise Pierponta na západě státu za legitimní vládu celé Virginie. Také byli přijati senátoři zvolení loajálním zákonodárným sborem a následně i několik poslanců. Třicátý sedmý Kongres přijal celkem deset zastupitelů, dva senátory a osm poslanců, nejen z Virginie, ale i z Tennessee a Louisiany. Za Tennessee také zůstal v Senátu Andrew Johnson. Odmítnuto bylo deset poslanců, kteří nemohli svůj nárok dostatečně doložit. Stávalo se totiž, že některé žádosti o přijetí byly spíše výsledkem osobní iniciativy ambiciózních jedinců než vůle voličů.⁹⁶

1.3.3. Třicátý osmý Kongres

V kongresových volbách na podzim 1862 došlo k zásadní změně, která nebyla pro Lincolnovu rekonstrukční politiku příznivá. Konzervativní republikáni a unionisté z hraničních států, kteří poskytovali prezidentovi vcelku solidní oporu, se totiž rozloučili s Kongresem. Tito politici

⁹⁵ H.R. 356, Library of the House of Representatives, HR 37A-B1; H. R. 236, House Bills and Resolutions, 37. Kongres, 2. schůze; S. 132, S. 200, Senate Bills and Resolutions, 37. Kongres, 2. schůze; *Congressional Globe*, 37. Kongres, 2. schůze, str. 1193, Curry: *Blueprint*, str. 258, 255-260; Harris: *With Charity for All*, str. 34.

⁹⁶ H.R. 356, Library of the House of Representatives, HR 37A-B1; Harris: *With Charity for All*, str. 22; Moore: „Representation in the National Congress I,“ str. 280-284, 291-293.

bezmezně oddaní Ústavě si Lincolnovo Předběžné prohlášení o osvobození otroků vyložili jako zradu a znovu nekandidovali. Ti, kteří neztratili chuť se dále angažovat, byli většinou poraženi. Na uprázdněná místa se ve volbách dostali sice také konzervativci, ale z demokratické opozice, od níž prezident další podporu čekat rozhodně nemohl. Zároveň tak v početně oslabeném republikánském zastoupení v Kongresu stoupl vliv radikálů.⁹⁷

Změna se projevila hned s prvním zasedáním v prosinci 1863 na hmatatelnější reakci na prezidentovo Prohlášení o amnestii a rekonstrukci. Po nadšeném přijetí dokumentu, které již bylo zmíněno, totiž následovalo zřízení zvláštního sněmovního výboru pro povstalecké státy, který by se zabýval pasážemi věnovanými v Lincolnově zprávě o stavu Unie rekonstrukci i samotným Prohlášením. Vznik tohoto orgánu navrhl Thaddeus Stevens a předsedou výboru se stal Henry Winter Davis, radikální unionistický poslanec z Marylandu. Ve výboru pro povstalecké státy zasedl také James Mitchell Ashley a okamžitě připravil nový návrh rekonstrukčního zákona. V něm byla patrná změna postoje části radikálů, kterou naznačil již Davis, když oponoval Stevensovu tvrzení, že výbor se má zabývat „stavem povstaleckých států a nakládání s nimi.“ Namísto toho mělo jít o „povinnost Spojených států zaručit republikánskou formu vlády státům, v nichž byly vlády [...] zrušeny nebo svrženy.“ Henry Winter Davis se totiž domníval, že nedošlo k žádnému zničení Unie. Ashleyův návrh tedy opustil tezi o zániku států a jejich přeměně na teritoria, ale předpokládal opět jmenování prozatímních – tentokrát dokonce vojenských – guvernérů, kteří by státy spravovali do doby, než proběhnou ústavodárné sněmy, jež zajistí republikánskou formu vlády a zruší otrokářství. Navíc Ashley definoval voliče jako všechny loajální muže starší jednadvaceti let. Návrh byl tedy ve srovnání s Lincolnovým Prohlášením o amnestii a rekonstrukci dílem anachronický, pokud šlo o prozatímní guvernéry, dílem naopak revolučně zasahující do pravomoci států v nárocích kladených na jejich ústavní systém. Ve druhé půli ledna 1864 se Davis i Ashley pokoušeli návrh předložit do pléna, ale opět nedosáhli ani vytištění jeho textu.⁹⁸

⁹⁷ William D. Mallam: „Lincoln and the Conservatives,“ *Journal of Southern History*, roč. 28, č. 1, str. 36, 37, 38, 41-42.

⁹⁸ *Congressional Globe*, 38. Kongres, 1. schůze, str. 33-34, 37, 259, 288; Sifakis: *Who Was Who*, str. 171; Harris: *With Charity for All*, str. 142.

Dne 15. února pak předložil Henry Winter Davis zcela nový návrh zákona „k zajištění republikánské formy vlády státům, jejichž vlády byly uzurpovány nebo svrženy.“ Opět se zde předpokládalo jmenování prozatímního vojenského guvernéra, dále návrh stanovil přesný průběh obnovy, včetně sledu jednotlivých kroků (konání ústavodárného sněmu mělo předcházet volbě exekutivy) i výčtu opatření, která mají být začleněna do nových ústav států (zrušení otrokářství, odnění politických práv povstalcům a neuznání válečného dluhu). Zákon měl také přímo prohlásit otroky v daných státech za svobodné, ale narozdíl od Ashleyova návrhu ponechat volební právo pouze bílým. Návrh byl zprvu výboru vrácen a do pléna se jej Davisovi podařilo prosadit až další měsíc. Dlouhé debaty o zákonu se pak protáhly až do začátku května. Byl při nich odstraněn jediný bod, který měl tento návrh společný s prezidentovým rekonstrukčním programem. Desetiprocentní hranice počtu voličů potřebná k zahájení procesu rekonstrukce byla nahrazena požadavkem většiny voličů. Návrh zákona prošel 4. května 1864 sedmdesáti třemi hlasy proti devětapadesáti. Hlasování přísně kopírovalo stranické linie: pro byli výlučně republikáni, jeden whig, a ještě čtyři takzvaní bezpodmíneční unionisté z hraničních států, což byli místní stoupenci zrušení otrokářství. Pět z nich i další unionisté z tohoto regionu se však přidali k demokratům proti schválení návrhu zákona. S nimi hlasoval jediný republikán.⁹⁹

V Senátu putoval Davisův zákon paradoxně do výboru pro teritoria, ačkoli prezidentovo Prohlášení o amnestii a rekonstrukci bylo dříve předáno k projednání výboru pro soudnictví. Do pléna se však zákon podařilo předložit až ke konci zasedání, když už mnoho senátorů horkem sužovaný Washington opustilo. Předseda teritoriálního výboru, republikánský ultraradikál z Ohia Benjamin Franklin Wade, musel oželet pozměňovací návrhy, které by zrušily omezení volebního práva na bílé obyvatelstvo. Uvědomoval si, že by zabránily přijetí návrhu zákona jako celku už v Senátu nebo později ve Sněmovně. Radikální republikán Henry S. Lane však chtěl zvětšit svůj souhlas s návrhy

⁹⁹ *House Journal*, str. 267, 270, 419-20, 624-626; H. R. 244, House Bills and Resolutions, 38. Kongres, 1. schůze; *Congressional Globe*; 38. Kongres, 1. schůze, str. 2107-2108, 3454. Thaddeus Stevens neuspěl se stručným pozměňovacím návrhem, který by projednávaný zákon negoval ve smyslu jeho teorie dobytých provincií. Prohlašoval válku vedenou Konfederovanými státy za nespravedlivou do té míry, že nemají nárok na zmírnění dopadu válečných práv, která vůči nim může Sever uplatňovat. Dále odmítal, že by stát, který se odtrhl z vůle většiny občanů od Unie, mohl být nadále považován za jejího člena a měl mít nárok na zastoupení v Kongresu. Jakékoli dobyté území odtržených států má být považováno za teritorium USA. Kromě toho Stevens navrhoval úplné vyvlastnění nemovitého majetku povstalců, od určité výše, aniž by bylo definováno, kdo přesně má být považován za povstalice.

a vyžádal si hlasování, ve kterém byly všechny odmítnuty. Pak ale radikální unionista z Missouri Benjamin Gratz Brown navrhl, aby se celý text zákona nahradil prostým prohlášením, že povstalecké státy se nemohou účastnit prezidentských ani kongresových voleb, dokud prezident nestvrdí na základě nějakého budoucího zákona, že povstání v daném státě skončilo a jeho obyvatelstvo je opět poslušné Ústavě. Podle Browna byl problém rekonstrukce příliš složitý na to, aby se řešil na konci zasedání bez možnosti diskuse, bylo však zapotřebí zabránit, aby výsledek nadcházejících prezidentských voleb mohl být zpochybněn sporem o případné hlasy z povstaleckých států. Wade argumentoval, že rekonstrukce bude volebním tématem a pokud nebude žádný plán schválen, opozice bude moci republikánům předhazovat, že mají s Jihem ty nejhorší úmysly. Brownův pozměňovací návrh byl však 1. července přijat těsnou většinou jednoho hlasu, pro bylo pět republikánů, šest demokratů a stejný počet unionistických senátorů z hraničních států, proti šestnáct republikánů. Charles Sumner okamžitě navrhl připojit článek, který by uzákonil Lincolnovo Prohlášení o osvobození otroků z ledna 1863, ten byl ale velkou většinou odmítnut. Ve Sněmovně sice Thaddeus Stevens navrhl, aby bylo senátní znění schváleno, protože se obával, že nakonec neprojde žádný zákon a nepodaří se zabránit rekonstruovaným státům v účasti v prezidentských volbách, ale poslanci je 2. července odmítli a požádali zřízení poradního výboru. Benjaminu Wadovi se pak v Senátu ještě týž den podařilo prosadit schválení sněmovní verze v poměru osmnácti ku čtrnácti hlasům. Pro byli výhradně republikáni, proti demokraté, unionisté z hraničních států i někteří republikáni.¹⁰⁰

Dva dny nato zasedání Kongresu končilo a prezident tak využil možnosti uplatnit na Wadeův a Davisův zákon kapesní veto. Radikálně republikánským senátorům Chandlerovi a Sumnerovi, kteří za podepsání zákona přišli orodovat, vysvětlil, že opatření se zabývá příliš závažným problémem na to, aby je dostával k podpisu tak krátce před koncem zasedání. Chandler prezidenta upozornil, že by veto poškodilo Republikánskou stranu v nadcházejících volbách, protože Wadeův a Davisův zákon především ruší otrokářství.¹⁰¹ Lincoln pochyboval, zda má na to Kongres právo, a když mu Chandler

¹⁰⁰ *Senate Journal*, str. 405, 714, 725-726; Harris: *With Charity for All*, str. 141; *Congressional Globe*, 38. Kongres, 1. schůze, str. 3449-3450, 3518; John C. Waugh: *Reelecting Lincoln: The Battle for the 1864 Presidency*, New York 1997 (dále jen Waugh: *Reelecting Lincoln*), str. 225-226; Curry: *Blueprint*, str. 15; Donald: *Lincoln*, str. 563.

¹⁰¹ Měla to být vlastně jakási dočasná náhrada za 13. dodatek, jehož schvalování se zadržlo ve Sněmovně.

odvětil, že totéž přece učinil sám, prezident se odvolal na vojenská hlediska a výjimečné okolnosti, které dovolují jednat tak, jak si Kongres nemůže se ohledem na Ústavu dovolit. Podle Lincolna zákon předpokládal legálnost secese a vyjadřoval se tak k otázkám, jejichž nastolení se on od začátku všemožně snažil vyhnout, protože považoval za lepší rekonstruovat Unii bez toho, aby se její přívrženci pustili do vášnivých hádek nad problémem tak abstraktním. Dne 8. července pak vydal prohlášení zdůvodňující veto, což se v případě toho kapesního běžně nečiní. Připomněl, že již v Prohlášení o amnestii a rekonstrukci oznámil, že není připraven přijmout jednotný plán rekonstrukce, tím spíše když by měl znamenat zneplatnění čerstvě obnovených vlád v Arkansasu a Louisianě. Vyjádřil nicméně přesvědčení, že navržený způsob rekonstrukce je velmi vhodný, a proto je připraven podpořit jeho aplikaci, kdekoli si to loajální obyvatelstvo jižanských států bude přát.¹⁰²

Radikálové stěželi mohli potlačit dojem, že si z nich prezident tropí žerty. Thaddeus Stevens se pohoršoval nad drzostí, s jakou Lincoln nejprve zákon vetuje a pak prohlašuje, jak moc se jím bude řídit. Charles Sumner si zoufal: „Země potřebuje prezidenta, který by měl mozek.“ Svůj hněv ale naplno projevil Henry Winter Davis, který sepsal manifest, pod nějž se podepsal i Benjamin Wade a nechal jej 5. srpna publikovat v newyorské *Tribune* známého radikálního novináře Horace Greeleyho. Byl to nechutný útok na prezidenta a jeho rekonstrukční politiku v citlivém předvolebním období. Zapadal ostatně do snah radikálů zvrátit Lincolnovu nominaci a prosadit do prezidentských voleb jiného kandidáta. Manifest Lincolna vinil ze lži ohledně důvodů veta, z uzurpování zákonodárné moci tím, že podporuje „stínové vlády“ v Arkansasu a Louisianě, které Kongres formálně odmítl uznat nepřijetím jejich zástupců, a také tím, že chce jako diktátor vykonávat vetovaný zákon. Podle Davisova názoru nevytvořil prezident na Jihu civilní vlády, ale oligarchie naoktrojované lidem vojenskými rozkazy a zcela závislé na jeho vůli. Vetováním zákona pak upírá místním ochranu jejich práv i základních právních úkonů (včetně například uzavírání manželství), ale také bere občanům USA záruky proti návratu povstalců k moci. Nutně tak směřuje k anarchii, kterou nastolilo už jeho Prohlášení o amnestii a rekonstrukci. Za vším přitom měly stát Lincolnovy osobní ambice, zejména pak snaha

¹⁰² *Diaries and letters of John Hay*, str. 204-5; Prohlášení ohledně rekonstrukce, 8. července 1864, *Collected Works*, sv. 7, str. 433-4.

zajistit si volitelské hlasy jižanských států v prezidentských volbách. Prezident sice tušil, že radikálové mohou na veto reagovat tak, že se jim podaří jej poškodit, ale manifest jej rozčílil nejvyšší měrou. „Být zraněn v domě přátel, je snad to nejhorší neštěstí, jaké může člověka potkat,“ postěžoval si prezident. Manifest našťestí přivítalo jen několik radikálů, a to ještě spíše v soukromí, většina republikánů jej ignorovala nebo přímo odsoudila.¹⁰³

Ačkoli Wadeův a Davisův zákon nevstoupil v platnost, Lincolnova rekonstrukce přesto utrpěla od Kongresu vážnou ránu. Už tři dny před závěrečným hlasováním o řečeném návrhu totiž Senát odmítl přijmout do svých řad zástupce Arkansasu. Třicátý osmý Kongres sice zatím uznal pouze jediný nárok z rekonstruovaných států (na samém začátku zasedání v prosinci 1863 se stal senátorem z Virginii Lemuel J. Bowden), ale všechna odmítnutí byla zatím zdůvodněna bez ohledu na proces obnovy loajálních vlád. Poslanci z Virginie nebyli na jaře 1864 přijati proto, že volby se konaly jen na menší části území daných kongresových obvodů, té která nebyla ovládána konfедераční armádou. Většina oprávněných voličů tudíž nemohla hlasovat. „Kdyby se však měla Sněmovna řídit pouze citem,“ přiznal předseda jejího volebního výboru, „přijala by virginské unionisty s otevřenou náručí.“ Situace se ale začala komplikovat s případem louisianských poslaneckých nároků. Byly totiž vzneseny v rámci spiknutí vedoucího kanceláře Sněmovny reprezentantů Emersona Etheridge. Ten se jako unionista z Tennessee nedokázal smířit s Prohlášením o osvobození otroků a s prezidentovým odmítnutím podpořit konzervativní unionisty v rekonstrukci jeho státu. Pokusil se proto zneužít pravomoc formálně stvrzovat pověřovací listiny nově zvolených poslanců, aby zvrátil poměr sil ve Sněmovně ve prospěch konzervativců. Měl v úmyslu vypustit jistý počet republikánů ze seznamu nově zvolených poslanců a naopak na něj doplnit tři konzervativní unionisty, kteří vzešli z pochybných voleb v Louisianě na podzim 1863. Když byly Etheridgovy záměry odhaleny, případy louisianských zástupců se dostaly před volební výbor Sněmovny, který jejich nároky doporučil zamítnout. Tak se také 9. února 1864 stalo. Podle formálního zdůvodnění volby proběhly ve starých obvodech, které nereflektovaly

¹⁰³ Donald: *Lincoln*, str. 511; Stephen B. Oates: *With Malice Toward None*, New York 1994, str. 393; Waugh: *Reelecting Lincoln*, str. 259-261, 262-263; Henry Winter Davis: *Speeches and addresses delivered in the Congress of the United States, and on several public occasions by Henry Winter Davis, of Maryland*, New York 1867, str. 416-420, 422; *Diaries and letters of John Hay*, str. 205; Harris: *With Charity for All*, str. 189-190.

sčítání lidu z roku 1860, výbor ale neopomněl kritizovat zapojení federálních představitelů v Louisianě do frakčního boje mezi místními unionisty.¹⁰⁴

Otázka přijetí arkansaských senátorů byla již naplno spojena s rekonstrukcí jako obecným tématem. Ačkoli byly jejich pověřovací listiny uznány za formálně správné, strhla se ostrá debata nad povahou vlády v Arkansasu i nad pravomocí prezidenta stanovit podmínky rekonstrukce a zasahovat do jejího procesu. Proto předkladatel pověřovacích listin, Lincolnův stoupenec James H. Lane z Kansasu, navrhl, aby Senát explicitně uznal místní vládu. Charles Sumner tak získal příležitost rozvíjet šibeniční metafory spojené s jeho konceptem rekonstrukce. Označil vládu v Arkansasu za menšinovou, za výtvar armády a prohlásil, že tento stát se nachází v „politickém bezvědomí, či mrákotách, z nichž jej může probrat pouze Kongres.“ Spor se vedl také o loajálnosti jednoho z arkansaských uchazečů, který v roce 1861 hlasoval pro odtržení od Unie. Záležitost byla předána výboru pro soudnictví, který jednomyslně konstatoval, že část území Arkansasu stále ovládají povstalecké síly, a ve státě není skutečná civilní vláda, protože udržení zákona a pořádku závisí na federální armádě. Zákonnodárný sbor, který arkansaské senátory zvolil, tudíž nebyl legitimním orgánem. Senát se na závěrech výboru shodl velkou většinou hlasů napříč ideologickým spektrem a nárok obou zástupců Arkansasu 29. června 1864 zamítl. Také Sněmovna reprezentantů posuzovala případy tří uchazečů o poslanecká křesla z tohoto státu. Radikální republikáni sice v plénu neuspěli s pokusem nastolit otázku uznání či neuznání arkansaské vlády, ale volební výbor nakonec předložil zprávu, která žádala prezidenta, aby jmenoval komisi, která navštíví rekonstruované jižanské státy a posoudí stav věcí. Dokud Kongres nebude spokojen s důkazy, že na daných územích bylo potlačeno povstání a ustavena republikánská forma vlády, která zakazuje otrokářství a je dost pevná, aby se ubránila vnitřní agresi, neměl by přijmout žádného zástupce takového státu. Tentýž den, kdy Senát odmítl uchazeče z Arkansasu bylo

¹⁰⁴ Frederick W. Moore: „Representation in the National Congress from the Seceding States, 1861-65,“ *American Historical Review*, roč. 2, č. 3 (dále jen Moore: „Representation in the National Congress II“), str. 470, 462, 471; *Congressional Globe*, 38. Kongres, 1. schůze, str. 1674, 2311, 2322; Curry: *Blueprint*, str. 28; Herman Belz: „The Etheridge Conspiracy of 1863: A Projected Conservative Coup,“ *Journal of Southern History*, roč. 36, č. 4 (dále jen Belz: „The Etheridge Conspiracy“), str. 553, 554, 556, 557. Ještě před rokem nebyly volby ve starých obvodech na překážku přijetí dvou louisianských zástupců.

nicméně projednávání zprávy sněmovního volebního výboru spojenými silami demokratů a části republikánů odloženo na neurčito.¹⁰⁵

Na druhé schůzi 38. Kongresu se zprvu zdálo, že v případě zástupců jižanských států nastal obrat. Ačkoli bylo 4. února 1865 společným rozhodnutím obou komor odmítnuto započtení volitelských hlasů z Arkansasu, Louisiany a Tennessee do konečných výsledků prezidentských voleb,¹⁰⁶ volební výbor Sněmovny reprezentantů záhy doporučil většinu arkansaských a louisianských žadatelů k přijetí. Poslanci se však rozhodli vyčkat, jak rozhodnou jejich kolegové v případech aspirantů na senátorská křesla za dané státy. Týden nato senátní výbor pro soudnictví předložil zprávu o louisianských zástupcích, která sice potvrzovala, že byli právoplatně zvoleni, ale zároveň podminila jejich přijetí uznáním státní vlády ve společném usnesení obou komor Kongresu.¹⁰⁷ Neúspěch radikálů při pokusu o odložení projednávání příslušného usnesení signalizoval, že má šanci být schváleno. Vzhledem k tomu, že se blížil konec zasedání Senátu, radikální republikáni neváhali nastoupit cestu obstrukce, aby přijetí návrhu zabránili. Vydatně jim přitom pomáhali – stejně jako již dříve v otázce jižanských prezidentských volitelů – ultrakonzervativní Demokraté, kteří nechtěli, aby rekonstruovaný stát přispěl svým hlasem ke zdárné ratifikaci ústavního dodatku o zrušení otrokářství. Naopak Charles Sumner se bránil tlaku umírněných republikánů na přijetí Louisiany v zájmu schválení dodatku, neboť byl přesvědčen, že postačí souhlas tří čtvrtin „států de facto.“ Senátoři nakonec dali v časové tísni přednost důležitým finančním zákonům a na zvláštní schůzi počátkem března pak odložili také projednávání dalších nároků z Louisiany, Arkansasu a Virginie.¹⁰⁸

¹⁰⁵ Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 94-96; Harris: *With Charity for All*, str. 207-8; *Congressional Globe*, 38. Kongres, 1. schůze, str. 3368; Curry: *Blueprint*, str. 14-17, 21-23; Moore: „Representation in the National Congress II,“ str. 463-5.

¹⁰⁶ Zdůvodněno to bylo neexistencí podmínek pro konání právoplatných prezidentských voleb v jejich termínu. Skutečně, pouze v Tennessee proběhlo lidové hlasování, v Louisianě i Arkansasu určily volitele místní zákonodárné sbory. V Tennessee však dosud nebyla obnovena civilní vláda. (John W. Burgess: *Reconstruction and the Constitution 1866–1876*, New York 1902, str. 21-23, Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 99; Harris: *With Charity for All*, str. 192)

¹⁰⁷ Již na začátku února Senát předal výboru k projednání obdobné usnesení o Arkansasu, které navrhl převapivě radikální republikán Pomeroy. (Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 97-8)

¹⁰⁸ Bruce Tap: *Over Lincoln's Shoulder: The Committee on the Conduct of the War*, Lawrence 1998 (dále jen Tap: *Over Lincoln's Shoulder*), str. 226-7; Harris: *With Charity for All*, str. 244-5, 324 pozn. 66; Moore: „Representation in the National Congress II,“ str. 467-9. V případě Virginie došlo ke sporu mezi samotnými radikálními republikány, neboť jeden ze zvolených virginských senátorů byl radikál, ale druhý naopak konzervativní stoupenec prezidenta Lincolnna.

Odmítnutí Lincolnovy rekonstrukce však neznamenalo, že by Kongres nabízel alternativu, byť od prosince 1864 Sněmovna projednávala další návrh takového zákona. Opět jej předložil James Mitchell Ashley ze zvláštního sněmovního výboru pro povstalecké státy. Šlo vlastně o kopii Wadeova a Davisova zákona, nevztahující se ovšem na Louisianu a dávající volební právo černočům. Prezidentu Lincolnovi, který Ashleyho návrh okamžitě konzultoval s generálem Banksem a svým bývalým ministrem pošt Blairem, proto vadilo, že si Kongres opět nárokuje pravomoc zrušit v jižanských státech otrokářství a navíc také rozšíření volebního práva. Banks se obával, že by tím vláda spadla do rukou černočům, neboť bílí by volby bojkotovali. Narozdíl od Blaira, který radikální autory návrhu plamenně napadl a obvinil je z postranních úmyslů, prezident spolu s generálem návrh přijali příznivě. Především oceňovali, že uznává jejich rekonstrukční politiku v Louisianě, překvapivě však soudili, že navrhuje stejný postup i v dalších státech a nebrání prezidentovi žádat Kongres o uznání jejich rekonstruovaných vlád, byť by nesplňovaly podmínky kladené tímto návrhem. Banks se domníval, že Kongres se vlastně jen snaží dokázat, že má právo takový zákon schválit. Ashley jim brzy dokázal, že jejich optimismus byl poněkud přehnaný. Ustoupil sice v otázce volebního práva, byť s implicitní výjimkou pro černošské příslušníky federálních ozbrojených sil, také přepsal článek rušící otrokářství tak, aby pouze uznával prezidentovo Prohlášení o osvobození otroků, a dokonce postupně rozšířil uznání rekonstruované louisianské vlády na Arkansas i Tennessee, ale tentokrát už stanovil podmínky. Jednalo se o tři opatření, která měla být začleněna do ústav jižanských států, jež budou rekonstruovány podle pravidel tohoto zákona, tedy odnětí volebního práva těm, kteří zastávali významnější secesionistické politické funkce a vojenské hodnosti, zákaz otrokářství spolu se zárukou svobody pro všechny občany a nakonec neuznání válečných dluhů. Tyto podmínky, které Louisiana dříve splňovat nemusela, se nyní vztahovaly i na ni. Než budou splněny, měla se i na tři uznané státy vztahovat veškerá opatření zákona.¹⁰⁹

Zmírňováním svého návrhu si Ashley odcizil radikály, aniž se mu však podařilo získat podporu na opačném pólu politického spektra. Umírněný massachusettský poslanec Henry L. Dawes

¹⁰⁹ H. R. 602, House Bills and Resolutions, 38. Kongres, 2. schůze; *House Journal*, str. 50-51, 65; Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 120; *Diaries and letters of John Hay*, str. 244-6.

kritizoval návrh, že chce diktovat státům jejich ústavy, a vyjádřil přesvědčení, že problém rekonstrukce nejlépe vyřeší sám čas, a newyorský demokrat Fernando Wood ocenil jeho řeč jako „první slova smíření, která zazněla z republikánských lavic.“ Zatímco radikálové předkládali pozměňovací návrhy, které by zákon uvedly do původního stavu, umírnění se jej snažili zcela nahradit prostým prohlášením, že státy nebudou přijaty do Kongresu, dokud neobnoví civilní vládu. Nakonec se Ashley nechal 21. února 1865 dotlačit ke kompromisu, se kterým nebyl vnitřně smířen a hodlal na něj přistoupit pouze v zájmu zrušení otrokářství. Spočíval v legitimizaci stávajících vlád ostatních států Konfederace, pokud se jejich guvernéri a zákonodárné sbory podřídí federální moci,¹¹⁰ odpřísáhnou, že budou podporovat Ústavu, ratifikují její čerstvě schválený 13. dodatek a zneplatní válečné dluhy i konfiskace majetku a práv loajálních obyvatel. To šlo zcela proti smyslu zákona, který předepisoval rekonstrukční proces, v němž mělo být volební právo podmíněno složením přísahy minulé loajality. Unionistický poslanec Mallory z Kentucky pak zasadil Ashleyho návrhu ránu z milosti, když dosáhl odložení jeho projednávání na neurčito. Pro hlasovalo jedenadevadesát demokratů, unionistů z hraničních států, ale také řada republikánů, včetně části radikálních, proti byli šedesát čtyři poslanci, téměř výlučně republikáni. Ashley musel přiznat, že „žádný rekonstrukční zákon nemá naději být v tomto Kongresu přijat.“¹¹¹

1.3.4. Ministr války

Jistá alternativa k Lincolnově rekonstrukční politice tak na sklonku války paradoxně vznikla pouze v jeho vlastní vládě. Předložil ji ministr války Edwin McMasters Stanton. Přestože byl demokrat a dokonce člen Buchananova kabinetu, dokázal si již od svého nástupu na ministerstvo války získat přízeň radikálních republikánů. Snaha zajistit přijetí zákonů nezbytných pro potřeby armády vyžadovala obratnou dvojí hru. Stanton tak pěstoval dobré vztahy s kongresovými předáky obou stran. Demokraty dokázal přesvědčit, že odmítá, aby se osvobození otroků stalo válečným cílem, zatímco jeho přítel Charles Sumner mohl napsat: „ministr je s námi,“ pokouší se „stejnou měrou jako já na-

¹¹⁰ Implicitní garance hranic Západní Virginie přitom předpokládala možnost uznání konfederální vlády Virginie, tedy popření legitimacy Pierpontovy vlády.

¹¹¹ H. R. 602, House Bills and Resolutions, 38. Kongres, 2. schůze; *Congressional Globe*, 38. Kongres, 2. schůze, str. 937, 968-971; Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 120; Curry: *Blueprint*, str. 30.

směřovat válku proti otrokářství.“ Zejména kvůli obávanému Společnému výboru pro vedení války i pragmatické snaze o využití vojenského potenciálu černochů byli však radikálové pro Stantona důležitějšími partnery. Ale počátkem roku 1865 jej někteří začali kritizovat, že slepě přijímá rekonstrukční politiku prezidenta Lincolna, se kterým se v průběhu války velmi spřátelil. Možná si chtěl znovu získat jejich důvěru, když na zasedání vlády 14. dubna předkládal vlastní návrh obnovy.¹¹²

Připravil jej podle svých slov „velmi pečlivě a po dlouhém rozvažování,“ ale jeho obsah takový dojem nedává. Návrh spočíval ve jmenování vojenských guvernérů, kteří by Jih spravovali na základě stanného práva, dokud nebude moci být obnovena civilní vláda. Jak ale má k tomu dojít, Stantonův plán nespécifikoval. Navíc předpokládal společnou vojenskou správu Severní Karolíny a Virginie.¹¹³ Ministr válečného námořnictva Gideon Welles namítal, že Virginie není jako jiné povstalecké státy, kde se musejí vytvořit civilní vlády, protože v ní po celou válku existovala loajální administrativa. Přestože byl Francis Pierpont zvolen guvernérem jen v několika okresech a nebyl nikdy schopen vykonávat svoji moc na celém území státu, federální vláda jej uznala za legitimního a podporovala, nemůže tedy nyní popřít své vlastní kroky nekonzistentním jednáním. Prezident Wellesovy námítky plně podpořil. „Nesmíme si z Virginie utahovat,“ upozorňoval, „musíme jí pomoci.“ Tváří v tvář Stantonovu návrhu potvrdil své přesvědčení, že „nemůžeme suplovat státní vlády ve všech jižanských státech. Jejich občané musejí vládnout, byť počítám, že někteří to budou zprvu dělat

¹¹² John A. Garraty, Mark C. Carnes, ed.: *American National Biography*, New York 1999 (dále jen *American National Biography*), sv. 20, 559-560; John G. Sproat: „Blueprint for Radical Reconstruction,“ *Journal of Southern History*, roč. 23, č. 1, str. 28; C. Sumner O. A. Brownsonovi, 2. února 1862, F. Lieberovi, 19. prosince 1861, *Selected Letters*, str. 98, 99; Tap: *Over Lincoln's Shoulder*, str. 247. Nevylučoval bych, že svoji roli na vzniku návrhu mohla hrát i jistá Stantonova frustrace z prezidentovy aktivity ohledně virginského zákonodárského sboru (viz str. 41). Charles Sumner zaznamenal, že „Stanton byl velice rozčilený. [...] Podle něj jsme ve vážnější krizi než kdy předtím a hrozí, že přijdeme o plody našeho vítězství. Klade si otázku, zda to nebyl Grant, kdo se vzdal Leeovi a ne naopak. Je si jist, že Richmond začíná vládnout Washingtonu.“ (C. Sumner S. P. Chasovi, 13. dubna 1865, *Selected Letters*, str. 284)

¹¹³ Jak na takovou myšlenku připadl, není vůbec zřejmé. Jediné, nadto velmi nejasné náznaky jejího zdroje jsem našel v létě 1863. Předběžná zpráva Vyšetřovací komise v záležitostech osvobozených otroků při ministerstvu války tehdy doporučovala vytvořit na území jižanských států při atlantickém pobřeží tři okrsky pro usnadnění správy záležitostí osvobozených otroků. Ve stejné době právní poradce ministerstva William Whiting publikoval pamflet, v němž prohlašoval, že „z pohledu federální vlády válka vymazala všechny hranice na povstaleckém území, státní i okresní, a jediné hranice, které existují jsou ty, které nás dělí od nepřítel.“ Whiting ovšem nemohl mít na Stantona v dubnu 1864 přímý vliv, protože krátce předtím opustil ministerstvo po několikaměsíční nemoci. (R. D. Owen, J. McKaye a S. G. Howe E. M. Stantonovi, 30. června 1863, *Official Records*, 3. řada, sv. 3, str. 445-6; Whiting: *War Powers*, str. 245-6; Harris: *With Charity for All*, str. 298 pozn. 25; A. Lincoln E. M. Stantonovi, 25. března 1865, *Collected Works*, sv. 8, str. 373-4 pozn. 1.)

špatně.“ Nakonec Lincoln ministru války doporučil, aby svůj plán přepracoval – zejména z něj vypustil Virginii – a připravil jej na příští zasedání vlády.¹¹⁴

Stranou Lincoln vyjádřil potěšení, že Kongres nezasedá a nemůže tak komplikovat rekonstrukci. Ráno totiž odmítl nabídku předsedy Sněmovny reprezentantů na svolání mimořádné schůze na léto. „Budeme-li rozvázní, můžeme státy znovu přivést k životu a jejich vlády mohou úspěšně pracovat, pořádek být nastolen a Unie obnovena, než se Kongres v prosinci sejde,“ sděloval prezident svým ministrům a dodal, „můžeme toho udělat víc bez něj než s ním. Jsou v něm totiž lidé, kteří sice mají dobré pohnutky, ale jsou nepraktičtí a chovají pocity nenávisti a pomstychtivosti. Moc si přejí být pány, vměšovat se do [záležitostí jižanských] států, rozkazovat jim a jednat s [Jižany] nikoli jako se spoluobčany.“ O dalším osudu rekonstrukce se však rozhodlo již 14. dubna večer ve Fordově divadle. Ne náhodou si dva dny poté poznamenal jeden z radikálních republikánů do deníku, že na setkání s jeho stranickými souvěrci panoval „všeobecný dojem, že prezidentova smrt je darem z nebes.“¹¹⁵

1.4. Shrnutí

Základem Lincolnova pojetí rekonstrukce bylo neuznání nejen legality, ale i samotné možnosti odtržení jižanských států. Jeho cílem proto byla obnova loajálních vlád na Jihu silami místních unionistů. Ve Virginii tato skupina vytvořila v červnu 1861 loajální vládu a v téže době se unionistické hnutí rozvíjelo také ve východním Tennessee. Zástupci obou států byli přijati do Kongresu. V něm se však již v srpnu objevil první konkurenční koncept rekonstrukce. Poslanec Stevens představil teorii dobytých provincií. Podle ní neměla být občanská válka považována za boj proti domácí vzpouře, ale proti nepřátelským státům. V takovém případě by jim totiž nenáležela ústavní ochrana a vztahovalo by se na ně pouze právo válečné. V únoru 1862 pak formuloval senátor Sumner teorii státní sebevraždy, podle které jižanské státy svým odtržením od Unie zanikly, dostaly se do pozice federálních teritorií a nadále neplatí jejich původní právní systém. Spor s Lincolnem byl tedy veden o to, zda jižanské státy jsou či nejsou v Unii. Stevens a Sumner hájili druhou pozici proto, že chtěli ji-

¹¹⁴ Gideon Welles: *Diary of Gideon Welles, Secretary of the Navy under Lincoln and Johnson*, Boston 1911, sv. 2, str. 281-2; Donald 591-2.

¹¹⁵ Harris: *With Charity for All*, str. 264, 266; Sandburg: *Abraham Lincoln*, str. 837; Donald: *Lincoln*, str. 592.

žanské secese využít ke zrušení otrokářství. Oba totiž patřili k radikálnímu křídlu Republikánské strany, které stavělo odpor proti otrokářství na morálním základě, tedy výše než stranickou i národní loajalitu. Jiný radikál, ministr financí Chase se naopak snažil dosáhnout zrušení otrokářství v rámci Lincolnovy politiky – působením na jižanské unionisty prostřednictvím zaměstnanců svého resortu. Ministrovsky kroky však řídily také jeho vlastní prezidentské ambice.

Čtyři rekonstrukční zákony navržené v Kongresu v zimě 1861–1862 sice pověřovaly prezidenta ustavením jistých forem vlád podobných těm v teritoriích, avšak pouze jediný předpokládal zrušení otrokářství na Jihu. Podle očekávání nedosáhl jeho autor, radikálně republikánský poslanec Ashley, ani vytištění návrhu, neboť konzervativní republikáni a demokraté se postavili proti jeho projednávání. Ve stejné době, v březnu 1862 prezident Lincoln nicméně jmenoval v Tennessee vojenského guvernéra, který měl spravovat civilní záležitosti, dokud nebude ve státě ustavena loajální vláda, jejíž obnově měl být zároveň nápomocen. Do července pak vytvořil stejné funkce také pro Severní Karolínu, Louisianu, Arkansas a Texas. Herman Belz ve své knize *Reconstructing the Union* (1969) tvrdí, že tento krok byl prezidentovou reakcí na zmiňované legislativní návrhy,¹¹⁶ spíše to však vyplynulo z okupace daných území. Žádný z vojenských guvernérů nepřispěl k rychlé obnově civilní správy, ať už byl na vině malý rozsah okupovaného území jako v případě Severní Karolíny, Arkansasu a Texasu, či různě motivovaná nečinnost ve zbývajících dvou státech.

Podstatnější změnu Lincolnovy rekonstrukční politiky přineslo prohlášení o osvobození otroků. Vydáno bylo v září 1862 pod tlakem radikálních republikánů a platit mělo od začátku následujícího roku v těch státech, případně jejich částech, které nebudou zastoupeny v Kongresu. Prezident nyní vyvíjel tlak na unionisty v okupovaných oblastech, aby včas uspořádali volby, případně instruoval k jejich vypsání vojenské guvernéry. Ačkoli hlasování proběhlo v termínu jen ve dvou státech, z působnosti Prohlášení bylo vyloučeno i Tennessee, které již zastoupeno v Kongresu bylo. Na Severní Karolínu, Arkansas a Texas se zrušení otrokářství naopak plně vztahovalo. Závaznost svého výnosu o osvobození otroků Lincoln potvrdil v Prohlášení o amnestii a rekonstrukci v prosinci 1863. Herman Belz i následující revizionističtí historikové mylně vyvozují, že prezident stanovil úplné zrušení otro-

116 Belz: *Reconstructing the Union*, str. 291.

kářství jako podmínku rekonstrukce.¹¹⁷ Šlo pouze o respekt k jeho omezenému zrušení, přinejmenším de iure.

De facto bylo Prohlášení o amnestii a rekonstrukci reakcí na aktivity konzervativních unionistů v některých rekonstruovaných státech, kteří jakékoli zrušení otrokářství odmítali. V této situaci bylo potřeba stimulovat k rychlé obnově civilních vlád tu část unionistů, která nejen že přijímala Prohlášení o osvobození otroků, ale hodlala vtělit do ústav svých států úplné zrušení otrokářství. Proto Lincoln dával nasvědování, že postačí, když bude mít civilní vláda podporu deseti procent předválečného počtu voličů. Na tomto základě obnovili do léta 1864 unionisté vládu v Arkansasu a Louisianě a zároveň v obou státech zakotvili do ústav zákaz otrokářství.

Zvláštní sněmovní výbor, který se Prohlášením o amnestii a rekonstrukci zabýval, předložil již v únoru 1864 nový rekonstrukční zákon. Ten sice opustil radikální koncepty zániku států, zpříšňoval však podmínky rekonstrukce a vedl by tak k likvidaci již obnovených vlád a zdržení probíhajícího procesu v dalších státech. Senátem prošel jen proto, že se blížil konec zasedání a mnoho zákonodárců už opustilo Washington. Prezident tím ovšem získal příležitost uplatnit proti návrhu kapesní veto. Kongres přesto Lincolnovu politiku dokázal torpédovat odmítnutím zástupců zvolených v rekonstruovaných státech. Podepsalo se na tom oslabení pozice Lincolnových stoupců po kongresových volbách na podzim 1862 ve prospěch radikálů a demokratů. S koncem války však šel Kongres k revizi této politiky a radikální republikáni ji dokázali odvrátit jedině společnou obstrukcí s demokraty. Na jakých důkazech tedy staví Belzova teorie o posunu radikálů směrem k Lincolnovi? Kromě opuštění plánů teritorializace Jihu jej spatřuje v dalším legislativním návrhu J. M. Asheleyho, který začala Sněmovna projednávat v prosinci 1864.¹¹⁸ Změnou oproti vetovanému zákonu mělo být uznání již rekonstruovaných států, ba dokonce konfедераčních vlád při splnění určitých nároků na jejich ústavy. Vyvozovat něco z této absurdní epizody, která skončila ve slepé uličce, je velmi odvážné. Není důležité, co radikálové navrhovali, ale co byli nakonec ochotni schválit.

¹¹⁷ Belz: *Reconstructing the Union*, str. 292. Srov. Current: „Abraham Lincoln and Reconstruction,“ str. 335; Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 16.

¹¹⁸ Belz: *Reconstructing the Union*, str. 290.

Posun Lincolna k radikálům, který předpokládá revizionistická historiografie, je průkazný také jen do jisté míry. Není sporu, že Prohlášení o osvobození otroků a jeho potvrzení v Prohlášení o amnestii a rekonstrukci změnilo podmínky rekonstrukce ve větší části jižanských států. Zrušení otrokářství se však nestalo cílem rekonstrukce, ale pouze válečným opatřením. Základ Lincolnovy politiky, obnova loajálních civilních vlád silami a iniciativou místních unionistů bez formálních zásahů federální moci do pravomocí států, zůstal nezměněn. Tendence k radikálnějšímu postupu s blížícím se koncem války, které vyzoroval Herman Belz, jsou neprůkazné. Lincolnův souhlas s návrhem Ashleyova zákona byl spojen s jeho značně volnou interpretací a příznivá reakce na plán ministra války na vojenskou správu Virginie a Severní Karolíny vůbec neodpovídá skutečnosti. Hovořit o změně rekonstrukční politiky na základě zmínky o přípravě „nového prohlášení k lidem na Jihu“ v posledním prezidentově projevu je čirou spekulací.¹¹⁹ Právě poněkud hořký tón posledního projevu a také naléhavost s jakou byl pronesen v době, kdy by se očekávala spíše oslava vítězství, naopak potvrzují Lincolnovy pozice. O jeho vztazích s radikály na konci války pak výmluvně vypovídá uspokojení, s jakým reagoval na ukončení zasedání Kongresu.

119 Belz: *Reconstructing the Union*, str. 281, 293-294. Lincoln doslova řekl: „Za této *situace*, máme-li to takto nazývat, bych možná měl vydat nějaké nové prohlášení k lidem na Jihu. Zvažuji to a neopomenu tak učinit, když se přesvědčím, že takový krok bude vhodný.“ (*Collected Works*, sv. 8, str. 405.)

*Nebudeme-li schopni obnovit vlády, nemůžeme přemoci vzpouru. Vojenský úspěch nestačí. Musíte obrátit oči světa k jinému výsledku, dokázat, že existuje moc obnovy. Podaří-li se to v jediném státě, svět uzná, že vzpoura byla poražena. Louisiana a Texas nabízejí vhodné pole jako žádný jiný stát, ale Louisiana udělá na svět větší dojem, protože je v Evropě lépe známa a nej-
snáze spojována s politikou a zájmy těch nejhorších nepřátel naší země.*

Nathaniel Prentiss Banks¹²⁰

120 N. P. Banks A. Lincolnovi, 6. prosince 1863, Lincoln Papers.

2. Rekonstrukce Louisiany

2.1. Secese a předpoklady unionismu

Ze všech států takzvaného hlubokého Jihu se Louisiana zdála být nejpevněji spjata s Uníí, zejména svými ekonomickými vazbami na Sever. Pěstování bavlny v nížinách podél Mississippi a Red River bylo finančně kryto newyorskými bankami a přes severní přístavy se tento artikl také vyvážel do Evropy. Severozápadní státy i východní pobřeží USA odebíraly sedmdesát osm procent produkce cukru a pěstitelé třtiny v deltě Mississippi byli závislí na federálních ochranných clech. Neworleanská obchodnická elita pocházela většinou ze Severu a k možnosti odtržení Louisiany od Unie se stavěla přinejmenším vlažně. Zcela ji pak odmítali početní němečtí a irští imigranti, kteří byli dokonce v jádru abolicionisté. V severní Louisianě, tak jako všude v hornatých oblastech na Jihu, byli unionisty drobní farmáři.¹²¹ Když se koncem října 1860 guvernér Jižní Karolíny dotazoval svého louisianského protějšku, jaký postoj zaujme jeho stát, kdyby Republikáni zvítězili v listopadových prezidentských volbách, Thomas O. Moore mu odpověděl, že ani v takovém případě by odtržení Louisiany od Unie nedoporučil a nevěří, že by se obyvatelstvo rozhodlo jinak.¹²²

Guvernér Moore však nepochybně podlehl našeptávání svého politického patrona Johna Slidella, senátora za Louisianu a budoucího vyslance Konfederace ve Velké Británii, a krátce po Lincolnově zvolení svolal zvláštní schůzi státního zákonodárního sboru. S tvrzením, že „odporuje cti Louisiany,“ aby setrvala pod vládou „černých“ republikánů, žádal pravomoc vypsát volby do sněmu, který rozhodne, zda se stát odtrhne od Unie či nikoliv. Moore uspěl, hlasování bylo stanoveno na 7. ledna 1861. Přestože na nominace a kampaň zbyl necelý měsíc, skoro ve všech okresech¹²³ byly sestaveny nejméně dvě kandidátky, jedna se stoupenci okamžitého odtržení, druhá pak s jejich oponenty. Ti se dělili do tří výrazně odlišných názorových proudů. Jednak to byli kooperacionisté, tedy zastánci secese jako jednotného postupu všech jižanských států. Podmíneční unionisté pak žádali

¹²¹ Do válečné rekonstrukce nicméně nezasáhnou, protože tato oblast nebude do konce války osvobozena.

¹²² Charles B. Dew: „Who Won the Secession Election in Louisiana?“, roč. 36, č. 1 (dále jen Dew: „Who Won the Secession Election“), str. 18-19, Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 15-17.

¹²³ Navzdory rozdílné terminologii správního členění Louisiany používám i pro zdejší *parish* pojmenování *okres*, které mi připadá srozumitelnější nežli *farnost*.

uspořádání sněmu zástupců Jihu, jenž by předložil Severu požadavky, při jejichž nesplnění by došlo ke společné secesi. Bezpodmíneční unionisté byli natolik nepočtení, že kandidovali společně s těmito umírněnými secesionisty.¹²⁴

Ze čtyřiceti sedmi okresů pouze osmnáct zvolilo zástupce, kteří se stavěli proti secesi, sedm dalších delegací bylo rozdělených.¹²⁵ Co do počtu hlasů nicméně zastánci odtržení zvítězili těsněji, než by se jim zamlouvalo, takže přesná čísla byla pro jistotu utajena. To vyvolalo vážné pochybnosti mezi odpůrci odtržení, zda nedošlo k volebnímu podvodu. Následně byla tedy publikována poněkud zkreslená data, aby vítězství zastánců secese vypadalo přesvědčivěji. Na výsledku plebiscitu se kromě všeobecného růstu secesionistických nálad po odtržení Jižní Karolíny podepsala především nízká volební účast. Projevila se přitom zejména u těch, kteří v předcházejících prezidentských volbách podpořili whiga Johna Bella z Ústavně unionistické strany. Od jeho voličů by se dala právě očekávat silná podpora pro setrvání Louisiany v Unii. Protože to ale byli převážně otrokáři, ti co přišli v lednu 1861 volit, se rozdělili takřka rovným dílem mezi secesionisty i kooperacionisty. Z obav, že republikánská vláda bude usilovat o osvobození otroků, podpořila secesionisty i část pěstitelů cukrové třtiny. Těmi hlavními, kdo hlasovali pro zachování Unie byli tedy disciplinovanější voliči severního demokrata Stephena A. Douglase, zejména obyvatelé New Orleansu, kteří nevlastnili otroky, ale také někteří třtinoví plantážníci. Ani ti však nedokázali ve svých okresech zabránit vítězství delegátů podporujících odtržení. Veškeré pokusy zabránit secesi či alespoň proces zbrzdit byly tedy na sněmu přehlasovány a 26. ledna 1861 schváleno odtržení Louisiany od Unie. Delegáti třinácti okresů hlasovali proti.¹²⁶

O nějakém soustředěném unionistickém hnutí v Louisianě po jejím vstupu do Konfederace se mluvit nedá. Někteří unionisté byli nuceni uprchnout na Sever a ti, kteří zůstali, pochopili, že odporovat konfедераční moci se v New Orleans „dá jen za cenu vlastního života.“ V lidové legendě

124 Dew: „Who Won the Secession Election,“ str. 19-21.

125 Viz mapa str. 148.

126 Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 12; Dew: „Who Won the Secession Election,“ str. 23, 24-25, 30, 32; John V. Mering: „The Slave-State Constitutional Unionists and the Politics of Consensus,“ *Journal of Southern History*, roč. 43, č. 3, str. 404-405; Peyton McCrary, Clark Miller, Dale Baum: „Class and Party in the Secession Crisis: Voting Behavior in the Deep South, 1856-1861,“ *Journal of Interdisciplinary History*, roč. 8, č. 3, str. 438.

však přežívá termín Svobodný stát Winn, který údajně vyhlásili jako výraz odporu k odtržení Louisiany unionisté v okrese Winn na severozápadě státu. Zde na hornatém severu Louisiany a ještě ve větší míře v jihozápadním okrese Calcasieu se v průběhu války rozvinulo partyzánské hnutí, v němž se soustředili unionisté s dalšími odmítači konfedační vojenské služby včetně dezertérů. Když severanská armáda pronikla do oblastí, kde partyzáni působili, unionisté vstupovali do jejich řad. Většinou však partyzáni spíše sužovali obyvatelstvo a někteří při svých kořistných nájezdech neváhali přepadat ani federální jednotky.¹²⁷

2.2. Proměny okupační správy a jejich vliv na unionistické hnutí

Když flotila kapitána Farraguta překonala na své cestě z Mexického zálivu pásmo pevností v ústí Mississippi, jež měly učinit New Orleans nedobytným, nařídil jižanský velitel ústup z města, které tak padlo 25. dubna 1862 do rukou Unie bez boje. Do poloviny května se podařilo obsadit i hlavní město Baton Rouge. Námořnictvo předalo v první květnový den velení generálmajorovi Benjaminu Franklinu Butlerovi, který stál v čele vojenské oblasti Mexického zálivu, zahrnující kromě Louisiany také části Texasu, Mississippi a Floridy. Butler patřil k takzvaným politickým generálům, tedy lidem, kteří armádní hodnost získali díky svému politickému vlivu a jejichž velitelské schopnosti bohužel většinou odrážely absenci vojenského vzdělání. Butler byl v tomto ohledu exemplárním příkladem. Ačkoli byl dosud angažován pouze ve svém domovském státě Massachusetts, jeho pozoruhodný odklon od jižanského křídla Demokratické strany¹²⁸ k válečným demokratům zároveň s angažmá ve státní domobraně z něj učinily významnější figuru. Když pak v roce 1861 jako velitel ve Virginii odmítal vracet uprchlé otroky neloajálním majitelům, prohlašuje je za válečnou kořist, získal si přízeň radikálních republikánů, jejichž řady nakonec po válce nejen rozšíří, ale zaujme v nich přední místo. Vojenskou neschopnost prokázal Butler v občanské válce sice značnou měrou, ale spíše

¹²⁷ Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 26; Joseph G. Tregle, Jr.: „Thomas J. Durant, Utopian Socialism, and the Failure of Presidential Reconstruction in Louisiana,“ *Journal of Southern History*, roč. 45, č. 4 (dále jen Tregle: „Thomas J. Durant“), str. 494; Roger Busbice: „Black Flag: Guerrilla Warfare in the Trans-Mississippi,“ projev přednesený na symposiu ve Shreveportu 7. května 1999, internet; W. T. Block: „Some Notes on the Civil War Jayhawkers of Confederate Louisiana,“ internet.

¹²⁸ Na nominačním sněmu Demokratické strany v roce 1860 Butler prosazoval jako prezidentského kandidáta Jeffersona Davise a nakonec agitoval za Breckinridge.

v jejích pozdějších letech, před příchodem do Louisiany měl na svém kontě vyjma jediné porážky samá vítězství.¹²⁹

Špatnou pověst, kterou Butlerovi jeho postup vůči uprchlým otrokům u Jižanů získal, si v New Orleansu v žádném případě nenapravit. Zavřel například kostely, jejichž kazatelé se odmítli modlit za Abrahama Lincolna, ale nadále tak činili ve prospěch konfedačního prezidenta. Navzdory protestům obyvatelstva nechal popravit za zhanobení americké vlajky místního hazardního hráče, který sice provedl svůj čin ještě před kapitulací města a zavedením stanného práva, ale odmítl si pak zachránit život složením přísahy věrnosti Unii. Především se však generál rozhodl zakročit proti projevům nenávisti vůči svým vojákům, v nichž zvláště vynikala část ženské populace New Orleansu. Tyto ženy urážely vojáky nejen posuňky, ale plivaly po nich, nebo na ně dokonce vylévaly nočníky. Přesvědčen, že takto se dámy nechovají, vydal generál Butler rozkaz, kterým se zapsal do historie americké občanské války. Nařídil, aby se s každou ženou, která takto urazí vojáka, nakládalo jako s prostitutkou. Rozkaz vyvolal pobouření nejen v Louisianě, ale na celém Jihu. Butlera začali přezdívat „Bestie“ a konfedační prezident jej prohlásil za nepřítele všeho lidstva, který má být dopaden a bez soudu oběšen. Proti nařízení však protestovali dokonce konzulové v New Orleansu a hrozilo, že britská vláda je využije jako záminku ke změně své zahraniční politiky ve prospěch Konfederace. Ačkoli míra záporného ohlasu na Butlerovo opatření poukazuje na jeho nestandardnost, nutnost postihovat projevy odporu proti federální moci nelze zpochybňovat. Generál se totiž obával, aby benevolence nevedla ke zformování širšího, soudržného odporu proti okupační armádě. Butlerova tvrdá opatření spolu s klesající nadějí na obrat válečné situace skutečně vedla k postupnému opadnutí otevřených projevů nenávisti vůči okupační armádě.¹³⁰

Mezinárodní zájem o louisianskou okupační správu však pravděpodobně vedl k urychlení výběru vojenského guvernéra státu. Převedení správy civilních záležitostí z Butlerovy kompetence se

¹²⁹ 1400 dní, str. 79, 81; Dawson: *Army Generals and Reconstruction*, str. 5-6, 265; Sifakis: *Who Was Who*, str. 96-97.

¹³⁰ Sifakis: *Who Was Who*, str. 96; Dawson: *Army Generals and Reconstruction*, str. 6-8; Armádní rozkaz č. 28, 15. května 1862, *Official Records*, 1. řada, sv. 15, str. 426; Dean B. Mahin: *One War at a Time: The International Dimensions of the American Civil War*, Washington 2000, str. 124; Garald M. Capers: „Confederates and Yankees in Occupied New Orleans, 1862–1865,“ *Journal of Southern History*, roč. 30, č. 4 (dále jen Capers: „Confederates and Yankees“), str. 414.

totiž stalo součástí urovnání roztržky, kterou generál vyvolal narušením diplomatické imunity nizozemského konzulátu. Proti dočasnému zadržení konzula, prohlídce prostor jeho mise a zabavení údajně přechovávaných finančních prostředků zrádců i diplomatického archivu podali protest všichni ostatní konzulové v New Orleansu a celou záležitost musel urovnávat ministr zahraničí Seward s vyslanci ve Washingtonu. Dne 10. června 1862 tedy Abraham Lincoln jmenoval vojenským guvernérem Louisiany plukovníka George Fostera Shepleyho z Maine, velitele brigády a dosavadního vojenského starostu New Orleansu. Ačkoli bylo na post více kandidátů, snažil se Lincoln vyjít vstříc Butlerovi, jehož byl Shepley spolupracovníkem i politickým souvěrcem. Vojenský guvernér měl v Louisianě „obnovit federální moc a zajistit mír a bezpečí loajálním obyvatelům, dokud nebudou schopni zřídit civilní vládu.“ Ministr války nepovažoval za nutné dávat Shepleymu zvláštní instrukce. Důvěřuje totiž Shepleyho „moudrosti a rázným činům,“ nechal „na jeho uvážení, aby zvolil takový postup, jaký budou okolnosti vyžadovat.“¹³¹

Lincolnův ministr zahraničí se také zavázal, že námitky konzulů přešetří v New Orleansu bývalý senátor a vládní činitel, konzervativní marylandský demokrat Reverdy Johnson. Jeho mise poukázala na další závažný problém, se kterým se Butler potýkal. Příchod federální armády do Louisiany měl za následek projevy neposlušnosti otroků, hromadné útky z plantáží spojené s likvidací či rozkrádáním jejich inventáře, nebo naopak zabírání polností často spojené s násilím vůči jejich majitelům a bílým zaměstnancům. Plantážníci žádali, aby federální armáda obnovila pořádek. Ta sama měla nemalý zájem na řešení situace, neboť příliv černošských uprchlíků do jejich táborů ji zaskočil. Množství černochoů bylo větší, než jaké stačila armáda vstřebat jako pracovní síly, a představovalo tak vážný zásobovací problém. Butler si toho byl dobře vědom, navíc nebral na lehkou váhu potenciál uprchlých otroků k páchání násilností. Považoval také za nespravedlnost, aby loajální plantážníci přicházeli o otroky, jak předpokládal zákon z března 1862 zakazující navrácení všech černošských

¹³¹ Memorandum [ze setkání H. Merciera s W. H. Sewardem], 31. května 1862, W. H. Seward R. van Limburgovi, 5. června 1862, E. M. Stanton G. F. Shepleyovi, 10. června 1862, *Official Records*, 3. řada, sv. 2, str. 131-133, 141; Sifakis: *Who Was Who*, str. 586; Harris: *With Charity for All*, str. 73.

uprchlíků. Proto je nařídil vykazat mimo vojenské tábory a vydal zákaz odvádění otroků z plantáží loajálních majitelů, které prováděli někteří důstojníci.¹³²

Jedním z nich byl brigádní generál John Wolcott Phelps, abolicionista z Vermontu, který vysílal „své vojáky osvobodit otroka, kdykoli se dozvěděl, že byl nějaký na plantáži po zásluze potrestán.“ Ačkoli mu dal Butler na vědomí svou nelibost, Phelps zašel ještě dál, když začal na vlastní pěst nábory černochů do armády. Reverdy Johnson psal Lincolnovi, že unionistické cítění obyvatel Louisiany značně opadlo, protože se domnívají, že záměrem federální vlády je osvobození otroků. Na vině byl podle něj především postup generála Phelpse. Jestli nedojde k nápravě, pochyboval Johnson, zda bude Louisianu vůbec kdy možné přivést zpět do Unie. Prezident ale jeho vývody příkře odmítl: „obyvatelé Louisiany jsou myslící lidé a velmi dobře vědí, že jsem nikdy nechtěl narušit základy jejich společnosti, [přesto] mne přinutili, abych k nim poslal armádu. Je to tedy jejich chyba, že je obtěžuje přítomnost generála Phelpse. [...] Vědí také, jak si od něj pomoci. Odstranit příčinu jeho přítomnosti. Neměli by se zamyslet, jestli už na to neměli dost času? Když si představí, že bych na ně mohl seslat ještě něco horšího než generála Phelpse, nebudou se snad více snažit? Dobře vědí, že k odvrácení toho všeho stačí, aby zaujali své místo v Unii. Jestli tak neučiní, neměly by je stíhat spíš těžší rány než lehčí?“ Lincoln připomněl, že je připraven odpouštět, ale především musí zachránit Unii a „nevzdá tuto hru, dokud nevsadí všechny karty.“¹³³

Prezident nedovedl pochopit, proč louisianští unionisté, jestliže neměli odvahu postavit se proti secesi svého státu v době, kdy se dala, nečiní tak nyní, když jsou pod ochranou federální armády. Rozčilovalo jej, že necítí žádnou povinnost. Připadali mu jako cestující na lodi, kteří se nechopí ani plachet ani pump a chtějí pěkně v suchu přečkat bouři a bezpečně přistát. Netušil však, že vojenský guvernér Shepley unionisty k obnově civilní vlády nijak nepovzbuzuje. A tak Lincolnovi ne-

132 E. M. Stanton B. F. Butlerovi, 10. června 1862, Zvláštní rozkaz č. 45, 27. května 1862, P. Haggerty J. W. Phelpsovi, 28. května 1862, *Official Records*, 3. řada, sv. 2, str. 122, 1. řada, sv. 15, str. 446; Sifakis: *Who Was Who*, str. 344; Messner, William F.: „Black Violence and White Response: Louisiana, 1862,“ *The Journal of Southern History*, roč. 41, č. 1, str. 21, 24; Phillip Shaw Paludan: *The Presidency of Abraham Lincoln*, Lawrence 1994 (dále jen Paludan: *Presidency of Lincoln*), str. 144.

133 Sifakis: *Who Was Who*, str. 503; P. Haggerty J. W. Phelpsovi, 28. května 1862, *Official Records*, 1. řada, sv. 15, str. 446; R. Johnson A. Lincolnovi, 16. července 1862, *Lincoln Papers*; A. Lincoln R. Johnsonovi, 26. července 1862, *Collected Works*, sv. 5, str. 343-344.

zbylo než opravdu vynést na sklonku léta onu poslední kartu. Prohlášení o osvobození otroků mělo platit v těch jižanských státech a jejich okresech, které do 1. ledna nezvolí své zástupce do Kongresu. Prezident proto 14. října vyslal do Louisiany Johna Edwarda Bouignyho, který jako jediný louisianský poslanec Sněmovny reprezentantů odmítl secesi svého státu a nesložil mandát. Po skončení svého volebního období v březnu 1861 zůstal ve Washingtonu jako advokát. Nyní se měl pokusit přimět louisianské unionisty k uspořádání voleb, aby mohl být jejich stát vyňat z působnosti Prohlášení. Předpokládalo se přitom, že Bouigny sám bude do Kongresu kandidovat. Vojenského guvernéra prezident žádal, aby Bouignymu byl při plnění jeho úkolu všemožně nápomocen. Shepley se však dozvěděl o prezidentových záměrech s měsíčním zpožděním, takže mu Lincoln mezitím nařídil volby včas vypsat, neučiní-li tak louisianští unionisté sami. Prezidentova intervence ovšem nebyla nutná. Na cestě už byl Shepleyho dopis oznamující, že lidové hlasování stanovil ve dvou kongresových obvodech na 3. prosinec 1862.¹³⁴

Nyní mohl ministr financí Salmon Portland Chase využít náskoku, který v Louisianě pro vlastní rekonstrukční politiku získal zásluhou svého bratrance George Denisona. Již měsíc po obsazení New Orleansu jej do města poslal coby výběřčího cel, protože se mu jako právník, který měl praxi na Floridě a v Texasu a na začátku války procestoval Konfederaci, zdál nanejvýš povoláný k vytipování předáků louisianských unionistů. Denison ministrovi dodal čtyři jména, mezi nimiž vyzdvihl šestačtyřicetiletého Benjamina Franklina Flanderse. Navrhoval jej na funkci celního kontrolora s tím, že se jedná o „abolicionistu, ne však krvelačného střihu.“ Pocházel z New Hampshiru, do Louisiany přišel roku 1842 a působil zde postupně jako učitel, novinář a pokladník železniční společnosti. Kvůli svému odporu proti secesi byl nucen uprchnout na Sever a do New Orleansu, kde zanechal rodinu, se vrátil až po jeho obsazení. Vojenský starosta tu Flanderse jmenoval městským správcem městské pokladny. Na neworleanské radnici zasedli zejména členové Sdružení unionistů, které bylo založeno koncem května 1862. Tato organizace také nominovala do nadcházejících voleb jako kandi-

134 A. Lincoln C. Bullittovi, 28. července 1862, B. F. Butlerovi, G. F. Shepleymu a dalším, 14. října 1862, G. F. Shepleymu, 21. listopadu 1862, J. E. Bouignymu, 14. dubna 1863, *Collected Works*, sv. 5, str. 344-345, 462-3, 504-5 pozn., sv. 6, str. 172; Harris 77; *Biographical Directory of the United States Congress*, <http://bioguide.congress.gov/scripts/biodisplay.pl?index=B000665>.

dáty právě Benjamina Flanderse a patrně také Edwarda H. Durella, dalšího člena městské rady.¹³⁵ Denison jim zajistil podporu jak ostatních pracovníků ministerstva financí, tak generála Butlera, který dokázal přimět Flandersova konzervativního protikandidáta, doktora Thomase Cottmana, aby z volebního klání odstoupil. Důvodem mělo být, že podepsal jako delegát sněmu z roku 1861 výnos o secesi Louisiany. Taktéž Lincolnova emisara Boulignyho v Butlerových očích diskvalifikovalo, že byl „natolik nerozumný, že za vlády secesionistů kandidoval na smírčího soudce.“¹³⁶

Benjamin Flanders tedy podle očekávání Johna E. Boulignyho porazil. Ale ve druhém kongresovém obvodu nad Edwardem Durellem naopak zvítězil téměř dvojnásobnou převahou hlasů Michael Hahn, který stál mimo organizované unionistické hnutí. Dvaatřicetiletý rodák z bavorské Rýnské Falci přišel do New Orleans s matkou a sourozenci kolem roku 1840, vystudoval práva a měl úspěšnou advokátní praxi. Od začátku 50. let také působil v neworleanské školní radě a politicky se angažoval v Douglasovském křídle Demokratické strany. Bojoval proti plantážnické elitě, která ovládala louisianskou politiku, a stavěl se negativně i k samotnému otrokářství. Ve volbách do sněmu, který rozhodoval o secesi státu, agitoval ve prospěch odpůrců odtržení. Zůstal pak sice v New Orleansu, ale věrnost Konfederaci při obnově notářské licence přísahat odmítl. Po obsazení města se Hahn stal školním inspektorem. Jeho a Flandersovo zvolení do Kongresu nemělo hlavní význam v zastoupení obyvatel jejich obvodů. Dlouhá a vášnivá debata, kterou na půdě Sněmovny rozpoutalo totiž způsobila, že byli oba přijati až 17. února 1863, dva týdny před vypršením mandátů.¹³⁷ Zajistilo však vynětí třinácti louisianských okresů z působnosti Lincolnova Prohlášení o osvobození otroků a umož-

¹³⁵ Usuzuji tak právě podle Durellova členství v radě.

¹³⁶ Niven: *Salmon P. Chase*, str. 316, 318, 319; Sifakis: *Who Was Who*, str. 220; Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 26; Paludan: *Presidency of Lincoln*, str. 243; Dawson: *Army Generals and Reconstruction*, str. 11; Harris: *With Charity for All*, str. 79; Memorandum T. J. Duranta [ze setkání s B. F. Butlerem, T. E. H. Cottmanem a W. H. Hunttem 29. listopadu 1862], 22. prosince 1862, Lincoln Papers; A. Lincoln B. F. Bulterovi, 6. listopadu 1862, str. 488 pozn. 1. Thomas Cottman se hájil, že svým podpisem pouze stvrdil svoji přítomnost, jinak hlasoval proti odtržení.

¹³⁷ Kromě sporu o legitimitu funkce vojenského guvernéra a jeho pravomoci se diskutovalo o konkrétních aspektech proběhlých voleb: že dva venkovské okresy nemohly hlasovat, protože byly za federálními liniemi, že byla umožněna volba bez registrace, nebo že Shepley při vyhlášení lidového hlasování vyhrožoval voličům Prohlášením o osvobození otroků. (Moore: „Representation in the National Congress I,“ str. 288-289.)

nilo oběma mužům navázat osobní kontakt s prezidentem, který se v Hahnově případě nakonec rozvinul v přátelství.¹³⁸

Také další louisianští unionisté se ucházeli o Lincolnovu přízeň. Již na sklonku léta navštívili Washington konzervativci Thomas Cottman, Christian Roselius a Cuthbert Bullitt, aby žádali Butlerovo nahrazení jiným generálem. Sešli se s prezidentem i některými členy kabinetu, včetně Salmona P. Chase, a nakonec našli podporu u ministra zahraničí. Seward prezidenta přesvědčil, aby Butlera odvolal. Argumentoval výsledky šetření Reverdyho Johnsona, které potvrdzovalo stížnosti konzulů v New Orleansu i zprávy severního tisku o Butlerově zapojení do podloudného obchodu s bavlnou. Počátkem listopadu se tedy Abraham Lincoln rozhodl jej nahradit jiným politickým generálem z Massachusetts, Nathanielem Prentissem Banksem. Vojensky byl sice ještě méně úspěšný než Butler,¹³⁹ ale prokázal alespoň dobré organizační schopnosti. Navíc měl jako přední republikán mnohem bohatší politické zkušenosti, nejen z guvernérského úřadu, ale i federální politiky, dokonce z funkce předsedy Sněmovny reprezentantů. K výběru Bankse ovšem mohla docela jednoduše vést i skutečnost, že v dané době nezastával žádnou velitelskou funkci.¹⁴⁰

Poté, co generál Banks převzal 17. prosince 1862 velení, zmírnil některá tvrdá opatření svého předchůdce. Otevřel tak například všechny zavřené kostely, jejichž kazatelé se odmítali modlit za Abrahama Lincolna. Ve snaze rozšířit počet loajálních obyvatel, vyzval takzvané registrované nepřátele, což byli většinou příbuzní konfedačních vojáků, ke složení přísahy věrnosti Unii. I když nabízenou příležitost využilo pouze minimum osob, Banks nevyhověl žádostem unionistů, aby jména těch, co odmítli, zveřejnil. Benevolentní byl také prozatímní soud zřízený Lincolnem a obsazený konzervativním bývalým soudcem newyorského nejvyššího soudu, na který generál nyní převedl všechny civilní případy. Na druhou stranu zase rozšířil dosavadní dozor nad veřejnými školami, který měl za-

¹³⁸ Niven: *Salmon P. Chase*, str. 319; *American National Biography*, sv. 9, str. 796; Elisabeth Joan Doyle: „Nurseries of Treason: Schools in Occupied New Orleans,“ *Journal of Southern History*, roč. 26, č. 2 (dále jen Doyle: „Nurseries of Treason“), str. 165; Moore I, 293; Prohlášení o osvobození otroků, 1. ledna 1863, *Collected Works*, sv. 29.

¹³⁹ Jeho dosavadní výkony posunuly význam jeho iniciál na „Nikterak Přínosný Banks“ a Jižané jej ocenili přezdívkou „Provianták“ za obrovskou kořist vojenského materiálu, kterou se jim podařilo získat po jeho porážkách.

¹⁴⁰ Tregle: „Thomas J. Durant,“ str. 499; Niven: *Salmon P. Chase*, str. 317, 318; Dawson: *Army Generals and Reconstruction*, str. 10, 12; Sifakis: *Who Was Who*, str. 30-31; David G. Martin: *The Vicksburg Campaign*, New York 1990 (dále jen Martin: *The Vicksburg Campaign*), str. 96-97.

ručit, aby výuka nepodporovala Konfederaci, i na soukromé ústavy.¹⁴¹ Zakázal také konání tradičního neworleanského karnevalu s ohledem na hospodářskou i vojenskou situaci. Po incidentu v březnu 1863, který dostal název „bitva kapesníčků“ (armáda rozehnala dav žen, které zdravily kolonu jižanských zajatců), pak Banks celkově přitvrdil. Šířily se totiž zvěsti, že Lincoln hodlá vrátit velení vojenské oblasti generálu Butlerovi. Pod tlakem ministra financí Chaseho a dalších radikálů prezident skutečně takový rozkaz nechal připravit, ale pro odpor ministra zahraničí Sewarda jej nikdy nevydal.¹⁴²

Hlavním důvodem nespokojenosti washingtonských radikálů s generálem Banksem byl jeho rozkaz z 29. ledna 1863 zavádějící pracovní povinnost pro černochoy, a to buď na veřejných pracích nebo na plantážích, s jejichž majiteli sjedná vojenská správa roční smlouvy. Zaměstnavatelé měli pracovníky živit, šatit, spravedlivě odměňovat finančně nebo podílem na výpěstcích a slušně s nimi zacházet. Za to se černoši zavázali k roční službě, poctivé práci a naprosté poslušnosti, což budou v případě potřeby moci vynucovat vojenské orgány. Vyplácení odměn mělo být na druhou stranu zajištěno zadržovacím právem na produkci plantáží. Na Severu to radikální republikáni i větší část abolicionistů považovali za návrat otrokářství a spílali generálu Banksovi. New Orleans by „tisíckrát raději viděli v rukou rebelů, nežli tohoto muže, který z naší války udělá zločin, za nějž se budeme stydět před celým světem.“ Bylo krutou ironií, že Banks v tomto případě pouze pokračoval v politice svého předchůdce, spíše jen odstranil její nedostatky. Generál Butler navíc zavedl pracovní systém pro černochoy na naléhání ministra financí Chaseho a jako miláček radikálů s ním dokonce slavil úspěch.¹⁴³

141 Ředitelé byli například pokutováni, když vojenská policie objevila v sešitech žáků kresbičky konfedační vlajky.

142 Dawson: *Army Generals and Reconstruction*, str. 11, 12, 14; Capers: „Confederates and Yankees,“ str. 415, 417; T. J. Durant A. Lincolnovi, 9. května 1863, Lincoln Papers; Harris: *With Charity for All*, str. 115; Doyle: „Nurseries of Treason,“ str. 170; Tregle: „Thomas J. Durant,“ str. 503; Niven: *Salmon P. Chase*, str. 319; C. Sumner B. F. Butlerovi, 8. ledna 1863, *Selected Letters*, str. 139.

143 T. Harry Williams: „General Banks and the Radical Republicans in the Civil War,“ *New England Quarterly*, roč. 12, č. 2 (dále jen Williams: „General Banks and the Radical Republicans“), str. 272-4, 280; William F. Messner: „Black Violence and White Response: Louisiana, 1862,“ *Journal of Southern History*, roč. 41, č. 1, str. 31-32, 34.

2.3. Obnova civilní vlády

Krátce po příchodu generála Bankse do Louisiany uštědřil prezident Lincoln další ránu rekonstrukční politice svého ministra financí, když si prosadil, aby v úřadě výběrčího cel nahradil Chasova bratrance konzervativní unionista Cuthbert Bullitt. Ten pocházel z významné kentucké rodiny, byl zetěm jednoho z největších louisianských plantážníků a znal se s Lincolnem. Když nastoupil na neworleanskou celnici, vyházel z ní přes ministrovo varování jemu loajální funkcionáře. Chase se pak pokusil naklonit si Bullitta a skrze něj i Bankse, ale větší naděje kladl do svých stoupců, kterým dokázal zajistit náhradní posty. Denisonovi svěřil alespoň méně vlivnou funkci celního odhadce a Flanderse, který ji měl původně získat, jmenoval zvláštním zmocněncem ministerstva financí pro oblast Mexického zálivu.¹⁴⁴

Nejvýznamnějším ministrovým želízem v ohni se však ukázal být neworleanský advokát Thomas Jefferson Durant, osobnost velice rozporuplná. Pětačtyřicetiletý rodák z Filadelfie přišel do Louisiany roku 1831, studoval práva a vydával noviny, ve kterých tepal obchodníky a bankéře jako původce hospodářské krize. Byl totiž stoupcem utopického socialismu Charlese Fouriera a svým angažmá v Demokratické straně usiloval o realizaci jeho bláznivých myšlenek. V roce 1846 byl zvolen do louisianského senátu a zároveň jmenován federálním návladním v jednom ze soudních okresů. Stavěl se proti secesi a neúspěšně kandidoval do sněmu, který měl o ní rozhodovat, ale poté vstoupil do konfедераční domobrany. Po obsazení New Orleans se tento poklesek patrně snažil odčinit a zastával se před okupační správou unionistů i stoupců Konfederace. Ačkoli mezi nimi byla také vdova popraveného zhanobitele americké vlajky, získal si Durant přízeň generála Butlera. Hájil též osvobozené otroky proti nárokům neloajálních plantážníků, ale zároveň protestoval, když federální armáda odváděla z plantáží otroky majitelů věrných Unii. Považoval to jednak za porušení zákonů, jednak za krok, kterým si okupační správa odcizuje jednu skupinu unionistů. Durant byl sice od čtyřicátých let odpůrcem otrokářství, ale odmítal boj abolicionistů proti němu. Považoval totiž tuto instituci za zlo,

¹⁴⁴ Niven: *Salmon P. Chase*, str. 319-320; A. Lincoln S. P. Chasovi, 23. prosince 1862, *Collected Works*, sv. 6, str. 16; Harris: *With Charity for All*, str. 75, 241; Sifakis: *Who Was Who*, str. 220.

keré zmizí s přeměnou společnosti a nikoli násilným způsobem nerespektujícím „Ústavu, slušné chování ani zdravý rozum.“¹⁴⁵

Když ale byl v létě 1862 ze zdravotních důvodů na východě Spojených států, setkal se s ministrem financí a zcela změnil svůj dosavadní pohled na věc. Chase mu jistě sdělil své dojmy ze setkání s louisianskými konzervativci a Durant začal chápat otrokářství jako jednotící symbol vládnoucí třídy, která s jeho zachováním spojuje svoje setrvání u moci a brání tak fourierovské představě společnosti. Po svém návratu do New Orleansu v říjnu se teprve zapojil do unionistického hnutí a začal vystupovat jako řečník. Koncem února následujícího roku pak představil vizi rekonstrukce Louisiany inspirovanou ministrem Chasem. Spočívala ve svolání ústavodárného sněmu, který revokuje usnesení o odtržení Louisiany, zruší otrokářství a provede další změny ústavy. Jedna z nich, úprava volebního zastoupení jednotlivých okresů tak, aby nadále nebyl zvýhodněn plantážní venkov nad městskými oblastmi,¹⁴⁶ se však měla aplikovat již při volbách do sněmu. Durantův návrh byl dlouze diskutován unionisty z New Orleans a okolí. Dne 21. května 1863 se na něm dohodli příznivci Chaseho se stoupenci Lincolna a vytvořili zastřešující organizaci nazvanou Ústřední výbor svobodného státu. Do jejího čela byl zvolen právě Durant.¹⁴⁷

Výbor požádal vojenského guvernéra, aby zahájil registraci voličů do ústavodárného sněmu. Shepley pověřil 12. června tímto úkolem samotného Duranta a jmenoval jej státním návladním. Registrace se ovšem vlekly, protože Shepley neposkytl žádné finance na zaplacení úředníků, kteří by je prováděli, ani na propagaci celé akce. Durant se tedy musel spoléhat na náčelníky vojenské policie. Ti však byli spokojeni s pořádkem, který zajišťovalo otrokářství, a jejich zájem je tedy spojoval s plantážníky. Tito konzervativní unionisté nebyli účastni v Ústředním výboru a usilovali o rekonstrukci, která by zachovala starý společenský řád. Veřejné mínění tedy muselo být podle Duranta napřed „zformováno.“ Kromě toho si stěžoval na malý rozsah okupovaného území. Tento postoj ale

¹⁴⁵ Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 33; Tregle: „Thomas J. Durant,“ str. 485-486, 487, 489, 491-492, 493-494, 497-498.

¹⁴⁶ Mělo se tedy započítávat pouze bílé obyvatelstvo, ačkoli si ministr financí přál zavedení všeobecného volebního práva.

¹⁴⁷ Tregle: „Thomas J. Durant,“ str. 498-500; Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 49, 50; Niven: *Salmon P. Chase*, str. 320; G. F. Shepley E. M. Stantonovi, 28. května 1863, *Official Records*, 3. řada, sv. 3, str. 231-233.

značně problematizoval vývoj vojenské situace. Operace v oblasti řeky Bayou Teche v západní Louisianě musely být ukončeny a dobyté území vyklizeno ve prospěch strategicky důležitějšího obléhání Port Hudsonu severně od Baton Rouge. To se protáhlo od května do července, ale ani kapitulace města nevedla k podstatnému rozšíření okupovaného území Louisiany. Banksovy síly se poté musely soustředit na přípravu tažení do Texasu.¹⁴⁸

Průtahů tak mohli využít konzervativci, kteří se již od června marně snažili získat Lincolnovu podporu pro svůj plán rekonstrukce beze změn louisianské ústavy. Varován Michaelem Hahnem, že se jedná o stoupence otrokářství, prezident jejich žádost o vypsání voleb odmítl. Kontaktoval je však vedoucí kanceláře Sněmovny reprezentantů Emerson Etheridge v rámci svého tajného plánu na ovládnutí této komory Kongresu konzervativci.¹⁴⁹ Pokud vyšlou do Washingtonu své zástupce, zařídí Etheridge jejich přijetí. Dne 19. září se tedy zástupci konzervativců z iniciativy J. Q. A. Fellowse sešli v New Orleansu a vyslali delegaci k vojenskému guvernérovi. Ten však žádost o vyhlášení kongresových voleb zamítl s tím, že neexistuje zákonná úprava volebních obvodů na základě sčítání lidu z roku 1860.¹⁵⁰ Shepley se navíc zařekl uspořádat jakékoli veřejné hlasování bez instrukcí z Washingtonu. O intervenci u Shelpyho byl tedy znovu požádán sám Lincoln. Psal mu jeho dávný přítel z illinoiské politiky, který se usadil v Louisianě, Alexander P. Field, jeho dopis však zůstal bez odpovědi. Přesto se 2. listopadu v několika venkovských volebních okrscích volili kongresmani a také guvernér i další vysocí státní představitelé a poslanci i senátoři státního zákonodárského sboru. Guverněrem byl zvolen John Leonard Riddell, šestapadesátiletý vedoucí katedry chemie na lékařské fakultě Louisianské univerzity. Do Sněmovny reprezentantů pak byl vybrán již zmíněný Field jako poslanec za první volební obvod, Thomas Cottman za druhý a Joshua Baker v zastoupení celého státu. Počet odevzdaných hlasů však byl velmi nízký. Tato „neuvážená a marná akce,“ či dokonce „bláznivý plán,“

148 T. J. Durant a J. Graham G. F. Shepleymu, 23. května 1863, *Official Records*, 3. řada, sv. 3, str. 233; Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 51, 65; Tregle: „Thomas J. Durant,“ str. 505; Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 29; *1 400 dní*, str. 128, 130, 135; Martin: *The Vicksburg Campaign*, str. 85, 96.

149 Viz 1. kapitola, str. 55.

150 Příslušný zákon stačil za svého krátkého kongresového mandátu navrhnout Michael Hahn, Sněmovna reprezentantů jej schválila, ale v Senátu opatření ztroskotalo na obstrukci konzervativců z hraničních států. (*American National Biography*, sv. 9, str. 796; Belz: *Reconstructing the Union*, str. 121).

jak volby označil generál Banks, se v Kongresu setkala s odmítnutím, byť na formálním základě kopírujícím Shepleyovo zdůvodnění.¹⁵¹

Tři dny po těchto volbách, bezpochyby aniž by o nich věděl, dává Lincoln v dopise generálu Banksovi najevo trpké zklamání z nulového pokroku v rekonstrukci Louisiany. Durant mu totiž psal, že dosud neprovádí registraci voličů, o které byl prezident před třemi měsíci informován vojenským guvernérem. Že se nic neděje, potvrdil Lincolnovi také Benjamin Flanders, který byl tou dobou ve Washingtonu. Ten mu pravděpodobně mohl patřičně dramaticky vylíčit snahy konzervativců, takže prezident se začal obávat, že „domněle loajální elementy ovládnou spolu s neloajálními pole a pod záminkou sestavení vlády“ obnoví otrokářství. Banks se teprve začátkem prosince vrátil do New Orleansu z texaského tažení, a když si přečetl prezidentův dopis, nemohl vyjít z údivu, že by ně něj měla padat část viny za zdržení rekonstrukce. Domníval se totiž, že tento proces je výhradně v pravomoci vojenského guvernéra. Shepley jej na to ostatně sám oficiálně upozornil, když spolu s Durantem pojal podezření, že Banks stojí za právě uspořádanými volbami. Ale kdyby býval měl obnovu louisianské vlády na starosti Banks, byl přesvědčen, že by již existovala. I nyní by to zvládl za šedesát, ba třicet dní a s „menším rozruchem, než jaký vyvolá na východě Spojených států zákon o psech.“¹⁵²

Banksovo sebevědomí na prezidenta zjevně zapůsobilo. Sdělil generálovi, že je „pánem všeho“ a žádal jej, aby zařídil „obnovu Louisiany jako svobodného státu v nejkratší možné době.“ Připustil, že mu pravomoc přisuzoval od začátku a vojenský guvernéř že měl pouze pomáhat, nikoli postupovat nezávisle. Lincoln ovšem nechtěl, aby Banks opustil, co bylo doposud vykonáno, a obrátil se proti Shepleymu nebo komukoli jinému, leda by odmítli spolupracovat. Generál však navrhl opačný postup než ten, na kterém pracoval vojenský guvernéř spolu s Durantem. Nejprve chtěl uspořádat

¹⁵¹ A. Lincoln E. E. Malhiotovi, B. Jonsonovi a T. Cottmanovi, 19. června 1863, Basler 6:287-8; M. Hahn A. Lincolnovi, 6. června 1863, A. P. Field A. Lincolnovi, 20. září 1863, N. P. Banks A. Lincolnovi, 6. prosince 1863 a 26. března 1864, Lincoln Papers; Herman Belz: „The Etheridge Conspiracy,“ str. 556; *Congressional Globe*, 38. Kongres, 1. zasedání, str. 33, 414, 544; Moore: „Representation in the National Congress II,“ str. 461-462, 471; *Edited Appletons Encyclopedia*, <http://www.famousamericans.net/johnleonardriddell/>. Ze sekundární literatury je v informacích o těchto volbách nejkonkrétnější Moore, avšak chybně uvádí, že je uspořádali louisianští radikálové. V souvislosti s tím se také zmiňuje o černošské účasti, kterou považuji za nanejvýš pochybnou. Volby měly zajímavou dohru, když radikální Benjamin Flanders z pozice zvláštního zmocněnce federálního ministerstva financí zkonfiskoval jejich iniciátorovi Fellowsovi střechu nad hlavou.

¹⁵² A. Lincoln N. P. Banksovi, 5. listopadu 1863, *Collected Works*, sv. 7, str. 1; N. P. Banks A. Lincolnovi, 6. prosince 1863, Lincoln Papers.

volby guvernéra a dalších představitelů státní exekutivy¹⁵³ na základě stávající ústavy, pouze s výslovným vyhlášením neplatnosti těch jejích částí, které se vztahují na otrokářství. Zrušení této instituce tak bude vlastně potvrzeno zvolením vlády a lid bude ušetřen těžkého rozhodování, které by jinak představovaly volby do ústavodárného sněmu. O jeho delegátech se mělo hlasovat až poté. Banks přímo napsal, že „problémy [...] příliš složité pro lidský rozum byly vyřešeny federálním kanonem.“ Hodlal tak vyjít vstříc nejen „sebelásce“ obyvatel Louisiany, ale zároveň i požadavkům Severu, neboť otázka svobody nebude vydána všanc nejistému výsledku hlasování. Generál sliboval prezidentovi úspěch svého plánu a varoval před zdržením obnovy vlády, kdyby jí měl předcházet sněm, jakož i před politickými třenicemi, které by jeho agenda vyvolala: „Revoluce, která není udržována v rozumných mezích přivodí kontrarevoluci.“¹⁵⁴

Také unionisté z Durantova okolí však zareagovali na Lincolnovu listopadovou stížnost, jejíž obsah znali prostřednictvím Flanderse. Zrychlili proces registrace voličů, tak aby mohli uspořádat volby delegátů ústavodárného sněmu do konce ledna 1864. Vyzvali už také vojenského guvernéra, aby je vyhlásil. Shepley zprvu souhlasil, ale zřejmě v souvislosti s Banksovým převzetím iniciativy se zdráhal svůj příslib naplnit. Jakmile totiž Abraham Lincoln schválil nový postup, zavolal si generál Thomase Duranta, aby jej získal pro svůj plán. Přesvědčil se však, že jde sice o „čestného a schopného právníka, ale zcela nepraktického a neschopného spolupráce.“ Durant totiž navrhl, aby bylo okamžitě vyhlášeno lidové hlasování do sněmu, a když mu generál nevyhověl, odmítl se na jeho krocích podílet a rezignoval na funkce státního návladního i pověřence pro registraci voličů. Poté, co Banks vypsal guvernérské volby na 22. února, pokusili se Durantovci ještě dosáhnout kompromisu a požádali generála, aby se stejný den mohlo hlasovat také o delegátech do ústavodárného sněmu. Benjamin Flanders dokonce žádal dopisem Lincolnu, aby Bankse k tomuto ústupku přiměl, dávaje najevo rozhořčení i obavy „oddaných stoupenců prezidentovy politiky.“ Generál nejdříve souhlasil, ale záhy

¹⁵³ Volení měli být viceguvernér, státní sekretář, ministr financí, státní návladní, inspektor veřejného školství, revizor veřejných účtů. (N. P. Banks občanům Louisiany, prohlášení, 11. ledna 1864, *Official Records*, 3. řada, sv. 4, str. 22.)

¹⁵⁴ A. Lincoln N. P. Banksovi, 24. prosince 1863, *Collected Works*, sv. 7, str. 89-90; N. P. Banks A. Lincolnovi, 30. prosince 1863, *Lincoln Papers*.

změnil názor a oznámil radikálům, že by nebyl čas zvážít všechny otázky spojené s reprezentací a výběrem delegátů.¹⁵⁵

Za Banksovým obratem stál patrně představitel umírněných unionistů Michael Hahn a krátce poté vešlo ve známost, že právě jeho bude generál podporovat jako kandidáta na funkci guvernéra. Když se prvního únorového dne roku 1864 v New Orleans konal nominační sněm unionistů, docílilo jejich umírněné křídlo odchodu Durantových liberálů z jednací síně a postavilo Hahna do čela kandidátky. Liberálové si pak separátně zvolili Benjamina Flanderse. Ten okamžitě varoval ministra Chase, že Banks volby jistě zmanipuluje a Hahn pak bude moci zařídít, aby do Washingtonu byli jako senátoři vysláni louisianští konzervativci. Jenže Chasův bratranec George Denison a další pracovník federálního ministerstva financí v Louisianě, filadelfský abolicionista Benjamin Rush Plumly, se již počátkem ledna setkali s Banksem a nabyli dojmu, že výměnou za jejich podporu svému rekonstrukčnímu postupu generál zajistí, aby Louisiana vyslala na republikánský nominační sněm delegaci, která podpoří Chasovu kandidaturu na prezidenta. Denison proto ministrovi sdělil, že obě unionistické frakce jsou stejně radikální a liší se jedine tím, že „jedna je Banksova a druhá proti němu.“ Rozpory mezi unionisty byly podle něj pouze osobní. „S ohledem na přání prezidenta i Chasovo,“ jak je Denison chápal, proto „následoval Banksův příklad a podpořil Hahna.“¹⁵⁶

Ministrův bratranec měl možná pravdu, že se unionistické frakce od sebe příliš neodlišují, nebylo to však v jejich radikalismu. Obě si totiž vybraly za kandidáta na viceguvernéra spíše konzervativně orientovaného plantážníka Jamese Madisona Wellse. Jeho politická pozice a snad i skutečnost, že nebyl z New Orleansu, nýbrž ze středozápadního okresu Rapides, jim měla získat co možná nejširší voličskou podporu. A sám Durant se postupně radikalizoval až na Chasovy pobídky. Když se jej ministr ve druhé polovině listopadu 1863 dotazoval, zda registruje jako voliče také louisianské kreoly, odpověděl mu Durant, že tuto myšlenku ve svých projevech prosazuje. Ve skutečnosti ale

¹⁵⁵ A. Lincoln N. P. Banksovi, 13. ledna 1864, *Collected Works*, sv. 7, str. 123-4; Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 81-85; B. F. Flanders A. Lincolnovi, 16. ledna 1864, *Lincoln Papers*.

¹⁵⁶ Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 85, 86, 88-89; Tregle: „Thomas J. Durant,“ str. 508-9.

kreolské žádosti odmítal a teprve v reakci na Chasův dopis poprvé veřejně připustil, že rozšíření volebního práva by mohlo být pojistkou pro případ, kdy by se rebelové chtěli účastnit hlasování.¹⁵⁷

Louisianští kreolové byli míšenci francouzských přistěhovalců s černochoy. V celém státě jich žilo na devatenáct tisíc, z toho více jak polovina v New Orleans. Ačkoli si říkali *gens de couleur*, barvou pleti byli obvykle k nerozeznání od bílých obyvatel. Také hospodářsky náleželi k prosperující vrstvě, neboť měli velmi dobré vzdělání, často ze škol přímo ve Francii. Přes to všechno neměli volební právo a podléhali segregaci. Jejich domobranecské jednotky, které se datovaly až do první poloviny 18. století, přesto vždy osvědčily věrnost Louisianě i jejímu společenskému řádu, ať už šlo o britský útok roku 1815 nebo o vzpoury otroků. Proto se také na začátku občanské války přihlásili k dobrovolné službě na obranu proti případné federální invazi. Ale když k ní skutečně došlo a konfederální velení nařídilo stažení z New Orleansu, kreolské jednotky neuposlechly a část jejich vojáků se okamžitě přihlásila k Unii. Později se stala základem prvních barevných pluků, které začal vytvářet ještě generál Butler.¹⁵⁸

Již v září 1862 začali dva kreolové, lékař Louis Charles Roudanez a učitel Paul Trévigne, vydávat francouzsky tištěný list *L'Union*, který požadoval nejen zrovnoprávnění *gens de couleur* s bílými, ale také zrušení otrokářství v Louisianě. Nebyl to jistě kreoly všeobecně sdílený postoj, neboť část z nich vlastnila otroky a všichni také nebyli unionisty,¹⁵⁹ je však přirozené, že Chase jejich nároky podporoval. Ačkoli se za ně radikálové přesto nijak zvlášť nezasazovali, list *Era*, považovaný za Banksův tiskový orgán, opakovaně obvinil Flanderse, že udělení volebního práva *černochoům* a jejich rovnost, ba nadřazenost má ve svém programu. Chase byl touto rétorikou pohoršen a své sympatie věnoval plně louisianským radikálům, ač litoval, že si nálepku, kterou jim *Era* přisoudila, nezaslouží.¹⁶⁰

¹⁵⁷ Dawson: *Army Generals and Reconstruction*, str. 17; Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 95, 223; Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 76-78.

¹⁵⁸ Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 67-69; Donald E. Everett: „Ben Butler and the Louisiana Native Guards, 1861–1862,“ *Journal of Southern History*, roč. 24, č. 2 (dále jen Everett: „Ben Butler and the Native Guards“), str. 202-206, 208.

¹⁵⁹ Pikantním příkladem je v červenci 1863 vyšetřovaný obřad voodoo, kterým se stoupenkyně Konfederace snažily přivolat porážku severánských okupantů.

¹⁶⁰ Richard H. Abbott: „Civil War Origins of the Southern Republican Press,“ *Civil War History*, roč. 43, č. 1, databáze Proquest; Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 69, 75; Everett: „Ben Butler and the Native Guards,“ str. 204-205; Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 81, 89, 91.

V guvernérských volbách 22. února 1864 nicméně skončil Flanders s 2 944 hlasy až třetí, za kandidátem konzervativců J. Q. A. Fellowsem, který získal o dvaapadesát hlasů více. Přesvědčivým vítězem hlasování byl Michael Hahn, jež volilo 6 183 lidí. Velkou podporu získal mezi německými a irskými přistěhovalci a na jeho stranu se přidala také část konzervativních unionistů kolem Thomase Cottmana. Volební účast v jednotlivých okresech se přiblížila předválečné, neboť hlasy těch, co bojovali v konfедераční armádě, kompenzovali uprchlíci z území, která nebyla okupována. Celkově odvolila asi čtvrtina počtu předválečných voličů a požadavek Lincolnova Prohlášení o amnestii a rekonstrukci tak byl ještě značně překročen.¹⁶¹ Těžko přitom odhadnout, jaký podíl na tom měl ostře formulovaný rozkaz Banksovým podřízeným: „Netečnost bude považována za zločin, frakcionářství za zradu. Lidé, kteří odmítají bránit svoji zemi u volebních uren nebo s puškou v ruce, nemají nárok na výdobytky svobody dané zákonem.“¹⁶² Generál Banks alespoň prezidentovi tvrdil, že hlasování bylo prosto vměšování ze strany armády. Porážení měli pochopitelně odlišný názor. Durant neváhal prohlásit, že volby „následkem všeobjímajícího vlivu armády neměly jako vyjádření vůle lidu žádnou hodnotu.“ Fellows si zase stěžoval, že armáda zastrášovala jeho potenciální voliče, dvěma tisícům z nich znemožnila hlasování a – což byla pravda – logisticky podporovala Hahnovu kampaň. Čtyři a půl tisíce hlasů pro vítěze navíc bylo podle Fellowse neplatných.¹⁶³

161 Takovou účast Banks očekával pouze v případě, že by vyhověl požadavkům konzervativců na zmírnění slibu věrnosti, kterým bylo velební právo podmíněno. Nechtělo se jim skládat přísahu obsaženou v prezidentském Prohlášení o amnestii a rekonstrukci, protože znamenala i závazek podpory federální politiky vůči otrokářství, a žádali, aby stačila kvalifikace z kongresových voleb na konci roku 1862. Ačkoli byl Lincoln s tímto ústupkem svolný, Banks se nakonec rozhodl přísahu vyžadovat. (N. P. Banks A. Lincolnovi, 22. ledna a 12. února 1864, *Lincoln Papers*; A. Lincoln N. P. Banksovi, 31. ledna 1864, *Collected Works*, sv. 7, str. 162)

162 Domnívám se, že role tohoto rozkazu je poněkud přeceňována. (Srov. Harris: *With Charity for All*, str. 179-180, Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 108) Efekt nátlaku by snad mohla mít citace jeho výňatku v novinách, zamýšlen však nebyl, už proto, že rozkaz byl interní a voleb se týkal pouze okrajově. Šlo daleko spíše o výstřelek Banksova pobočníka, který vytrhl z kontextu generálova slova, formulovaná při vyhlášení voleb: „[Dosažení] úplné obnovy postavení státu v Unii, návratu moci do rukou lidu,“ opětného nastolení dřívější prosperity i rozšíření sféry svobody „není v lidských silách, pokud se nesleví z předsudků a zájmů jednotlivců. Vláda je podřízena zákonům nezbytnosti a musí přihlížet ke stavu věcí, spíše než k názorům lidu [...]. Když je v sázce národní existence a lidské svobody, frakcionářství je zradou.“ Diskutovaný rozkaz si ostatně i vnitřně odporuje, když současně s útokem na frakcionářství upozorňuje: „Vyjádření názorů má být svobodné, kandidátů je více.“ (N. P. Banks občanům Louisiany, prohlášení, 11. ledna 1864, *Official Records*, 3. řada, sv. 4, str. 23)

163 Harris: *With Charity for All*, str. 175, 179-180; Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 109; M. Hahn A. Lincolnovi, 20. listopadu 1863, T. J. Durant A. Lincolnovi, 26. února 1865, J. Q. A. Fellows J. Collamerovi, G. F. Shepleymu, oba 4. března 1864, *Lincoln Papers*; A. Lincoln T. Cottmanovi, 15. prosince 1863, *Collected Works*, sv. 7, str. 66-67; Armádní rozkaz č. 23, 3. února 1864, *Official Records*, 1. řada, sv. 34, 2. část, str. 231.

Oba stavěli svoji kritiku na formálním rozporu voleb se stávající louisianskou ústavou a volebními zákony. Zejména poukazovali na skutečnost, že generál Banks umožnil účast ve volbách místním vojákům, což dosavadní ústava výslovně zakazovala. Porušil tak prý i Lincolnovo Prohlášení o amnestii a rekonstrukci, jež předpokládalo, že civilní vládu mají obnovit voliči „oprávnění podle volebního zákona, který existoval bezprostředně před takzvaným vyhlášením odtržení.“ Durant samozřejmě neměl nic proti hlasům vojáků a původně počítal s tím, že budou volit do ústavodárného sněmu, ani nechoval v úctě předválečnou ústavu Louisiany, naopak ji nazýval výplodem rebelů. Nyní měl ale příležitost kritizovat obrácený postup rekonstrukce, který Banks zvolil namísto jeho vlastního, jenž předpokládal, že ústava zanikla odtržením od Unie. To ovšem Durantovi nestačilo, a tak dovedl svůj útok na generála ad absurdum. Argumentoval totiž, že volby neobnovily civilní vládu podle republikánských principů, jak sliboval Banks při jejich vyhlášení, neboť z nich vzešla pouze exekutiva. Že vláda měla ze své výkonné složky sestávat podle generálova výnosu jen *prozatím*, už Durant pochopitelně nezmínil. Na základě těchto námitek však žádal prezidenta, aby volby neuznal a pomohl loajálními občanům Louisiany uspořádat „bez vojenského vměšování“ ústavodárné shromáždění. Lincoln jeho protestům sluchu nepopřál, ale mnohé radikální i konzervativní kongresmany, které Durant hojně obesílal, tyto zprávy rozhořčily.¹⁶⁴

Dne 5. března byl Michael Hahn v New Orleansu slavnostně uveden do úřadu. Padesátitisícové shromáždění si na vyzdobeném Lafayettově náměstí vyslechlo inaugurační projev, který byl střízlivým pohledem do nejbližší budoucnosti. Nastupující guvernér si nedělal iluze o rozsahu moci své vlády, jež musí „prozatím jednat v souladu s vojenskou správou.“ Stejně tak si byl vědom, že nebude možné přizpůsobit se okamžitě „změněným vztahům práce vůči kapitálu“ k naprosté spokojenosti, ale nenechal nikoho na pochybách, že úplné a okamžité zrušení otrokářství pokládá za požehnání pro společnost i jednotlivce. Nabádal proto občany, aby se na věc dívali prakticky, neboť dilema by představovala jen tehdy, kdyby se mohl vrátit starý systém: „Prospěť nám může jedině, když pustíme minulost z hlavy a přijmeme věci, jaké jsou a navždy zůstanou.“ Hahn tedy příkládal mimořádný vý-

¹⁶⁴ T. J. Durant A. Lincolnovi, 26. února 1865, J. Q. A. Fellows J. Collamerovi, 4. března 1864, Lincoln Papers; Coxová 108; Tregle: „Thomas J. Durant,“ str. 510, 511 pozn. 108; Tap: *Over Lincoln's Shoulder*, str. 212, 213

znam volbám do ústavodárného sněmu, jenž bude mít za úkol přizpůsobit základní dokument státu duchu doby. Neváhal se však ani vyslovit ve prospěch otevření veřejného školství černochům, protože považoval za povinnost poskytnout jim osvětu potřebnou k „zaujetí vyššího postavení a požívání výhod, které si snad jednou zaslouží.“ Nesnáze, s nimiž se měla jeho vláda potýkat, ale podle guvernéra nebránily jednotlivcům, aby se dali nyní do práce a dohnali ztracený čas: „Loajální obyvatelé Louisiany hodně trpěli, ale s božím požehnáním našemu úsilí bude všechno zase brzy dobré a mír, štěstí i úspěch nám pokynou jako dříve.“¹⁶⁵

O deset dní později Abraham Lincoln oficiálně svěřil Hahnovi pravomoci, které měl do té doby vojenský guvernér. George F. Shepley pak 6. dubna opustil Louisianu. Zároveň s gratulací ke zvolení adresoval prezident Hahnovi výhradně „k soukromému uvážení“ návrh, zda by „někteří obyvatelé jiné barvy pleti, například velmi vzdělaní a zvláště pak ti, kteří statečně bojovali v našich řadách,“ neměli dostat volební právo, až se o něm bude rozhodovat na nadcházejícím ústavodárném sněmu. Lincoln se domníval, že by jejich hlasy „v čase zkoušek, který může přijít,“ pomohly udržet bývalým otrokům čerstvě nabytou svobodu. Dne 10. března totiž prezidenta v Bílém domě navštívili zástupci louisianských kreolů Arnold Bertonneau a Jean Baptiste Roudanez, aby mu předali petici formulovanou počátkem roku. Více jak tisíc signatářů v ní naléhavě žádalo hlavu státu i Kongres, aby zvážili historické i současné zásluhy kreolů a jejich hospodářské postavení a přičkli jim „nezadatelná práva, která náleží občanům“ Spojených států. Zvláště pak vyzdvihovali svoji účast na bitevním poli a kladli ji do kontrastu s ignorováním, kterého se jejich žádosti dostalo od vojenského guvernéra Shepleyho i generála Bankse, jimž předtím přispěli vojensky na pomoc. „Jsme lidé – jedněte s námi podle toho,“ nerozpakovali se kreolové volat. Ačkoli prezident jejich žádost odmítl, neboť udělování volebního práva nebylo v moci federální vlády, dopis Hahnovi prozrazuje, že si byl vědom závažnosti

¹⁶⁵ N. P. Banks A. Lincolnovi, 6. března 1864, Lincoln Papers; *Daily Picayune*, 4. března 1864, str. 2, internet; Michael Hahn: *Inaugural address of Michael Hahn, Governor of the State of Louisiana, delivered at New Orleans, March 4, 1864*, nedatovaný tisk, Library of Congress, internet.

problému. Radikální kongresmani totiž louisianskou delegaci přesvědčili, aby své požadavky rozšířila také na osvobozené otroky.¹⁶⁶

Podporu myšlenky všeobecného volebního práva na ústavodárném sněmu nyní žádal též ministr Chase po Durantovi, který předtím připojil svůj podpis k původní kreolské petici. Ten se však rozhodl nadcházející volby delegátů bojkotovat. Snad to byla reakce na kritiku radikálního kongresmana Henryho W. Davise, který Durantovu skupinu vinil z legitimizace guvernérských voleb – když věděli, že nemohou vyhrát, neměli se jich účastnit. Chase tedy nabádal alespoň Flanderse, aby se všichni stoupci zrušení otrokářství v Louisianě sjednotili, neboť k rozdělení není důvod, splní-li Hahn svůj slib a prosadí okamžité osvobození otroků bez přechodného prodloužení jejich služebného postavení. Flanders ale naopak koketoval s myšlenkou spojit se s konzervativci, aby sněm ovládl a docílil Hahnova sesazení. Ministr byl informacemi o jeho záměrech natolik šokován, že jim odmítl věřit a naopak jej podpořil v čistce na neworleanské celnici, kterou radikální unionisté zareagovali na výsledek guvernérských voleb. Podle Cuthberta Bullitta „představitelé ministerstva financí nemilosrdně odstraňovali z funkcí každého, který byl jen trochu podezřelý z nákazy lincolnismem.“ Flanders se tak zbavil těch podřízených, kteří se odvážili podpořit Hahnovu kandidátku, a sám Chase docílil Bullittovy rezignace.¹⁶⁷

Volby delegátů ústavodárného sněmu se konaly 28. března 1864. Výnos generála Bankse rozdělil mandáty na základě počtu bílého obyvatelstva, což posilovalo vliv New Orleans, a to tím spíše, že jedenadvacet okresů z celkového počtu čtyřiceti osmi zůstávalo za liniemi a nemohlo se tak do voleb zapojit. Rýsovala se však možnost brzkého rozšíření okupovaného území. V půli března totiž zahájila federální vojska pod Banksovým velením tažení podél Red River na severozápad Louisiany. Ačkoli tato akce nebyla plánována s ohledem na probíhající rekonstrukci,¹⁶⁸ vypsala generál v jejím

¹⁶⁶ A. Lincoln M. Hahnovi, 13. a 15. března 1864; *Collected Works*, sv. 7, str. 243, 248; G. F. Shepley D. W. Goochovi, 7. května 1864, *Official Records*, 1. řada, sv. 32, 1. část, str. 572; Herbert Aptheker, ed.: *A Documentary History of the Negro People in the United States*, New York 1951, str. 491, 494-495; Eugene H. Berwanger: „Lincoln's Constitutional Dilemma: Emancipation and Black Suffrage,“ *Journal of Abraham Lincoln Association*, roč. 5, internet; Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 40.

¹⁶⁷ Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 92-93, 109; T. J. Durant A. Lincolnovi, 10. února 1864, C. Bullitt O. H. Browningovi, 5. března 1864, A. Lincolnovi, 12. září 1864, *Lincoln Papers*.

¹⁶⁸ Tažení připravil ve Washingtonu vrchní velitel pozemních sil generál Halleck.

průběhu volby ve čtyřech středozápadních okresech. Hlasovalo se nakonec pouze ve dvou z nich a zprávy o povaze voleb se liší. Admirál Porter, který při tažení velel říční flotile, měl za to, že se jednalo o „podfuk“ a „frašku,“ že za volební účast bylo slíbeno navrácení zkonfiskované bavlny. Jeho navigační důstojník naopak tvrdil, že voliči hlasovali dobrovolně, neboť byli odpůrci Konfederace nebo se vyhýbali odvodům do její armády. Buď jak buď, mandát těchto delegátů sněm nezpochybnil a celkově tak na něm bylo zastoupeno devatenáct okresů,¹⁶⁹ jež obývaly téměř dvě třetiny bílého obyvatelstva státu.¹⁷⁰

Ústavodárny sněm poprvé zasedl 6. dubna v New Orleansu. Drtivou převahu mezi delegáty měli umírnění, a to také díky další části konzervativců, která se k nim přidala. Zato většina radikálů volby skutečně bojkotovala. Přestože delegáti náleželi hlavně ke střední třídě, záhy byli z obou extrémních pozic označováni za nevzdělané, nezodpovědné, výstřední a zkorumpované. Přispěly k tomu vysoké odměny, které si odhlasovali, ale také nezbytné snížení kvora na sedmdesát šest delegátů. Podle stávající ústavy by totiž sněm byl usnášeníschopný jen při plném počtu sto padesáti členů, zvoleno jich však bylo pouze devadesát šest.¹⁷¹

Na zrušení otrokářství jako příčiny rozdělení Unie se většina delegátů shodla. Opatření prošlo hned šestý den zasedání sedmdesáti dvěma hlasy proti třinácti, které vyjadřovaly spíše nesouhlas s tím, že se otrokářům nedostane kompenzací. Další pokrok v rasových otázkách již závisel na stabilní podpoře pouhé jedenadvacítky radikálněji orientovaných delegátů. K této skupině náležel jak předseda sněmu, soudce Edward H. Durell, tak šéfové důležitých výborů. O jejich zvolení se postarali delegáti z bezprostředního okolí Hahna a Bankse. Guvernér pak vybraným zástupcům ukázal Lincolnův březnový dopis, ve kterém prezident navrhoval rozšíření volebního práva na kreoly a černošské vojáky. Generál psal z právě probíhajícího tažení na Red River předsedovi Durellovi a dalšímu členo-

¹⁶⁹ Viz mapa str. 148.

¹⁷⁰ Armádní rozkaz č. 35, 11. března 1864, Armádní rozkaz č. 41, 29. března 1864, *Official Records*, 3. řada, sv. 4, 1. část, str. 170-172, 209; J. Q. A. Fellows J. Collamerovi, 4. března 1864, M. Hahn A. Lincolnovi, 23. listopadu 1864, *Lincoln Papers*; *1 400 dní*, str. 174; Tap: *Over Lincoln's Shoulder*, str. 213, 229.

¹⁷¹ Harris: *With Charity for All*, str. 182; Tap: *Over Lincoln's Shoulder*, str. 222; Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 98, 102.

vi sněmu, Thomasi B. Thorpovi,¹⁷² že by pro Louisianu bylo výhodné vyjít vstříc tomuto zájmu Washingtonu. Většina umírněných ale se změnami volebního práva nesouhlasila, nemluvě o konzervativcích, jejichž tvrdé jádro, čítající patnáct až dvacet delegátů, dokonce navrhovalo vysídlit osvobozené černochoy či alespoň zakázat přistěhovalectví dalších. Původně byl opravdu odhlasován zákaz rozšíření volebního práva, ale nakonec se podařilo dát zákonodárnému sboru pravomoc udělit je černošským vojákům i dalším obyvatelům jiné barvy pleti na základě majetkového a vzdělanostního censu. Bez ohledu na rasu byla všem také zajištěna rovná práva před soudem, umožněna služba v domobraně a otevřeny veřejné školy. Porážka konzervativců byla završena posílením zastoupení New Orleansu v zákonodárném sboru.¹⁷³

Když sněm 25. července po sto osmi dnech rokování skončil, neměli se delegáti okresů Avoyelles a Rapides kam vrátit. Banksovo tažení podél Red River totiž skončilo naprostým fiaskem. Cíle, které operaci přisoudil její původce, nyní již bývalý vrchní velitel americké armády generál Halleck, byly velkorysé. Obsadit část Texasu a pohrozit tak Francii intervenující v Mexiku a zároveň zaměstnat jižanské jednotky na západ od Mississippi, aby nemohly přesouvat síly na východ. Počítalo se s demoralizací místních konfедераčních sil, a ta by nakonec mohla vést k osvobození celé rozsáhlé oblasti. Třetím důležitým cílem tažení mělo být získání bavlny pro federální pokladnu a severanský průmysl, jakož i zamezení jejího pašování přes Mexiko do Evropy. Při plánování však Halleck nepočítal s nepříznivými přírodními podmínkami, špatnými cestami a nebývale nízkým stavem vody v řece, ani s odhodláním jižanských velitelů bránit západní výspu Konfederace. Banksovy jednotky zprvu postupovaly proti proudu řeky na severozápad Louisiany a nutily nepřátelské síly opouštět jednotlivé pozice, do kterých se stahovaly. Pak se ale konfederáti seskupili u Mansfieldu, na křižovatce cest do Texasu a Shreveportu, sídla louisianské konfедераční vlády, a v krátké bitvě zahnali 8. dubna početně silnější severanské síly na zběsilý útek. Banks zhodnotil omezené možnosti pokračovat

¹⁷² Thorpe byl massachusettský malíř a humorista, který působil v Louisianě ve čtyřicátých letech jako redaktor a znovu se sem vrátil jako federální důstojník. (*Edited Appletons Encyclopedia*, <http://virtualology.com/apthomasbangsthorpe/>; Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 40, 53)

¹⁷³ Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 97, 98, 99-100; Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 56-57, 61, 62; Dawson: *Army Generals and Reconstruction*, str. 18.

v tažení¹⁷⁴ a dal se na ústup, odrazil jižanské pronásledovatele v bitvě u Pleasant Hill. Taktéž říční flotilu blokovanou v těžko splavném toku se nakonec podařilo se ztrátou jediné lodě dostat do bezpečí.¹⁷⁵

Důsledky Banksova vojenského neúspěchu však byly pro louisianskou rekonstrukci přesto kritické. Generál Grant si jako čerstvě jmenovaný vrchní velitel pozemních sil vymínil, aby byl Banks podřízen vyššímu velení. Vytvořil proto nad vojenskou oblastí Mexického zálivu další organizační celek v čele s generálem Edwardem R. S. Canbym.¹⁷⁶ Ten byl narozdíl od Bankse profesionálním vojákem, věnoval svoji pozornost válečným operacím a politickými ohledy se pramálo zatěžoval. Jeho občasná zásahy na tomto poli proto nebyly příliš citlivé.¹⁷⁷ Horší však bylo, že generála Bankse náhlá změna jeho postavení hluboce frustrovala. Požádal proto o dovolenou a koncem září opustil Louisianu.¹⁷⁸

Ještě předtím ale Banks uspořádal referendum o ústavě, jak žádal prezident Lincoln. Dne 6. září byl dokument schválen 6 836 hlasy proti 1 566. Za nízkou volební účastí viděl generál součinnost několika nepříznivých faktorů. Na prvním místě uvedl Canbyho rozkaz o nábore domobranců, který opozice zneužila k roztrušování fámy, že registrace k volbám bude zároveň fungovat jako přihlášení k vojenské službě. Občané podle Bankse ale také necítili, že by ve volbách o mnoho šlo, protože nebylo zásadního odporu vůči ústavě. Na kampaň za registraci ani nebylo příliš času a na samot-

174 Musel dát část svých jednotek k dispozici jinému velení. (*1 400 dní*, str. 178.)

175 N. P. Banks A. Lincolnovi, 25. července 1864, Lincoln Papers; Tap: *Over Lincoln's Shoulder*, str. 213, 222; N. P. Banks U. S. Grantovi, 17. dubna 1864, *Official Records*, 1. řada, sv. 34, 1. část, str. 187; *1 400 dní*, str. 176, 177, 179, 182, 184.

176 Západomississipský vojenský okruh obsahoval ještě vojenské oblasti Arkansasu a Missouri. (*Official Records*, 1. řada, sv. 34, 1. část, str. 6.)

177 Ústavodárný sněm například nařídil zatčení pracovníka ministerstva financí, který zároveň vydával „nenávistné a pohoršující“ radikální noviny a urážel v nich některé delegáty. Odvolání k novému veliteli mu zajistilo svobodu. Canby ovšem rozumně argumentoval, že pravomoc trestat nepřísluší zákonodárné moci, ani že nebyl důvod se k takovému kroku uchýlit, když se sněm těšil vojenské ochraně. Odmítl však také umožnit humanitární sbírku ve prospěch obyvatel středozápadní Louisiany, kteří se v průběhu Banksova tažení přihlásili k Unii a nyní pod obnovenou konfедераční správou strádali. Ačkoli se za ně přimlouval prezident Lincoln, generál soudil, že by je takový podnik pouze smířil s povstaleckou nadvládou a prodloužil tak válku. Ostatně pochyboval, že by se k nim zásoby vůbec dostaly. (A. Lincoln E. R. S. Canbymu, 21. září 1864, *Collected Works*, sv. 8, str. 15, pozn. 1; N. P. Banks A. Lincolnovi, 25. července 1864, E. R. S. Canby A. Lincolnovi, 19. prosince 1864, Lincoln Papers)

178 Dawson: *Army Generals and Reconstruction*, str. 19; Tap: *Over Lincoln's Shoulder*, str. 215; E. R. S. Canby A. Lincolnovi, 2. prosince 1864, M. Hahn A. Lincolnovi, 24. září 1864, Lincoln Papers; Paludan: *Presidency of Lincoln*, str. 297.

né zajištění hlasování dostatek peněz. Generál také upozorňoval, jak podstatně se snížil od začátku války počet obyvatel Louisiany. Část jich sloužila v konfederační armádě, mnozí další se odstěhovali, ať už na Sever, do Mexika či do Evropy. Vysoká byla také úmrtnost mezi staršími občany. Odhadem se na okupovaném území nacházelo asi jen dvacet tisíc voličů a za liniemi dalších deset tisíc. Září bylo navíc horkým měsícem a sezónou žluté zimnice, kterou mnozí vlivní občané pravidelně přečkávali na Severu. Banks a stejně tak Hahn si ale nejvíce stěžovali na odpor ze strany funkcionářů jmenovaných prezidentem, zejména pak pracovníků ministerstva financí. Protože však Lincoln nechtěl před prezidentskými volbami ohrozit smíření radikálních republikánů s jeho kandidaturou, neprovedl žádné personální změny, o které louisianský guvernér naléhavě žádal.¹⁷⁹

Spolu s referendem proběhly také volby pěti poslanců do Sněmovny reprezentantů a do státního zákonodárského sboru, který pak zasedal od 3. října. Zvolil zástupce Louisiany do Senátu a na Hahnovo doporučení suploval i lidové hlasování výběrem volitelů pro Lincolnu do prezidentských voleb. Guvernér však už nedokázal zákonodárský sbor přimět, aby rozšířil volební právo. Návrh zákona, který by je udělil černošským vojákům a kreolům, byl odmítnut louisianským senátem již v prvním čtení. Zákonodárský sbor se svým složením sice podobal ústavodárnému sněmu, ale scházel vliv generála Bankse. Lidé z jeho okolí přesvědčovali kreoly, ať na legislativce apelují peticí, sněm *gens de couleur* v lednu 1865 však takový krok odmítl. Převážila na něm argumentace radikálních kreolů, že výhodnější bude spojit své emancipační úsilí s myšlenkou všeobecného volebního práva. Pochopili totiž, jaký politický vliv mohou získat, až bude masa osvobozených otroků moci volit. Na radu Thomase Duranta a jeho stoupců tedy naopak adresovali petici Kongresu.¹⁸⁰

Funkcí oblastního velitele byl po dobu Banksovy nepřítomnosti pověřen další politický generál, Stephen Augustus Hurlbut. Narodil se sice v Jižní Karolíně, ale ve třiceti odešel do Illinois a stal se zde předákem republikánské strany. Byl tedy Lincolnovým kolegou, tím spíše, že se orientoval umírněně až konzervativně, prezident jej však jmenoval na začátku války generálem jen s největ-

¹⁷⁹ A. Lincoln N. P. Banksovi, 9. srpna 1864, *Collected Works*, sv. 7, str. 486; Harris: *With Charity for All*, str. 190, 191; N. P. Banks A. Lincolnovi, 6. září 1864, M. Hahn A. Lincolnovi, 24. září 1864, *Lincoln Papers*.

¹⁸⁰ Harris: *With Charity for All*, str. 191, 192; Moore: „Representation in the National Congress II,“ str. 471; Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 65, 80-82; Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 124.

šími pochybnostmi. Hurlbut totiž podváděl, žil rozmařile a holdoval alkoholu. Jako armádní činitel k těmto nectnostem přidal braní úplatků v ilegálním obchodu s bavlnou. V Louisianě pak jeho účast na podloudnictví nabyla obudných rozměrů. Snad považoval civilní vládu za překážku svých podvodných aktivit, protože již krátce po svém nástupu se tázal generála Canbyho, do jaké míry má respektovat její činnost. Domníval se totiž, že „civilní vláda Louisiany je experiment, který může být kdykoli zaražen vojenským rozkazem, a dokud ji neuzná Kongres, podléhá stannému právu.“ Canby mu sice vysvětlil, jaká je prezidentova rekonstrukční politika a jaké jsou povinnosti armády ji naplňovat, ale v zásadě jeho vývody schválil a dokonce označil „jakékoli pokusy o civilní vládu“ za „dílo armády, které má [ona] právo regulovat a měnit.“ Upozornil ovšem, že v záležitostech správy civilních záležitostí mají tyto zásahy přeci jen své limity. Hurlbut je měl omezit na případy, v nichž dojde k závěru, že kroky civilní vlády nejsou v souladu s Lincolnovou politikou. Ve složitějších otázkách měl o rozhodnutí požádat samotného prezidenta.¹⁸¹

Generál Hurlbut však této rady mnoho nedbal a začal se do kompetencí civilní vlády vměšovat. Soustředil se přitom zejména na New Orleans, neboť se domníval, že správa města je výhradně v gesci armády. Místní orgány totiž nebyly volené, nýbrž jmenované vojenským guvernérem. Že jeho pravomoci prezident převedl na guvernéra civilního, Hurlbut ignoroval a nepovažoval tak za nutné Hahna ani konzultovat, ačkoli guvernéř úřadoval jen tři bloky od jeho hlavního stanu. Generál tedy jmenoval některé úředníky, obnovoval úřady zrušené zákonodárným sborem, požadoval, aby veřejné domy měly licenci, omezil činnost heren a nařídil uzavření všech zábavních podniků v neděli. Vzal si ale také na starost nábor domobranců, který Hahnova vláda neprováděla, protože zákonodárny sbor dosud neschválil příslušnou legislativu. Též se pustil do obnovy protipovodňových hrází. Civilní moc podle Hurlbuta v této věci konat nechtěla, ani nemohla, protože státní pokladna byla prázdná. Měl to být důsledek rozhazování peněz, zejména na platy funkcionářů. Neméně kriticky generál poukazoval na přenášení velké části břemena správy civilních záležitostí na armádu, humanitární pomocí

¹⁸¹ Richard Nelson Current: *Lincoln's Loyalists: Union Soldiers from the Confederacy*, New York 1994 (dále jen Current: *Lincoln's Loyalists*), str. 92; Christopher S. Stowe: „A Politician Turned General: The Civil War Career of Stephen Augustus Hurlbut,“ *Northeast Ohio Journal of History*, roč. 2, č. 2, str. 96-98; S. A. Hurlbut C. T. Christensenovi, 22. října 1864, E. R. S. Canby S. A. Hurlbutovi, 29. října 1864, *Official Records*, 1. řada, sv. 41, 4. část, str. 412-413.

a výukou osvobozených černochoů počínaje, výběrem daní a soudní mocí konče. Stejně reagoval i na nebývale ostrý protest prezidenta Lincolna, který „nedokázal pochopit, proč se generálové Canby a Hurlbut přidávají na stranu těch, kteří louisianské vládě nepřejí, tedy secesionistů a zastánců otrokářství.“ Až počátkem prosince se guvernér Hahnovi zřejmě podařilo generála přesvědčit, že jeho soudy jsou v mnoha případech přehnané.¹⁸²

Michaela Hahna však zákonodárny sbor zvolil do Senátu a guvernérskou funkci převzal 4. března dosavadní viceguvernér James Madison Wells. Krátce nato generál Hurlbut předložil prezidentu Lincolnovi návrh, jaké mají být další vztahy mezi vojenskou a civilní mocí v Louisianě poté, co Kongres ukončil své zasedání bez toho, aby zástupce státu přijal. Velitel navrhoval rozpustit zákonodárny sbor jako orgán „zcela zbytečný, velmi nákladný a schopný napáchat svými zákony velké zlo.“ Zrušit by se měly také „zbytečné úřady“ jím vytvořené a zachována by tak zůstala pouze výkonná a soudní moc. Ta by měla být, vzhledem k vojenské situaci a finančním poměrům státu, podřízena armádě. Nový guvernér se s tímto řešením zdál být svolný. Pravděpodobně vycítil, že má šanci získat nejen podporu oblastního velitele a též konzervativních unionistů, ale dokonce i radikálů, kteří jistě uvítali příležitost vypořádat se s louisianským zákonodárným sborem jakožto dědictvím Hahnovy vlády.¹⁸³ Prezident na Hurlbutův návrh neodpověděl přímo, ale okamžitý rozkaz generálu Banksovi k návratu do Louisiany byl reakcí dostatečně výmluvnou.¹⁸⁴

Banksova dovolená vlastně měla skončit již před pěti měsíci, ale generál neměl mnoho chuti vrátit se jako Canbyho podřízený a vyčkával, jestli se situace neobrátil v jeho prospěch. Lincoln, jenž byl z Louisiany bombardován žádostmi o Banksův návrat, se jej snažil již počátkem prosince přesvědčit, aby se velitelské funkce ujal alespoň na měsíc a pak případně rezignoval. Nakonec se domluvili, že Banks ještě zůstane ve Washingtonu a bude přesvědčovat kongresmany pro přijetí louisianské vlády.

¹⁸² M. Hahn S. A. Hurlbutovi, 1. prosince 1864, S. A. Hurlbut M. Hahnovi, 1. prosince 1864, E. M. Stantonovi, 17. ledna 1865, C. T. Christensenovi, 22. října 1864, *Official Records*, 1. řada, sv. 41, 4. část, str. 412-3, 735-737, sv. 48, 1. část, str. 556-7; M. Hahn S. A. Hurlbutovi, 5. prosince 1864, A. Lincolnovi, 9. prosince, S. A. Hurlbut A. Lincolnovi, 29. listopadu 1864, *Lincoln Papers*; A. Lincoln S. A. Hurlbutovi, 14. listopadu 1864, *Collected Works*, sv. 8, str. 107; Dawson: *Army Generals and Reconstruction*, str. 19, 21.

¹⁸³ Pod Wellsovu žádost, aby mu Lincoln svěřil pravomoci vojenského guvernéra tak jako předtím Hahnovi, se totiž vedle konzervativců podepsal i Benjamin Flanders. (Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 115-116)

¹⁸⁴ Dawson: *Army Generals and Reconstruction*, str. 22; S. A. Hurlbut A. Lincolnovi, 15. března 1865, *Lincoln Papers*; Zvláštní rozkaz č. 132, *Official Records*, 1. řada, sv. 48, 1. část, str. 1206.

anských zástupců. Měl tak vyvážit propagandu Thomase Duranta, která plnila i stránky severního radikálního tisku¹⁸⁵ a na základě níž například senátor Charles Sumner v Louisianě viděl „sedmiměsíční zrůdičku zplozenou bajonetem v kriminálním spojení s kastovní morálkou.“ K obhajobě louisianské rekonstrukce se Banks pokusil využít i minimálního prostoru, který mu poskytl kongresový výbor pro vedení války. Ten vyšetřoval tažení na Red River se zřejmým úmyslem dokázat, že bylo podniknuto pouze v politickém zájmu, a dodat tak další argumenty odpůrcům Lincolnovy rekonstrukční politiky. Ti nakonec zvítězili a další rána postihla louisianskou rekonstrukci, ještě než Banks dorazil do New Orleans. Prezident Lincoln padl za oběť atentátu.¹⁸⁶

Bez jeho ochranné ruky se generál Banks pokusil zvrátit politickou situaci, která nastala, když guvernér Wells začal odstraňovat z funkcí umírněné unionisty a na jejich místa jmenoval konzervativce, nejspíš i ty, kteří dosud stáli mimo unionistické hnutí. Banks se však nyní zachoval stejně jako jeho předchůdce, ne-li hůře. Odvolal totiž mimo jiné Hughu Kennedyho, prvního civilního starostu New Orleans, kterého povolil Wellsovi jmenovat právě Hurlbut. Na Kennedyho místo přitom určil důstojníka. Generál Canby ale starostu dosadil zpět a sám Banks byl 17. května zbaven velení v rámci reorganizace armády. Na jeho místo nastoupil Canby a nový prezident jej instruoval, aby „poskytoval podporu civilním orgánům [...] a nevměšoval se do jejich aktivit a nereguloval je více, než je nezbytné pro udržení pořádku a bezpečnosti.“ Nathaniel P. Banks zůstal ještě přes léto v Louisianě alespoň jako advokát a snažil se dostat umírněné unionisty opět na výsluní, ale jeho vliv byl už zcela zanedbatelný. Guvernér Wells měl pravdu, když psal manželce, že Bankse „nadobro zlikvidoval.“ Dodal přitom, že by se tak „mělo naložit se všemi darebáky, kteří haraší zbraněmi a tancují s černochoy na jejich bálech.“¹⁸⁷

¹⁸⁵ Bankse a Lincolnovu rekonstrukční politiku naopak podporoval proslulý *Liberator* Williama Lloyda Garrisona, ač v padesátých letech jej coby massachusettského guvernéra kritizoval. (Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 183; Williams: „General Banks and the Radical Republicans,“ str. 269)

¹⁸⁶ Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 48, 81; A. Lincoln N. P. Banksovi, 26. listopadu 1864, 2. prosince 1864, *Collected Works*, sv. 8, str. 121, 131; N. P. Banks A. Lincolnovi, 2. prosince 1864, pozn. 1, *Lincoln Papers*; Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 104, 111, 124, 130; Tap: *Over Lincoln's Shoulder*, str. 224, 228.

¹⁸⁷ Dawson: *Army Generals and Reconstruction*, str. 23; Armádní rozkaz č. 95, 17. května 1864, E. M. Stanton E. R. S. Canbymu, 28. května 1865, *Official Records*, 1. řada, sv. 48, 2. část, str. 475-476, 640; Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 138.

2.4. Shrnutí

V poledne 19. dubna 1865 se v New Orleansu rozezněly kostelní zvony a jejich vyzvánění trvalo až do jedné. Vojenské velení tak oznamovalo, že ve Washingtonu se prezident Lincoln stal obětí atentátu.¹⁸⁸ Jaká byla jeho rekonstrukční politika v Louisianě? Začala v červnu 1862 jmenováním vojenského guvernéra Shepleyho, který měl převzít civilní správu od kontroverzního velícího generála Butlera. Na Lincolnovo naléhání byly ve dvou kongresových obvodech uspořádány v prosinci volby. Střetli se v nich liberální unionisté prosazovaní pracovníky federálního ministerstva financí i generálem Butlerem s kandidáty, kteří byli nezávislí nebo je podporoval prezident. Zvítězil B. F. Flanders z první skupiny a nezávislý kandidát M. Hahn a oba byli přijati do Kongresu.

Volby zajistily vynětí části louisianského území z působnosti Lincolnova Prohlášení o osvobození otroků. Umírnění unionisté se však v květnu 1863 spojili s liberály na podporu zakotvení úplného zrušení otrokářství do státní ústavy. Byl to návrh utopického socialisty Duranta inspirovaný ministrem financí Chasem. Durant se stal předákem unionistické organizace a vojenský guvernér jej pověřil registrací voličů do ústavodárného sněmu. Konzervativní unionisté však chtěli otrokářství zachovat a byli též proti omezení počtu křesel plantážnických oblastí v zákonodárném sboru, které by posílilo vliv New Orleansu. Protože byl Chasův vliv omezen změnou ve velení (Butlera nahradil umírněný generál Banks) i Lincolnovým jmenováním konzervativního unionisty Bullitta do čela celnice v New Orleans, Durant s registracemi vyčkával.

Poté co průtahů využili konzervativci k uspořádání voleb guvernéra a zákonodárců, které nebyly uznány, pověřil prezident koordinací rekonstrukce generála Bankse. Ten se rozhodl obrátit dosavadní postup a vytvořit nejprve vládu a teprve následně provést změny ústavy. Unionistická organizace se rozpadla na umírněné křídlo, které pod vedením Hahna spolupracovalo s Banksem, a jeho liberální odpůrce v čele s Durantem a Flandersem. Peyton McCrary ve své studii *Abraham Lincoln and Reconstruction* (1978) viní Bankse, že zvrátil vývoj rekonstrukce, neboť odvedl Lincolna od radikálnějšího programu, který měl navíc šanci na podporu obyvatel Louisiany. Ted Tunnell to v práci

¹⁸⁸ Armádní rozkaz č. 18, 19. dubna 1865, *Official Records*, 1. řada, sv. 48, 2. část, str. 122-123.

Crucible of Reconstruction (1984) vysvětluje Banksovou snahou podrobit si civilní správu, neboť od Hahna mohl očekávat věrnost.¹⁸⁹ Na Hahnovu stranu se však i s Lincolnovou pomocí podařilo přivést část konzervativců a volební výsledky rozhodně nenapovídají, že by liberálové měli šance zvítězit. LaWanda Coxová na to upozorňuje v knize *Lincoln and Black Freedom* (1981) a kritiku směřovanou na Bankse odmítá.

V únoru 1864 byl M. Hahn zvolen guvernérem a následující měsíc se konaly volby do ústavodárného sněmu, na kterém byla zastoupena sice méně než polovina okresů, ale obývaná téměř dvěma třetinami bílého obyvatelstva. LaWanda Coxová upozorňuje, že právě spojeným úsilím Bankse a Hahna se na něm podařilo prosadit změny, které původně Durant navrhoval. Liberálové však sněm bojkotovali a pod vlivem ministra financí Chase se postupně radikalizovali. Dlužno poznamenat, že přesvědčení Banksova životopisce Freda Harringtona o Chasově prosazování vlastní rekonstrukční politiky skrze liberální unionisty nesdílí Peyton McCrary. Pramenné důkazy snesené Harringtonem však hovoří jasně, a drží se jich proto i ministrova biografie od Johna Nivena.¹⁹⁰ LaWanda Coxová dokonce louisianské liberály, kteří obesílali svými stížnostmi radikálně republikánské politiky ve Washingtonu, viní ze zmaření přijetí zástupců státu do Kongresu.¹⁹¹

Zákonodárný sbor zvolený v září 1864 nedokázal naplnit klauzuli nové ústavy, která umožňovala udělit volební právo louisianským kreolům. Podle LaWandy Coxové totiž chyběl vliv generála Bankse, který po vojenské porážce v letním tažení na Red River ztratil část velitelských pravomocí a nakonec odjel na Sever. Jeho nástupce generál Hurlbut se navíc začal vměšovat do civilní správy a Hahnovu vládu téměř ignoroval. Když byl Hahn zvolen do Senátu, na jeho místo nastoupil dosavadní viceguvernéř J. M. Wells a dospěl s novým velitelem k dohodě, která mu umožnila posun směrem ke konzervativismu. Většina historiků přitom tvrdí, že do funkcí jmenoval i bývalé konfederáty, aniž by tento termín konkretizovala. Citují však dobový tisk a korespondenci zúčastněných stran, takže není vyloučeno že šlo pouze o pomluvy ze strany odstraněných funkcionářů, jak předpokládá

189 Current: „Abraham Lincoln and Reconstruction,“ str. 336; Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 46-47.

190 Niven: *Salmon P. Chase*, str. 507 pozn. 10.

191 Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 130.

materiál vypracovaný v rámci Work Projects Administration.¹⁹² Jakkoli pochybné výsledky tohoto programu z doby velké hospodářské krize i pravděpodobnost, že v tomto konkrétním případě vycházel z pramenů stejně zaujatých, neumožňují konečný verdikt v této otázce, je třeba připomenout, že s účastí bývalých konfederátů na rekonstrukci počítalo i Lincolnovo Prohlášení o amnestii a rekonstrukci. A Wells nepochybně budoval koalici, jejíž součástí měli být vedle stávajících konzervativních unionistů také ti, kteří se hnutí za obnovu loajální vlády dosud neúčastnili.

Vývoj událostí tak na jedné straně popírá McCraryho tezi o zvrácení radikálnějšího kurzu louisianské rekonstrukce generálem Banksem, na druhé straně dává za pravdu Tedu Tunnellovi, že vláda vzešlá z voleb v únoru 1864 byla Banksovsko–Hahnovým režimem. Velitel v Louisianě protežováním umírněných unionistů nezmařil šance liberálů, protože sympatie louisianských voličů zdaleka nebyly na jejich straně. Patřily dokonce spíše konzervativcům než umírněným. Ted Tunnell vcelku trefně vystihuje situaci, když tvrdí, že na ústavodárném sněmu „hlasy patřily Hahnovi, srdce [nejkonzervativnějšimu delegátovi] Abellovi.“¹⁹³ Vliv Bankse na reformy louisianské ústavy a jeho ztráta v době generálovy nepřítomnosti, které nejspíš zhatilo úplnou realizaci těchto reforem a podkopalo i pozici samotné vlády, dokazuje závislost rekonstrukce na ochranné ruce i dobré vůli vojenského velitele. To druhé chybělo Hurlbutovi, když se vměšoval do Hahnových kompetencí, ale Banksův závěrečný zákrok proti J. M. Wellsovi byl spíše poskytnutím ochranné ruky konkrétnímu politickému programu. Takový charakter rekonstrukce ovšem předjímal již Banksův dopis adresovaný prezidentovi krátce po gubernérských volbách, které podle generála „nic neohrozily. Kdyby býval zvolen odpůrce [federální vlády a jejího programu zrušení otrokářství], nedostal by žádnou moc. Naopak zvolení stoupence vlády, který jedná v souladu s vojenskými orgány, jim dává velkou výhodu přímé podpory lidu, aniž by narušovalo jejich pravomoci.“¹⁹⁴

192 Srov. Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 135, 208 pozn. 35; Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 96 pozn. 3; Harris: *With Charity for All*, str. 246-247, 324-325 pozn. 69 a 70; E. D. Friedrichs, vedoucí projektu: *Administrations of the Mayors of New Orleans*, Work Projects Administration 1940, <http://nutrias.org/~nopl/info/louinfo/admins/adminintro.htm>, [kennedy.htm](http://nutrias.org/~nopl/info/louinfo/admins/kennedy.htm).

193 Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 64.

194 N. P. Banks A. Lincolnovi, 6. března 1864, Lincoln Papers.

Zaprvé tu máme unionisty bona fide, většinou původem ze Severu, kteří vždy sympatizovali s federální vládou. Těch je málo. Dále jsou tu secesionisté, kteří jimi byli vždycky a nyní buď mlčí nebo přiznávají na rovinu, že jsou pro Konfederaci. Co do počtu pak následují ti, již se řídí podle okolností, lidé připravení podepsat přísahu kterékoli straně – taková jsou dobrými secesionisty, když vládnou konfederáti, a náruživými unionisty za federální okupace. V této skupině jsou jakobíni, kteří organizují malá shromáždění a ukazují své vrcholné zanícení propagací nejkrajnějšího radikalismu. Nakonec je tu ještě početnější skupina rozumných lidí, co mlčky pozorují a rozebírají vývoj situace, aby se správně rozhodli, a jsou připraveni podporovat vládu, pokud se přesvědčí, že zachová právo a pořádek.

dopis z okresu Crawford v západním Arkansasu¹⁹⁵

195 *National Democrat*, 26. prosince 1863, str. 1, internet.

3. Rekonstrukce Arkansasu

3.1. Secese a unionistické hnutí

Arkansas nikdy nezapadal do stereotypu jižanských států, náležel spíše k pohraničí, a proto měl ve srovnání s Jihem ještě méně cest, železnic, průmyslu a byl i méně zalidněn. Původem obyvatelstva se však děлил mezi horní a dolní Jih, odkud do Arkansasu přicházeli přistěhovalci. Na hornatý severozápad mířili lidé z Tennessee, Missouri a Kentucky, ale též z Illinois, aby zde farmařili v údolích, jejichž vzájemná izolovanost je nutila k soběstačnosti a vypěstovala u nich silný individualismus. Faktor původu, odtrženost regionu od zbytku Arkansasu kvůli nesplavným řekám i skutečnost, že zde otrokářství nebylo příliš rozšířené, utvářely silně unionistické cítění zdejšího obyvatelstva. Naopak přistěhovalci z Mississippi, Alabamy a Georgie na jihozápad Arkansasu a do oblasti při řece Mississippi, poněkud paradoxně nazývané delta, v těchto regionech utvrdilo pocit jižanské soudržnosti. Jihozápadní část Arkansasu, částečně plantážnická, částečně však také hornatá, měla díky splavným řekám obchodní vazby spíše na louisianský New Orleans než na zbytek vlastního státu. V domácí politice tvořila tato oblast jazýček na vahách mezi oběma zbývajícími regiony. Častěji se však její zájmy spojovaly s „deltou“, zejména pokud jde o federální pomoc, kterou severozápad potřeboval při stavbě komunikací a „delta“ ve vysoušení bažin. Přestože se táhly podél celé Mississippi a bránily intenzivnějšímu rozvoji plantážního hospodaření, přibližovala se tato oblast z celého Arkansasu nejvíce jižanské ekonomice a kultuře.¹⁹⁶

Vzhledem k tomu, že rozdělení mandátů v zákonodárném sboru dávalo větší moc okresům s vysokým podílem otroků na obyvatelstvu, měl severozápad jen malou politickou moc. Stát tak ovládaly prostřednictvím Demokratické strany vlivné plantážnické rody, v padesátých letech dokonce výlučně Johnsonové. Severozápad naopak volil whigy a v prezidentských volbách roku 1860 kandidáta Ústavně unionistické strany Johna Bella, který získal třicet sedm procent hlasů. S nadpoloviční většinou však zvítězil jižní demokrat Breckinridge. Nebýt toho, že zároveň v guvernérských volbách

¹⁹⁶ Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 10-16; Joseph R. Bellas: „The Forgotten Loyalists: Unionism in Arkansas, 1861–1865,“ diplomová práce, Ohio State University 1991 (dále jen Bellas: „Forgotten Loyalists“, str. 7.

vyhrál nezávislý kandidát Henry Massie Rector, kterého postavil proti rodu Johnsonů secesionista a budoucí konfедераční generál Thomas C. Hindman, nemuselo Lincolnovo zvolení a odtržení tzv. dolního Jihu znamenat, že Arkansas bude stržen do víru secese. Na severozápadě začaly vznikat hned ze začátku roku 1861 unionistické organizace, aby čelily secesionistické propagandě, a sepisovaly se petice proti odtržení. Jeho stoupenci sice prosadili konání voleb do sněmu, který měl o budoucím směřování Arkansasu rozhodnout, 18. února v nich však zvítězili unionisté v jednatřiceti okresech z padesáti pěti.¹⁹⁷ Na sněmu, jenž zasedal od začátku března, tedy v době, kdy zatím žádný ze států horního Jihu neopustil Unii, byly návrhy secesionistů úspěšně blokovány, byť poněkud těsněji ve srovnání s volebními výsledky. Pod hrozbami rozdělení samotného Arkansasu, se kterými přišli stoupenci secese, nakonec unionisté podpořili návrh předložit otázku znovu voličům, ne však dříve než v srpnu, po připravovaném sněmu hraničních států. Po pádu Fort Sumteru, Lincolnově žádosti o domobranecké síly a odtržení Virginie však unionistický předseda sněmu neodolal tlakům secesionistů na jeho nové svolání. Část delegátů se ukázala být pouze podmíněčnými unionisty a dala přednost obraně práv států před zachováním Unie. Ostatní zřejmě podlehl deziluzi, které napomohla federální armáda, když v dubnu vyklidila pevnost ve Fort Smith na severozápadě státu, a to navzdory prosbám místních unionistů. Dne 6. května odsouhlasil nový sněm odtržení Arkansasu od Unie pětadesáti hlasy proti pěti. Nakonec jediný Isaac Murphy, učitel z okresu Madison na severozápadě státu, odolal snaze předsedy sněmu, aby výsledek hlasování byl jednomyslný, a prorokoval svým odpůrcům: „Jsem otrokář jako většina z vás a říkám vám, že secese bude smrt pro otrokářství.“¹⁹⁸

Soudě podle síly unionistického hnutí v Arkansasu, není divu, že odboj proti Konfederaci zde začal nejdříve ze všech jejích států. V polovině listopadu 1861 byly v okresech Searcy a Izard na severu Arkansasu odhaleny tajné organizace a do konce roku bylo zde a v sousedních čtyřech okresech zatčeno na sto sedmdesát jejich příslušníků a většina eskortována do hlavního města Little Rocku, někteří dokonce v řetězech. Podle jejich výpovědí mělo být v celém státě celkem sedmnáct set členů takových spolků, známe však jen 240 osob. Pouze jednadvacet z nich bylo aktivními propagáto-

197 Viz mapa str. 150.

198 Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 21-25; Bellas: „Forgotten Loyalists,“ str. 8-9, 11-14, 22 pozn. 14; Harris: *With Charity for All*, str. 200.

ry hnutí, zvláště pak kazatelé. Konfedační propaganda činila za jejich vznik odpovědnými severánské abolicionisty, agenty „černých“ Republikánů, kteří ošálili mladé a nezkušené horaly báchorami o válce chudých za bohaté. Ve skutečnosti se jednalo o skupiny obyvatel, kteří se spojili ke vzájemné obraně svých domovů před lupiči, psanci, uprchlými otroky i konfedačními úřady. Pravdou ovšem také je, že velká podobnost zakládacích listin těchto organizací poukazovala na širší hnutí s centrem v okrese Izard, navíc politické postoje členů těchto organizací byly známy jako unionistické. Přesto tito lidé v drtivé většině přijali vstup do jižanské armády, který jim byl nabídnut jako alternativa k soudnímu procesu bez ohledu na věk či tělesnou způsobilost, mnozí ale později přeběhnou k federálům. Jestliže příslušníci tajných organizací na hornatém severu Arkansasu byli jen nepatrně chudší než byl průměr v jejich okresech, pak na jihozápadě se koncem roku 1862 objevilo odbojové hnutí nižších vrstev a narostlo do netušených rozměrů. Vznikaly nejen tajné spolky odmítačů branné povinnosti a sdružení na podporu dezertérů, ale též unionistické organizace, jejich členové se ozbrojovali a formovali do partyzánských oddílů. Konfedační orgány se musely uchýlit k vyhlášení stanného práva a v únoru až březnu 1863 hnutí násilně potlačily. Kdo nebyl popraven, utekl do hor nebo na území okupovaná federální armádou a vstoupil zde do jejich arkansaských pluků. Odpor se však znovu projevil na podzim, zejména hromadnými odchody do severánské armády, která mezitím obsadila Little Rock, a nepodařilo se jej už potlačit. Ačkoli mnozí příslušníci tohoto hnutí byli ochotni spolupracovat na severánské invazi, nedostanou příležitost, jelikož jihozápad Arkansasu nebude do konce války obsazen.¹⁹⁹

3.2. Problémy unionistů na severozápadě

Severánská armáda pronikla do Arkansasu poprvé v únoru 1862. Pod velením generála Alexandra Sandora Asbotha obsadila Fayetteville, jedno z center unionistů, ale záhy z něj byla opět vytlačena. Ačkoli si byl Asboth vědom, že „všichni loajální obyvatelé budou muset odejít s námi,

¹⁹⁹ Worley, Ted R.: „The Arkansas Peace Society of 1861: A Study of Mountain Unionism,“ *The Journal of Southern History*, roč. 24, č. 4, str. 445-451, 453-456; Moneyhon, Carl H.: „Disloyalty and Class Consciousness in Southwestern Arkansas, 1862 – 1865,“ *Arkansas Historical Quarterly*, roč. 52, č. 3, str. 229, 230, 235, 237, 240, 241; Bellas: „Forgotten Loyalists,“ str. 43.

pokud budeme muset [město] vyklidit,“ neváhal je hned po jeho obsazení vyzvat, aby neopouštěli své domovy, a uprchlíky, aby se vrátili. Nyní byli mnozí, kteří otevřeně vyjádřili sympatie federální armády, svými sousedy udáváni. V březnu ale konfедераční síly utrpěly porážku v bitvě u Pea Ridge a ustoupily ze severozápadu státu až za řeku Arkansas a velitel Seveřanů, generál Samuel Ryan Curtis, začal plánovat tažení na Little Rock. Protože však na severozápadě Arkansasu nemohl získat dostatek zásob, stáhnul se zpět do Missouri, odkud se pak pokusil na hlavní město postupovat středem severního Arkansasu. Na začátku května zde dosáhl měst Batesville a Jacksonsport a byl jejich obyvateli přivítán s nadšením, které se projevilo vstupem asi tří set mužů do federální armády. Nakonec ale poněkud opadlo, když Curtis neprojevil zápal pro myšlenku místních unionistů na vytvoření loajální vlády, ani nevyslyšel jejich přesvědčování, aby pokračoval na Little Rock. Dalšímu postupu totiž bránily rozvodněné říční toky a překážky, které mezitím do cesty nakladli konfederáti. Také kvůli dlouhým zásobovacím liniím, napadaným jižanskými partyzány, a nutnosti převelet část sil svému nadřízenému do Missouri Curtis nakonec vzdal tažení na Little Rock a zamířil k řece Mississippi, kde 12. července dobyl město Helena, strategický, dobře zásobovatelný bod.²⁰⁰

Unionisté v severním Arkansasu tak byli Curtisem vždy vydáni na milost odvetě ze strany stoupenců Konfederace a řádění partyzánských oddílů nebo band dezertérů, které se objevily po bitvě u Pea Ridge. Mnozí proto volili útek do Missouri, nebezpečný podnik, při němž jich nemálo padlo za oběť partyzánům. V missourském Cassville začal uprchlíky z Arkansasu rekrutovat plukovník Marcus La Rue Harrison do místní státní domobrany. Protože ale neustále přicházeli další, někteří ve snaze vyhnout se službě v konfедераční armádě, do níž začalo nevybíravé verbování, vznikla nakonec 1. arkansaská kavalerie. Právě tento pluk byl při tom, když seveřanská vojska začátkem zimy 1862 znovu vstoupila do severozápadního Arkansasu, opět obsadila Fayetteville a dokázala znovu porazit konfederáty v rozhodujícím střetnutí u Prairie Grove. Po něm začali do Fayetteville proudit dezertéři, naverbovaní v této oblasti proti své vůli, a skládali přísahu věrnosti Unii. Když ale federální armáda vzdala obléhání Fort Smith, ačkoli jeho vyklizení bylo na spadnutí, mnozí unionisté začali pochybo-

²⁰⁰ Bellas: „Forgotten Loyalists,“ str. 18, 25, 27-30; Hlášení A. Asbotha S. R. Curtisovi, 23. února 1862, *Official Records*, série 1, sv. 8, str. 69-70; Prohlášení brigádního generála Asbotha k občanům Fayetteville, 23. února 1862, tamtéž, str. 71; Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 35.

vat, že severanská okupace bude trvalá, a odcházeli do Missouri, kde byly pozice federálů jistější. Byly to opět problémy se zásobováním, které donutily Seveřany stáhnout se z Arkansasu, tentokrát však alespoň zanechali malé posádky ve Fayetteville a Maysville k ochraně raněných vojáků.²⁰¹

Ve Fayetteville zůstala právě 1. arkansaská kavalerie, která měla za úkol držet svoji pozici a bojovat s partyzány, zároveň však podnikala výpravy, na nichž povzbuzovala unionistické citění a rekrutovala další vojáky. Dne 27. ledna 1863 zorganizoval plukovník Harrison ve Fayetteville shromáždění s účastí tisíce civilistů loajálních k unii, které vyzvalo Kongres, aby vyhlásil volby poslance do Sněmovny reprezentantů za západní Arkansas. Také nábor do armády měl úspěch a do konce března se podařilo naplnit jeden pluk pěchoty. Kromě toho se vytvořilo několik domobraneckých oddílů, které byly vyzbrojeny vlastními zbraněmi a dostávaly jen sporadicky zásoby, ačkoli nezajišťovaly pouze bezpečí domovů svých příslušníků, ale byly využívány k průzkumné činnosti a výpadům směrem k řece Arkansas. Takové souznění s tužbami arkansaských unionistů však bylo u severanských velitelů spíše výjimečné. Ačkoli Harrison udržel Fayetteville, když na něj konfедераční armáda v dubnu zaútočila, zásobovací situace byla natolik svízelná, že mu nakonec nezbylo, než se v druhé půli měsíce stáhnout do Missouri. Tam také znovu mířili unionisté, aby zachránili holý život, když byly jejich majetky, jakožto vlastnictví zrádců, vydány všanc konfедераční armádě i lupičům, jejichž útoky byly na denním pořádku. V missourských uprchlických táborech pak byli odkázáni na humanitární pomoc od armády. Další vojenské operace, které vyústí v trvalou přítomnost federálních sil na severozápadě Arkansasu, na sebe nechají čekat až do podzimu, ale i poté bude oblast nestabilní. Zejména venkov budou sužovat jižanští partyzáni a bandy dezertérů, takže z něj do konce roku 1864 většina unionistů uprchne do blízkosti severanských posádek nebo do Missouri.²⁰²

201 Bellas: „Forgotten Loyalists,“ str. 19, 25-27, 35-37, 42; Bill Shea: [*The Civil War in Arkansas*] *Regional Summary: Northwest Arkansas*, internet, str. 4.

202 Bellas: „Forgotten Loyalists,“ str. 44, 46-8, 52-54, 59-61, 89; *New Era*, 12. prosince 1863, http://www.couchgenweb.com/civilwar/NewEra_Dec12.html.

3.3. Éra vojenského guvernéra Phelps

Povzbuzen zprávami generála Curtise, že se v Arkansasu setkal upřímným unionistickým cítěním „a mírnou lojalistickou podporou v Heleně,“ jmenoval Lincoln 19. července 1862 Johna Smithe Phelpse vojenským guvernérem Arkansasu. Tento rodák z Connecticutu se usadil v Missouri a záhy zde vynikl jako právník a demokratický politik, od roku 1844 devětkrát zvolený poslancem Sněmovny reprezentantů. Na začátku války sestavil dobrovolnický pluk a v jeho čele bojoval v březnu 1862 v Arkansasu u Pea Ridge, kde byl raněn, zatímco jeho manželka přispěla k válečnému úsilí Unie zřízením lazaretu v jejich domě. Lincoln jmenoval Phelpse bezpochyby díky jeho „horlivosti a schopnosti,“ které v té době prokázal, a možná také proto, že měl jako otrokář předpoklady pro pochopení místních obyvatel a získání si jejich přízně. Je pravděpodobné, že Lincoln neznal žádného arkansaského unionistu a že u Phelpse spatřoval výhody spojení zkušeností politických s vojenskými, nadto v rámci vojsk generála Curtise. Jistou roli mohla také sehrát skutečnost, že Phelps prokázal jakýsi vztah k Arkansasu, když v prosinci 1861 prezidentovi navrhoval nahrazení dvou stávajících federálních okresních soudů jediným, na severu státu.²⁰³ Úkolem vojenského guvernéra bylo „obnovit v Arkansasu moc federální vlády a zajistit prostředky k udržení pokoje a bezpečí loajálních obyvatel státu do doby, kdy budou schopni obnovit civilní vládu.“ Spoléháje na Phelpsovu „rozvahu a různé činy“ v přijímání „takových opatření, jaké si vyžádají okolnosti,“ nepovažoval ministr války za nutné dávat mu žádné specifické instrukce.²⁰⁴

Phelps odjížděl do Heleny s optimismem hraničícím s naivitou, která je znát z jeho dopisu ministru války: „zdá se mi, že v krátké době můžeme [...] ovládnout celou oblast na západ od řeky Mississippi.“ Se stejnou lehkostí žádal vrchního velitele pozemních sil, aby vydal rozkaz generálu Curtisovi táhnout na Little Rock, k čemuž měl stačit jediný oddíl jeho armády. Jak nemilé muselo být jeho setkání s realitou poté, co na konci srpna dorazil do Heleny! „Když jsem se Vámi loučil ve Washingtonu, domníval jsem se, že do této doby, bude obsazena celá severní část státu, že naše linie se

²⁰³ Ministr spravedlnosti návrh na úpravu federálních okresních soudů zamítl vzhledem k minimálnímu rozsahu okupovaných území Arkansasu.

²⁰⁴ Sifakis: *Who Was Who*, str. 503; A. Lincoln S. Cameronovi, 7. srpna 1861, *Collected Works*, sv. 4, str. 475; Harris: *With Charity for All*, str. 84; J. S. Phelps A. Lincolnovi, 19. prosince 1861, *Lincoln Papers*; E. M. Stanton J. S. Phelpsovi, 19. července 1862, *Official Records*, série 3, sv. 2, str. 233.

posunou až k řece Arkansas a že získáme i značnou část [území] na jih od [ní],“ stěžoval si Phelps ministru války po prvním měsíci své mise a vyslovil přesvědčení, že s lepším velitelem, než je Curtis, by mohl být „celý stát obsazen v následujících šedesáti dnech.“ vojenský guvernér upozorňoval, že obyvatelstvo očekávalo brzkou okupaci, dokonce „někteří z nejuživějších rebelů opustili bitevní šiky a v poklidu doma vyčekávali, až se na ně rozšíří moc Spojených států.“ Nastínil také konkrétní politický dopad neuskutečněné okupace Arkansasu – nepodařilo se zabránit konání guvernérských voleb, ve kterých zvítězil Harris Flanagin, extrémnější konfederát než dosavadní guvernér Rector.²⁰⁵ Phelps se také s Curtisem pravděpodobně nepohodl v otázce osvobození otroků neloajálních majitelů, což není nijak překvapivé, neboť vojenský guvernér Arkansasu zůstal, dle mínění jednoho z illinoiských vojáků v Heleně, i po Lincolnově Prohlášení o osvobození otroků „tvrdým stoupencem otrokářství.“ V době, kdy byl Curtis na dovolence, podařilo se Phelpsovi docílit jeho nahrazení generálem Frederickem Steelem, vojákem z povolání sdílejícím názory vojenského guvernéra na potřebnost tažení na Little Rock, které také ihned začal připravovat.²⁰⁶

Curtis byl ovšem takřka obratem jmenován velitelem Missourské vojenské oblasti, tedy Steelovým a Phelpsovým přímým nadřízeným. A pokud nedošlo dosud v Arkansasu ke kýženému postupu, nyní hrozilo, že k němu ani nedojde a zmenší se dokonce možnost udržet Helenu. Generál Curtis totiž v planých obavách z jižanské invaze nařídil stáhnout značnou část sil z města do Missouri a spolu s ní i generála Steela. S jeho podporou Phelps požádal vrchního velitele pozemních sil, aby tento rozkaz zrušil. Curtis si odpor vysvětloval tak, že vojenský guvernér vidí v tažení na Little Rock příležitost ke svému oficiálnímu uvedení do funkce a Steele zase chce získat samostatné velení. Na oba si stěžoval prezidentu Lincolnovi a svěčil se, že Steela může zatknout a pravděpodobně tak učiní, a pohrozil tímtéž v případě Phelpse, pokud mu „přidělá další potíže.“ Žádost vojenského guvernéra se

²⁰⁵ Rector byl odpůrcem centralizačních tendencí vlády v Richmondu. (Sifakis: *Who Was Who*, str. 535.)

²⁰⁶ Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 45-47, 69; J. S. Phelps E. S. Stantonovi, 20. října 1862, *Official Records*, série 1, sv. 13, str. 751; S. R. Curtis A. Lincolnovi, 4. října 1862, L. G. Bennett O. Lovejoyovi, 17. února 1863, *Lincoln Papers*; *Pictorial and Genealogical Record of Greene County, Missouri*, <http://thelibrary.springfield.missouri.org/lochist/history/pictorial/bennettl.html>; Sifakis: *Who Was Who*, str. 619.

minula účinkem a v Heleně zůstala sotva třetina z dvaceti osmi tisíc vojáků, což bylo podle vojenského guvernéra „příliš na to, aby se sem vešli, a příliš málo na to, aby kamkoli vyrazili.“²⁰⁷

Rozšíření území ovládaného federální armádou bylo přitom nezbytné, neboť Helena se dala sice snadno vojensky udržet, ale v žádném případě nebyla nejvhodnějším místem k započetí procesu rekonstrukce. Jednalo se totiž o centrum plantážnické oblasti „delty“ a právě z tohoto města se vydaly v únoru 1861 dobrovolnické oddíly do Little Rocku obsadit tamní federální arzenál. Pouze malá skupina místních obyvatel si přála návrat do Unie, protože pro ně symbolizoval mír. Na vině byl podle Phelpe podloudný obchod s bavlnou, o kterém dostal zprávy ještě před svým příjezdem a na jehož nebezpečí okamžitě upozorňoval vrchního velitele pozemních sil. Bavlna zrekvírovaná bez ohledu na to, zda její majitelé byli stoupcem Konfederace nebo loajální k Unii, sloužila k osobnímu obohacení spekulantů a nejspíš i federálních důstojníků, neboť někteří dokonce podnikali vojenské akce, jejichž jediným účelem bylo právě získání bavlny. Dokonce se údajně objevil případ, kdy jistý plukovník získával bavlnu výměnou za navrácení uprchlých otroků jejich majitelům, jeden žok za dva černochoy. Phelps se domníval, že bude jednak nesnadné přimět lidi k obnově loajality k vládě, jejíž představitelé je takto otevřeně okrádají, jednak obnovit civilní vládu za podmínek, kdy okupační správa vyhovuje mnohým místním unionistům profitujícím z černého trhu s bavlnou díky povolením od armády. Demoralizace vojska, kterou Phelps považoval za další důsledek podloudnictví, se projevila v izolovaných případech rabování. Z tohoto stavu vinil vojenský guvernér opět generála Curtise a prohlásil, patrně neprávem, že je na obchodu s bavlnou osobně zainteresován. Ve skutečnosti se tento problém nepodařilo odstranit ani generálu Steelovi poté, co byl na počátku listopadu vrchním velitelem pozemních sil vrácen do čela vojsk v Heleně.²⁰⁸

²⁰⁷ S. R. Curtis A. Lincolnovi, 4. října 1862, Lincoln Papers; T. H. Holmes T. C. Hindmanovi, 23. října 1862, *Official Records*, série 1, sv. 13, str. 891; J. S. Phelps S. R. Curtisovi, 1. října 1862, tamtéž, str. 698; J. S. Phelps H. W. Halleckovi, 1. října 1862, tamtéž, str. 685; Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 113. Vrchní velitel pozemních sil, generál Halleck, se sice z Phelpsovými obavami ztotožnil, ale ponechal Curtisovi volnost v rozhodování. (H. W. Halleck S. R. Curtisovi, 2. října 1862, *Official Records*, série 1, sv. 13, str. 702).

²⁰⁸ Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 34-35, 40, 41-42, 59-6, 67-9, 72; J. S. Phelps H. W. Halleckovi, 17. srpna 1862, *Official Records*, série 1, sv. 13, str. 577; J. S. Phelps E. M. Stantonovi, 20. října 1862, tamtéž, str. 751; S. R. Curtis A. Lincolnovi, 9. listopadu 1862, Lincoln Papers. Je třeba mít na paměti, že vydávání povolení k obchodování na okupovaných územích mělo být jedním ze zdrojů příjmů armády. (Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 118.)

Podle mínění jednoho z arkansaských dobrovolníků, vojenský guvernér „zcela zklamal“ v zajišťování zbraní a koní pro jejich jednotky. Jedna z nich, 1. prapor arkansaské pěchoty, sestavený v květnu v Batesville, přišla do Heleny spolu s Curtisem, svůj půlrok si zde odsloužila beze zbraní i uniformem a více jak polovina jejích vojáků podlehla nemocím. Nepříliš odlišný osud potkal 2. arkansaskou kavalerii, již Phelps sestavil z unionistů, kteří přišli především z jižního Arkansasu a zbytků nešťastného 1. praporu pěchoty. Dokud byl pluk v Heleně, nikdy mu nepřidělili koně a jeho příslušníci dostali za úkol stavět pevnost Fort Curtis, obranný systém města, jemuž padl za oběť ne jeden místní dům coby zdroj materiálu. Vojenského guvernéra však zřejmě nelze činit zodpovědným za nedostatek výzbroje a výstroje arkansaských jednotek. Ze zoufalých žádostí typu, „pro smilování, pošlete stany,“ je znát, že snahu rozhodně měl, ale sotva mohl mnoho pořídit, když ve Washingtonu zapomínali i na jeho plat. Zasadil se také třeba, aby pět tisíc pušek, které převážel jeden ukořistěný konfедераční parník, bylo použito pro arkansaské dobrovolníky, loď vydražena a stržená částka předána obyvatelstvu. Zároveň však učinil i nerozumný krok, když v polovině října zastavil na půl roku veškeré náборы arkansaských dobrovolníků do federální armády v odpověď na případ rabování, který údajně spáchali příslušníci takové jednotky. Potřeba nových vojáků tváří v tvář oslabení posádky v Heleně jej záhy donutila nařízení zrušit.²⁰⁹

Dne 18. listopadu 1862 Lincoln do Arkansasu vyslal jistého Williama M. McPhersona, který zřejmě v tomto státě před válkou žil. Měl se pokusit uspořádat do konce roku volby do Sněmovny reprezentantů, případně státního zákonodárského sboru, vládních představitelů a federálních senátorů, aby příslušné území, v tomto případě středovýchod Arkansasu, mohlo být vyňato z působnosti Prohlášení o osvobození otroků. Generál Steele i vojenský guvernér Phelps měli být McPhersonovi plně nápomocni, ale jinak vše záleželo na lidech, kteří se „chtějí vyhnout neuspokojivým vyhlídkám a dosáhnout opět míru na základě podmínek daných Ústavou Spojených států.“ Lincoln si zvláště přál, aby byla zajištěna účast co možná největšího množství voličů. McPherson se nejprve setkal s arkansaskými uprchlíky v St. Louis v Missouri a viděl celou záležitost velmi optimisticky, pokud

²⁰⁹ Current: *Lincoln's Loyalists*, str. 77; Bellas: „Forgotten Loyalists,“ str. 30-32, 80; Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 42, 48, 110, 115, 116.

ovšem bude federální armáda schopna oblast obsadit a zajistit tak voličům bezpečí. Generál Curtis byl pro, ale připomněl, že je podřízen rozkazům vyššího velení. Když se ale McPherson v prosinci přesvědčil o skutečném stavu věcí přímo v Heleně, v rozhovorech s občany města a přilehlých sedmi okresů i s generálem Steelem, musel se svého optimismu zcela vzdát. Uznal, že „volby nyní nelze uskutečnit, protože neovládáme jediný okres na východě státu,“ ale pouze Helenu, k níž každý den pronikají partyzánské oddíly až do blízkosti tří, čtyř mil a jakýmkoli volbám za liniemi by tedy zabránily. Jediným řešením, jak využít skutečnosti, že „většina lidí na sever od řeky Arkansas je skutečně loajální,“ je vytlačit konfедераční síly až za ni.²¹⁰

William McPherson se v Heleně již nemohl setkat s vojenským guvernérem Phelpsem, neboť ten na začátku listopadu už podruhé vážně onemocněl, snad malárií, které ve městě, sužovaném komáry od červnových povodní, podlehly stovky vojáků. Musel se odebrat na léčení do St. Louis, odkud se již do Heleny nevrátí,²¹¹ přenechávaje úřadování Amosovi F. Enovi, svému tajemníkovi, jehož jmenoval pobočným s plukovníckou hodností. Eno neustával v tlaku na posílení počtu vojáků v Heleně a postup na Little Rock, a zdálo se, že v lednu 1863 se konečně dočkal. Na začátku měsíce Seveřané otevřeli cestu vzhůru po řece Arkansas, když dobyli pevnost Fort Hindman nad jejím ústím do Mississippi. Oficiální název operace byl „výprava na Vicksburg a Little Rock“ a právě na druhý cíl si ji zúžil jak její velitel, generálmajor John Alexander McClernand, tak Amos Eno. Ten se pak osobně účastnil expedice generála Willise Arnolda Gormana, jež bez odporu obsadila města Devall's Bluff a Des Arc na řece White. Z prvního z nich vedla železniční trať do Little Rocku a Eno nyní neviděl

²¹⁰ A. Lincoln F. Steelovi, J. S. Phelpsovi a dalším, 18. listopadu 1862, *Collected Works*, sv. 5, str. 500; Harris: *With Charity for All*, str. 84-85; W. M. McPherson A. Lincolnovi, 28. listopadu a 25. prosince 1862, Lincoln Papers.

²¹¹ Možná právě s ohledem na Phelpsovu dlouhodobou nepřítomnost obdržel Lincoln v únoru roku 1863 řadu návrhů na jeho nahrazení politickým generálem W. K. Strongem či dokonce žádostí o totéž ve prospěch Isaaca Murphyo, dříve zmíněného unionisty, který jako jediný měl „dostatek zásad a odvahy,“ aby hlasoval proti secesi Arkansasu na sněmu v květnu 1861 a na jehož podporu nyní údajně uprchlíci v Missouri sepisovali petici. Murphy nakonec Lincolnovi sám napsal a vyjádřil ochotu funkci vzít, bude-li mu nabídnuta, především však prezidenta přesvědčoval, že vojenský guvernér musí být z Arkansasu a ne zvenčí, protože ten nebude s to „rozpoznat loajální [lidí] od neloajálních,“ a právě ti se „na něj nalepí.“ Je otázkou, zda tato slova pokládat pouze za varování před Strongem, který pocházel z New Yorku, nebo i za kritiku Phelpse. Murphy sice zhruba před půl rokem nakrátko navštívil Helenu, ale dalším jeho argumentem proti jmenování cizince byla obava, že nepochopí místní předsudky spojené s otrokářstvím, což rozhodně nebyl Phelpsův případ. (K návrhům Stronga např. S. T. Glover A. Lincolnovi, 26. února 1863, L. G. Bennett O. Lovejoyovi, 17. února 1863, A. W. Bishop to A. Lincolnovi, 28. února 1863, I. Murphy to A. Lincolnovi, 17. února 1863, Lincoln Papers; Sifakis: *Who Was Who*, str. 631; Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 170.)

žádnou překážku dobytí hlavního města a okupace celého státu na sever od řeky Arkansas. Za necelé dva týdny však byl zpátky v Heleně a stěžoval si ministru války, že generál Curtis zakázal Gormanovi další postup. Skutečnost však byla jiná; byl to generál Grant, který v obavě, že odčerpají příliš vojáků a lodí, zarazil jak McClernanadovy, tak Gormanovy operace. Jeho tažení proti Vicksburgu dostalo přednost a vyžádalo si také další oslabení posádky v Heleně, přestože proti tomu Eno protestoval. Její síla byla nicméně dostatečná na to, aby 4. července odrazila jižanský útok na město.²¹²

Nejspíš proto, že Phelpsovo povýšení do hodnosti brigádního generála (byla mu propůjčena 19. listopadu 1862 se zpětnou platností) vypršelo 4. března 1863, neboť je Senát nepotvrdil, bylo z prezidentova rozkazu 9. července jmenování Phelpse i Eno odvoláno a funkce vojenského guvernéra zrušena. S ohledem na „neustálé konflikty mezi vojenskými guvernéry a veliteli, které byly škodlivé zájmům jim svěřeným,“ rozhodl se Lincoln tento úřad již neobsadit. Nikterak to však neznamenovalo, že by chtěl rekonstrukci Arkansasu vzdát. Zprávy, které dostal koncem července od jistého člověka z Memphisu v Tennessee a snad také od ministra války, jehož tajemník na místě o měsíc dříve zjistil totéž, jej naopak přiměly k dalšímu pokusu. Dozvěděl se totiž, že senátor zvolený před válkou za Arkansas se hodlá dostavit na příští zasedání Kongresu a žádat uznání svého mandátu. Odpůrce secese, demokrat William King Sebastian byl totiž přede dvěma lety ze Senátu vyloučen, když se do týdne po zahájení zasedání nedostavil. Jeho návrat navrhl již více jak před půlrokem prezidentův emisar William McPherson jako určitou náplast na neuskutečněné volby do Sněmovny reprezentantů. Lincoln nyní požádal generála Stephena A. Hurlbuta, aby senátora kontaktoval a dal mu vědět, že prezident považuje Sebastianův úmysl za záležitost „největšího národního významu,“ která přitom na něj osobně klade jen malé nároky, a jedinci se tak sotva naskytne příležitost „udělat větší službu světu.“ Ačkoli přiznal, že nikoli prezident, ale Senát bude v tomto případě rozhodovat, slíbil Lincoln, že bude jeho věci přinejmenším věnovat zvláštní pozornost, pokud ovšem přijde s příslibem postupného osvo-

²¹² Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 35, 73, 116, 117-120, 126; Bellas: „Forgotten Loyalists,“ str. 31, 57; Armádní rozkaz č. 1, 10. listopadu 1862, Lincoln Papers; Robert S. Huffstot: „Post of Arkansas,“ *Civil War Times Illustrated*, roč. 7, č. 9, str. 18; C. B. Fisk J. A. McClernanadovi, 13. ledna 1863, A. F. Eno E. M. Stantonovi, 23. ledna 1863, Hlášení U. S. Granta H. W. Halleckovi, 20. ledna 1863, *Official Records*, série 1, sv. 17, část 2, str. 558, sv. 22, část 2, str. 69-70, sv. 24, část 1, str. 9. Curtis Enovu stížnost přešel tím, že odmítl respektovat jeho existenci jakožto „prozatímního vojenského guvernéra.“ (S. R. Curtis E. M. Stantonovi, 2. února 1863, *Official Records*, série 1, sv. 22, část 2, str. 75.)

bození otroků v Arkansasu.²¹³ Sebastian, který nyní žil pod ochranou federální armády v Memphisu, ale neměl „dost odvahy, aby přijal požadavky doby,“ jak Lincolnovi sdělil generál Hurlbut počátkem září.²¹⁴

3.4. Obnova civilní vlády

To už však dvanáct tisíc mužů generála Steela, který získal posily i pověření k této operaci přímo od Granta z vděčnosti za podíl na vítězství u Vicksburgu, postupovalo na Little Rock, setkávaje se jen s malým odporem. Guvernér Flanagin přesunul vládu sto dvacet mil na jihozápad do Washingtonu u texaských hranic a konfedační síly vyklidily Little Rock, který tak padl 10. září bez boje do rukou Severanů. Do města začali brzy proudit zástupci protipartyzánských domobran, aby požádali o jejich uznání a zbraně, unionisté, kteří chtěli sestavovat jednotky pro federální armádu, i konfedační dezertéři, přicházející se vzdát. Steele zajistil potřebným jídlo a další zásoby, takže vytvořil své okupační správě natolik dobrý obraz, že po něm občané Little Rocku dokonce pojmenovali ulici a několik budov. Ve Steelově smířlivé politice spatřovali také dřívější stoupenci secese příslib míru a pořádku. I jeden jižanský důstojník musel v dopise konfedačnímu prezidentovi přiznat, že si Steele „svoji shovívavostí, spravedlivostí a zdvořilostí naklonil veřejné mínění.“²¹⁵

Už devět dní před pádem Little Rocku dobyla severanská armáda generálmajora Jamese Gillpatricka Blunta baštu arkansaských unionistů Fort Smith a 15. září bylo znovu obsazeno i Fayetteville. Právě ve Fort Smith se 30. října sešli místní unionisté na shromáždění, které doporučilo svolání ústavodárného sněmu do Little Rocku za účelem obnovení loajální civilní vlády. Voleb kandidátů veřejným hlasováním, stanoveným na 23. listopadu, se měli účastnit pouze „bezpodmíneční unionisté,“ tedy ti, kteří odmítali jakoukoli možnost ukončení války smírem s Konfederací. Otrokářství

213 Prezident dokonce dosti jasně naznačil, že by celý proces měl začít okamžitě a ne s odkladem, jaký zavedlo Missouri (sedm let).

214 Sifakis: *Who Was Who*, str. 503, 578; Armádní rozkaz č. 211, 9. července 1863, C. A. Dana E. M. Stantonovi, 14. června 1863, *Official Records*, série 3, sv. 3, str. 474, série 1, sv. 24, část 1, str. 98; A. Lincoln S. A. Hurlbutovi, 31. července 1863, Komuniké ze setkání s arkansaskou delegací, 22. ledna 1864, *Collected Works*, sv. 6, str. 358-9, sv. 7, str. 144; W. M. McPherson A. Lincolnovi, 28. listopadu 1862, *Lincoln Papers*. Až roku 1877, dvanáct let po Sebastianově smrti, Senát revokuje jeho vyloučení a přiřkne pozůstalým ušlý plat.

215 Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 137, 139, 141-142; Bellas: „Forgotten Loyalists,“ str. 55-56; *National Democrat*, 26. prosince 1863, str. 1, internet.

v Arkansasu mělo být zakázáno. Shromáždění zároveň navrhlo Jamese M. Johnsona, plukovníka 1. arkansaského pěšího pluku, dříve zmiňované jednotky vytvořené v březnu 1863 ve Fayetteville, jako kandidáta do kongresových voleb za obvod zahrnující západ státu. Přítomní unionisté z okresu Sebastian si ještě vybrali své dva kandidáty do voleb delegátů ústavodárného sněmu. Poté, co sousední okres Crawford navrhl čtyři s odůvodněním, že při možné neúčasti jižních okresů ovládaných konfедераční armádou by bylo delegátů málo, i sebastianští doplnili svoji kandidátku o dvě další jména. Ve stanovený den skutečně v okresech Sebastian a Crawford proběhly volby delegátů a poslance do Kongresu a účast byla velice vysoká: v okrese Crawford osm set voličů z celkového počtu čtrnácti set, kteří se účastnili prezidentských voleb roku 1860. Inspirováni usnesením shromáždění unionistů z okresů Yell, Polk, Johnson, Conway, Perry a Scott, které se konalo 3. prosince v Dardanelle, svolali unionisté ze západu Arkansasu nové shromáždění do Fort Smith, které se 17. prosince se obrátilo na prezidenta Lincolna s prosbou, aby jmenoval vojenským guvernérem Arkansasu Isaaca Murphyho. Zároveň stanovili na 4. ledna 1864 zahájení ústavodárného sněmu.²¹⁶

V Little Rocku se v říjnu ustavil Ústřední unionistický klub, na jehož půdě spolu soupeřily dvě frakce. Proti rychlému svolání ústavodárného sněmu se stavěla skupina, jejímž mluvčím byl vydavatel listu *National Democrat* dr. Cincinnatus V. Meador, dříve šéfredaktor novin založených na podzim 1861 na obranu guvernéra Rectora proti dynastii Johnsonů a stoupcům vojenské vlády v Arkansasu. Meadorovu skupinu podporovali podnikatelé z Little Rocku i okolní plantážníci, kteří měli zájem na tom, aby rekonstrukce znamenala co možná nejmenší změnu poměrů. Spor měl stranicové pozadí: proti whigům ze severozápadu stáli demokraté, náhle připravení o politické souvěrce z jižního Arkansasu, dosud ovládaného konfедераční armádou. Protože se tím ocitli v menšině, nezbylo jim, než se pokusit proces obnovy civilní vlády zdržovat. Spojence získali v samotném generálu Steelovi, který pochyboval o možnosti uspořádat volby, dokud se nepodaří zajistit bezpečí venkovského obyvatelstva. Ačkoli stejného názoru byl i Steelův nadřízený, velitel missourské vojenské oblasti generál John M. Schofield, unionistické hnutí v severozápadním Arkansasu bylo zřejmě posíleno

²¹⁶ Bellas: „Forgotten Loyalists,“ str. 59-60; *New Era*, 10. a 14. listopadu, 19. prosince 1863, www.couchgenweb.com/civilwar/NewEra_part2.html, [NewEra_Nov14.html](http://www.couchgenweb.com/civilwar/NewEra_Nov14.html), [NewEra_Dec19.html](http://www.couchgenweb.com/civilwar/NewEra_Dec19.html).

podporou svého programu od generála Blunta, velitele federálních sil ve Fort Smith, který spadl do jiné vojenské oblasti.²¹⁷ Předním stoupencem plánu severozápadních unionistů se v Little Rocku stal řečnický nadaný William Meade Fishback, nejspíš proto, že pocházel z Fort Smith. Narodil se ve Virginii a do Arkansasu přišel z Illinois, kde v 50. letech působil jako právník a znal se s Lincolnem. V roce 1861 hlasoval na sněmu pro secesi Arkansasu, přestože byl zvolen jako unionistický delegát, ale brzy po vypuknutí války uprchl do Missouri. Důležité pro Fishbackovu skupinu bylo, že získala také svého spojence mezi veliteli federální armády, a sice Steelova zástupce generála Johna Wynna Davidsona.²¹⁸

V prosinci se shromáždění unionistů konala hojně na různých místech Arkansasu, někdy byla organizována severanskou armádou a do čela se na nich dostávali stoupci Fishbackovy politiky, některých se dokonce Fishback sám účastnil. Už na listopadovém shromáždění v Little Rocku se jeho skupině podařilo schválit vyslání pětičlenné delegace do Washingtonu. V jejím čele byl Edward W. Gantt, bývalý konfedační generál, který po návratu ze severanského zajetí tak dlouho čekal na opětovné zařazení do služby, až zanevřel na Konfederaci a přihlásil se v červnu 1863 federálním vojenským úřadům jako stoupenec Unie. Následně se setkal s Lincolnem a v říjnu rozpoutal v *New York Herald* kampaň, v níž ostře odsoudil Konfederaci, secesi i otrokářství, označil jižanského prezidenta za despota a oslavoval unionistické hnutí v Arkansasu. Svou rétoriku navíc doplnil udělením svobody vlastním otrokům.²¹⁹ Lincoln si tento generál získal a stal se tak jedním z prvních konfedačních vyšších důstojníků, kterým prezident udělil milost. Gantt se pak také na Severu zapojil do Lincolnovy volební kampaně v roce 1864. Na unionistickém shromáždění v Little Rocku v předvečer Nového

217 Na Blunta zřejmě zapůsobilo odhodlání místního unionistického hnutí zrušit otrokářství, neboť sám byl abolicionistou, ba dokonce radikálním, který před válkou dokonce zajišťoval finanční podporu teroristických aktivit Johna Browna. (Sifakis: *Who Was Who*, str. 60.)

218 Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 15-17; *National Democrat*, 26. prosince 1863, str. 1, internet; Korespondence s prof. Carlem Moneyhonem; Harris: *With Charity for All*, str. 197; *Biographies of Arkansas's Governors*, http://www.oldstatehouse.com/exhibits/virtual/governors/the_redeemers/fishback.asp; Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 152-153; Margaret Ross: *Arkansas Gazette: The Early Years 1819-1866*, Little Rock 1969 (dále jen Ross: *Arkansas Gazette*), str. 362, 364, 386-7.

219 Ganttův „odstrašující příklad“ bezzásadovosti a „hnusáctví,“ jak byl počastován předním listem konfederáty okupovaného Arkansasu, měl předobraz v generálu Jamesi Yellovi, jednom z předních vůdců secese tohoto státu, jenž poté, co byl již v červenci 1861 zbaven velení, odsoudil konfedační vládu jako „podvod a krach“ a vložil své bohaté právnícké zkušenosti do obhajoby zatčených arkansaských unionistů. (Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 49; *Arkansas's Confederate Generals*, internet.)

roku, jehož se účastnily přes tři tisíce osob, Fishback opanoval situaci. Prosadil svá usnesení proti Meadorovu chabému pokusu odsunout otázku obnovy vlády a zvolení zástupců do Kongresu a věnovat se prvořadému úkolu „záchrany Unie.“ Koncem ledna 1864 pak smazal poslední výhodu svých oponentů, když začal vydávat svůj vlastní list *Unconditional Union*.²²⁰

Výběr delegátů do ústavodárného sněmu se lišil okres od okresu. Skutečně voleni v lidovém hlasování byli snad v patnácti okresech, můžeme-li věřit Fishbackovým novinám, podle nichž bylo odevzdáno celkem šest tisíc hlasů. Jinde delegáty vybrala shromáždění unionistů nebo stranické schůze a někteří byli samozvaní, zejména z oblastí kontrolovaných konfедераční armádou. Sněm v jejich případě rezignoval na požadavek předložení osvědčení o zvolení. Stávalo se také, že vojenská jednotka či skupina uprchlíků z určitého okresu, která se právě nacházela v Little Rocku, vybrala ze svého středu zástupce svého okresu. Nezdá se však, že by se do procesu zapojila i federální armáda. Pouze v Heleně předsedal nominačnímu shromáždění den po Novém roce 1864 severanský velitel, brigádní generál N. B. Buford, když místní neučinili ani tentokrát žádné kroky k účasti v unionistickém hnutí. Přesvědčit k uspořádání voleb se dali, až když bylo jasné, že ústavodárný sněm zasedá a jejich zájmy nemá kdo hájit.²²¹

Z pětadesáti okresů Arkansasu bylo na sněmu zastoupeno asi dvacet osm,²²² nikoli však reprezentativně – drtivá většina měla pouze jednoho delegáta, ale šest okresů, včetně těch, které byly mimo severanské linie, mělo tři až čtyři a tyto rozdíly neměly oporu v počtu obyvatelstva. Silně

220 Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 151, 152 pozn. 354, 154, 158-9; *National Democrat*, 26. prosince 1863, internet; Ross: *Arkansas Gazette*, str. 386, 387; *Arkansas's Confederate Generals*, <http://users.aristotle.net/~tomezell/arcsagen.htm>; C. A. Dana E. M. Stantonovi, 12. června 1863, *Official Records*, série 1, sv. 24, část 1, str. 97; Harris: *With Charity for All*, str. 127, 132, 230. Listu *Unconditional Union* se také záhy podařilo připravit konkurenční *National Democrat* o technické zázemí, protože vykoupilo podíl Meadorova pronajímatele a pronajalo si druhou polovinu jako konfiskát od federálního ministerstva financí. Meador sice našel útočiště v bývalé redakci *Unconditional Union*, jeho tiskárna však byla na mnohem nižší úrovni. *National Democrat* pak měl o důvod víc nazývat konkurenční list „Ill-Conditioned Union.“ (Ross: *Arkansas Gazette*, str. 390; *National Democrat*, 13. srpna 1864, internet.)

221 Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 19-20, 24, 25; Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 160-162.

222 Jednotlivé zdroje, které jsem používal, se v tomto čísle rozcházejí, Berry i Bellas shodně udávají dvacet osm, Rossova „asi dvacet čtyři“ a Staples dvacet tři, avšak jeho následující nástin reprezentace implikuje též číslo dvacet osm. Oficiální seznam v *Journal of the Convention of Delegates of the People of Arkansas; Assembled at the Capitol, Jan. 4, 1864* (Little Rock 1870) hovoří pouze o dvaceti okresech. Viz mapa str. 151. (Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 163; Bellas: „Forgotten Loyalists,“ str. 58; Ross: *Arkansas Gazette*, str. 387; Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 24, 28-29; Korespondence s prof. Carlem H. Moneyhonem.)

byl reprezentován západ státu, mnoho okresů v „deltě“ naopak zástupce nevyslalo, zato tak učinilo šest okresů pod úplnou kontrolou konfедераční armády. Účastníci sněmu si byli jasně vědomi jeho demokratického deficitu a přijali prohlášení: „Ač si nemůžeme nárokovat plnou pravomoc k přijetí ústavy, přesto jako zástupci zvolení na značné části území [státu] a ve víře, že chápeme nálady skoro všech občanů, kteří si přejí okamžité výhody, jaké poskytuje vláda pod pravomocí Spojených států, rozhodli jsme se předložit ústavu a plán obnovy vlády, který, když jej lid přijme, se stane jeho činem, takže výsledek bude stejný, jako by byl každý okres [na sněmu] zastoupen.“ Neúčast mnoha okresů byla prohlášena za důsledek nedostatečné možnosti komunikace, rozvratu společnosti a odporu těch, co složili přísahu jen na oko. Ve skutečnosti byly však na vině lhostejnost, případně nedůvěra části unionistů a samozřejmě odpor těch, kteří se identifikovali s Konfederací.²²³

Čtyřicet pět delegátů politicky příslušelo bezmála rovným dílem k Demokratům, kterých bylo dvaadvacet, a Whigům s devatenácti delegáty, tři se hlásili ještě k Americké straně (Know-Nothing). Toto rozdělení je třeba korigovat příklonem některých k Republikánské straně, který se udál už v době secese. Mezi delegáty převažovali, tak jako v celém obyvatelstvu státu, farmáři. Z dvaceti pěti jich třináct vlastnilo otroky, avšak pouze malé množství, nejvíce patnáct. Ostatní byli obchodníci, lékaři, kazateli, právníky a řemeslníky.²²⁴

Sněm zahájil zasedání oficiálně 4. ledna, ale skutečné jednání začalo teprve za sedm dní, když byly zajištěny prostory v senátní jednací síni, především však proto, že delegáti přijížděli do Little Rocku postupně, podle toho, kdy proběhl jejich výběr a jak dovolilo svízelné cestování. Už 9. ledna však přítomní odsouhlasili, že budou potupovat podle Lincolnova plánu vtěleného do Prohlášení o amnestii a rekonstrukci z 8. prosince 1863. Jeho implikace si správně vyložili a výnosem zakázali v Arkansasu otrokářství, zároveň však zvlášť důrazně zapověděli pobyt ve státě cizím svobodným černochům a mulatům. Později sněm také zneplatnil veškerá diskriminační opatření v přístupu ke

²²³ Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 163; Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 24, 25-26, 27, 28-29.

²²⁴ Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 24, 28; Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 165.

vzdělání. Za hrdelní zločin byla prohlášena účast na partyzánských akcích, neprošel však návrh zakázat pod trestem smrti rekrutování do konfедераční armády.²²⁵

Ke svému hlavnímu úkolu se sněm dostal 14. ledna, když patnáctičlenný výbor předložil po tří denní práci návrh změn ústavy z roku 1836. Ty představovaly zrušení otrokářství, zákaz smluvního závazku pracovat pro někoho po dobu delší jednoho roku kromě učňovského poměru do doby dospělosti a zrušení omezení platnosti prohlášení o právech na *bílé* obyvatelstvo. Otázka, jaká práva osvobození otroci mají, zjevně nebyla prioritní a výklad toho, co bylo odhlasováno, se bude později lišit. Obecně se však bude mít za to, že černoši mají veškerá práva, vyjma volebního a nošení zbraně. Při zachování kontinuity v občanskoprávních vztazích byly prohlášeny za neplatné kroky secesionistického sněmu z března 1861 a kroky jím oprávněné, zejména pak dluhy konfедераční vlády Arkansasu. Kromě toho se měla řada funkcí doposud volená zákonodárným sborem napříště volit přímo. Týkalo se to zejména úřadů na místní úrovni, například okresních soudců, ale i státního sekretáře, ministra financí, kontrolora účtů a soudců Nejvyššího soudu. V průběhu pětidenního projednávání došlo jen k malým změnám oproti návrhu a ústava byla 19. ledna jednomyslně schválena.²²⁶

Zmíněné rozšíření spektra funkcí obsazovaných přímou volbou, které bylo namířeno k odstranění politického vlivu plantážníků či bohaté třídy vůbec, prosadil delegát okresu Madison Isaac Murphy. Právě jeho zvolil sněm 20. ledna prozatímním guvernérem, především kvůli pevnému postoji proti odtržení Arkansasu, jenž zastával na sněmu v květnu 1861. Murphy se narodil v roce 1799 v bohaté pennsylvánské rodině a již v raném mládí se rozhodl zasvětit svůj život pedagogice. Učil, ale měl též advokátní praxi, nejprve v Tennessee, později v severozápadním Arkansasu ve Fayetteville a Huntsville; ve čtyřicátých letech pak učinil zajímavý pokus, když založil lyceum pro společnou výuku bílých a Indiánů. Ve druhé polovině čtyřicátých let se jako oponent vládnoucí dynastie Johnsonů dostal do arkansaského zákonodárného sboru, jeho politickou kariéru však přerušila zlatá horečka v Kalifornii, odkud se po pěti letech vrátil skoro ožebračen. Roku 1856 vstoupil opět do zákonodárné

²²⁵ Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 163-165, 166, 171; Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 30-31.

²²⁶ Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 171-17, 190; Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 32-33, 77, 82-83; Ross: *Arkansas Gazette*, str. 388; Harris: *With Charity for All*, str. 199.

ho sboru státu, tentokrát jako senátor a zasazoval se zde především za zvýšení kvality vzdělání a investic do školství v Arkansasu. Okázalé odmítnutí secese mu vyneslo obdiv nejen mezi arkansaskými unionisty, ale i některými odpůrci, více však bylo těch, kteří mu vyhrožovali smrtí. Na jaře 1862 byl nucen uprchnout do Missouri a uchýlit se pod ochranu federální armády,²²⁷ kde pak působil ve štábech generálů Curtise, Herrona a nakonec Steela. S jehož armádou se pak vrátil do Arkansasu v rámci tažení na Little Rock. Murphy měl širokou podporu na shromážděních unionistů na sklonku minulého roku, kdy jej nepodporovala snad jen Meadorova skupina. Jeho vědomí, že v rekonstrukci bude třeba brát v úvahu nejen neotrokářské obyvatelstvo severozápadu Arkansasu, naznačovalo státnické kvality, pro které mohl být všeobecně přijatelným kandidátem.²²⁸

Ústavodárný sněm se rozešel 23. ledna poté, co delegáti slavnostně podepsali návrh ústavy a stanovili na dny 14. – 16. března její ratifikaci v lidovém hlasování a volby guvernéra, zákonodárného sboru, poslanců do Kongresu a dalších státních i okresních představitelů. Události se vyvíjely rychleji, než očekával prezident, ale i delegace, vyslaná do Washingtonu v listopadu 1863. Ta se s Lincolnem poprvé setkala tentýž den, kdy sněm v Little Rocku schvaloval novou ústavu, a prezident s jejími členy konzultoval žádosti na vypsání voleb guvernéra, které z Arkansasu dostával. Dne 20. ledna pak předal vůdci delegace Edwardu Ganttovi dopis pro Steela, aby na 28. března vyhlásil volby guvernéra na základě předválečné ústavy, ale s přesně definovanou doložkou, že veškerá její ustanovení povolující otrokářství jsou neplatná. Když k delegaci konečně dorazily zprávy, že zasedá sněm, znovu se setkala s Lincolnem, který však nevzal první dopis zpět, ale nově Steela instruoval, aby ve spolupráci s Ganttem učinil, co bude potřebné, k harmonizaci obou plánů a výsledek prosadil „s všemožnou rázností.“ S informacemi z Arkansasu, že byla schválena ústava rušící otrokářství, však Lincoln nakonec změnil názor a uznal, že nejlepší, co může Steele udělat, je zřejmě „pomoci jim s jejich vlastním plánem.“ Má to však posoudit sám na základě konzultace s místními. Prezident pak

227 Murphyho šest dcer, které zanechal v Huntsville, tolik štěstí nemělo. Poté, co byl jejich dům vypleněn jižanskými partyzány, byly evakuovány armádou Unie za otcem, ale patrně na následky nachlazení dvě a synek třetí z nich zemřeli.

228 Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 167-170; Ross: *Arkansas Gazette*, str. 388; *Biographies of Arkansas's Governors*, http://www.oldstatehouse.com/exhibits/virtual/governors/civil_war_and_reconstruction/murphy1.asp - murphy3.asp; Bellas: „Forgotten Loyalists,“ str. 57; I. Murphy A. Lincolnovi, 17. února 1863, Lincoln Papers. Meador měl na guvernéra svého kandidáta Anthonyho A. C. Rogerse.

zejména kladl Steelovi na srdce, aby zabránil rozdělení „přátel společné věci“ a byl „pevný a rázný vůči těm, kteří by vytvářeli zmatek a frakce.“²²⁹

Ke značným zmatkům, které tyto tři dopisy vyvolaly u Steela, Murphyho a dalších, přibyla ještě obava Steelova bratra, poslance Sněmovny reprezentantů, i samotného Murphyho, že Lincoln chce do Arkansasu vyslat generálmajora Daniela E. Sicklese, aby na místního velitele dozíral. Lincoln sice pouze uvažoval nad tím, že by Sickles tlumočil obšírně jeho stanoviska a nastalé problémy tak vysvětlil, ale nechal se přesvědčit, aby nic nepodnikal.²³⁰ Problémům nebyl konec, protože Lincoln dostával z Arkansasu telegramy, mezi nimi od skupiny sedmnácti občanů v čele s Meadorem, jež Steele doporučil jako „vážené [...] a zčásti přední muže tohoto státu,“ žádající odložení voleb na pozdější dobu. Napsal proto Williamu Fishbackovi, že „tento spor musí být zažehnán.“ Jeden člověk – generál Steele – „musí být pánem,“ jinak „nebude v ničem shoda.“ Steele svolal významné unionisty, kteří na Lincolnovi žádali pozdější datum voleb, a přiměl je k souhlasu s termínem stanoveným sněmem.²³¹

V „zažehávání sporů“ pokračoval Steele přímo ve svém velení, když na konci února odvolal generála Davidsona s odůvodněním, že se jedná o „jediného původce neshod v jeho velení“ a „chystá se intrikovat proti němu.“ Vzhledem k vývoji událostí to byla už spíše jen osobní msta. Zámkou se stal Davidsonův dopis adresovaný missourskému kongresmanovi S. H. Boydovi a otištěný 5. ledna v listu *Missouri Democrat*. Generál v něm kritizoval „usmiřovací politiku, [která v Arkansasu] skličuje skutečné unionisty a dráždí celou armádu,“ protože se jí za tři měsíce okupace hlavního města „nepodařilo obrátit na správnou cestu jediného rebela“. Zprávy severního tisku o secessionistech, přicházejících složit zbraně a vyjádřit loajalitu Unii, odsoudil Davidson jako naprosté lži

229 Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 171; Ross: *Arkansas Gazette*, str. 387; Harris: *With Charity for All*, str. 200; A. Lincoln F. Steelovi, 20., 27. a 30. ledna 1864, *Collected Works*, sv. 7, str. 141-142, 154-155, 161.

230 Lincoln Sicklese, dychtivého nových vojenských úkolů vzdor tomu, že ve válce přišel o nohu, přesto vyslal dolů po Mississippi, na Floridu a do jihokarolínského Charlestonu, aby cestou zjistil, co se zde dělá pro rekonstrukci. (A. Lincoln D. E. Sicklesovi, 15. února 1864, *Collected Works*, sv. 7, str. 185).

231 A. Lincoln D. E. Sicklesovi, 29. ledna 1864, I. Murphymu, 8. února 1864, J. B. Steelovi, 11. a 25. února 1864, W. M. Fishbackovi, 17. února 1864, *Collected Works*, sv. 7, str. 160, 173-174 pozn., 180, 204-205, 189; Občané Arkansasu A. Lincolnovi, 11. února 1864, F. Steele A. Lincolnovi, 21. února 1864, Lincoln Papers; Harris: *With Charity for All*, str. 201; I. Murphy A. Lincolnovi, 24. února 1864, *Official Records*, série 3, sv. 4, str. 127-28.

s tím, že do Little Rocku přicházejí pouze unionisté, aby se uchýlili do bezpečí před pronásledováním. Usmírovací politika prý naopak přispívá k neústupnosti rebelů, což je názor Gantta, Murphyho a dalších místních unionistů. Když si Steele článek přečetl, upozornil dopisem poslance Boyda, že některá tvrzení o „takzvané usmírovací politice jsou nepravdivá“ a označil Davidsona za „nevděčného darebáka.“ Guvernér Murphy se za odvolaného postavil a jeho prostřednictvím sdělil Lincolnovi, že má generál „bezmeznou důvěru bezpodmínečných unionistů v Arkansasu“ a „jakýkoli krok proti němu bude namířen proti unionistům“ a Lincolnově politice.²³² Davidson žádal, aby se mohl dostavit do Washingtonu a poskytnout šéfovi vojenské justice jistá fakta k přešetření svého odvolání. Prezident jeho žádost šalamounsky odbyl poukazem na její předání vrchnímu veliteli pozemních sil, který na Davidsonovy urgencye odpověděl, že mu o věci není nic známo.²³³

Dne 26. ledna napadl naopak Meador ve svém listu sněm i samotnou ústavu, kterou patrně odmítl na závěrečném zasedání podepsat. Prohlásil, že mnoho delegátů bylo samozvaných a šlo jim jen o funkce, protože za normálních okolností by mohli být nanejvýš smírčími soudci. Ústava podle něj obsahovala všechny nedostatky té staré a ještě nějaké navíc a klauzule rušící otrokářství tak byla jen „sladkým potažením, které má lidem umožnit spolknout [hořkou] pilulku.“ Navíc mu vadilo, že hlasování o ratifikaci nemá být tajné. Někteří delegáti totiž prý dali na srozuměnou, že se tím mají označit osoby k proskripci.²³⁴ Přesto Meador vyzýval, aby lidé hlasovali pro ústavu a zabránili tak ještě větším nedostatkům do budoucna. *Unconditional Union* naopak otiskl „seznam hanby,“ tedy těch delegátů, kteří ústavu nepodepsali.²³⁵

Nominace kandidátů do zákonodárského sboru probíhaly nestandardně. Zatímco někteří byli vybráni na veřejných shromážděních, jiní jednoduše svou kandidaturu vyhlásili. Kandidátku pro

232 Tento postoj příliš nekoresponduje s telegramem, který Murphy poslal Lincolnovi o dva dny dříve, patrně ještě v reakci na připravovanou misi generála Sicklese. Vyzdvihl Steelovu spolupráci „v naprostém souladu s bezpodmínečnými unionisty“ a upozorňoval, že by se v tuto kriticky důležitou chvíli nemělo dovolit narušování dění „osobními stížnostmi jakéhokoli důstojníka federální armády nebo jiných osob.“ (I. Murphy a T. Warner A. Lincolnovi, 24. února 1864, Lincoln Papers.)

233 F. Steele S. H. Boydovi, 18. ledna 1864, H. W. Halleckovi, 28. ledna 1864, J. W. Davidson A. Lincolnovi, 26. února 1864, H. W. Halleck J. W. Davidsonovi, 27. a 28. února 1864, *Official Records*, série 1, sv. 34, 2. část, str. 104-105, 175, 427-8; 433, 452; A. Lincoln J. W. Davidsonovi, 27. února 1864, *Collected Works*, sv. 7, str. 208.

234 V místech, kde existovaly unionistické občanské výbory, tomu skutečně tak bylo. (Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 40.)

235 Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 34-35.

volby guvernéra a dalších představitelů státu i do Sněmovny reprezentantů sestavil již 23. ledna Ústřední unionistický výbor, který se choval značně autoritativně a dva dny před začátkem voleb z ní vyškrtнул kandidáta ve druhém kongresovém obvodu Anthonyho Astleye Coopera Rogerse. Byl totiž označen za copperheada, tedy stoupence ukončení války smírem, a jeho nepřátelé ve výboru se jej jako člena Meadorovy skupiny rádi zbavili. Rogers se však nevzdal a stal se tak jediným protikandidátem v kongresových volbách. A nejen v nich: ani Murphy totiž neměl v guvernérských volbách oponenta. Proto se zdá Fishbackovo tvrzení, že skoro v každém okrese probíhal volební boj, značně nadsazené. *National Democrat* jej naopak obvinil z rozsáhlých volebních podvodů, když prohlásil, že se skutečně hlasovalo asi jen v polovině okresů a kdykoli bylo třeba, aby byl některý další zastoupen, „sehnal Fishback chlápka, který jej bude reprezentovat, nechal ho, aby sám pro sebe hlasoval, odchytil na ulici Little Rocku ještě jednoho, dva další, aby mu dali hlas, a nakonec stvrdil výsledek volby.“²³⁶

Ve skutečnosti byla volební účast poměrně vysoká, zejména v blízkosti vojenských posádek, a desetiprocentní klauzule Lincolnova Prohlášení o amnestii a rekonstrukci byla překročena více jak dvojnásobně. Číslo má ještě větší váhu, vezmeme-li v úvahu, že válka odčerpala asi polovinu voličů – dílem byli na frontě, dílem uprchli z Arkansasu – z více než padesáti čtyř tisíc, kteří odevzdali svůj hlas v prezidentských volbách roku 1860. Z předpokládaných šestnácti tisíc zbývajících voličů na územích okupovaných federální armádou hlasovalo v referendu o ústavě 12 403, z toho 12 177 pro. Na vysokou volební účast měla bezpochyby vliv okupační správa. Ve druhé polovině ledna přibyl do Little Rocku zmocněnec ministerstva financí s příznačným jménem Loyal Case a začal s výkonem zákona o konfiskaci majetku rebelů, armádou doposud jen laxně prováděným. Osoby, které nesložily přísahu věrnosti Unii, nemusely přijít o majetek, ale dostaly zákaz nakupovat jakékoli zboží. Přísaha podle prezidentského z 8. prosince 1863 přitom byla sněmem stanovena jako podmínka hlasovacího

²³⁶ Harris: *With Charity for All*, str. 202; Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 18, 39, 41-43. Zmíněný list dokladoval tyto praktiky případem zástupce okresu Desha, který byl zvolen dvěma hlasy, svým a jednoho dalšího voliče, aniž by se však v tomto okrese volilo. „Volba“ ve skutečnosti proběhla v Little Rocku.

práva. S příslušnými knihami pro registraci občanů, kteří složili přísahu, poslal Lincoln do Arkansasu generála Nathana Kimballa, jmenovaného Steelovým zástupcem namísto Davidsona.²³⁷

Steele vydal 29. února provolání, v němž ústavu nepřímo podpořil, když prohlásil, že „je na dobrovolném a objektivním zvážení [voličů], zda bude [jejich] základním zákonem [dokument, který] jakkoli může mít nedostatky, je ve své podstatě v souladu s názory té části lidu, která se staví proti bratrovražedné válce.“ S plnou důvěrou občany ujišťoval, že „klid a bezpečí budou brzy obnoveny na celém území státu,“ pokud nyní obnoví samosprávu, upozornil na limit 5 406 hlasů nutný pro platnost voleb a zavázal se poskytnout voličům vojenskou ochranu. Ta byla zcela na místě, protože velitel trans–mississippské oblasti Edmund Kirby Smith na žádost konfедераčního guvernéra Flanagina nařídil generálu Holmesovi, který velel v jihozápadním Arkansasu, aby konání voleb zabránil. Smith totiž dobře věděl, že mnozí sympatizanti Konfederace propadají malomyslnosti, připouštějí, že Arkansas v Richmondu už dávno odepsali, a mohou se tak nechat zlákat příslibem návratu zákona a pořádku, který dávala obnova loajální vlády. Kvůli zajištění bezpečného průběhu voleb Steele dokonce musel zpozdít připojení svých sil k tažení generála Bankse na Red River. Napsal mu, že „prezident má veliký zájem, aby byly [volby] úspěšné,“ což je vyloučené „bez pomoci jednotek při distribuci volebních výkazů, skládání přísah věrnosti a ochraně voličů.“ Když se to doslechl koordinátor tažení, generál Sherman, který byl přesvědčen, že „civilní volby nejsou nic ve srovnání s plody vojenského vítězství,“ vyjádřil Steelovi své znepokojení: „Jestli máme měnit vojenské plány kvůli civilním volbám, měli bychom jít raději domů.“²³⁸

237 Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 181-182; Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 43, 87; A. Lincoln F. Steelovi, 5. ledna 1864, *Collected Works*, sv. 7, str. 108. Pravdou ovšem je, že kroky zmocněnců ministerstva financí nebyly prvotně namířeny k posilování řad unionistů, ale k převzetí majetků, které náležely federaci na základě konfiskačního zákonodárství. To však hrozilo poškodit i unionisty, neboť zabaven či zatížen nájemným neměl být pouze majetek v držení neloajálních osob, ale také ten, který od července 1862 převedly nebo prodaly. Řada unionistů přitom právě dříve přišla k nemovitostem těchto lidí, když v obchodním styku odmítla přijímat vysoce inflační konfедераční oběživo. Unionisté však s ulehčením seznali, že zmocněnci ministerstva financí se nemají k tak důslednému výkonu konfiskačního zákona. (*New Era*, 20. února 1864, str. 2, http://www.uttyl.edu/vbetts/fort_smith_new_era_1863-1864.htm.)

238 Prohlášení F. Steela k lidu Arkansasu, 29. února 1864, E. Cunningham T. H. Holmesovi, 4. března 1864, F. Steele N. P. Banksovi, 28. února 1864, W. T. Sherman N. P. Banksovi, 4. března 1864, F. Steelovi, 6. března 1864, *Official Records*, série 1, sv. 34, 2. část, str. 448, 449, 484, 1020, 516; Bellas: „Forgotten Loyalists,“ str. 75.

Prezident Lincoln přivítal netrpělivě očekávané výsledky referenda s nadšením, zejména pak množství hlasů i skutečnost, že byly „skoro všechny pro správnou stranu,“ a slíbil udělat vše, co bude moci, aby novou vládu ochránil. Ještě o něco více lidí než pro ústavu hlasovalo pro Murphyho: s 12 418 hlasy proti pětadvaceti byl zvolen guvernérem 99,8 procenty. Do Kongresu byli zvoleni dr. T. M. Jacks a Anthony Astley Cooper Rogers, který porazil svého protikandidáta Williama Dunhama Snowa v obvodě zahrnujícím mimo jiné Little Rock. Potvrzen byl James M. Johnson, kterého již v listopadu 1863 zvolili v severozápadním Arkansasu. Do zákonodárního sboru byli zvoleni zástupci pětáctýřiceti okresů. Největšímu zájmu voličů se těšily volby okresních představitelů, i v tomto případě však pouze někde proběhly nominační sněmy a následně skutečné volby, jinde se funkce rozdělovaly na veřejných shromážděních.²³⁹

Murphyho inaugurační projev, přednesený 18. dubna, byl prosbou za návrat Arkansasu do Unie, Arkansasu očištěného utrpením od hříchů starého řádu, zbaveného otrokářství, které si odělo šat rebelie a nese tak cejch zločinu a neštěstí. Označil otrokářství za nepřátelské demokratickým institucím i zákonům božím a jeho zánik sice za ztrátu pro jednotlivce, ale zisk pro společnost. V duchu svého profesního zaměření viděl guvernér cestu ke štěstí a prosperitě Arkansasu ve vzdělání, které kdyby se bývalo bylo chudým bílým jižanům dostalo, k rebelii by nemohlo dojít. Právě ve vzdělanosti mas dával za vzor Sever a vysvětloval tak jeho válečné úspěchy. Nakonec varoval před podílem bývalých rebelů na moci v Arkansasu a kriticky se vyslovil k Lincolnově shovívavé politice, která od těchto lidí nevyžaduje kajícnost, ani dočasný distanc od politiky: „Sledují malé, sobecké cíle, spíše než blaho lidu, [...] když byla rebelie v plné síle, byli rebely a užívali ji ke svému prospěchu, ale když ztratila sílu, povzbuzeni prezidentovým příliš velkorysým vyhlášením amnestie, stali se náhle loajálními a využívají svoji loajalitu stejným způsobem.“ Jediným, komu mělo obyvatelstvo Arkansasu důvěřovat, byli „skutečně loajální a upřímní příznivci této vlády.“²⁴⁰

239 A. Lincoln I. Murphymu, 16. března 1864, *Collected Works*, sv. 7, str. 250, 27. dubna 1864, tamtéž, str. 318; Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 183; Harris: *With Charity for All*, str. 202, 314 pozn. 28; Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 38-39, 73-74; Ross: *Arkansas Gazette*, str. 390.

240 Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 46-47; Harris: *With Charity for All*, str. 204-205.

Když guvernér ve svém projevu upozornil, že „členové ústavodárného sněmu nedostali žádný plat a úředníci prozatímní vlády jsou na tom zrovna tak,“ narazil na palčivý problém prázdné státní pokladny. Murphy sám se musel spoléhat na finanční výpomoc od svého zetě, s nímž sdílel pokoj v penziónu, a přátel. Výdaje vlády odhadnuté na sto tisíc dolarů, nepočítaje v to náklady na humanitární pomoc a zřízení domobrany, měl pokrýt příjem z majetkové daně, kterou bylo třeba nastavit na výši jednoho procenta, protože se počítalo s reálnou možností dosáhnout pouze na jednu třetinu majetků. Vzhledem k finanční tísní neuspěla guvernérova snaha vyjmout aspoň na jeden rok z daňové povinnosti nejchudší skupinu obyvatel, ale celkový výnos za rok 1864 v úhrnu 258 dolarů v hotovosti a 2 566 dolarů v úpisech dával spíše za pravdu těm, kteří prosazovali, aby se onoho roku žádné daně nevybíraly. Část finančního zákonodárství byla do značné míry směřována k posilování loajality, neboť pozemková daň byla uvalena na občany, kteří nepodepsali přísahu věrnosti Unii, a věřitelé odmítající přijmout nově zavedené federální oběživo pozbyli nárok na splacení dluhů. Podezření z nekalých praktik vzbudily zákony z prosince 1864, prosazené i přes Murphyho veto. První schvaloval státní půjčku 450 tisíc dolarů na roky 1865 a 1866 formou dluhopisů, které se však zdály výhodné především pro předkladatele návrhu. Druhý zřídil dvoučlenný výbor zákonodárného sboru pověřený jmenováním výběrčích daní v těch případech, kdy si je lidé nezvolí, a nahrazováním nezpůsobilých. Za to jim mělo připadnout šest procent z celkové vybrané částky.²⁴¹

Rozkol mezi unionisty naplno propukl v souvislosti s volbou senátorů, kteří měli být vysláni do Kongresu. O dva mandáty se ucházelo celkem čtrnáct osob, osm z nich však bylo vyřazeno pro nesplnění základní podmínky nutné ke zvolení, složení přísahy věrnosti Unii. Ze zbývajících společná schůze obou komor zvolila 2. května 1864 Elishu Baxtera, který byl původně zvolen soudcem arkansaského nejvyššího soudu, a Williama M. Fishbacka, jehož stoupenci sázeli na to, že se znal s Lincolnem. Baxter byl přijatelný pro obě frakce unionistů, ale proti Fishbackovi se ostře postavila malá menšina podporovaná listem *National Democrat*, který označil jeho stoupence za holomky

²⁴¹ Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 189, 195; Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 66, 67, 68-70. Situace byla natolik zoufalá, že zákonodárny sbor zvažoval velmi netaktickou variantu získání příjmů z náhrad za majetek loajálních občanů zničený federální armádou, k jehož ocenění by měla být do Arkansasu vyslána kongresová komise. (Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 67.)

a prohlásil, že řada členů zákonodárského sboru se do něj dostala podvodem za účelem Fishbackova zvolení senátorem. Věc došla tak daleko, že předseda dolní komory Horace B. Allis odmítl podepsat osvědčení o Fishbackově zvolení s odůvodněním, že volba nebyla platná, protože on sám nebyl přítomen, a že slíbil voličům nedat hlas žádnému secesionistovi, čímž narážel na Fishbackovo hlasování na sněmu v květnu 1861. Allis byl vzápětí vyloučen ze zákonodárského sboru pro „frakcionářství a pokus o rozvracení“ a novinářům z *National Democratu* zakázán přístup do senátu. Nový předseda dolní komory pověřovací listiny okamžitě podepsal, avšak Allis se odebral do Washingtonu přesvědčovat kongresmany proti přijetí Fishbacka. Generál Steele zachoval přísnou neutralitu, ačkoli se o něj Fishback otřel, když prohlásil Meadora za špicla jeho štábu. Taktéž Murphy neměl na těchto machinacích žádný podíl.²⁴²

Naplnění příslibů uklidnění poměrů, které obnova loajální vlády dávala, však zmařil nepříznivý vývoj válečné situace. Ve druhé půli března 1864 vyrazilo Steelovo vojsko z Little Rocku a zpočátku rychle postupovalo na jih ke hranicím s Louisianou, kde se mělo spojit s Banksovou armádou, ale záhy muselo změnit směr a táhnout na Camden, kde si doufalo opatřit chybějící zásoby. Jižanská armáda však užila taktiku spálené země a Steele musel čekat, až potřebná pomoc dorazí z Little Rocku. Do jeho týla však zatím pronikly oddíly partyzánů a kavalerie a zlikvidovaly dva zásobovací konvoje. Jakkoli měl Steele dobrou vůli držet pozice v Camdenu navzdory zprávám o porážce a ústupu generála Bankse, nezbylo mu nyní než ustoupit zpět do Little Rocku. Obrovská ztráta těžkých zvířat a vozů i převelení části Steelových jednotek na Shermanův pochod napříč Georgií znemožnily po zbytek války významnější ofenzivní operace federální armády v Arkanasu. Horší však bylo, že konfederáti využili oslabení svého protivníka. V květnu nejprve podnikl generál Shelby verbovací expedici na sever od řeky Arkansas, která donutila Severany vyklidit město Batesville a evakuovat odsud dvě stě unionistických rodin do Little Rocku. V září pak vyrazil generál Price

²⁴² Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 61-63; *Biographies of Arkansas's Governors*, http://www.oldstatehouse.com/exhibits/virtual/governors/the_redeemers/baxter2.asp; Harris: *With Charity for All*, str. 206. Stejně jako Fishback, byl i Baxter velitelem jednotky arkansaských dobrovolníků, rok předtím, než se jím stal, však podobnou funkci, kterou mu nabízel generál Curtis, odmítl s tím, že „necítil jako svoji povinnost bojovat proti jižanskému lidu.“ H. B. Allis byl stoupencem doktora Rogerse, zvoleného poslance Sněmovny reprezentantů. (A. Lincoln W. H. Sewardovi, *Collected Works*, sv. 7, str. 334 pozn.)

s dvanáctitisícovou armádou na smělý nájezd do Missouri. Byl sice odražen, ale při ústupu zpět do Arkansasu oblehl Fayetteville, jež bránila pouze 1. arkansaská kavalerie plukovníka Marcuse La Rue Harrisona. Ten však město udržel, dokud Jižané neustoupili před svými pronásledovateli. Price sice ztratil více než polovinu svých mužů a nakonec se stáhl až na hranice Texasu, ale jeho tažení nesmírně posílilo partyzánské aktivity v severním Arkansasu, zejména přílivem dezertérů.²⁴³

K dovržení všeho začal na sklonku léta Steelův nový nadřízený generál Canby tlačit na jeho odvolání kvůli problémům v zásobování a kritice ze strany spekulantů s bavlnou. Arkansaští unionisté se za generála postavili a prezident i ministr války mu vyjádřili plnou důvěru, ale když 25. listopadu Canby požádal o Steelovo uvolnění z funkce z důvodu, že nedokázal před zimou zásobit posádku ve Fort Smith, ani jeden z nich už v jeho prospěch neintervenoval, nejspíš proto, že odvolání podpořil generál Grant. Soudil totiž, že Steele nemá na to, aby účinně velel vojenské oblasti, zato je prvotřídním polním velitelem, kterého dokonce chtěl do vlastní armády. Shromáždění unionistů 8. prosince v Little Rocku za předsednictví arkansaského státního tajemníka odhlasovalo jednomyslně žádost k prezidentovi a ministerstvu války, aby byl Steele ponechán ve velení. Bývalý starosta města C. P. Bertrand Lincolna velmi důrazně varoval, že důsledky této změny budou „katastrofální, [...] vše, co bylo získáno, bude opět ztraceno,“ zejména pak Steelova obeznamenost s prostředím. Pisatel vyzdvihl generálovy zásluhy při obraně státu a jeho rekonstrukci, které mu zajistily v Arkansasu všeobecnou důvěru a popularitu. „Proč nenechat Steela dokončit“ jeho práci, ptal se Bertrand a s odkazem na jeho loajalitu vůči prezidentovi dosti ostře označil generálovo odvolání za stejnou nespravedlnost jako by byla bývala Lincolnova prohra v nedávných volbách. Dokonce připomněl biblické: „Jak byste chtěli, aby lidé jednali s vámi, tak vy ve všem jednejte s nimi.“²⁴⁴

Steelův nástupce, generál Joseph Jones Reynolds, který převzal funkci 22. prosince, se ukázal spíše jako dobrý podřízený než oblastní velitel, protože ochotně odesílal vojenské jednotky pryč z Arkansasu, kdykoli jej Canby požádal. Srdce arkansaských unionistů si rozhodně nezískal,

²⁴³ Bellas: „Forgotten Loyalists,“ str. 68-72, 82-86.

²⁴⁴ H. W. Halleck U. S. Grantovi, 30. září 1864, U. S. Grant H. W. Halleckovi, 25. listopadu 1864, G. G. Meadovi, 9. prosince 1864, C. P. Bertrand A. Lincolnovi, 12. prosince 1864, *Official Records*, série 1, sv. 41, část 3, str. 496, část 4, str. 673, 851, 835-6, sv. 42, část 3, str. 890; Harris: *With Charity for All*, str. 210.

když začal plnit Canbyho rozkaz vyklidit západ státu včetně Fort Smith, který byl vydán ještě v posledních dnech Steelova velení. Unionisté se proti tomu rozhodně postavili. Příslušníci arkansaských dobrovolnických jednotek Lincolna upozorňovali, že opuštění Fort Smith bude znamenat vydání jejich rodin, které žijí v okolí, na pospas jižanským partyzánům. Zákonodárny sbor přijal usnesení apelující na prezidentovy závazky vůči loajálním obyvatelům a žádal alespoň odložení provedení rozkazu na příznivější roční období, kdy bude možná evakuace civilistů. C. P. Bertrand připojil ke dříve zmíněnému dopisu dovětek, v němž Lincolna upozorňoval, že „to znamená opustit [skoro] celý jeden kongresový obvod a že odsud pocházejí [...] možná tři čtvrtiny členů zákonodárnyho sboru, který právě zasedá.“ Prezident záležitost předal k posouzení vrchnímu velení pozemních sil a generál Grant se vyslovil pro pokračování okupace všech území, na nichž bude možno jednotky zásobovat. Evakuace Fort Smith byla díky zdržovací taktice místních velitelů naštěstí jen v půli cesty, když Reynolds jen nerad vyhověl Grantovu rozkazu. Přesvědčen stále, že západní Arkansas je „přítěží vojenské oblasti,“ omezil velikost posádky Fort Smith na třetinu a zásoby posílal nepravidelně, navíc nikdy pro uprchlíky, ačkoli jejich počet v zimě stoupal.²⁴⁵

„Vypadá to, že venkov se zvrhnul [v rejdiště] partyzánů. Je nebezpečné vzdálit se z našich pozic na jedinou míli. Jsem přesvědčen, že unionisté nyní trpí víc než kdykoli od začátku války,“ sděloval v červnu v jednom ze svých pravidelných dopisů Lincolnovi brigádní generál Christopher C. Andrews, který velel obraně Little Rocku. Tento problém zkalil už Murphyho zprávu prezidentovi o slibných volebních výsledcích v dubnu 1864, když se guvernér zmínil, že partyzáni zabili jednoho z poslanců cestou na první zasedání. Arkansaský zákonodárny sbor pak koncem května vyzval usnesením guvernéra, aby Lincolna zpravil o bezmocnosti lidí vůči partyzánům. Měl žádat o posílení federálních sil převelením všech jednotek arkansaských dobrovolníků sloužících mimo jejich stát zpět do Arkansasu a vymoci si právo sestavovat jednotky jízdní domobrany pro boj s partyzány, které by se vyzbrojily a vystrojily z federálních zdrojů. Když Lincoln předával tuto věc ministrovi

²⁴⁵ Bellas: „Forgotten Loyalists,“ str. 97-101; Sifakis: *Who Was Who*, str. 619; Arkansaský zákonodárny sbor [A. Lincolnovi], L. Gregg a další A. Lincolnovi, 14. prosince 1864, Lincoln Papers; C. P. Bertrand A. Lincolnovi, 12. prosince 1864, U. S. Grant H. W. Halleckovi, 30. prosince 1864, H. W. Halleck J. J. Reynoldsovi, 30. prosince 1864, J. J. Reynolds H. W. Halleckovi, 14. ledna 1865, *Official Records*, série 1, sv. 41, část 4, str. 836, 962, 964, sv. 48, část 1, str. 515.

války, přál si, aby jí věnoval zvláštní pozornost. Žádná odezva však nepřišla, proto Murphy vyslal do Washingtonu nově zvoleného senátora Williama Dunhama Snowa, aby intervenoval přímo u prezidenta. Ministr války nakonec v září arkansaské požadavky odmítl, nejspíš proto, že by takové jednotky ještě zhoršily bezprávný stav. Navíc guvernérovi odňal oprávnění jmenovat důstojníky arkansaských pluků ve federální armádě, jež mu bylo uděleno v dubnu, bezpochyby proto, že Kongres v červnu odmítl přijmout zvolené zástupce a uznat tak existenci civilní vlády v Arkasnasu. Isaac Murphy upozorňoval, že tento krok je demoralizující jak pro stávající vojáky, tak potenciální rekruty, a vyjádřil obavu, aby „Arkansas nebyl ztracen, jestli [to] bude takto pokračovat,“ neboť pak by mohl být „získán zpět pouze jako pustá divočina.“²⁴⁶

Jeho slova nebyla daleko od pravdy. Partyzánská válka vyhnala lidi z venkova do bezprostřední blízkosti federálních posádek nebo pryč ze státu, takže zemědělská výroba dramaticky poklesla a nastaly zásobovací problémy. Jediným řešením bylo zřídít na opuštěných polnostech zemědělské kolonie pro větší počet rodin, v každé z nichž musela být vytvořena domobrana v čele s osobou s vojenskými zkušenostmi a vystavěny opevněné ubikace. Reynolds i další důstojníci, zejména pak velitel Fort Smith, brigádní generál Cyrus Bussey, na tento plán hleděli s nedůvěrou a raději transportovali uprchlíky do Missouri. Přesto bylo nakonec na jaře 1865 zřízeno na samém severozápadě šestnáct takovýchto kolonií s dvanácti sty osadníky, a to péčí plukovníka Marcuse La Rue Harrisona, naopak pouze jednu povolil v okolí Fort Smith generál Bussey. Partyzánské aktivity také brzdily obnovu okresních vlád a zejména pak soudů. Do konce roku 1864 byly místní vlády ustaveny asi v šedesáti procentech okupovaných okresů. Ze čtyř obvodních soudců byl tehdy jmenován jen jeden, ale i ten se funkce ujal – a stejně tak i nižší soudy začaly fungovat – až v září 1865, tedy dlouho poté, co 2. června kapitulovala armáda generála Kirbyho Smithe.²⁴⁷

²⁴⁶ C. C. Andrews A. Lincolnovi, 5. června 1864, I. Murphy A. Lincolnovi, 15. dubna 1864, Lincoln Papers; Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 64-65; A. Lincoln E. M. Stantonovi, 25. srpna 1864, *Collected Works*, sv. 7, str. 519; Harris: *With Charity for All*, str. 315 pozn. 52.

²⁴⁷ Bellas: „Forgotten Loyalists,“ str. 101-102, 105-107; *New Era* 20.2.64, str. 3, http://www.uttyl.edu/vbetts/fort_smith_new_era_1863-1864.htm; Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 73-74, 78; *I 400 dní*, str. 239. Dlužno podotknout, že guvernér Murphy z nepochopitelných důvodů nebyl rychlé obnově soudního systému nakloněn.

3.5. Shrnutí

Na úsvitu 17. dubna 1865 vzbudila obyvatele Little Rocku kanonáda. Mysleli si, že děla pevnosti Fort Steele ohlašují konečné vítězství Unie, ale nebylo tomu tak. Čestné salvy byly nařízeny, protože z Washingtonu došla zpráva o tragické smrti prezidenta Lincolna.²⁴⁸ Je tedy možné zhodnotit jeho rekonstrukční politiku v Arkansasu. Odstartovalo ji v červenci 1862 jmenování vojenského guvernéra Phelps. Působit však měl v čerstvě obsazeném městě Helena na břehu Mississippi, které bylo baštou secesionistů. Ve vnitrozemí státu neměla federální armáda zatím žádné pozice a výzvy vojenského guvernéra k jeho obsazení vyvolávaly neustálé konflikty s místním velitelem generálem Curtisem. Přes Lincolnovu snahu se tak nepodařilo uspořádat kongresové volby, které by umožnily vyjmutí Arkansasu z působnosti Prohlášení o osvobození otroků. Phelps vážně onemocněl a po dlouhé nepřítomnosti v Heleně byl v červenci 1863 odvolán. Prezident se alespoň pokusil dostat do Senátu sporně vyloučeného zástupce Arkansasu, ale také tato snaha skončila neúspěchem.

V září 1863 však federální armáda konečně dobyla hlavní město Little Rock i centrum unionistického hnutí Fort Smith na západě státu. Odsud pak vzešel impuls ke svolání ústavodárného sněmu, jenž měl vést k obnově civilní vlády. V Little Rocku soupeřili whigovští stoupenci tohoto plánu s demokratickou menšinou, která se snažila proces rekonstrukce zdržet, dokud neposílí své řady. Podporu našla u velitele vojsk Steela, ale první skupina se prosadila za pomoci jeho zástupce generála Davidsona.

Ústavodárný sněm, kterého se v lednu 1864 účastnili delegáti více jako poloviny okresů, především zrušil otrokářství a demokratizoval výběr rady státních funkcionářů, aby se odstranil politický vliv plantážníků. Zvolil také prozatímním guvernérem I. Murphyho, který byl následně potvrzen v lidovém hlasování v březnu. Spád událostí byl dokonce tak rychlý, že Lincoln při nedostatku informací instruoval generála Steela, aby vypsal guvernérské volby na základě staré ústavy a v pozdějším termínu. Když se věci vyjasnily, podpořil původní postup. V těchto volbách byl také obsazen zákonodárný sbor a vybráni poslanci do Sněmovny reprezentantů. Volbu senátorů zákonodárným sborem

²⁴⁸ Ross: *Arkansas Gazette*, str. 394.

však opět poznamenal rozkol mezi oběma křídly unionistů. Formální námitka vůči zvolenému W. M. Fishbackovi, že hlasoval pro odtržení Arkansasu v roce 1861, přitom zamlžuje pochopení rozporu mezi oběma skupinami unionistů. Z knihy *Reconstruction in Arkansas* (1923) Thomase S. Staplese lze získat dojem, že stoupeni Fishbacka byli prospěcháři a jeho odpůrci naopak žádali, aby se v politice neangažovali bývalí konfederáti, takže bychom je mohli označit za radikály. Margaret Rossová v monografii *Arkansas Gazette* (1969) naopak vidí radikála ve Fishbackovi. Carl H. Moneyhon ve studii *The Impact of the Civil War and Reconstruction in Arkansas* (1994) však odmítá dělit unionisty na radikály a konzervativce, rozeznáváje v nich spíše stoupence rychlé rekonstrukce a zastánce zdržovací taktiky, soupeřící spolu podle předválečné stranické šablony.²⁴⁹

Závažnější problém však pro rekonstrukci Arkansasu představoval nepříznivý vývoj válečné situace po Camdenském tažení generála Steela na jaře 1864. Jeho neúspěch umožnil ofenzivní akce konfедераční armády a zejména ohromné rozšíření partyzánských aktivit. Následné změny ve velení, zejména nahrazení Steela generálem J. J. Reynoldsem, který neměl pochopení pro potřeby unionistů a neváhal vyklízet pozice držené federální armádou, poměry jenom zhoršily. Joseph Bellas ve své diplomové práci označuje okupační politiku v Arkansasu za krátkozrakou. Lze souhlasit, že americká armáda neměla jednotný plán na vypuzení konfедераčních sil z Arkansasu a místní unionisté tak byli uváděni v nebezpečí represí, když v mylné víře v trvalost ochrany federálními vojsky veřejně projevíli své přesvědčení.²⁵⁰ Je však třeba si uvědomit, že vojenským cílem operací v roce 1862 bylo vytlačení konfедераčních sil z Missouri, nikoli osvobození Arkansasu. Dobytí Vicksburgu v létě 1863 odřízlo trans-mississipskou oblast od zbytku Konfederace a odsoudilo ji tak do strategicky bezvýznamné pozice.²⁵¹ Tažení na Little Rock bylo tedy spíše výjimkou vyvzdorovanou generálem Steelem. To je důkazem, že rekonstrukce byla závislá na možnostech armády a dobré vůli jejích velitelů. Abraham Lincoln si však příliš nedovolil mluvit vojákům do jejich řemesla, protože na nich především

²⁴⁹ Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 62; Ross: *Arkansas Gazette*, str. 387; Korespondence s prof. Carlem H. Moneyhonem.

²⁵⁰ Bellas 112.

²⁵¹ Shea: *Northwest Arkansas*, str. 1, 2, 4, internet, Bill Shea: *General Summary: The Civil War in Arkansas*, str. 5, internet

závisel osud Unie. Nicméně tak vlastně nenaplnil závazek ochrany před nepřátelským vpádem a vnitřní agresí, který dal arkansaským unionistům v Prohlášení o amnestii rekonstrukci.

Závěr

„Mojí politikou je nemít žádnou politiku,“ prohlášoval o sobě Abraham Lincoln, „snažil jsem se dělat to, co se zdálo být ten který den nejlepší.“ Jeho radikálně republikánský ministr financí taková slova považoval za idiotská,²⁵² avšak odlišnosti v procesu rekonstrukce Arkansasu a Louisiany dávají prezidentovu praktickému, diferencovanému přístupu spíše za pravdu.

Jejich regionální příslušnost již napovídala, že síla unionistického hnutí nebude v obou státech stejná. Zatímco Louisiana náležela k takzvanému hubokému Jihu, který opustil Unii v první vlně secese v lednu 1861, Arkansas patřil do oblasti horního Jihu, jenž se odtrhl až po krizi kolem pevnosti Fort Sumter. Také se dalo předpokládat, že ekonomická základna a zájmy unionistů budou odlišné, neboť Louisiana byla nejbohatším jižanským státem, zatímco Arkansas naopak nejchudším. V něm byli proto unionisty především drobní farmáři, zatímco v Louisianě mimo jiné majitelé třtinových plantáží.

Také situace na bitevním poli určovala rozdíly v rekonstrukci obou států. Pod federální vojenskou kontrolu se nejprve dostala nejvýznamnější část Louisiany, teprve později malá oblast Arkansasu. Vojenský guvernér Louisiany tak měl příležitost uspořádat koncem roku 1862 kongresové volby, zatímco vojenský guvernér Arkansasu nemohl pro rekonstrukci státu mnoho podniknout. Proto se na celý Arkansas vztahovalo Prohlášení o osvobození otroků, zatímco část Louisiany zastoupená v Kongresu jej zůstala ušetřena.

Pro arkansaské unionisty bylo tedy úplné zrušení otrokářství podmínkou rekonstrukce stanovenou Prohlášením o amnestii a rekonstrukci, ale situaci také usnadnilo, že jejich stát měl nejnížší podíl otroků na celkovém počtu obyvatel ze všech členů Konfederace. V případě Louisiany bylo toto číslo naopak nejvyšší a velící generál, který dostal proces obnovy loajální vlády do péče, vydal výnos rušící otrokářství v oblastech, kde bylo Prohlášením o osvobození otroků zachováno. Chtěl tak zabránit, aby se tento problém stal tématem guvernérských voleb. Nelze se ubránit dojmu, že to –

²⁵² Donald: *Lincoln*, str. 332; Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 4-5.

a ostatně i samotné Prohlášení o osvobození otroků – vlastně bylo praktické využití radikální teorie dobytých provincií, teze jinak zhola nepraktické.

Z kroku louisianského velícího generála je patrné, že armáda hrála v rekonstrukci významnou úlohu. Byl na ní závislý rozsah okupovaného území a tudíž i míra podpory celého procesu. Arkansas a Louisiana spolu hraničí a náležely do konfедераčního trans-mississippiského vojenského okruhu. Poté, co dobytím Vicksburgu dostali Seveřané v červenci 1863 pod kontrolu celou řeku Mississippi, pozbyla oblast na západ od ní význam pro budoucí vývoj občanské války a mohly jí být věnovány pouze omezené vojenské síly. Rozsah okupovaného území se tak od konce roku 1863 podstatně nerozšířil, neboť větší ofenzívní operace skončily v obou státech v létě 1864 debaklem. Navíc nebylo možné ani efektivně potlačovat jižanský odpor, který se zejména v Arkansasu realizoval v partyzánské válce. Vojenská strategie se zde dokonce často dostávala do rozporu se zájmy unionistů.

Armáda rovněž zasahovala do politického procesu. V Louisianě velící generál nevydal pouze výnos o zrušení otrokářství, ale také prosadil jiný plán rekonstrukce a uvrhl tak sebe i ty unionisty, kteří na jeho plánu spolupracovali, v nemilost ostatních frakcí. Prezident Lincoln byl nicméně s jeho postupem spokojen a pokusil se jej prosadit i v Arkansasu, kde se však mezitím proces rekonstrukce rozběhl čistě z iniciativy místních unionistů. Přestože velící generál se zde nezapojil zdaleka tak významně do rekonstrukce státu, jak tomu bylo v případě Louisiany, vyvolaly spory zdejších unionistů roztržku mezi ním a jedním z jeho důstojníků.

Nejednotnost unionistů se stala terčem kritiky historika Erica McKitricka, který ve své knize *Andrew Johnson and Reconstruction* (1960) očekává, že by se při svém malém počtu bývali měli navzájem solidarizovat.²⁵³ Unionisté byli jednotní tváří v tvář konfедераčním vládám ve svých státech, ale jakmile došlo na tvorbu loajálních ústav a vlád, nestáli proti společnému nepříteli, ale proti sobě v obvyklém střetu stranických ideologií. V Arkansasu tak lze vysledovat spor mezi whigy a demokraty, v Louisianě se do místních stranických a vnitrostranických půtek promítl z federální úrovně spor radikálů s Lincolnem. Nejednotnost navíc dokazuje, že rekonstrukce byla místními unio-

²⁵³ McKitrick: *Andrew Johnson and Reconstruction*, str. 125 pozn. 8.

nisty chápána takřka jako přirozený politický proces a nikoli zvláštní řád, který se na ně snažili uvalit radikální republikáni ve Washingtonu.

Předmětem politického sporu se stala v Louisianě i její další významná odlišnost od Arkansasu. Žila zde početná a prosperující kreolská menšina, která se v průběhu rekonstrukce se začala dožadovat rovných práv, především pak práva volebního. Abraham Lincoln doporučil nové louisianské vládě k jejich žádostem přihlédnout. Revizionističtí historikové Herman Belz, Peyton McCrary či LaWanda Coxová vyvozovali, že prezident se tím posunul na pozice radikálů, kteří žádali, aby rekonstruované státy zavedly všeobecné volební právo.²⁵⁴ Lincoln však neučinil podobné *doporučení* vládě v Arkansasu, protože zde kreolská otázka neexistovala.

Před branami Kapitolu stanuly Arkansas a Louisiana díky Lincolnově praktické politice a díky ní také schválily jako jedny z prvních států třináctý dodatek k federální ústavě, který zakázal ve Spojených státech otrokářství. Jaký byl naopak výsledek politiky těch, kteří u prezidenta nikdy neshledávali, „že by měl sklon k přijetí obecných zásad a hodlal jednat logicky a odvážně podle nich?“²⁵⁵ Spojili se proti rekonstruovaným státům s konzervativními demokraty a odmítli jejich zástapce přijmout. Spíše než zásadovost se tak z jejich postoje trčí účelovost, stejně jako z rekonstrukčních plánů, které se v průběhu války marně snažili prosadit do legislativy.

Radikálové odmítli rekonstruované státy také proto, že všeobecné volební právo nezavedly. Proč po nich chtěli to, co neexistovalo ani na Severu, s výjimkou pěti států Nové Anglie, kde ale žilo jen pět procent severní černošské populace? Korespondence Charlese Sumnera odhaluje, že cílem radikálů bylo zabránit obnově předválečné koalice seveních a jižních demokratů.²⁵⁶ Stejně jako zamýšleli rekonstrukci nejprve využít ke zrušení otrokářství na Jihu, nyní chtěli jejím prostřednictvím zajistit převahu Republikánské strany v americké politice. Není nezbytně nutné omezovat chápání jejich záměrů na stranický prospěch. Radikálové bezpochyby věřili, že zaručením pozic své strany či

²⁵⁴ Belz: *Reconstructing the Union*, str. 293; Current: „Abraham Lincoln and Reconstruction,“ str. 336; Cox: *Lincoln and Black Freedom*, str. 95, 145, 172.

²⁵⁵ C. Sumner S. P. Chasovi, 12. dubna 1865, *Selected Letters*, str. 283.

²⁵⁶ C. Sumner J. Brightovi, 13. března 1865, *Selected Letters*, str. 273. Srov. též C. Sumner R. Cobdenovi, 27. března 1865, tamtéž, str. 279.

zrušením otrokářství usilují o lepší Unii, ale Abraham Lincoln, velký obdivovatel Shakespeara, jistě souhlasil se slovy vévody z Albany z *Krále Leara*: „může být hůř, když vylepšit chcem svět.“²⁵⁷

²⁵⁷ Shakespeare, William: *Král Lear*, překlad Martin Hilský, Atlantis, Brno 2005, str. 141.

Seznam použitých pramenů a literatury

1. Prameny

1.1. Rukopisy

A Bill to establish Temporary Provisional Governments over the Districts of Country in rebellion against the United States, H. R. 356, 37th Congress (1862), Library of the House of Representatives, HR 37A-B1

1.2. Prameny tištěné

Aptheker, Herbert, ed.: *A Documentary History of the Negro People in the United States*, The Citadel Press, New York 1951

Basler, Roy P., ed.: *The Collected Works of Abraham Lincoln*, sv. 4-8, Rutgers University Press, New Brunswick 1959

Dennett, Tyler, ed.: *Lincoln and the Civil War in the Diaries and Letters of John Hay*, Dodd, Mead and Company, New York 1939

Palmer, Beverly Wilson, ed.: *The Selected Letters of Charles Sumner*, sv. 2 1859–1874, Northeastern University Press, Boston 1990

Shakespeare, William: *Král Lear*, Atlantis, Brno 2005

Ústava Spojených států amerických, Nakladatelství Reflex, Praha 1990

Whitman, Walt: *Stébla trávy*, Odeon, Praha 1969

1.3. Prameny elektronické

1.3.1. Dokumenty

The Articles of Association; October 20, 1774, The Avalon Project at Yale Law School, <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/contcong/10-20-74.htm>

Bills and Resolutions, House of Representatives, Library of the Congress, <http://memory.loc.gov/ammem/amlaw/lwsblink.html>

Bills and Resolutions, Senate, Library of the Congress, <http://memory.loc.gov/ammem/amlaw/lwhblink.html>

The Congressional Globe. The Official Proceedings of Congress, John C. Rives, Washington, DC 1861–1865, Library of the Congress, <http://memory.loc.gov/ammem/amlaw/lwcglink.html>

Journal of the House of Representatives of the United States, Library of the Congress, <http://memory.loc.gov/ammem/amlaw/lwhjlink.html>

Journal of the Senate of the United States of America, Library of the Congress, <http://memory.loc.gov/ammem/amlaw/lwsjlink.html>

Official journal of the proceedings of the Convention for the revision and amendment of the constitution of the state of Louisiana, W. R. Fish, New Orleans 1864, <http://name.umdl.umich.edu/AEY0626.0001.001>

The War of the Rebellion: A Compilation of the Official Records of the Union and Confederate Armies, 73 sv., Government Printing Office, Washington, DC 1880-1901 in: *The Civil War CD-ROM*, Guild Press of Indiana, Carmel 1997

1.3.2. Dobové práce, projevy, deníky a korespondence

Abraham Lincoln Papers at the Library of Congress, Transcribed and Annotated by the Lincoln Studies Center, Knox College, Galesburg, Illinois, Library of the Congress, <http://memory.loc.gov/ammem/alhtml/malhome.html>

Davis, Henry Winter: *Speeches and addresses delivered in the Congress of the United States, and on several public occasions by Henry Winter Davis, of Maryland*, Harper & Brothers, New York 1867, University of Michigan Library, <http://name.umdl.umich.edu/aat1350>

Hahn, Michael: *Inaugural address of Michael Hahn, Governor of the State of Louisiana, delivered at New Orleans, March 4, 1864*, nedatovaný tisk, The Library of Congress, [http://memory.loc.gov/cgi-bin/query/r?ammem/rbpebib:@field\(NUMBER+@band\(rbpe+02403900\)\)](http://memory.loc.gov/cgi-bin/query/r?ammem/rbpebib:@field(NUMBER+@band(rbpe+02403900)))

Welles, Gideon: *Diary of Gideon Welles, Secretary of the Navy under Lincoln and Johnson*, sv. 2, Houghton Mifflin, Boston 1911, University of Michigan Library, <http://name.umdl.umich.edu/ACR4205.0002.001>

Whiting, William: *War Powers under the Constitution of the United States*, J. L. Shorey, Boston 1871, [http://www.jusbelli.com/War_Pwrs_1871_pg_228-256\(2\).pdf](http://www.jusbelli.com/War_Pwrs_1871_pg_228-256(2).pdf)

1.3.3. Dobový tisk

Daily Picayune, New Orleans, Louisiana, Vicki Betts, Newspaper Research, 1860-1865, University of Texas at Tyler, http://www.uttyl.edu/vbetts/new_orleans_picayune_64-65.htm

National Democrat, Little Rock, Arkansas, Vicki Betts, Newspaper Research, 1860-1865, University of Texas at Tyler, http://www.uttyl.edu/vbetts/little_rock_national_democrat.htm

New Era, Fort Smith, Arkansas, Vicki Betts, Newspaper Research, 1860-1865, University of Texas at Tyler, http://www.uttyl.edu/vbetts/fort_smith_new_era_1863-1864.htm a The Original Arkansas Genealogy Project, Civil War, http://www.couchgenweb.com/civilwar/NewEra_indx.html

2. Monografie

Bellas, Joseph R.: „The Forgotten Loyalists: Unionism in Arkansas, 1861–1865,“ Master’s Thesis, Department of History, Ohio State University, Columbus 1991

Berry, Conrid Clyde, III: „Arkansas and Abraham Lincoln: Wartime Reconstruction and the President’s Plan for the State,“ Dissertation Thesis, Department of History, University of Mississippi, University 1992

- Burgess, John W.: *Reconstruction and the Constitution 1866–1876*, Charles Scribner's Sons, New York 1902
- Cox, LaWanda: *Lincoln and Black Freedom. A Study in Presidential Leadership*, University of South Carolina Press, Columbia 1994
- Crofts, Daniel W.: *Reluctant Confederates: Upper South Unionists in the Secession Crisis*, The University of North Carolina Press, Chapel Hill 1989
- Current, Richard Nelson: *Lincoln's Loyalists: Union Soldiers from the Confederacy*, Oxford University Press, New York 1994
- Curry, Leonard P.: *Blueprint for the Modern America: Nonmilitary Legislation of the First Civil War Congress*, Vanderbilt University Press, Nashville 1968
- Dawson, Joseph G., III: *Army Generals and Reconstruction: Louisiana, 1862–1877*, Louisiana State University Press, Baton Rouge 1994
- Donald, David Herbert: *Lincoln*, Simon & Schuster, New York 1996
- Dunning, William Archibald: *Reconstruction, Political and Economic 1865–1877*, Harper & Brothers Publishers, New York 1907
- Foner, Eric: *Free Soil, Free Labor, Free Men: The Ideology of the Republican Party Before the Civil War*, Oxford University Press, New York 1995
- Foner, Eric: *Reconstruction: America's Unfinished Revolution 1863–1877*, Harper & Row, New York 1989
- Harris, William Charles: *With Charity for All: Lincoln and the Restoration of the Union*, The University Press of Kentucky, Lexington 1997
- Mahin, Dean B.: *One War at a Time: The International Dimensions of the American Civil War*, Brassey's, Washington, DC 2000
- Martin, David G.: *The Vicksburg Campaign*, Gallery Books, New York 1990
- McKittrick, Eric L.: *Andrew Johnson and Reconstruction*, Oxford University Press, New York 1988
- Mitchell, Joseph B.: *Decisive Battles of the Civil War*, Fawcett Publications, Greenwich (Connecticut) 1964
- Niven, John: *Salmon P. Chase: A Biography*, Oxford University Press, New York 1995
- Oates, Stephen B.: *With Malice Toward None*, Harper Collins Publishers, New York 1994
- Paludan, Phillip Shaw: *The Presidency of Abraham Lincoln*, University Press of Kansas, Lawrence 1994
- Ross, Margaret: *Arkansas Gazette: The Early Years 1819–1866*, Arkansas Gazette Foundation, Little Rock 1969
- Sandburg, Carl: *Abraham Lincoln*, sv. 3 *The War Years (1864–1865)*, Dell Publishing Co., New York 1967

Staples, Thomas Starling: *Reconstruction in Arkansas, 1862-1874*, Columbia University Press, New York 1923

Tap, Bruce: *Over Lincoln's Shoulder: The Committee on the Conduct of the War*, University Press of Kansas, Lawrence 1998

Tunnell, Ted: *Crucible of Reconstruction: War, Radicalism, and Race in Louisiana, 1862-1877*, Louisiana State University Press, Baton Rouge 1992

Waugh, John C.: *Reelecting Lincoln: The Battle for the 1864 Presidency*, Crown Publishers, New York 1997

3. Články a statě

3.1. Monografie

Abbott, Richard H.: „Civil War Origins of the Southern Republican Press,“ *Civil War History*, roč. 43, č. 1 (březen 1997), str. 38-58, databáze Proquest

Belz, Herman: „The Etheridge Conspiracy of 1863: A Projected Conservative Coup,“ *Journal of Southern History*, roč. 36, č. 4 listopad 1970), str. 549-567

Berwanger, Eugene H.: „Lincoln's Constitutional Dilemma: Emancipation and Black Suffrage,“ *Journal of Abraham Lincoln Association*, roč. 5 (1983), University of Illinois Press, <http://ja-la.press.uiuc.edu/5/berwanger.html>

Blue, Frederick J.: „Friends of Freedom: Lincoln, Chase, and Wartime Racial Policy,“ *Ohio History*, roč. 102 (léto – podzim 1993), str. 85-97

Block, William: „Some Notes on the Civil War Jayhawkers of Confederate Louisiana,“ William T. Block, Jr. Historian, <http://www.wtblock.com/wtblockjr/jayhawke.htm>

Busbice, Roger: Black Flag: Guerrilla Warfare in the Trans-Mississippi, Speech given at symposium on guerrilla warfare sponsored by the North Louisiana CMI War Roundtable in Shreveport, Louisiana on May 7, 1999, Young-Sanders Center for the Study of the War Between the States in Louisiana, <http://www.youngsanders.org/guerrilla.html>

Capers, Garald M.: „Confederates and Yankees in Occupied New Orleans, 1862-1865,“ *Journal of Southern History*, roč. 30, č. 4 (listopad 1964), str. 405-426

Curry, Richard O.: „A Reappraisal of Stethood Politics in West Virginia,“ *Journal of Southern History*, roč. 28, č. 4 (listopad 1962), str. 403-421

Dew, Charles B.: „Who Won the Secession Election in Louisiana?“, *Journal of Southern History*, roč. 36, č. 1 (únor 1970), str. 18-32

Doyle, Elisabeth Joan: „Nurseries of Treason: Schools in Occupied New Orleans,“ *Journal of Southern History*, roč. 26, č. 2 (květen 1960), str. 161-179

Everett, Donald E.: „Ben Butler and the Louisiana Native Guards, 1861-1862,“ *Journal of Southern History*, roč. 24, č. 2 (květen 1958), str. 202-217

- Futch, Ovid L.: „Salmon P. Chase and Civil War Politics in Florida,“ *Florida Historical Quarterly*, roč. 32, č. 3 (leden 1954), str. 164-189
- Futrell: „Federal Military Government in the South, 1861–1865,“ *Military Affairs*, roč. 15, č. 4 (zima 1951), str. 181-191
- Gabriel, Ralph H.: „American Experience with Military Government,“ *American Political Science Review*, roč. 37, č. 3 (červen 1943), str. 417-438
- Gerteis, Louis S.: „Salmon P. Chase, Radicalism and the Politics of Emancipation, 1861–1864,“ *Journal of American History*, roč. 60, č. 1 (červen 1973), str. 42-62
- Huffstot, Robert S.: „Post of Arkansas,“ *Civil War Times Illustrated*, roč. 7, č. 9 (leden 1969), str. 10-19
- Mallam, William D.: „Lincoln and the Conservatives,“ *Journal of Southern History*, roč. 28, č. 1 (únor 1962), str. 31-45
- McClendon, R. Earl: „Status of the Ex-Confederate States As Seen in the Readmission of United States Senators,“ *American Historical Review*, roč. 41, č. 4 (červenec 1936), str. 704-709
- McCrary, Peyton – Miller, Clark – Baum, Dale: „Class and Party in the Secession Crisis: Voting Behavior in the Deep South, 1856–1861,“ *Journal of Interdisciplinary History*, roč. 8, č. 3 (zima 1978), str. 429-457
- Mering, John V.: „The Slave–State Constitutional Unionists and the Politics of Consensus,“ *Journal of Southern History*, roč. 43, č. 3 (srpen 1977), str. 395-410
- Messner, William F.: „Black Violence and White Response: Louisiana, 1862,“ *Journal of Southern History*, roč. 41, č. 1 (únor 1975), str. 19-38
- Moneyhon, Carl H.: „Disloyalty and Class Consciousness in Southwestern Arkansas, 1862–1865,“ *Arkansas Historical Quarterly*, roč. 52, č. 3 (podzim 1993), str. 223-243
- Moore, Frederick W.: „Representation in the National Congress from the Seceding States, 1861-65,“ *American Historical Review*, roč. 2, č. 2 (leden 1897), str. 279-293 a č. 3 (duben 1897), str. 461-471
- Riccards, Michael P.: „Lincoln and the Political Question: The Creation of the State of West Virginia,“ *Presidential Studies Quarterly*, roč. 27, č. 3 (léto 1997), str. 549-565, databáze Proquest
- Řezníček, Karel: „Rich & Cheat Mountain Campaigns,“ *CACWA News*, roč. 10, č. 4 (2000), str. 14-15
- Shea, Bill: [The Civil War in Arkansas] *Regional Summary: Northwest Arkansas*, Department of Arkansas Heritage, http://www.arkansasheritage.com/in_the_classroom/lesson_plans/civilwar/NWArkansassummary.pdf
- Shea, Bill: *General Summary: The Civil War in Arkansas*, Department of Arkansas Heritage, http://www.arkansasheritage.com/in_the_classroom/lesson_plans/civilwar/generalsummary.pdf
- Sheeler, J. Reuben: „The Development of Unionism in East Tennessee, 1860–1866,“ *Journal of Negro History*, roč. 29, č. 2 (duben 1944), str. 166-203
- Shortreed, Margaret: „The Antislavery Radicals: From Crusade to Revolution 1840–1868,“ *Past and Present. A Journal of Historic Studies*, 1959, č. 16, str. 65-87

Sproat, John G.: „Blueprint for Radical Reconstruction,“ *Journal of Southern History*, roč. 23, č. 1 (únor 1957), str. 25-44

Tregle, Joseph G., Jr.: „Thomas J. Durant, Utopian Socialism, and the Failure of Presidential Reconstruction in Louisiana,“ *Journal of Southern History*, roč. 45, č. 4 (listopad 1979), str. 485-512

Williams, T. Harry: „General Banks and the Radical Republicans in the Civil War,“ *New England Quarterly*, roč. 12, č. 2 (červen 1939), str. 268-80

Worley, Ted R.: „The Arkansas Peace Society of 1861: A Study of Mountain Unionism,“ *Journal of Southern History*, roč. 24, č. 4 (listopad 1958), str. 445-456

3.2. Recenze

Andreasen, Bryon C.: „Review Essay: Thaddeus Stevens: Nineteenth-Century Egalitarian, by Hans L. Trefousse,“ *Journal of Abraham Lincoln Association*, roč. 21, č. 2 (léto 2000), str. 74-82, University of Illinois Press, <http://jala.press.uiuc.edu/21.2/andreasen.html>

Current, Richard N.: „Abraham Lincoln and Reconstruction: The Louisiana Experiment,“ *Journal of Interdisciplinary History*, roč. 11, č. 2 (podzim 1980), str. 334-336

Curry, Richard O.: „Reconstructing the Union: Theory and Policy during the Civil War,“ *Journal of American History*, roč. 56, č. 4 (březen 1970), str. 918-919

Donald, David Herbert: „The Era of Reconstruction, 1865-1877,“ *American Historical Review*, roč. 71, č. 2 (leden 1966), str. 700-701

Donald, David Herbert: „William C. Harris: With Charity for All. Lincoln and the Restoration of the Union,“ *Journal of American History*, roč. 85, č. 1 (červen 1998), str. 250-251

Fehrenbacher, Don E.: „The Radical Republicans: Lincoln's Vanguard for Racial Justice; Reconstructing the Union: Theory and Policy during the Civil War; Judicial Power and Reconstruction Politics,“ *Political Science Quarterly*, roč. 86, str. 3 (září 1971), str. 488-490

Handlin, Oscar: „Lincoln and the Radicals,“ *New England Quarterly*, roč. 15, č. 2 (červen 1942), str. 381-383

McPherson, James M.: „Reconstructing the Union: Theory and Policy during the Civil War; Losing the Peace: Georgia Republicans and Reconstruction; Reconstruction: The Ending of the Civil War,“ *American Historical Review*, roč. 75, č. 3 (únor 1970), str. 934-937

Moore, Frederick W.: „Lincoln's Plan of Reconstruction,“ *American Historical Review*, roč. 7, č. 4 (červenec 1902), str. 788-789

Nichols, Roy F.: „Lincoln and the Radicals,“ *Journal of Southern History*, roč. 8, č. 2 (květen 1942), str. 277-278

Potter, David M.: „Reconstructing the Union: Theory and Policy during the Civil War,“ *Journal of Southern History*, roč. 35, č. 4 (listopad 1969), str. 582-584

„Recent Studies in American History,“ *Atlantic Monthly*, roč. 77, č. 64 (červen 1896), str. 837-844

Scroggs, Jack B.: „Confederate Centennial Studies, Number 13. Lincoln's Plan of Reconstruction,“ *Mississippi Valley Historical Review*, roč. 47, č. 3 (prosinec 1960), str. 517-518

Singletary, Otis A.: „Lincoln’s Plan of Reconstruction,“ *Journal of Southern History*, roč. 26, č. 3 (srpen 1960), str. 410-412

Stowe, Christopher S.: „A Politician Turned General: The Civil War Career of Stephen Augustus Hurlbut,“ *Northeast Ohio Journal of History*, roč. 2, č. 2 (léto 2004), str. 96-98, The University of Akron, http://www2.uakron.edu/nojh/issues/summer_2004/pdf/review_Stowe.pdf

4. Příručky

4.1. Příručky tištěné

Bishop, Chris – Drury, Ian – Gibbons, Tony: *1400 dní. Válka Severu proti Jihu den po dni*, Jota, Brno 1998

Garraty, John A. – Carnes, Mark C., ed.: *American National Biography*, sv. 9 a 20, Oxford University Press, New York 1999

Miers, Earl Schenck: *Lincoln Day by Day. A Chronology*, sv. 3 1861 – 1865, U. S. Government Printing Office, Washington 1960

Sifakis, Stewart: *Who Was Who in the American Civil War*, Facts On File Publications, New York 1988

4.2. Příručky elektronické

Arkansas’s Confederate Generals, Civil War Buff, <http://www.civilwarbuff.org/arkgen.html>

Biographical Directory of the United States Congress, <http://bioguide.congress.gov/biosearch/bio-search.asp>

Biographies of Arkansas’s Governors, Old State House Museum, <http://www.oldstatehouse.com/exhibits/virtual/governors/>

Edited Appletons Encyclopedia, Virtual American Biographies, <http://www.famousamericans.net>, <http://virtualology.com>

Friedrichs, E. D., vedoucí projektu: *Administrations of the Mayors of New Orleans*, Work Projects Administration 1940, New Orleans Public Library, <http://nutrias.org/~nopl/info/louinfo/admins/adminintro.htm>

Pictorial and Genealogical Record of Greene County, Missouri, Springfield Library, <http://thelibrary.springfield.missouri.org/lochist/history/pictorial/cowdena.html>

Projekt diplomové práce

Autor práce: Jan Rychlík, AS IMS FSV, 1. ročník, 2001-2002

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Svatava Raková

Název práce: Rekonstrukce Unie 1862–1866

Téma práce:

V diplomové práci hodlám popsat a analyzovat klíčový politický spor o Rekonstrukci Jihu, který výrazně poznamenal vývoj USA za občanské války a zejména pak bezprostředně po ní. Kontroverzi Lincolna a jeho nástupce Johnsona s radikálními republikány v Kongresu pojednám jednak jako ideologický, jednak jako systémový střet dvou složek moci, jejichž poměr sil byl významně proměněn nejprve válkou a následně jejím skončením. Na odlišnostech přístupu obou prezidentů k rekonstrukci ukážu jednak ideologický nesoulad, jednak význam osobnosti politického vůdce.

Toto spektrum rozšířím o neméně důležitou dimenzi místního politického a společenského prostředí popisem, analýzou a srovnáním vývoje Rekonstrukce v jižanských státech za války a bezprostředně po ní. Soustředím se přitom zejména na Louisianu, do jisté míry s ní srovnatelný Arkansas a Tennessee, především kvůli úloze Andrewa Johnsona v Lincolnově Rekonstrukci. Předpokládám zároveň, že zvolené téma mi umožní zhodnotit tradiční, revizionistický i nejmodernější přístup americké historiografie k tématu Rekonstrukce.

Členění práce:

Úvod

1. Lincolnův spor o Rekonstrukci 1861-65

- 1.1. Lincolnův konzervativní přístup k Rekonstrukci
- 1.2. Ideový základ opozice vůči Rekonstrukce v Republikánské i Demokratické straně
- 1.3. Legislativní akce v otázce Rekonstrukce
- 1.4. Prezidentské volby 1864 a Rekonstrukce
- 1.5. Veřejná podpora Rekonstrukci

2. Realizace rekonstrukční politiky

- 2.1. Přehled jednotlivých států
- 2.2. Rekonstrukce v Louisianě
- 2.3. Rekonstrukce v Tennessee
- 2.4. Rekonstrukce v Arkansasu

3. Rekonstrukce po Lincolnově atentátu

- 3.1. Politická situace po atentátu, reakce společnosti a politiků
- 3.2. Samosprávná Rekonstrukce, zejména ve sledovaných státech
- 3.3. Johnsonova iniciativa před zasedáním Kongresu
- 3.4. Úloha armády a Freedman's Bureau v průběhu Rekonstrukce
- 3.5. Reakce Kongresu na vývoj Rekonstrukce

Závěr

Summary

In the course of the American Civil War, in four occupied southern states loyal civil governments were established and in three other states at least attempts at reconstruction took place. The master thesis “Lincoln’s Reconstruction west of the Mississippi River: Restoration of loyal civil governments in Arkansas and Louisiana, 1862–1865” treats the process of wartime reconstruction of the Union in accordance within recent historiography that disputes revisionist accounts of the topic. The thesis argues that the President held to his moderate vision throughout the Civil War and did not depart from it in favour of radical conceptions by the end of the conflict. Lincoln’s policy was practical, opposed to dogmatic, purpose approach of his radical fellow partisans.

Two case studies of reconstruction on the state level are to show that the presidential policy was a proper one. The peculiarities of each state asked for differentiated handling. Louisiana and Arkansas were chosen for their abysmally different social, economic and political features yet common war experience. In terms of wealth, density of population, and share of slaves in its number, Louisiana and Arkansas were situated on opposite extremes of the scale. Like the other states of Lower South, Louisiana seceded in January 1861, while the Upper South’s Arkansas left the Union in the second wave of secession only after the fall of Fort Sumter. Still, both states belonged to the trans-Mississippi region whose military importance substantially decreased later in the conflict, so that only limited Union forces were available to expand the occupied territory and fight Confederate guerrilla in the area

The first chapter of the thesis overviews the policy of reconstruction of President Lincoln and the measures taken by its opponents within his Cabinet and particularly in the Congress. Abraham Lincoln presented his vision of reconstruction already in the First Inaugural Address on March 1861. He held that the Union is perpetual, declared secession void and appealed to Southern Unionists for restoration of loyal governments in their states. Their rights were to be left unimpaired. Initially upheld by the Congress’ Crittenden–Johnson Resolutions, Lincoln’s conception was soon attacked by the radical faction of the Republican Party. Representative Thaddeus Stevens presented his “conquered provinces” theory as early as August 1861 and the “state suicide” theory of Senator

Charles Sumner followed next February. Both argued that the secession had made Southern states void and had converted them to a mere territory under federal sovereignty. This would have enabled the federal government to abolish slavery within the limits of these states. In the case of continued existence of states such a step would have been unconstitutional.

Unionists in Western Virginia and Eastern Tennessee soon responded to Lincoln's invitation by establishing loyal government and electing their congressmen respectively. Occupation of substantial areas of the southern states in Spring 1862 allowed further steps in reconstruction. Abraham Lincoln subsequently appointed military governors to Tennessee, North Carolina, Louisiana, Arkansas and Texas. They were to administer civil affairs and to assist Unionists in reconstructing loyal governments. Forced to issue the Emancipation Proclamation, the President prodded Southern Unionists in the occupied areas to elect their congressmen. The respective districts were then excluded from the Proclamation. Inasmuch as the process of reconstruction had lagged for much of the year 1863, Abraham Lincoln issued the Proclamation of Amnesty and Reconstruction. The modus of restoration of loyal governments was taken up by the Unionists in Arkansas and Louisiana, and they restored their governments by the end of Spring 1864. The military governor of Tennessee developed an alternative plan of reconstruction and the state set up loyal government a year later. Although partially or fully excluded from the Emancipation proclamation, the reconstructed states all abolished slavery during the war.

In the Thirty-seventh Congress, more or less proposals of radical reconstruction legislative were blocked by conservative Republicans and Democrats and the Representatives of the reconstructing states were usually admitted. Disapproval of the Emancipation proclamation, however, led most of Lincoln's conservative supporters not to run for re-election and the distribution of power in the Thirty-eight Congress was consequently no longer advantageous to Lincoln's reconstruction policy. Still, the Wade-Davis Bill providing for radical handling of the issue was passed rather accidentally and the President took advantage of the opportunity to place a pocket-veto. Radical Republicans then joined conservative Democrats in thwarting Lincoln's reconstruction by refusing to admit representatives of the Southern states. Yet not all Radical Republicans were at odds with the presidential

program. Secretary of Treasury Salmon P. Chase, on the contrary, hoped to fill the radical demands of abolition and universal suffrage within the framework of Lincoln's reconstruction policy. Agents of his Department provided support for those Unionist factions in Louisiana and Florida that were likely to push the liberal program and Chase's own presidential ambitions.

The reconstruction of Louisiana is dealt with in the second chapter. Notwithstanding social and economic ties of the state with the North, it had left the Union and no mass unionist movement remained active within its borders. In Spring 1862, however, New Orleans and Baton Rouge fell to the Union army. Despite inconsiderate occupation policy of General Benjamin F. Butler, local Unionist movement emerged immediately with aid of the Treasury agents. Liberal candidates supported by them contended with conservative and moderate Unionists for congressional seats in December 1862 election. Although this provided for exclusion of part of Louisiana from the Emancipation Proclamation, in May 1863, liberal and moderate Unionists agreed on a plan to abolish slavery throughout the state. Author of the plan, liberal leader Thomas J. Durant, was given authority to register voters for constitutional convention. Military governor George F. Shepley, however, didn't provide financial means for the drive and the reconstruction dragged out. In the meantime, conservative opponents to the abolition plan called an unauthorised election of governor, congressmen and state legislature.

Annoyed at the delay caused by Durant, President Lincoln entrusted the reconstruction to General Nathaniel P. Banks, military commander in Louisiana. In co-operation with moderate Unionists, Banks decided to hold gubernatorial election first and constitutional convention only after, having supposed the reverse order would have caused further delay of the reconstruction. Michael Hahn, a moderate, thus became governor of Louisiana in March 1864. General's move and Hahn's victory bitterly angered the liberal faction of the Unionists. Thomas J. Durant and his partisans started to lobby in the Congress against the government, even though the constitutional convention fulfilled the liberal program. Slavery was abolished and some civil rights expanded beyond the racial limits, the question of suffrage having been left to the decision of state legislature. It was elected in September, but failed to enfranchise even the Creoles. There was no longer the influence of General Banks who,

having been stripped of his command as a result of military defeat, left Louisiana. His successor, general Stephen A. Hurlbut soon challenged authority of the loyal government. At the end of the war, Hahn assumed senatorial function and the new governor James M. Wells began to build a conservative coalition.

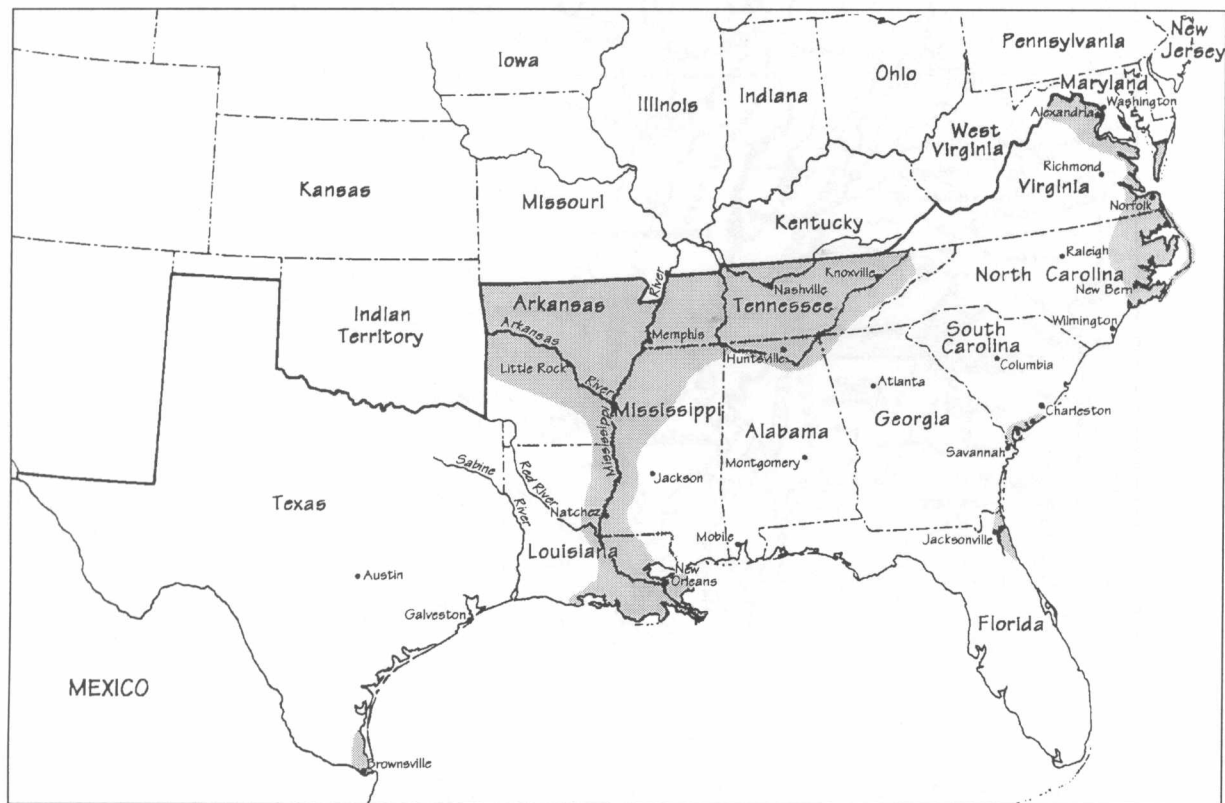
The third chapter depicts the reconstruction of Arkansas, the poorest state of the Union in 1861. In spite of having been rather dependent on federal improvement funding and having displayed the lowest share of slaves in population of all Southern states, Arkansas fell into the vortex of secession. The unionist movement, however, remained particularly strong in the mountainous Northwest, and a new one developed in the Southwest. After two temporary attempts at occupation of the northern Arkansas, in the course of which military units from local unionists were raised, the Federal army established in Helena on the banks of Mississippi. It was to this unsympathetic centre of Arkansas plantation area, where former Congressman from Missouri and officer John S. Phelps was sent by President Lincoln to initiate the reconstruction of the state in the capacity of military governor. Unable to persuade Federal commanders to invade inland areas and to cope with the demoralisation brought by the illicit cotton trade and also due to personal health problems, Phelps had accomplished in reconstruction until his appointment was withdrawn in summer 1863.

Few months later, however, General Frederick Steele was permitted by military command to launch an invasion from Helena which resulted in capture of Arkansas' capital Little Rock without much resistance. Impulse to reconstruction of the state then came from the simultaneously occupied Northwest. The movement of local Whiggish Unionists for constitutional convention won over delaying tactics of a Little Rock based Democratic group that hoped to dominate the process by uniting with its fellow partisans in the area not yet liberated from the Confederates. New state constitution of January 1864 abolished slavery in Arkansas and included several changes in representation and filling of state offices that were designed to strip plantation oligarchy of power. Isaac Murphy, steady Unionist from the Northwest, was then elected governor. Deplorable financial situation of the government and particularly guerrilla war combined with shortage of manpower of the Federal army

and disfavour of its commanders, however, hindered Murphy's efforts at efficient civil government until the end of war.

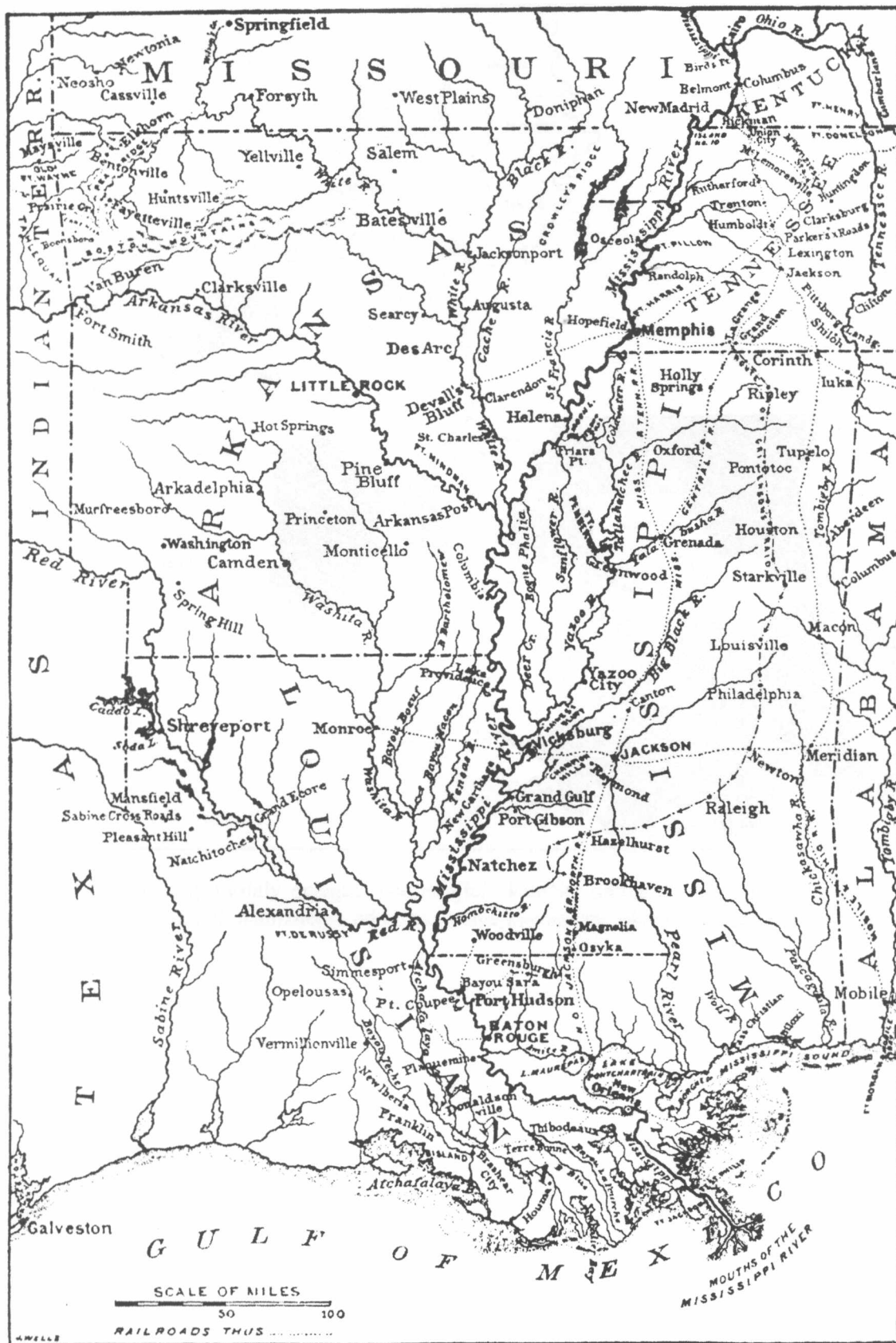
Mapová příloha

1. Rozsah okupovaného území jižanských států na konci roku 1863²⁵⁸

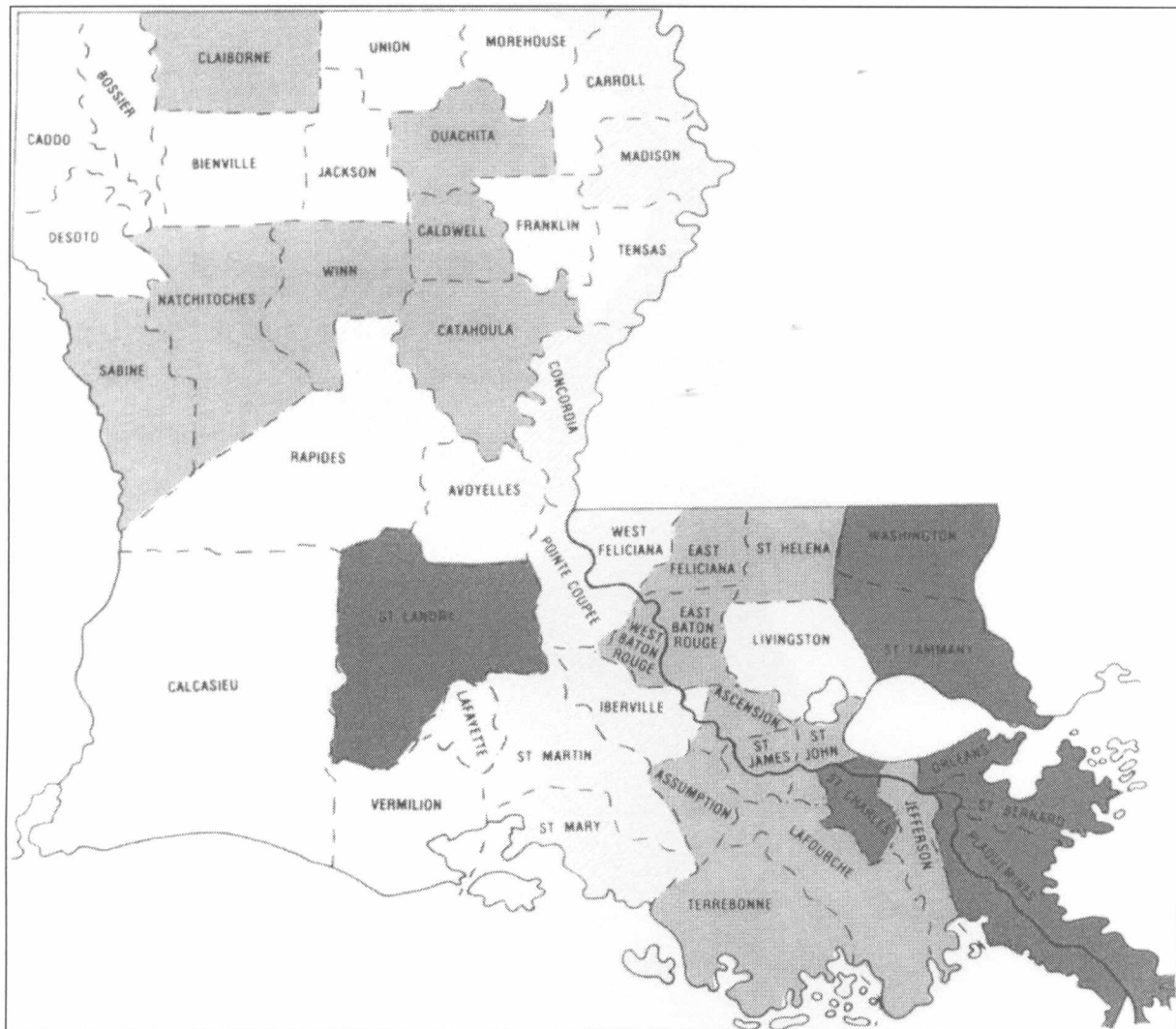
²⁵⁸ Harris: *With Charity for All*, str. 122.

2. Orientační mapa Arkansasu a Louisiany²⁵⁹

259 Opravená a doplněná mapa z Martin, David G.: *The Vicksburg Campaign*, New York 1990, str. 8.

3. Volby do secesionistického sněmu v Louisianě²⁶⁰

Nezvýrazněné okresy vyslaly delegaci podporující okamžité odtržení, světle zvýrazněné okresy vyslaly delegaci oponující okamžitému odtržení, tmavě zvýrazněné okresy, vyslaly názorově rozdělenou delegaci.

²⁶⁰ Tunnell: *Crucible of Reconstruction*, str. 12.

5. Volby do secesionistického sněmu v Arkansasu²⁶²

Okresy, které vyslaly unionistické delegáty, jsou vyšrafované, ostatní vyslaly secesionistické delegáty.

262 Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 25.

6. Okresy zastoupené na ústavodárném sněmu v Arkansasu²⁶³

Okresy, které vyslaly delegáty na ústavodárný sněm, jsou vyšrafovány. Rozsah okupovaného území v lednu 1864 je znázorněn šedou výplní.

²⁶³ Podle informací z korespondence s prof. Carlem Moneyhonem a map z Berry: „Arkansas and Abraham Lincoln,“ str. 25, 164 s přihlédnutím ke Staples: *Reconstruction in Arkansas*, str. 26. Zaznamenáno je pouze dvacet okresů, jejichž účast je doložena v oficiálním seznamu (*Journal of the Convention of Delegates of the People of Arkansas; Assembled at the Capitol, Jan. 4, 1864, Little Rock 1870*, str. 49-50) a okres Saline, který uvádí Staples, bezpochyby na základě téhož pramenu. Viz též str. 112 pozn. 222.